

ION MINULESCU

O P E R E

I

V E R S U R I

*Ediție îngrijită,
tabel cronologic,
note și vari ante
de EMIL MĂNU
P r e f a ț ă de
Mihail GAFIȚA*

S C R I I T O R I R O M Â N I

E D I T U R A M I N E R V A

B u c u r e ș t i , 1974

PREFAȚĂ

Exegeza operei lui Ion Minulescu, atunci cînd i-a căutat acesteia ecourile, accesul în public, a mers mai totdeauna pe calea proclamată inaugural chiar de poet, în titlul volumului din 1908 — destinat „pentru mai tîrziu” — și în prima dintre piesele sumarului — *Romanța noului venit*:

. . . *Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare* . . .

Traducția simbolului a apărut clară tuturor: contemporanii, așadar cititorii dinții ai lui Minulescu, h-au înțeles poezia lui simbolistă — firește, el era „noul venit” — și n-au primit-o; numai cei mai de pe urmă i-au putut pătrunde tainele, cu satisfacția didactică a unei superiorități incontestabile dobîndită inerent odată cu trecerea timpului și cu exercițiul poeziei moderne. A început chiar să pară simplă simbolistica minulesciană, de vreme ce lumea s-a deprins cîi ea și a trecut — pornind de la antrenamentul întru modernism, oferit de prozodia liricii lui, de la analogiile și incifrările *romanțelor* lui, cît se poate de lesnicioase în aparență — la misterioasa mitologie păgînă a lui Blaga, la dilemele și procesele de conștiință ale lui Arghezi, la absurdul linear și plastic al lui Racovia, ca să ajungă la performanțele ermetice ale lui Ion Barbu din *Joc secund* și apoi la Vinea și la avangardă, pentru a veni la contemporanii absconși, unde abia aici apar marile obstacole...

Cu alte cuvinte, rolul rezervat lui Minulescu în poezia primei jumătăți a secolului XX, prin raport cu Arghezi, Blaga, Bacovia, Barbu și ceilalți protagoniști lirici din a doua generație de aur a literaturii noastre, a fost aproximativ rolul acordat lui Alecsandri prin comparație cu Eminescu și Macedonski, dacă nu cumva chiar rolul lui Bolintineanu, cel atît de ușor de imitat și memorat. Așadar un premergător, nereceptat cum trebuie la vremea lui — deși larg îmbrățișat — dar apoi curînd depășit; un pre-

mergător, iar poezia lui — teritoriul unei școli, al unei verificări și experimentări de mijloace, de instrumentație a domeniului.

Așa s-a considerat, pornindu-se nu o dată de la premise oferite de însuși poetul și de spectaculoasa lui pătrundere în arenă, la începutul acestui secol, lansat de o poezie încredințată viitorimii: *romanțe* — „pentru mai târziu”. Aceasta ar da să se înțeleagă limpede că după o vreme, să spunem •după trei decenii, „cetatea” și-a deschis „poarta” și „noul venit” din 1908 a fost primit cu laurii așteptați, sărbătorit în for — nu neapărat el însuși, «ci poezia, arta lui!

Însă Ion Minulescu nega acest lucru — și, tot programatic, ca și în 1908, când, chiar din titlul volumului, încredința viitorului înțelegerea artei sale, înscrie un nou titlu contestatar, infirmînd toată exegeza de pînă la el și chiar modul cum opinia publică îi receptase poezia: *Nu sunt ce par a fi!* proclamă el pe coperta volumului de poezii din 1936, ultimul tipărit în timpul vieții (înaintea reeditării integrale din 1939).

N-am fost nici ieri,
Nu sunt nici azi
și nu voi fi,
Gu-atît mai mult nici mîine, după moarte,
Nimic din ce vor crede poate
Cei cîțiva cititori de carte —
Naivii care-mi vor citi
Volumele, numai pe jumătate . . .

(în loc de prefață)

Negînd interpretările sau titulaturile cu care fusese investit: inovator, *șef* de școală, modă trecătoare („Nu sunt nici foc, / Nici ploaie / Și nici vînt!... / Nu sunt nimic din ce-aș putea fi pe pămînt...” etc), opunîndu-se •echivalării mediocre dintre circulația pe piață și veritabila receptare („N-am vrut să fiu volumul ideal, / Cu sute de ediții repetate — / Volumul voluptăților mărunte...”), Minulescu lasă în continuare *sub zodia viitorului*, unui cititor ulterior, descifrarea exactă a versurilor poeziei sale:

Nu sunt decît un snop de vorbe bune
Ce-aștept un cititor cîstit, să mă răzbune
Și să m-arate lumii, cine sunt...

O atare afirmație cată să creeze inhibiții oricărui cititor sau cercetător. Ea nu are cum fi doar o metaforă, căci autorul o proclamă atît de răspicat și o multiplică apoi în tot volumul; deci trebuie considerată și *ad litteram*, impunînd concluzia că, în criticile ce i se consacraseră, poetul nu văzuse

relevant ceea ce sădise el în poeziile sale, că nu i se descoperise nici exact, nici integral simbolul însuși, „cheia” descifrării *romanțelor*.

Nici romanța-prefață la *Nu sunt ce par a fi* și nici întregul volum nu traduce mai direct și mai amplu înțelesul tănuț de poet, nu propune sau nu indică formula dorită, de natură să-i definească profilul, să dea „titlu”, deci plasare în eșichierul poeziei, *romanțelor* minulesciene.

Sunt un volum ce n-are titlu încă,
Deși există-n mine tipărit —
Volum unic, ce trebuie citit
Rînd după rînd
Și tot așa, la fel —
De la-nceput și pînă la sfîrșit —
Pînă se va-nțelege ce daltă de oțel
Va trebui să-mi sape titlu-n stîncă
Atunci cînd titlul meu va fi găsit!...

Că totul nu e o poză, nu e un sentiment sau o opinie trecătoare, aceasta rezultă chiar din poezia a doua a volumului *Nu sunt ce par a fi* — *Povestea mea și-a lor*, dedicată lui Mihail Cruceanu, veteran al mișcării simboliste din prima ei generație. În fața unui companion din avangardă, confruntarea între vechea și noua ipostază devine firească și obligă la sinceritate:

Mă-ntreb:
Cel care-am fost cîndva,
Tot eu sunt și-azi?...
Sau sunt altcineva?

Răspunsul rezultă indirect: da, poetul e același, îl cred mort pe părințele *romanțelor* (al celor din 1908, deci pe protagonistul curentului, trebuie să înțelegem) numai adversarii, ignoranți sau neatenți. El însă e viu și își duce mai departe arta („Continui să trăiesc, ba și să scriu...”); schițînd sumar dispoziția taberelor enunțate încă din titlu: *Povestea mea și-a lor* — poetul preface romanța în sinteză simbolică de istorie literară, descrie metaforic sau direct pamfletar corida antisimbolistă, care l-a vizat în primul rînd pe el, sfîrșită cu „înmormîntarea” lui „de viu” și conchide cu voluptate că el e un mort rebel care trăiește, în timp ce „confrății asasini... trăiesc din semne de-nțebare / Și putrezesc ne-nmormîntați...”

Conștiința că e același, că este egal cu el însuși și că se mișcă fără abatere în interiorul formulei proprii, deci în terenul simbolist inițial — desigur, extins cu noi teritorii tematice cucerite — este desăvîrșită la poet și o putem accepta, ca atare, drept reper prim al cercetării care va urma în paginile de față.

întrebările poetului nu le putem considera deloc retorice sau metaforice, și cu atât mai puțin indiferente pentru noi, de vreme ce devin și principala substanță a unei întregi perioade poetice. Când ne aflăm în fața unei poziții atât de patetic afirmate, și a unei poezii cu o atât de largă — totuși — receptare, atât la apariție cât și în spațiul interbelic, apoi în acesta contemporan, dar despre care autorul ei declară că n-a fost înțeleasă, cum neînțeleasă îi rămăsese „cetății”, din punctul lui de vedere, încă de la început — este o obligație să încerci aventura de a căuta legitimările intime ale declarațiilor poetului. E cu puțință ca o poezie ca aceasta să fie *numai* superficială, *numai* romanțată — în sensul acreditat și practicat încă în secolul celălalt, deci o specie întrucâtva mai aleasă a vechiului cîntec de lume, a muzicii ușoare de azi — nu și poezie profundă, din zona marii arte?

Pentru a depista cauzele dezamăgirii poetului față de critică, din *Nu sunt ce par a fi* (formulă repetată și în titlul amplei comunicări autobiografice făcută în fața studenților în litere din București, și tipărită în 1941), e util să se pună întrebarea: ce *părea a fi* Minulescu în acest moment?

Părea a fi, după opinia generalizată a *criticii literare*, precursorul, pionierul și heraldul unei poezii și profetul de început al unei credințe, care profet și-a făcut datoria, trebuind să părăsească mauresc scena — unii afirmau că o și părăsise, și încă de mult — protagoniștii noii poezii fiind evident alții (avangarda de după 1920? Arghezi? Blaga? Bacovia?) Deci, un simbolist de primă generație, a cărui formulă se oferă cu înlesnire traducției, cu chei simple, mai mult manierist și parodiar decât original, însă și original dacă e privit în epoca sa, ineditul său pîrînd mai mult de suprafață decât de profunzime, cu o precizie nouă numai prin dispunerea grafică sau tehnica versului, nu și prin substanța ei, deci simulată, nu reală, cu un simbol mai mult alegoric, deci cu un simbolism simulat, nu real, cu ascunzișuri care se descoperă nu cu prea mare efort.

Minulescu era, în epocă, și a rămas și acum, posesorul manierei celei mai ușoare de imitat, pastişat sau parodiat; era cel mai cantabil, mai lesne memorabil — datorită perioadelor lui mereu reiterate, paralelismelor de construcție — recitabil cu efecte scenice directe, agreabil la lectura în conclave sau în singurătate. „Democratismul” care decurge din aceste caracteristici a făcut să pară că poezia lui, care e *și așa—e numai așa și numai atât*. Ceea ce era una din calități — muzicalitatea cuceritoare și accesibilă — datorită căreia se construia albia de acces către un nou mod de transmisie poetică — simbolul — a devenit piedica cea mai mare în receptarea poeziei și în valorificarea profunzimilor ei, sau numai a componentelor ei intrinseci, care o fac *poezie* și anume *simbolistă*.

Iată de ce, în această prefață vom întreprinde o *lectură analitică a* cîtorva opere minulesciene, lectură cu mai multe disponibilități pentru descoperirea sensurilor de *sub* cuvinte, pentru întuirea „jocului secund” integral din structura versurilor — sau a unei mari părți a lui — a încărcăturii ideatice care stă, în fiecare poezie, mai departe și mai adînc decât comu[^] nicarea întîiului ei strat cognitiv, cel mai de suprafață, cel „pentru toată lumea”.

I

Simbolismul marchează începutul unui nou *stadiu în gîndirea estetică*, materializată, concretizată în formele artei; așadar, el determină și un nou gen de receptare estetică. Simplificînd îndeostul lucrurile, pentru nevoile demonstrației, expunîndu-le foarte pe scurt, schematic, afirmăm că simbolismul este prima etapă a unei întregi noi forme de comunicare artistică, a unui nou sistem de creație în artă sau, altfel spus, de redefinire poetică a lumii, de re-creare prin artă a realității, care este materia primă a artei. Așa cum e lirica lui Baudelaire, pentru simbolismul francez, nu numai punctul lui de pornire, dar și expresia lui de cea mai lesnicios traductibilă speță — în orice caz, de primă emisie — așa e *romanța* minulesciană pentru simbolismul românesc. Desemnăm, în cadrul acestor pagini, sub termenul *simbolism*, numai faza inițială, curentul inițial, inaugural pentru întreaga nouă direcție în artă — în principal în literatură — numită ca atare *cunoașterea artistică prin analogii de tip simbolist*. Ulterior, și nu în timp prea îndelungat, simbolul însuși trece în alte calități, își modifică natura, așa cum, de exemplu, în literatura anterioară, tot mai evoluată comparația inițială, ca primă emisie a figurilor stilistice, devenise metaforă, metonimie, sinecdocă, antonomasă, hiperbolă etc, deci se îmbogățise, devenise complexă.

Simboliștii merg mai departe de stadiul metaforei anterioare, într-o direcție care duce componentele imaginii la o sinteză extremă, pînă la a face cuvîntul sau combinația de cuvinte să exprime în același timp și sensurile consacrate, dar și sensuri subterane, neprecizate și, prin aceasta, mai bogate.

Poezia, cucerindu-și un teritoriu propriu, începe a-și crea și o recuzită proprie și, desigur, o atitudine proprie, ceea ce fusese la romantici „l'etablage du moi” — și de la Baudelaire apare drept vehicol al sensibilității poetice noi, *simbolul*, cu instrumentele lingvistice pe măsură iar de la Lautreamont și de asemenea de la Baudelaire, începe să se construiască profilul poetului modern — simbolist — din „fleurs du mal” „cîntece din Maldoror”, poeți „blestemați” („maudits”), nevroze, „solilocuri ale nebu-

Ș

nilor", din poezii de „plumb”, „flori de mucigai”, iar prin Minulescu, primul la noi — deci anterior *Plumbului* și *Florilor de mucigai* — din „romanțe” ale pelerinilor-vagabonzi, ale saltimbancilor, ale „boemilor” — cu sens și de frondeuri de cafea, și de comedianți de circ, și de nomazi, șătrari cu corturi, trubaduri, paria ai societății etc., etc.

Prima reacție a „cetății” literare a fost de a izola și chiar de a nu accepta o atare poezie, care își constituia un teritoriu al său. Poetul romantic era un nefericit, nu fiindcă era neînțeles, dimpotrivă, nefericirea lui creștea cu cât era mai receptat. Simbolistii încep a intuit înțelegerea din partea „cetății” ca pe o nefericire, întrucât prin aceasta sensurile, nuanțele se ofereau prea direct, ucideau „misterul”. De aici o explicabilă frondă, ripostă, în fond neînțemeiată, în fața neînțelegerii din partea „cetății”, dar și când ea „înțelegea”. Ideea de *spectacol* oferit prin poezie, se menține de la romantism la simbolism, dar simbolismul își retrace virtuțile comunicante și începe să se consume, să se comunice în propriul perimetru, la „grupul” propriu, la „școala” proprie. Romanticii rămâneau individualități; simbolistii apar în corpore — și Minulescu, chiar în poezia-program *Romanța noastră*, este exponent *al poezilor* (moderniști), nu *al publicului*. Sentimentul sociabilității ei îl au acut, în sentimentul *destinului comun* al speței lor, de „maudits”, nevrozați, pelerini, vagabonzi, boemi, saltimbanci, etc. Romanticii aveau conștiința de a fi *reprezentanți* sociali, trubaduri tragici ai unui „rău” care cuprinsese secolul întreg, umanitatea întreagă, și erau acceptați cu simpatie și cu compasiune de aceasta; simbolistii defineau nevroza *unei categorii* doar, prin care singularizau această categorie în mijlocul mulțimii. Secolul *nu era* al lor, erau conștienți de aceasta — dar *sperau să fie* („Noi, cei născuți din tată-n fiu, navigatori, / Vom acosta la rîndul nostru-nvingători... / Și-atunci—/ Stăpînii Mării Negre noi vom fi!...” (*Spre Insula enigmă*)). În plină epocă de realism, ei trăiau într-un climat de neînțelegere pe care o receptau ca pe o adversitate directă, îndreptată împotriva lor exclusiv. Secolul literar se nuanșase însă, nu mai confunda un curent literar cu întreaga literatură, un curent nu mai aspira decât la *supremație*, față de altele, nu la *stăpînirea integrală* a cetății, nici la exclusiunea celorlalte. Fronda simbolistă făcea parte din legendă, era folosită ca slujitoare a Poeziei cu majusculă. Poezia devine — din vocație, mod de viață; nu profesie, nici mijloc de existență, ci mod de a înțelege viața socială, realitatea, de a te plasa prin raport cu viața cetății. Apare ideea de sacerdoțiu al poeziei, pe care, la noi, Macedonski e primul să o cultive cu convingere, în timp ce lumea, nepregătită pentru oficierea întru poezie, o socotea snobism sau ostentativă bravadă.

Simbolismul, care va fi atît de divers personal, de individual în ipostaziile pe care le reprezintă fiecare poet — încît putem spune că există

atîtea tipare simboliste, atîtea simbolisme, cîți poeți — acceptă, totuși, în fiecare moment, ca pe un fel de lege a tagmei, ideea de *școală*, de marș în corpore.

Încă de la primele sale opere, de după 1906, Minulescu îi enumera ca maeștrii săi pe Baudelaire, Verlaine, Laforgue, Murger, Nerval, Mallarmé și se referea, nedeclarat, la alții, revendicîndu-se de la matca lor prin substanța însăși a poeziei. Ga la o confrerie, sau ca la o organizație inițiativă, prezența corifeilor simbolisti în literatura mișcării este o datorie subînțeleasă, o condiție a triumfului acesteia. Mai mult decât orice altă direcție anterioară, simbolismul are despre sine conștiința că nu e *unica* direcție posibilă, dar că e școală, și se socoate aceea care marchează *stadiul cel mai nou* al literaturii. O va spune nu numai „prietenul” din ciudata grădină minulesciană plantată cu „flori simboliste” (nuvela *în grădina prietenului meu*), dar o va proclama însuși Minulescu în cuvîntul program al *Revistei celor Valți* — cu numele ortografiat în acest chip ciudat, și el cu intenții de frondă — program intitulat *Aprindeți torțele*:

„Aprindeți torțele să luminăm prezentul literar! Prezentul literar?... Iată-l... cîțiva tineri care vorbesc și citesc românește la fel cu cei Talți, dar care voiesc să scrie într-altfel decât ei, au curajul ca ziua nămiaza mare să înfigă în mijlocul drumului un fanion și, adresîndu-se celor Talți, să le spună:

— Pînă aici, este drumul vostru; de aci încolo, al nostru.”

Nimic nu e aici iconoclastie în conștiința „celor Talți”, a tinerilor simbolisti; nimic nu e gratuitate, infatuare, nimic frondă sau insurecție în „revoluția” lor — căci ei așa o consideră, sau presupun că așa va fi considerată atitudinea lor („Dacă tradiția literară găsește revoluționară culoarea acestor jaloane, fie...”); dominantă e convingerea că mișcarea lor este „expresia fatalelor legi ale evoluției”, atestată de toate mișcările anterioare, pentru care stegarul simbolist ia drept martori pe Ronsard, Corneille, Racine, Lamartine, Hugo, Eminescu și Voltaire, inovatori la vremea lor, prin raport cu tradiția anterioară a fiecărei epoci.

Novatorismul simbolist nu este, după articolul-program al *Revistei celor Talți*, nici măcar o rupere totală de această tradiție. Reprezentanții noii mișcări „nu caută lucruri noi, căci lucruri noi nu există. Ei nu caută decât forme noi pentru lucruri vechi” — așadar sisteme originale, proprii de *comunicare* a unei substanțe umane *eternă*.

Sonoritatea și violența proclamației au putut înfricoșa pe „așa-zii preoți ai tradiției literare”, declarați cu îndrăzneală în manifest drept îmbătrîniți, neputincioși și orbi. Cu toate acestea, esența noii orientări nu este pînă într-atît de nihilistă cum s-a instaurat legenda, și lectura *roman-*

țelor, nuvelor și romanelor, a pieselor de teatru, trebuie făcută depășind stratul prim al transmisiei și mergînd cu traducerea la esență, în adîncime. „Pentru trecut, spune așadar articolul program, ei (simboliștii, n. n.) nu au nici o dragoste. Pentru trecut nu pot avea decît respect. Dragostea și-o rezervă însă pentru viitor” — și urmează o superbă definiție a programului simbolist (pe care aproape l-am putea, transcrie, integral, cu versuri sau formule ale maeștrilor simboliști francezi aleși la întîmplare): „libertate și individualitate în artă; părăsirea formulelor învățate de la cei mai bătrîni; tendința spre ceea ce e nou, ciudat, bizar; a nu extrage din viață decît părțile caracteristice, a nu da atenție decît actelor prin care un om se deosebește de altul — iată cîteva din principalele jaloane cu care cei cîțiva au curajul să-și însemne calea lor”.

Idea primă a acestei afirmări violente a dreptului la noutate, la cale proprie, este legitimată de conștiința că dreptul la un loc în literatură îl dă lui supunerea la canoanele epocii anterioare, ci acordul cu propria epocă și cu ceea ce ea avansează viitorului.

Revista celorlalți are acest prim manifest, direct, chiar în numărul inaugural, iar în al doilea, tot ca manifest, nuvela *în grădina prietenului meu*, pledoaria care numește de data aceasta simbolismul drept formula modernă de artă, ceea ce nu se specificase în *Aprindeți torțele*.

Citită ulterior, ca o nuvelă autonomă, întîmplarea cu ciudatul grădinar al florilor simboliste își pierde acuitatea de program explicativ al unei mișcări, însă ea a fost tipărită în volum *în același an* cu publicarea sa în *Revista celorlalți* și cu *Romanțele pentru mai tîrziu*. Și alte lucrări de început ale lui Minulescu trebuie puse în nemijlocită legătură cu necesitățile afirmării curentului, cu traducțiile simboliste. Ulterior, cititorii și critica le-au dat valoare autonomă, despuindu-le de reperele prime, cele care au guvernat zămislirea lor. Dai; ele sînt programatice, au sens de manifest sau de „lecții”, pentru a deprinde cu noua literatură un public obișnuit cu sistemul clasic al poeziei, deci cu vechiul tip de metaforă, preeminesciană sau chiar eminesciană („Prosternați-vă în fața morților de lîngă intrare... Dar atîta tot”. E vorba de intrarea în noul „templu literar” simboliști). Cu doi ani înainte, apăruse la fel de programatică, nuvela *Casa cu geamurile portocalii*, în care traducțiile nu se făceau atît de direct, dar bizareria întîmplării istorisite și absurdul unor situații nu putea să nu atragă atenția că e vorba despre simbolism și nii despre altceva.

Casa cu geamurile portocalii are mult din aerul exterior al romanțelor prime, cu care e contemporană — ea operează o translație în plan simbolic a destinului mișcării și exprimă încifrat agitația vieții literare, în fața siih-

Viața literară; I, 28-30, 9, 16 și 23 iulie 1906.

bolismului, prin reacția străzii uimite de originalitatea stranie a unui fantezist, care își transformă casa în chip ciudat. Inițial, casa era „zidită în stilul pe care arhitecții noștri ne-au obișnuit să-l credem stil românesc”, deci tradițional; ulterior, prin ideile noilor arhitecți și după gustul său original, proprietarul casei modifică totul realizînd, prin intervenția artizană în decorul natural, un „tablou în care un pictor impresionist nu pusese decît verde, alb și portocaliu” — șocant fiind mai ales portocaliul geamurilor la ferestre.

De aici înainte, nuvela este istoria stilizată a conflictului dintre frumosul tradițional, care a format gustul oamenilor, și acest șoc aplicat rutinei de fantezistul constructor, care a schimbat geamurile, făcîndu-le portocalii.

Ciudățenia e că masa umană, contrariată la început, este gata să-și agonisească avidă cîte un ciob portocaliu și să-l atîrne în casă ca pe o relictă, cu instinctul sau cu superstiția că, totuși, există ceva prețios și frumos în fantezia „casei cu geamurile portocalii”.

în formele specifice poeziei minulesciene de primă perioadă, în cifrurile ei, același e sensul *Romanței noului venit*, inaugural în volumul din 1908:

... în calea mea-ntîlnii pe rînd
Pe toți cîți vrură să vă vîndă
Podoabe noi ce nu se vînd,
Pe cei ce vrură să vă cînte romanțe noi,
Pe cei ce vrură
Să vă îndrumeze spre mai bine —
Spre-acel frumos întrezărit
în armoniile eterne
Dintr-un sfîrșit
Și-un infinit,
Pe cei ce v-ați adus lumina,
Pe cei ce i-ați primit cu ură —
Și i-ați gonit cu pietre —
Pietre ce s-or prefăce-n pedestale
în clipa cînd vă va învinge beția altor ideale.

Minulescu este, prin urmare, chiar din prima sa perioadă „minulesciană”, cea de după întoarcerea de la Paris, nu doar un pionier al direcției simboliste, un poet deschizător de drum, dar și un teoretician al ei, tot pe calea simbolurilor. Trebuie făcută observația, în acest punct de vedere, că majoritatea prozei sale, chiar de la început, așadar cea din volumul *Casa*

cu *geamurile portocalii* (1908), apoi din romanul-jurnal *Măști de bronz și lămpioane de porțelan* (1920), din *Ceți-le noaptea* (1930), din romanele ulterioare, este sau o teoretizare a simbolismului, sau o ilustrare a tipului său de imagini, a „cheilor” sale. Absurdul aparent, contrarietatea pentru cititor, rezultă numai atunci când ignorăm simbolul subiacent — mai amplu în proză, mai bogat decât în *romanțe* — ale cărui componente ne conduc la realități sociale și umane dintre cele mai clare, atunci când sînt traduse în complexitatea lor.

S-a văzut cum în *grădina prietenului meu* ne poartă în domeniul legitimării simbolului; *Casa cu geamurile portocalii* era o istorie ilustrată — și cifrată — a intrării simbolismului în conștiința „cetății”. Întîia fusese o confruntare între un zeu simbolist, un creator de direcție, și un singur veleitar, deschis curentului, apt de recepție; a doua prelungise confruntarea în stradă, în mijlocul mulțimii. Nu mai puțin, procedeul se prelungește și în alte nuvele (*în grădina prietenului meu*, *Spovedania unui om putred*), așa cum el va fi mereu prezent în *romanțe* și în toată lirica minulesciană.

II

S-a discutat intens despre Minulescu dacă este sau nu un poet simbolist.

Este indispensabilă în acest sens constatarea că, tocmai conștiința că ei se constituie în școală, în grupare sau direcție, îi face pe simbolisti să vehiculeze laolaltă, să preia, să repete, să prelungescă, să dezvolte sau să particularizeze, sistemele simboliste ale altor poeți simbolisti. Critica a numit aceasta — și vom exemplifica numai în ce-l privește pe Minulescu — pastişă sau parodie, deci epigonism sau simbolism de grad secund sau terț. Însă nu este așa, ci e una dintre componentele sau practicile obișnuite ale mișcării, să frecventeze motivele și practicile ei. Astfel, *orice* simbolist este „un parodiar” al curentului, ba, mai mult, este „un parodiar” al întregii literaturi anterioare, simbolismul fiind un inovator *al forme* în care se comunica substanța, esența *eternă* a artei. *Revista celorlalți* nu proclamă ea, la 1908, că grupul „nu caută lucruri noi, căci lucruri noi nu există” — ci „nu caută decât forme noi pentru lucruri vechi”, ceea ce înseamnă aplicarea la dezvoltarea permanentă a motivelor existente, crearea motivelor-replică declanșate de cele inițiale. Însă o nouă formulă sau tehnică poetică, poate legitimă, în oricare ipostază, și calificarea de parodie!

Este motivul pentru care Minulescu își plasează, ca și simbolistii francezi, câteva *romanțe* sub semnul unor versuri emblematice ale predece-

sorilor — în afara distihului baudelairian sub a cărui pecete e pus **întregul** volum de *Romanțe pentru mai târziu*:

*Je hais le mouvement qui deplace les lignes:
Et jamais je ne pleure et jamais je ne ris.*

(Ele aparțin sonetului *La Beauté*)

(Umorul, de care s-a vorbit că ar caracteriza poezia lui, **jovialitatea**» retorica mascînd chiar o subterană bufonadă, sînt deci negate de **Minulescu** prin versul baudelairian. Deopotrivă e negat însă și tragismul — **și se știe** cîtă angoasă, melancolie tristă, chiar dramă e în poezia minulesciană, începînd de la refuzul cetății de a-l primi pe mesagerul „artei viitoare”, în anul 1908 — și pînă la *Sinuciderea unui anonim*, cu care se încheie **edițiile** sale definitive, din 1939 și 1943. Umorul, dacă apare în poezia sa, **este o** pastă groasă din care însă rezultă exact contrariul, adică realitatea intrinsecă poeziei, care e cel mai adesea drama.)

Gesticulația lui Minulescu nu „parodiază” deci curentul, ci **preia și** dezvoltă depozitul comun, simbolist, al școlii, la nivelul **contemporanilor** sau predecesorilor săi simbolisti. După modelul lui Verlaine („Et fais-moi des serments que tu rompras demain”) care-l prelungea pe **Malherbe** („Faire des serments et ne les tenir pas”), Minulescu scrie *romanța Celei care minte* („Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mîine”) de sursă verlaineiană; după *Ophelie* a lui Rimbaud, care pornea de la Shakespeare, Minulescu **reia** motivul lui Hamlet; după orologiile lui Verhaeren, preluate de **la Baudelaire**, una din *romanțele* minulesciene e a clopotelor, alta a ceasului; în prelungirea *Corbului* lui Edgar Poe și Minulescu are o *Romanța corbului*; de asemenea, mai multe *romanțe fără cuvinte* ca Verlaine (*Romances sans paroles*), iar un ciclu și-l intitulează *Liturghii profane*, tot ca **Verlaine** (*Liturgies intimes*); el scrie cu majusculă *Triolet*, *Albastrul*, **Poem**, *Perpetuare*, *Sfîrșiturile*, *Profet*, *Calvar*, *Nebunul*, *Cuminții*, *Nebunie* etc., — așa cum scrisese cu majuscule Mallarmé *Azur*, *Ennui*, *Idees*, *Ete*, **Minuit**, *Cygne* (cu sens: le chant de cygne), *Visite* (cu sens: la visite de **la mort**), *Ombre*, *Vie*, *Monde*, *Calvaire*, *Rive*, *Couleur*, *Precis*, *Océan*, *Sagesse*, **Espoir**, *Indecis*, sau cum la fel scria Tristan Corbiere: *Poete*, *Amour*; sau **Rimbaud**: *Infini*, *Poete*, *Paresse*, *Fleuve*, *Poeme*, *Aubes*, *Mer*, *Prairie*, sau cum scria Laforgue: *Lune*, *Vie*, *Sillonie*, sau Valéry: *Platane*, *Cheval*, *Amour*, **Terre**, *Temps*, *Hommes*, *Songe*, *Oeil*, *Toit*, *Midi* etc.

E o gesticulație exterioară, fără îndoială, substanța poeziei **nu stă** aici, dar prin această caligrafie, receptabilă numai la *lectură*, **văzînd textul** nu și auzindu-l, se sugera, mallarmeean, ca un argument în plus, **aspirația** spre cuvîntul „total”, spre conceptul integral, absolut. **În fapt, există aici**

un ceremonial, o inițiativă a curentului, în această criptică grafică, nu conceptuală (Appolinaire o va duce departe în *Caligramme*; avangarda din secolul al XX-lea, suprarealismul, o vor prelunge în direcția absurdului), însă practicarea ei nu înseamnă parodie, ci e una din căi prin care se demonstrează însăși apartenența la curent, așa cum orice ritual definește și substanța cultului, nu e parodia, cu atât mai puțin caricatura lui, orice „semne” semnifică inițiativă însăși, nu simularea ei. Devotul religiei simboliste oficia larg cu caracteristicile exterioare ale curentului, adoptate de el* adesea create de el, care îl *integrău* acestuia, nu-l scoteau *în afara* lui, nu-l înscriau în zona lui epigonică, simulatoare, parodiică.

Rolul acestor așa-zise componente exterioare, este deci esențial. Faticul *trei*, (*Romanța celor trei romanțe, Romanța celor trei galere, Trei lacrimi reci de călătoare, Romanța trioletului, în orașul cu trei sute de biserici, Triptic banal etc.*), zis de sursă maeterlinkiană are tot felul de alte echivalente: trei fii are împăratul în basme, sau trei fete, trei încercări sau probe are de trecut voinicul; în unele religii, trei zeități prime apar; trei sînt stările de agregare ale corpurilor, trei dimensiuni are spațiul material etc., — așadar numărul *trei* e un simbol sau semn de mult mai veche proveniență. Simbolismul a preluat adesea și simbolurile consacrate din mitologie, folclor, din uzul curent, din literatură. Tipologiile devin simboluri și întâlnim la Minulescu, ca la toți înaintașii săi: *Saharele* (simbolul aridității, al spațiului neschimbat și infinit), *Venus de la Millo* (frumusețea pură, misterioasă, indicibilă), *Torquemada* (tirania absolută, gratuită), *Don Quijote* (generozitatea mușchetară), *Măria din Magdala* (dragostea oferită cu ingenuitate totală), *Madonna* (puritatea maternității) — și tot așa *Sibilele* (taina dragostei), *Cleopatra* (dragostea răzbunătoare, ucigașă), *Esop* (înțelepciunea), *Casanova* (îndrăgostitul vinovat) etc. etc. Decorul acesta continuă tot mai terestru, pînă la simbolistica specifică bucureșteană, constituită din cadrul caragelesc: Gișmigi, șosea, hipodrom, Cotroceni, Baia centrală, Prefectură (a poliției!) etc. Europeanismul cert al poetului — după Macedonski și Duiliu Zamfirescu, al treilea mare european din poezia românească, al cadrului ei extranațional, este Ion Minulescu, înaintea lui Ion Pillat — se compune cu atașamentul la perimetrul patriei cu peisajele dunărene (*Pe Dunăre*), maritime (*Crepuscul la Tomis*) și cu cel bucureștean (*Vara în Capitală, Ploaie urbană, Rînduri pentru Anul nou*), sau rustic (*Amiază rurală, Seară rurală*) etc. Toate punctele de geografie, toate numele proprii, personajele, chiar lucrurile, culorile, devin simboluri, așadar dobîndesc extensii simbolice de sensuri, se asociază cu concepte, se încarcă de conținut inedit, și intră în recuzita poeziei, devenind și limbajul curent al ei, simbolic.

între cele mai importante componente intrinseci ale poeziei este *muzicalitatea* — de la care s-a ajuns numai decît la ceea ce s-a numit „retorica” minulesciană.

E aici obligatorie citarea versului inaugural din *Arta poetică* a lui Verlaine: „De la musique avânt toute chose”. Nimeni nu vorbește despre armoniile sau incantațiile lui Minulescu din *romanțe* fără să se refere la acest celebru vers, care a putut părea chiar legitimarea lipsei de conținut a poeziei, în favoarea efectelor sonore, așadar reducția poeziei la muzica ei. Însă muzica, se demonstrează, nu poate fi „avânt toute chose” rațiunea supremă a poeziei; formalismul părea a-și fi găsit aici una dintre lozincile lui. Totuși, versul lui Verlaine era mai puțin o lege a poeziei *în genere*, el era o caracterizare a *propriei* prozodii, unde *melodia* joacă un rol mare. Aceasta e veritabilă „muzică înainte de orice”, deci însemnînd valorificarea maximă a disponibilităților limbii în comunicarea ideii, nu substituirea acesteia prin „musique”.

De fapt, în poezie, tehnica și totă prozodia încetează de a fi instrumentație pură și se încorporează materiei lirice, sentimentului sau stării, e mai mult decît un vehicul al acestora. Minulescu a știut exact acest lucru și l-a aplicat cu intensitatea legilor curentului. Supralicitarea unei tehnici e însă și ea din recuzita simbolistă așa, cum, de exemplu, Mallarmé, a umplut opera sa cu *vers de circonstance*, Rimbaud a scris poezii pe care le puteau scrie zeci de confrăți ai săi, mai puțin parodii și mai mult integrări în universul lor liric, iar Verlaine are zeci de „dedicații”, unele de un prozaism extrem, apoetic sau naiv poetic; la noi Macedonski le-a practicat — nu însă și Minulescu. La el supralicitarea unui procedeu, a unei formule, e paralelă mai curînd cu a pictorilor care își repictează cu mici diferențe același tablou, uneori în foarte multe variante, sau plasează în cadru identic scene diverse. Nu poate scăpa sensul unei astfel de modalități: reluarea tiparelor e o sugestie a repetării decorului general, filozofia *vieții egale cu sine*, în timp ce scena variabilă concretizează ideea *mutației a ceea ce ține de om*. Lectura grăbită reține paralelismele și echivalențele; lectura autentică reține diferențierile, așadar *nuanțele*^

Cu privire la structura versurilor și la muzicalitatea lui Minulescu, vom nota că ruperea versurilor are funcție în latura tonalității, ea indică spațiile, pauzele recitativului, așadar potențialul diferit al componentelor frazei poetice, suita sau ierarhia ideilor, diferențierile specifice și variabile ale transmisiei de substanță poetică:

Tăceți voi toți din jurul meu,
Vă rog tăceți —

Că-s obosit
Și-aș vrea să dorm,
Și-aș vrea să mor... etc.

(*Romanța celui ce s-a întors*)

sau, din alt unghi, enumerarea elementelor primordiale, numite și descrise în strofele anterioare, este reluată sintetic în câte un final, fiecare strofă avîndu-și fișa în cea ultimă:

Ca s-ajung pînă la tine,
Pentru tine-au obosit
Calul,
Vîntul,
Moartea,
Toate mi-au făcut pe voie;
Dar...
Dintre cutele perdelei... etc.

(*Romanță fără muzică*)

Alteori ruperea versului — sau compunerea poeziei din rînduri inegale — e strict pentru expoziția elementelor unei demonstrații, realizează enunțul materialului liric:

Voi care le-ați iubit,
Voi care le-ați cîntat,
Voi care le-ați pierdut,
Și-ați plîns
Și le-ați uitat... etc.

(*Marș funebru*)

Însă o gradație se realizează întotdeauna: a iubi, a cînta și a pierde iubita, a o plînge și a o uita — sînt cele cinci faze esențiale pentru dragostea trecătoare, din clipa în care ea se ivește și pînă ce se risipește cu totul. *Nuanța* operează eficient, tot așa cum în *Romanța fără muzică* citată anterior, calul, vîntul și moartea sînt expresiile vitezei naturale, concrete, măsurate în spații și durate: calul e maxima viteză terestră, deci mărginită, vîntul e cea naturală extremă, pe spații uriașe, dar și ea cu frontiere, moartea e conversiunea spațiului în timp, în eternitate, ea realizează solitudinea extremă, egoistă sau indiferentă, deci desființează relația dragostei și odată cu ea și existența, sau mai exact le confundă.

Tocmai această diferențiere de potențialitate între cal, vînt și moarte îl face pe poet să li se și adreseze diferit, să le pretindă fiecareuia alt aport: calului — „grăbește”, pentru a înfrînge distanța („pînă-n nori”); vîntului — „dă-mi mîna”, pentru a realiza ubicuitatea („pînă unde poți pătrunde”); morții — „mergi-nainte”, pentru a impune eternitatea („cosește-mi fără milă tot ce-i viu / Și-mi ține calea”).

Muzica, la Minulescu, nu e cîtuși de puțin o componentă exterioară, ci o dimensiune a substanței poeziei. Acele rime din cuprinsul versului nu sîni căutate cu dinadinsul, ele ar fi îngreunat versul, l-ar fi fărâmițat după necesitățile *melodiei*; însă versul e rupt, în principal, următor *ideii*, dar cu aest prilej o suită de asonante iscusite măresc încărcătura sonoră, obținută dintr-un depozit sonor nativ al cuvintelor. Iată cîteva astfel de vocabule cu disponibilități sonore (alese dintr-o singură strofă de 10 versuri inegale, reductibilă însă la o strofă de patru versuri clasice, de cîte 18 silabe și un al cincilea numai cît jumătatea celorlalte): radă, port, castanii, lacrimă, Mediterana, galere, ancorate, spaniole, Xeres, Estramadura, Alicante.

În alte strofe (reconstituite din versurile rupte), rimele au frecvențe variabile — însă accentele dispun de o excepțională gamă de intensități, obținute prin arta poetului de a determina la cititor o anume pronunție și numai aceea dorită. Ruperea versului, asociată cu repetiția, enumerarea și cu disponibilitățile proprii ale cuvintelor, se subordonează mereu acestei potențializări sonore, a ideii cu inflexiuni de recitativ. Ecurile lor sînt de obicei aducătoare aminte ale instrumentelor *intermediare* între cele metalice, mari, bubuitoare, și suflătoare mici, cu tonuri subțiri. Așadar la Minulescu vor intra accentuate, în structurile muzicale din cuprinsul versului și din rime, mai ales vocalele *a*, *e* și *o* și — cu tonuri mai tinse, surde — *ă* (*corăbii, mării, inserării*); instrumentația sugerată a orchestrei lui — sau a fanfarei lui — cuprinde mai ales oboiul, flautul, cornul, harfa, saxofonul, iar dintre cele cu coarde viola și mandola; mai rar întîlnim trompeta și piculina. E vorba, desigur, de priorități, nicidecum de statistici absolute, căci uneori prezența lui *i*, *î* și *u* face să domine senzația chiotului („De-acum pornim... / Pornim din nou... / Pornim ...”; „Adio port... / Adio cuib de veselie trecătoare... Adio...”: șapte fragmente de vers începute cu *adio*). Spre *Insula enigmă*, din care am citat, începuse prin declanșarea sunetului de sirenă a unui vapor („Un şuierat prelung salută ivirea zorilor...”) așadar accentele principale, obligatorii ale lecturii cădeau pe doi *u* și doi *o*, sugerînd cu exactitate mai degrabă *mugetul* sirenei, decît şuieratul declarat de poet. Alteori poetul împruînează cantitatea de *î* și *ă* insonori, prin folosirea unor pronunții speciale (*monastire* în loc de *mănăstire* sau *mînăstire*) sau, aceste substituții fiind totuși rare, cantitatea de accente sonore e

sporită prin repetarea, ca laitmotive ideatice, a cuvintelor cu sugestii muzicale obținute prin *a*, *o* și *e*:

Glasul morilor de apă
Glasul morilor de vînt
Glasul morilor severe care macină Romanța
etc.

O întreagă știință a sonorității vocalelor o avem de exemplu în romanța *Cînta un matelot*, unde, în finalurile de vers, accentele cad pe *o* și *a* în mai toată poezia, cu excepția a două versuri în care intervine un *e*.

Poetul avea să spună mai târziu despre versurile sale că sînt zboruri în « zigzag »> derîndunele — „zboruri fragmentate, / Rupte / Și-nnodate / Ca să poată fi cîntate / Nu numai cetite pe sub gene — Pui golași de vrăbii fără pene" (*Itaest*). Deci muzica lor e un penet, o pavază, o condiție adiacentă, un veșmînt, o formă, nicidecum un scop, e o încărcătură — una, cîtuși de puțin singură. Ea se revelă cititorului, în adevăr *înainte* de orice, dar nu *mai presus* de orice, cu atît mai puțin *în tocul* a orice. Lectorul trebuie să *intre* în atmosfera *romanței* prin intermediul muzicii, aceasta să-l captiveze „avânt toute chose", deci încă *înainte* de a se începe revelarea substanței poeziei. Teoria mai veche a artei preconiza, între momentele ei „constitutive", patru la număr, pe acela al *izolării*, echivalînd cu detașarea fenomenului operă de artă din ansamblul celorlalte fenomene ale existenței, pentru a se asigura condiția esențială a momentului următor, *contemplarea*. Muzica „avânt toute chose" e factorul prim al acestei izolări, izolanță (de restul faptelor naturale) și integratoare (în atmosfera prielnică) așadar creatoare de ambianță, indispensabilă și materiei propriu-zise a poeziei.

IV

După componentele tehnicii, care e simbolistă — ceea ce rămîne deci permanent de analizat, și anume drept esență a *romanțelor* minulesciene — iar, prin extensie, și a nuvelor, a mai multora din romane și piese — este conținutul simbolismului lor. Primordială aici este descoperirea „cheii", așadar a motivului care ordonează toată construcția și justifică diversele componente; „cheia" —* așadar motivul, nucleul ideativ, deci simbolul însuși al fiecăreia dintre romanțe, nuvele, piese etc. Termenul inițiatică simbolistă revine încă odată aici. O atare substructură de „mistere" simboliste nu există însă la Minulescu, fără îndoială.

Singura taină din simbolism e *simbolul* însuși, întemeiat pe gîndirea analogică, pe silogisme, unde una din premise se constituie din sensuri

figurative, iar concluzia nu e formulată. În fond, gîndirea analogică, baza simbolului, e o gîndire asociativă, cu distanțe mari între termeni și presu[^] punînd un proces activ nu numai rațional, logic (de fapt analogic), dar și imaginativ, deci de raportări, prin asemănare și neasemănare, la concepte învestite cu noi atribute, cu noi capacități de comunicare.

Pentru a „dezlega" atari simboluri, nu e nevoie de inițiere, decît în ce privește „tiparul" respectiv de comunicare: atitudinea și principiul sînt comune, formele în care acestea se concretizează sînt mereu altele.

Priri urmare, și Minulescu are propria „inițiatică", așa cum alți simbolști o au pe a lor. El e, la noi, personalitatea cea mai pregnantă, activă,, la începutul secolului nostru, în a-și crea o atfel de inițiatică, sistemul propriu de analogii și prospecții imaginative, iar forma simbolismului său e *romanța*, specie veche, uzitată și de înaintașii francezi și de Eminescui sau Alecsandri — romanță tragică sau numai melancolică — dar la ei generalizîndu-se pe tot spațiul creației poetice.

Sistemul figurativ întemeiat pe simbol e prezent întotdeauna în textura *romanței* minulesciene. Aici e și înfîia deosebire dintre *romanța* minulesciană, care e poezie autentică, și romanța cu muzică, pe care-o transmit cîntăreții de estradă, ca pe cîntecul de lume. Lirica lui Minulescu a avut însă de întîmpinat asocierea cu romanța clasică, aceea cu muzică. G. Călinescu, de exemplu, va vorbi direct, în legătură cu Minulescu, despre stadiul romanței de estradă sau de cîrciumă: „Dacă orașul român n-avea cafenele — unde să se producă *chansonneri* de cafea, avea însă lăutarii", poezii muzicali, melodioși ai simbolismului și chiar anteriorii — „compun cu presentimentul viorilor în urechi".

Forma cea mai populară a acestei specii este, desigur, canțoneta napo-litană.

Însă *romanța* lui Verlaine, a lui Minulescu, cea care se echivalează cu cantilena, are muzica drept numai o adiacentă, un adjuvant, nu factor esențial. Nu întîmplător, chiar în volumul prim al poetului nostru, se aver[^] tiza prin 5 titluri — și nu ca o cochetărie — că *romanțele* respective sînt „fără muzică". Romanța fără muzică, nu înseamnă fără melodicitate, căci muzica e lege a construcției însăși, nu ornament sau lustru exterior, ci *întîiul strat al poeziei*, calea către cele ulterioare — sau instrumentul tainei lor. Pregarța lui, atracția, forța lui cuceritoare, au covîrșit cel mai adesea stratul secund, care e adevărata poezie simbolistă a lui Minulescu și,⁴ de fapt, adevărata poezie simbolistă românească din spațiul de un deceniu anterior primului război mondial. Această poezie s-a prelungit apoi încă două decenii, din propria substanță, în interiorul propriei formule, în timp^{*} ce alte tipare moderne (Arghezi, Bacovia, Blaga, Barbu, Vineanu, Manu Fundoianu), neapelînd — sau nu în aceeași măsură — la muzică, au rămas

să fie examinate prin stratul propriu-zis declanșator de analogii și sensuri simbolice.

La Minulescu, muzica, „romanța” melodică în postura de strat inițial („avânt toute chose”), a ajutat la difuziunea poeziei, la rapida ei receptare și memorizare, la parodiarea ei lesnicioasă — dar a stîmjenit pătrunderea cititorului la *substanța* poeziei, care era, într-o parte a volumelor, de o profunzime, sau de o valoare ideatică incontestabilă. Lucrul s-a produs nu odată și la Eminescu.

A stîmjenit — e poate inexact spus. Mai exact ar fi: a întîrziat, a încetinit acțiunea de inițiere a cititorului în adîncimea romanței, reținînd-o la momentul ei prim, sau la suprafață. Melodia s-a interpus ca o perdea, dincolo de care, spre conținutul propriu-zis, nu numai că nu s-a mers, ci *romanțele* au fost suspectate de inexistența altei substanțe în afara melodiei și a primului strat comunicat.

„Obscuritatea” conținutului, inerentă simbolismului, a făcut să pară că el nici nu există, deși o problematică gravă se dezbate într-o mare parte a romanțelor.

S-a asociat acestor factori încă un strat, paralel cu al muzicalității. E vorba de ceea ce s-a numit *umorul* lui Minulescu, jovialitatea lui, care au făcut pe G. Călinescu să discute pe larg această chestiune.

Vom observa că o anumită bravadă ironică, persiflantă, autopersiflantă, pigmentată de un umor discret sau manifest, apare în permanență la simboțiști. Dar de exemplu versurile:

Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas afară-n ploaie...

(*Romanța mortului*)

au numai *aparența* de straniu amuzament, în realitate comunicarea e tragică, pentru că ea vorbește de moarte.

Romanțele minulesciene sînt pline de atare aer de frondeur. La el golful e „cîrconflex”, doi bătrînisînt „două jucării stricate”, care „merg ținîndu-se de mînă”, din orient nu mai sosește nimic, „nici aspirină pentru gripă”, în oraș (tot de provincie) „plouă gris ca-ntr-o estampă japoneză...”, popa schimbă „sedilele cu caș / Cu trei duzini de luminări de ceară” (pentru morții satului), dimineața ploioasă „mîngîie agonia tristă dar gravă a unui tren de marfă” („dar gravă” — deci alteori tristețea poate să nu fie gravă), „un *cargo-boat* norvegian / Respiră înfocat și rar / Ca un mamut antediluvian...”, un poet se văicărește: „Vai de mine... / Vai de ea... / Vai de manuscrisul meu neterminat / Fără bun de imprimat...” (și poetul din *Epitaful* lui Nerval ruga moartea să-l aștepte „qu'il eut pose le point â son

dernier sonnet”), venirea nopții e constatată prin aceea că „nu se mai vede pe covoare / nici o floare...”, tăcerea coboară în „spirale / Rotunde și-ovale / Ca niște confetti de-aceeași culoare...” etc.

Acest gen de comparații implică o anumită forțare, o îndrăzneală care depășește spiritul vorbirii comune. Obișnuit, metaforizarea în poezie, hiperbolizarea operaseră în sferile unor analogii, nu doar accesibile, dar acceptabile, chiar cînd contrastante. Simbolismul, sau în genere „modernismul”, poartă adesea cu frondă comparația, analogia în zona contrastelor care implică umor, chiar umor tragic. Verhaeren asemenea orologiile „aux vieilles servantes / Boitant de leurs sabots ou glissant sur leurs bas”, luna lui Laforgue are, „bonne vieille, / Du coton dans les oreilles”, Tristan Corbiere sfătuiește poetul să dea Mizeriei, dacă o întîlnește, din ranița lui, „pour sa pipe, un peu de tabac...”

E ceea ce face Minulescu și vor face Arghezi, Bacovia, Ion Barbu, avangarda. Însă atari procedee nu diminuează *poezia*, cu atît mai mult cu cît ele constituie doar o crustă, sub care tragismul este evident. Mai e de subliniat că această undă de aparent umor se constituie la Minulescu tot mai frecvent pe măsură ce anii trec și poetul se depărtează de momentul *romanțelor* prime. Cum *romanța* minulesciană a devenit din școală — modă, implicînd imitația, pastîșa, decalcul pînă la parodie, și cum aceasta din urmă a îngroșat întotdeauna *maniera*, nu *spiritul romanței* — s-a extins asupra poetului însuși concluzia de parodiare al propriei modalități, ceea ce e și inexact, și nedrept. Diluția unora din romanțe nu afectează substanța și densitatea celorlalte, iar crusta de umor care le învăluie pe unele, pentru a tăinui poetic nucleul tragic, nu răpește drama reală nici din ele însele, nici din celelalte.

V

Căci, esențială, nu e la Minulescu atmosfera autoironică, persiflantă, la urma urmei asemănătoare uneia de naivitate veselă, simulată, cu care își învăluie și Arghezi, de pildă, începutul tragicului „*Joc*” *De-a v-ați ascuns-Surprinzător* e că exegeza minulesciană a consemnat cu mai multă aplicare superficială umorală a *romanțelor* decît fondul lor tragic și frecvența motivelor sumbre, care sînt incomparabil mai mari. A contribuit la o atare concluzie tonalitatea de comunicare familiară, directă a *romanțelor*, însă aceasta nu schimbă, ci doar învăluie fondul.

Chiar în piesele de început ale *Romanțelor pentru mai tîrziu*, viziunea copleșitoare, generalizată, e cea a morții. *Romanța noastră* e cîntecul tragic al succesiunii — deci al despărțirii — generațiilor poetice; *Spre Insula enigmă* e plină de neliniștea sumbră — cu tot chiotul optimist din final — a plecărilor în necunoscut; *Romanța marilor dispăruți* e proclamarea fra-

ternității cu morții și cu moartea, încă din viață; *Romanța celor trei romanțe* e concluzia decepționantă pînă la sentimentul funerar, a intenției nerealizate de a „cînta” optimist; *Romanța cheii* e formularea certitudinii despre „naufraziul ce m-așteaptă ...”; *Romanța zilelor de ieri* e „romanța nesfîrșită căci arcușele s-au frînt”, deci tot a morții. Sumarul mai cuprinde *Romanța mortului*. *Romanța morții*. *Pelerinii morții*, *Romanța corbului* — „cioclu-naripat”. Pelerinul din *Romanța pelerinului* „e mort de mult și... tot nu moare”; viii din *Sonet* își „așteaptă rîndul ca să moară”, în *Nocturnă* cadrul e dominat de o lună care „în noaptea-aceea... părea un cap de mort”; pribeagul din *Romanța celui ce s-a-ntors* e sătul de rătăcire și de viață — „*și-aș vrea să dorm / Și-aș vrea să mor / De-ar fi să pot muri curînd și mai ușor ...”, după cum și *Romanța fără muzică* invocă, pentru a ajunge la iubită, calul, vîntul și moartea !

Celelalte romanțe sînt pline de sentimentul funerar, — comparațiile aleg doar cadavre, sicrie, cavouri — de iubiri condamnate, „născute din goluri de sicriu”, de morți, morminte, schelete călătoare, trădări, minciuni, cîntece disperate, visuri irosite — pînă și brațele Venerei de la Millo, „cei morți le-au luat cu ei în groapă / Să nu le lase celor vii...”.

În fața acestei cascade a morții, se pune întrebarea: din care sol, din ce zăcămintă s-a hrănit legenda umorului și jovialității poetului Minulescu.

Umorel, jovialitatea aparțineau lui, nu romanțelor — care erau tragice, așa cum și le definește în *Ecce homo*, confesiunea-portret din volumul *De vorbă cu mine însumi*. Poetul nu-și recunoaște umorul; rîsul și-l declară: „impertinența sonorelor mandole”, deci lipsit de veselie, mai curînd cinic, în rest, el se consideră pe sine drept „o-mperechere de straniu / Și comun”; sonoritățile sale sînt „aiurări de clopot” — deci momentele nebuniei sonore; cîntecul potolit are „tumultul căderilor de ape”, însă e potrivit nu pentru imnuri, de vreme ce poetul poartă în suflet „tristețea planetelor ce-apun”. Alternarea „de bine și de rău” din ființa lui, nu e a optimismului și pesimismului, nu a veseliei și tristeții, ci e amestecul „de glasuri răzvrătite / Și resemnări tîrzii”; gesticulația lirică și-o declară drept „sfidare a tot ce-i Dumnezeu”, iar dacă sonoritățile par a dobîndi majestate, aceasta nu e decît aureola „solarei agonii”; „încrucșarea” de harfe, trompete, pavane și farandole definește în continuare timbrul sunetelor, cadrul *muzical* — exterior — căci în rest e vorba la el de lacrimi, care semnifică „minciuna tăcutelor regrete”, și de rîsul impertinent deci sfidător, cinic; armonia „de proză / Și de vers” e alternativ a crimei și a idilei care sînt: prima artă, a doua eres — deci tot numai *aparență*, în timp ce — și aici se sugerează cauza ciudatei, nu dualități, ci dedublări — în timp ce mintea e sub semnul absolutului, versul (expresia acestei stări) rămîne pînă la urmă neînțeles („voința celui din urmă Nențeles...”)

Interesant e că umorul lui Minulescu seamănă, în mai multe *romanțe* cu acela al lui Arghezi, persiflant, iconoclast, critic, deci de veselie crispată, care nu mai e veselie. Împrumutînd folclorului sceptic cu ironie dimensiunile înțelepciunii superioare, poetul va polemiza cu clișeele gîndirii, încă o dată nu dual, ci dedublat, ca într-o mare parte a liricii argheziene. Riposta la legenda biblică a Creațiunii divine, din *Rugă pentru mîntuirea copiilor din flori*, e făcută cu ipocrizia crudă a demonstrației științifice, pentru a revela că oamenii, „copiii... din flori” ai lui Dumnezeu, sînt nemuritori, în timp ce fiul adevărat al lui Dumnezeu a murit pe cruce. Întorsăturile seamănă aproximativ cu pildele inverse argheziene, de exemplu din *Mih-niri*: ascetul Iakint primește noaptea „o fată vie” în chilia lui, unde nici Dumnezeu nu știe ce se petrece, căci și el află împlinirea numai cînd ea părăsește dimineața lăcașul oficierii nocturne. Cu toată răsucirea de aparent umor, *romanțele* de acest fel nu au veselie, jovialitate, ci gravitatea tragică prezentă în atîția *psalmi* arghezieni.

Tragismul de acest fel e identic și în nuvela minulesciană, în *spovedaniile* sau *mărturisirile*, *confesiunile* frecvente (a unui „candidat la sinucidere”, a altuia „la crimă”, a unui al treilea „la nebunie”, a unui nebun, a unui anonim, a unui negat etc.) — nu și în gazetăria lui, în reportaj (de felul rubricii *Serpentine și arabescuri* din *Falanga*, 1910). În prima serie, a confesiunilor sau spovedaniilor, gravitatea crește adesea și din absurdul situațiilor, dintr-un fel de insurecție interioară împotriva rutinei sau anichilozei în materie spirituală; în seria a doua, reportericească, se înstăpînește o ironie bonomă, însă convertită în satiră din cauza unde de amărăciune sceptică în fața multora din momentele evocate. Vom consemna doar, fără altă demonstrație deocamdată, că toate comediile lui Minulescu au un puternic substrat tragic, care infirmă jovialitatea, iar nuvelele (*Măști de bronz și lampioane de porțelan*, *Cetiți-le noaptea*) sînt fără excepție viziuni sumbre, cu finaluri funebre.

Această unitate tragică nu exclude, totuși, viziunea carnavalescă asupra societății, care aparține indiscutabil lui Minulescu — carnavalul, pătimaș pînă la distrucție, al cîntecului, dansului, dragostei, morții, beției, vagabondajului sau pelerinajului, plecărilor permanente și sosirilor etc. E o viziune ce apare și în romanțe, prin lungă serie de amante, femei, nimfe, silvani, bacante, pelerini, vagabonzi, trubaduri, cîntăreți, mateloți, acrobați de circ, balerine, Rozine, Brigitte, Don Juani, măscărici, păpuși, etc. — dar mai ales în teatru. Poetul a avut conștiința vieții ca teatru — temă abordată direct în *Manechinul sentimental*, prin intermediul formulei „teatru în teatru” — de aceea lirismul său are o certă teatralitate, *romanța* e totdeauna scenică, se cere și interpretată, sau cel puțin intonată. Însă *teatru* înseamnă, în sens larg, convenție — și de aici se ajunge numaidecît

la viziunea carnavalescă, prin care critica l-a înrudit pe Ion Minulescu, cu I. L. Garagiale.

Observația se verifică mai ales în schițe, în romanele *Corigent la limba română* și *Roșu, galben și albastru*, în mai multe piese care, deși în substanța lor sînt mai curînd *romanțe* amplificate, dezvoltînd eterna comedie tragică a iubirii — prin cadrul lor, prin personajele de plan secund, sînt satire sociale, justificînd înrudirea menționată cu părintele comediei satirice românești.

„Eroilor mei, spunea Minulescu în 1941, în confesiunile *Nu sunt ce par a fi...*, nu le-am permis niciodată să se ia în serios, de teamă să nu-mi devină antipatici mie însumi... Nu le-am permis decît un singur lux. Un lux de altfel care nu-mi șifona cu nimic amorul meu propriu de autor — luxul de a se prezenta cîteodată în public sub diferite măști de carnaval. În felul acesta, am reușit, cred, să-i prezint și pe ei ca și pe mine în adevărata lumină a vieții noastre de toate zilele, care nu este decît un carnaval, multiplicînd la infinit aspectul etern al aceuiași triumphi simbolic: o Colombină, un Pierrot și un Arlechin...”

Romanțele implică în felurite chipuri acest triolet. Cînd Boemii vin să-și aștepte în parc „necredincioasele Boeme” (*Octombrie*) însăși necredința acestora presupune Arlechinul din *Paggliaccio*, cîștigătorul etern al inimii de Colombină. „Multașteptata” care nu vine la nici o întîlnire (*Multașteptatei*), sau iubita de-o noapte, implorată să nu plece nici după ce orchestra și-o sfîrși valsul (*Romanță fără muzică*), cealaltă care aduce aminte de iubirea dintre Manon Lescaut și Des Grieux, dar a cărei credință nu știe nimeni cît va dura (*Romanță fără muzică*), „cea care pleacă” spulberînd iluzia iubirii adevărate, călătorește care va vărsa „trei lacrimi” și va uita că l-a uitat pe îndrăgostitul poet; „amantele de ieri” „cea care minte” și va înșela „chiar mîine” pe îndrăgostit, amanta „ultimei seri”, Rozina pe care a iubit-o Guerlain, dar care nu l-a iubit pe el, „Doamna” care ascultă „glasul equinoxului de toamnă” după idila de-o vară, — întreg acest inventar de *romanțe* cu iubiri sfărîmate au o schemă fixă sau o presupun: Pierrot-Colombina-Arlechinul, atît de tragic descrisă în *Ultima oră*, unde fiecare Arlechin cîștigător devine la rîndul său un Pierrot înșelat, pierzător, și numai necredincioasa Colombină rămîne fără schimbare, în eternitatea ei feminină:

Același accident de circ, banal...
O zi «relâche»
Și-apoi la fel,
Cu-aceeași balerină lîngă el,
Alt acrobat...
Alt salt mortal ...

Refrenul comun al tuturor iubirilor, poetul îl convertește aproape fără excepție în filozofia amară a dragostei identificată cu moartea.

Pe felurite căi, așa se întîmplă și în piesele lui Minulescu, pentru care laitmotivul tragic al *romanțelor* constituie dominantă — variabilă în detalii, nu în schema esențială. Irina îl va împușca pe Mihnea Dorcescu, Arlechinul care amenința să-și părăsească rolul de Arlechin, așadar să nu mai consimtă a fi al treilea pe lîngă menajul soților Majoreanu (*Pleacă berzele*); moare sinucigîndu-se și Pierrot Sălcianu, care e Arlechinul frumoasei Zuzu, apoi al călugăriței abjurate Damiana (*Omul care trebuie să moară*); Radu Cartian din *Manechinul sentimental* nu va muri, nici Colombină lui, Jeana Ionescu-Potopeni, dar triumhiul se va constitui și se va sfărîma, de această dată din inițiativa și din vina Arlechinului. Comedia bufă *Allegro ma non troppo* complică și mai mult arlechinada: doi prieteni dramaturgi colaborează la o piesă despre adulter și nu se înțeleg asupra finalului, dacă acesta să aducă moartea infidelei sau tolerarea infidelității; însă viața îi pune în situația limită: partizanul soluției violente, a pedepsei extreme, aplicată iubirii trădătoare, se descoperă chiar pe sine în rolul lui Pierrot, și atunci, ca să nu-și pună capăt zilelor, se convinge pe el însuși că totul a fost numa un experiment nevinovat al colegului — ca să-i dovedească valabilitatea soluției pașnice pentru finalul piesei!...

Critica a redus astfel de situații la farsă, la bizareriile unor aventurieri, boemi, amatori „de situații originale și paradoxale, în nici un contact cu viața și cu problemele ei”¹ însă e simbolistica tragică a vieții privită ca teatru, a convenției împinsă pînă la ultima extremă, cînd apar necesare simbolurile — din *romanțe* — ale Cleopatrei, Sulamiței, Măriei din Magdala, acelea unde femeia e mai ales bacantă, amantă, nimfă, e „cea care vine” (și trece), „cea care trece”, „cea așteptată” (și care nu mai vine), etc.

Vom analiza, vom „traduce” pentru exemplificare, cîteva din operele programatice ale lui Minulescu, iar între ele, cea dintîi, e piesa inaugurală a volumului *Romanțe pentru mai tîrziu*. Avem, în *Romanța noului venit*, instrumentația expresivă a noului curent, sub ea citind mereu soarta sau avatarurile poeziei simboliste: *străinul* care *bate la poartă* (a cetății) e poetul simbolist, el vrea intrare în literatură („republică” sau „regatul” literelor, în terminologia consacrată a epocii I) — străin pentru că înedit, sau prea puțin obișnuit în peisajul poeziei românești („străinule de lumea noastră”); este ideea din manifestul *Aprindeți torțele*. „Coșmarul nepovestitelor poezii”, pe care l-a trăit el, vorbește de noul specific al poeziei, care nu

¹ E. Lovinescu, *Istoria literaturii române contemporane*, 1900 — 1937, „Socec”, 1937, pag. 357.

comunică (nu „povestește”), ci *sugerează*, deci e simbolică, vorbește prin metafore sau concepte analogice; „coloarea decoloratei nebulii” e patima poetică însăși, descoperită de către noul venit, într-o „stea” nouă și ea, desigur — deci într-un nou ideal poetic — care nu poate fi aici decât al simbolismului. Lucrul se și explicitează în continuare, enumerându-se, ca fapte de la sine înțelese („de unde pot veni?”) câteva din motivele și tehnicile simboliste elementare: „ochi-mi / Plini de regrete și tristeți / Par două candelă aprinse în cripta morților poeți” — așadar elogiul înaintașilor care au slujit poezia, echivalent cu conștiința sacerdoțiului și integrarea într-o tagmă. Toga dată de Apollo e harul poeziei, Apollo fiind stăpînul muzelor; de ce e ea albastră — o spune poetul în *Romanța noastră*: „Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seniniiri” — deci e culoarea purității, a poeziei pure (desăvîrșite, de culminație artistică).

Traducțiile posibile ale limbajului utilizat de poet jucînd încă între metaforă și Simbol (deoarece ne aflăm încă în faza definirii programului, care trebuie să fie, ca orice program, ca orice crez, direct exprimat, mai puțin cifric) poate continua în acest fel și ca un exercițiu prin care Minulescu însuși îl introduce pe cititor în spațiul noii direcții. Semnalăm așadar, ca în fișe de dicționar simbolist prezumat, astfel de formulări: „podoabe noi ce nu se vînd” — poezia utilitară; „cei ce vrură să vă-ndrumeze spre mai bine” — poezii militanți: „armoniile eterne dintr-un sfîrșit și-un infinit” — poezia pură; „cei ce v-au adus lumina” — lirica mesianică; „cei ce i-ați primit cu ură” — poezii neînțeleși la vremea lor; „pedestalele” acestora — recunoașterea lor postumă. Toate acestea reprezintă poezia anterioară, cea de care articolul-program *Aprindeți torțele* se detașează net; pentru trecut, spune aici Minulescu, poezii simbolști „nu pot avea decât respect” — de aceea „noul venit” i-a întîlnit „pe rînd” pe toți *înaintașii*, i-a întrecut, i-a depășit *în timp* (cum se arată și în *Romanța noastră*: „... în calea noastră întîlni-vom / Pe cei bătrîni rămași în urmă — / Pe cei ce ne-or privi cu ochii în lacrimi, / Că le luăm-nainte”) și, trecînd prin toate ciclurile, epocile poetice, a ajuns la ciclul poeziei *noi*. Definițiile acesteia sînt formulate lapidar: ea se plasează în „lumea creată dincolo de zare”, unde „nu-i ceru-albastru, / Și copacii nu-s verzi” — deci unde sensurile semantice consacrate nu mai sînt socotite suficiente pentru comunicarea poetică, unde materialul liric este investit cu alte disponibilități de transmisie, unde potențele vocabularului și sintaxei sînt înnoite, sînt *alte*. „Lumea nimfelor” și cea a „faunilor goi” — ea dragostei naturale, în reducățiile ei simbolice din mitologie; „lumea cupelor deșarte și totuși pline-n orice clipă” definește poetica origiacă a permanenței posibilități de nouă interpretare a poeziei, 4e revelare a unor sensuri noi; „lumea ultimului cîntec / Purtat pe-a berzelor aripă” e decorul exotic simbolist, mirific prin intercomunicare și fantazare c6n-

tinuă colectivă (purat „din om în om”, „din gură-n gură”, în „patru vînturi / Și patru puncte cardinale”), devenind *stare poetică* generală.

Oferind în acest fel comparației vechea artă și noua artă? poetul „nou venit” solicită opțiunea celor din *cetate* — nu neapărat *cititorii*, ci întreg publicul poeziei, „cetatea literară”, cu *critica* implicit — și cheamă cohorta simbolștilor („cei ce măsurați cu versul gîndirile ce n-au măsură”) să vină în jurul său, pentru a merge împreună în lumea sperată, înțelegătoare, unde „nu-s castele ... cu ruginite porți de-aramă”. Încrezător, profetul noii religii promite cîntăreților cu „lire de aur” simboliste, triumful total: aprinderea „stinselor fălcii” în suflete, așadar încrederea în noua poezie, și perspectiva consacrării, a eternității: „strălucirea aureolelor de mîne”.

Finalul e tragic: „cetatea literară” nu acceptă, ea refuză noua poezie:

Dar poarta a rămas închisă la glasul artei viitoare.

Ne aflăm deci în fața unei pagini în același timp de *istorie literară*, privind receptarea simbolismului („Era prin anul una mie și nouă sute opt — îmi pare”), dar și de *estetică*, a unui curs practic de inițiere în simbolism.

Tocmai această caracteristică de manual poetic, de familiarizare cu tiparele expresive ale curentului, face ca unele — și nu puține — *romanțe*, să fie mai puțin dificultate în ce privește traducțiile. *La poarta celor care dorm* prelungește seria simbolurilor din precedentă — de data aceasta *poezia* însăși se adresează veleitarului „cercetător în stele”, căutător „de frumuseți *bizare* și armonii *smintite*” — deci un simbolist — descriindu-i unica perspectivă, atunci cînd „cetatea” îl refuză: încorporarea, ca într-o moarte, în marele cimitir al poeziei, depozitul de eternă frumusețe, nu inaccesibilă mulțimii, ci parcă netrebuitoare ei, dar trebuitoare, suficientă ei însăși, *poeziei*.

Romanța noastră e tot din seria crezurilor poetice, este o interpretare în principal a succesiunii generațiilor poetice, dar nu neapărat a acestora numai, ci a legii absolute a continuității domeniilor spirituale și materiale, a progresului umanității pe o albie continuă, „pe-același drum...”

Poezia este singura sugerată concret în seria idealurilor mereu înnoite și mereu scrumite, depășite („al aiurărilor parfum”, „cîntul țiterelor sparte”) și sînt elogiați tragic deschizătorii de drum, mereu alții și mereu necunoscuți, profeții unor frumuseți ignorate. Dar ce e relevant în această *romanță* este filozofia poetului în legătură Cu conexiunea dintre gîndirea unei generații și a celeilalte. E un scepticism amar în concepția lui Minulescu, convingerea sau teama succesiunii lipsite de continuitate, neîncrederea fiecărei generații în tradiția anterioară, în propria putere de a institui la rîndu-i o tradiție.

Cascada acestei idealități, incertă în ce privește configurarea ei concretă și precisă, dar nu mai puțin fascinantă — și pe care nu trebuie să ezităm a o echivala cu ipostaza poetică supremă, cu adevărul absolut al fiecărui domeniu al cunoașterii — e definită uneori ca Insula enigmă, „în care nu știm nimeni ce va fi”, dar de a cărei existență nu se îndoiește nimeni, nici de capacitatea omului de a sosi *cîndva* la treapta ei.

Intrăm, așadar, într-un univers minulescian unde „romanța” melodioasă, cuceritoare prin limpezimea ei pitorească și colorată, nu mai e decît un strat întru totul exterior, e tehnică, iar stratul următor ne poartă în zone către care muzica pare a întîrzia intenționat accesul, nu prin încifrare (simbol), ci prin abaterea voită a atenției.

Un alt exemplu elocvent: asistăm la o spectaculoasă demonstrație marină, declanșată odată cu zorile venite brusc, în peisaj bănuat a fi meridianal. Rada adormită a portului e zguduită din toropeala somnului de „un șuierat prelung”, care „salută ivirea zorilor”; melodia stranie mișcă echilibrul noptatic, îl sfărîmă și, parcă la semnalul ei, „un strop de purpură pătează albastrul violet al mării”, lumina roșie din înaltul catargului principal al navei e ucisă de nucleul incendiar al celeilalte, pavilioanele care dau stare civilă navelor se ridică fluturînd în aer — și noaptea piere în chiotul diurn: „E ziuă!...” — formula implicînd o îndelungă accentuare a lui *i*, țipătul, explozia bruscă a luminii și a vieții.

Tabloul, desfășurîndu-se de aci înainte în lumina solară, debutează prin reprezentări cînd calme, omenești („Și călătorii se deșteaptă pe bord”), cînd apocaliptice, prelungiri ale viziunilor nocturne („Și ancorele grele/ Apar ca ghearele-ncețate / Ca niște fiare-nfometate...”); privilegiata se limpezește curînd în conture de stampă marină clasică („Și bricul alb se mișcă-alene”) nu lipsită de fiorul misterului etern al oceanului, prin sugerea glasului sau făpturii sirenei, întruchipată de însăși tremurarea apei („Plasa de inele / Și de brățări lichide / Ce dispar...”).

Presentimentul misterului e cel sub care nava se rupe de port, și acesta, clasică stampă a pierditei umane sau numai a voluptăților inerente existenței (localurile de „veselie trecătoare”, cabareture, dansatoare^ „ciocnet de pahare” — „tot ce-a fost”). Călătoria începe și continuă în această ambianță de real și ireal, de amintire a vieții autentice și de fascinație a necunoscutului:

Și-n urma noastră, marea
își împletește respirarea
Cu al sirenelor ecou —
Eternul nostru semn de întrebare l...

Spectaculosul pictural din primele secvențe face pe nesimțite loc misterului, neliniștii metafizice, atît de natural însă, încît parcurgem *romanța*

avînd încă în ochi tablourile inițiale, ușor străbătute de prefigurarea marilor întrebări care se pregătesc, plutesc în jur, fără să le percepem. Portul — uscatul, așadar condiția terestră — rămîne în urmă, se șterge din vedere, deși el trăiește în conștiință, și cititorul nu intuiește schimbarea de planuri care se petrece, intrarea din geografie în istorie, din spațiu în timp: portul e un cavou „din care morții-ncep să-nvie”, iar nava, reală pînă în clipa dinainte, devine vas fantomă, „primul mort care-a-nviat”. Vîntul — nestatornicia continuă a vieții, „fortuna labilis” — e cel care călăuzește pe enigmaticii călători, învățîndu-i să evite atracția zării, deci a geografiei reale — „căci zarea-i veșnic prefăcută” — și, atunci cînd limbajul neființei, al mișcării nevăzute și neînțelese a naturii, a fost revelat („cînd... / noi i-am talmăcit cuvîntul”), are loc mutația fundamentală: timpul începe să curgă invers, către geneze, imanentizînd ceea ce e uman, translatînd materia în spirit, prezentul convertindu-l în trecut și proiectîndu-l potențial spre viitor, într-un tablou de-o frisonantă, stranie, frumusețe:

Plutim spre răsăritul lumii —
Plutim spre prima dimineată...
Și bricul alb
Sfîșie-n două covorul apelor albastre,
Lăsînd în urma lui o dîră de spumă creață
Ce se-ntinde
Ca și o punte nesfîrșită
Pe care sufletele noastre
Se vor întoarce-acasă-n ziua
Cînd uraganele ne-or vinde!...

Călătoria, întoarsă către impulsurile primordiale, către locul unde, inițial, nu soarele ci lumea a răsărit, se desfășoară sub semnul eternității: *toți* plutesc pe mare *mereu*, *dintotdeauna* — dar o nouă translație de sensuri are loc, și întoarcerea cronologiei suprapune trecutul cu viitorul, drumul înapoi cu drumul înainte, către necunoscut — „spre Insula enigmă, în care nu știm nimeni ce va fi” — identifică realul cu posibilul, convertind totul în certitudinea triumfului asupra necunoscutului, a stăpînirii asupra spațiului misterios identificat cu o ubicuă Mare Neagră:

Dar știm cu toții că-ntr-o bună zi,
Noi, cei născuți din tată-n fiu navigatori,
Vom acosta la rîndul nostru-nvingători...
Și-atunci —
Stăpînii Mării Negre noi vom fi!...

Se explică acum patosul tragic al acestei poezii, depresiunea ei, cu toată certitudinea din final. Ea este expresia permanentizării neliniștii de

a căuta, de a descoperi numai spiritual, nu și material, un viitor, mereu lipsit de configurație. Avem doar certitudinea idealului, nu și a înfățișării lui potențiale, așadar, spune Minulescu, chiar îndreptându-ne ferm către viitor, nu sîntem decît aceiași călători *în necunoscut!*

„Citită” astfel, și fără a forța, de fapt, nici unul dintre sensurile incorporate, romanța *Spre Insula enigmă* se înscrie și într-o cu totul altă zonă de comunicare, decît aceea a unui fel de nou manifest simbolist. Sensul acesta ea îl are, neîndoios, dar, la rîndul său, el nu e decît stratul secund, după acela tipic inițial, de *romanță* a plecării unei nave pe mări. Iată însă că, sub cele două prime straturi, apare al treilea strat, incomparabil mai larg, mai profund, legitimînd plasarea acestei *romanțe* în compartimentul mării poezii.

Examinarea în acest chip a volumelor poetului ne revelă o interesantă distribuție tematică a sumarelor, asupra căreia niciodată nu s-a insistat îndeajuns.

Încă *Romanțele pentru mai tirziu* ofereau o netă diferențiere: o întreagă primă jumătate era populată de lirica acestui strat secund sau terț, pe care am sugerat-o în „lecturile” analitice precedente, în timp ce a doua jumătate aparținea poeziei erotice.

Trecem dintr-o dată la aceasta, pentru o lectură identică urmînd să ne întoarcem apoi la prima categorie.

Vom spune că în lirica dragostei, ca și în aceea a naturii, sau în cea elegiacă, rolul comunicării prime a sentimentului este fundamental, nu neasociat cu alte stări, dar predominînd sau imprimîndu-și pecetea proprie, erotică, asupra construcției poetice. Eminescu implica, în *Pe lingă plopii fără soț*, conștiința eternizării iubitei în spațiul poeziei („Dîndu-mi din ochiul tău senin / O rază dinadins / în calea timpilor ce vin / O stea s-ar fi aprins”); Blaga va asocia iubirea cu legitățile prime ale existenței, continuate apoi în viața oamenilor („Lumina ce-o simt năvălindu-mi / în piept cînd te văd — minunato, / e poate că ultimul strop / din lumina creată în ziua dinti” etc). Însă uneori transmisia e mai simplă, ca în *Mai am un singur dor*; aici apar limpede implicațiile de sugestie mioritică, ale participării consolatoare, a naturii la tragedia morții omului, cu sentimentul reintegrării ciclurilor naturale.

La Minulescu vom întîlni diverse atari ipostaze ale dragostei, ale peisajului natural, cel mai adesea dominate de comunicări mai mult directe, dar nu o dată ridicîndu-se la amplitudini și complexități indiscutabile, din sfera mării poezii.

Romanța care face trecerea între cele două secțiuni ale volumului prim este *Romanță fără muzică*, despre care vom relua cîteva observații, făcute și mai înainte.

Indicația din titlu, privind exclusia *muzicii* în recepția acestei poezii, e o invitație deloc gratuită, deși melodia e prezentă în aceleași forme ca și în alte *romanțe*. E util să se menționeze precizarea că *romanțe* dedicate numai iubirii, femeii poartă specificația: „fără muzică”. Poetul invită pe cititor să caute direct stratul secund, fără implicația gesticulației exterioare, deci poezia de iubire nu e propriu-zis de iubire, întrucît o *romanță* fără muzică nu mai e *romanță* ! De altfel, poezia în cauză nu are nici o componentă care să ateste adresarea către iubită. Limbajul consacrat al domeniului subînțelege prin *tu*, *tine*, al *tău* — pe femeia iubită; scrierea cu majusculă a acelorași vocabule duce cu gîndul și la divinitate — e o convenție acum uzuală.

Însă de ce ar fi numai așa?

Cînd poetul spune: „Ca s-ajung pînă la tine, i-am zis calului”, sau: „i-am zis vîntului...”, sau: „i-am zis morții...”, fără nici un alt detaliu despre identitatea acestui *tu*, — de ce adresa obligatorie să fie numai *femeia* și nu, de exemplu, *poezia*, sau *și poezia* ?

Calul începe, în această nouă ipostază, să fie clasicul Pegas, *vîntul* își păstrează sensul metafizic, rămînînd simbolul mișcării invizibile însă reale a materiei, mutația ei neîntreruptă, însă egală cu ea însăși, iar *moartea* e și egalizarea patrimoniului poetic anterior, și anihilarea piedicilor („munții-n zare”) și desființarea distanței între aspirație și realizare („... umple-mi de cadavre valea / Dintre ea și mine...”).

Nici *romanța Multașteptatei* nu e mai precizată în această direcție: „multașteptata poate fi așadar și femeia iubită, și poezia, și nu numai femeia sau poezia; cît despre următoarea, *Aceleia care va veni*, temeierile de a crede că stratul secund se referă la *poezie*, nu la iubire, sînt categoric favorizate de ambiguizarea voită a poeziei. Cea „care va veni” e așteptată să sosească dintr-o neștiută „prea fericită țară”, să fie purtată de vînturi bune, de-o presupusă barcă rătăcită — așadar e vorba despre o realitate aparținînd mai mult întîmplării și transcendenței decît realității. Urmează întrebarea plină de reproșuri pentru aceea „care va veni” — femeia iubită sau poezia — privind cauza pentru care și-a părăsit țara, iar această țară fabuloasă aparține unui exotism de cadru simbolist specific, poetic, deși arid: Sahare, palmieri, nisipuri — după cum teritoriul sosirii se înscrie într-un alt cadru, aparținînd și el simbolismului, însă acela unde poezia simbolistă e sortită pieirii:

Or nu știuși că-n țară la mine

Nu-s nici cînturi,

Nici flori de lămîiță?...

Amanții și-au vîndut
Orgiilor —
Și corpul
Și sfintele avînturi
Și-azi totu-i mort și putred în camera de lut!...

„Țara mea” — cu alte cuvinte perimetrul poetic unde trăiește poetul,
ambianța adversară simbolismului, pe care o explicitează amplu în *Sonet*,
cu deosebire în catrenul al doilea și în terține:

în țara mea, pe marea frămîntată
Cu aiurări de vînturi funerare,
Nu vezi plutind corăbii albe-n zare
Purtînd pe bord plecații de-altădată!...

în țara mea, nu-s flori ca-n altă țară
Și cîntece de dragoste nu sînt;
Și-n țara mea — tăcuți ca-ntr-un mormînt —

Cei vii și-așteaptă rîndul ca să moară
Pe cîtă vreme morții... Cine știe?...
Așteaptă-o zi ca-n alte țări să-nvie!...

Este și sugestia înfrîngerii noii direcții poetice — aceeași ca în *Romanța noului venit*, unde „cetatea”, cea literară, rămîne surdă „la glasul artei viitoare” — de către o tradiție neînduplecată.

Aceea „care va veni” are înfățișarea de sfîntă bizantină, hieratică — stilizare, nu reproducere a făpturii umane; ochii ei sînt „morți ca negrul spleen” simbolist, sau „verzi ca apa moartă”, în felul culorii care i-a rămas poetului unică, din treimea de culori intenționate în *Romanța celor trei romanțe* (acolo aspirase către aurul solar al iubirii sau al poeziei paradisiace, către infernalul roșu al dragostei carnale sau al poeziei dominate de patimă umană, și către verdele înfrîngerii, al desperării demente sau decepției resemnate. Cel ce triumfă e acesta — verdele, „un verde mocirlos”, acoperind groapa funerară unde zac îngropate aspirațiile pure: „o pată verde, ce m-apasă ca și o piatră funerară”). Așteptata „care va veni” trebuie să-l întoarcă pe poet în țara ei, a Saharelor sterpe, de unde nu mai pot răsări iubirile decît moarte:

... în țara
în care palmierii — stăpîni peste pustiu,
Cu brațele deschise ne vor primi-n Sahara
Iubirilor născute din goluri de sicriu.

XXXVI

Spăimosul ținut care e mult mai probabil al poeziei decît al dragostei,
e din nou explicitat în *Odeletă*¹, poezia care așterne mister definitiv asupra
cifrei fatidice *trei* („... refren / de *Triolet*, / Pe care nimeni nu-l va-nțelege —
fîndcă nu-i / în lume nimeni să-nțelegeă simbolul Trioletului ...”)

*

întorcîndu-ne la ciclul prim din *Romanțe pentru mai tîrziu*, vom sem-
nala un nou mod de traducție a liricii simbolice *minulesciene*, un alt strat
ce se revelă dincolo de stratul muzical de *romanță*. E deosebit de caracte-
ristică, din acest punct de vedere, *Romanța marilor dispăruți*.

Dedicată „lui Ștefan Petică și Iuliu Săvescu”, această *romanță* are
un sens care de asemenea „joacă” într-un sistem de ambiguități, conferin-
du-i un farmec tragic, lesne constatabil încă din contactul superficial cu
textul și cu atît mai expresiv cînd e reconstituit în adîncime, în impli-
cațiile lui.

Poezia e compusă ca și cum ar fi discursul celor doi „dispăruți” adresat
urmașilor — nu în primul rînd poeți — care i-au uitat, după ce în viață
i-au „plătit cu bulgări de noroi!”. O comuniune deloc voită de cei vii se
stabilește totuși, cei morți re trăiesc în visurile lor, poezia lor îi obsedează,
o armonie bizară a morții definitive, irecuperabile, apropie pe cei duși de
cei rămași („Noi, / Ca și voi, / La fel simțim / Vibrațiile-aceor armonii /
Ce-nsuflețesc tăcutele pustii / în care voi ne-ați îngropat pe veci ”).

în acest punct al *romanței* apare *poezia nouă*, a fraților întru simbolism;
lor li se adresează „marii dispăruți”, ca să le continue ei opera de inovare,
de negare a *vechii* poezii:

Cîntați frumosul îngropat de-acei
Ce n-au putut să-l re-nvieze-n vers,
Cutreierați întregul *Univers*
Și-n cîntecele voastre îngropați
Toți vechii zei.

Nici destinul noilor veniți, al noii generații simboliste (cei „ce pășesc
pe-al nostru drum”), nu va fi altul, dar conștiința continuității *direcției*,

¹ Este interesant de subliniat că și aici, în *Odeletă*, apare trinitatea
de culori: verde, galben, roșu, din *Romanța celor trei romanțe*; poetul îi
promite iubitei trei *smaragde*, trei *perle blonde* și trei rufo'ne-nsîngerate —
un triolet de triolete; verdele naturii, sau, la Minulescu, al morții; galbenul
suferinței (perla se iscă din rănirea scoicii) și roșul vieții, al iubirii sau al
patimii.

XXXVII

a școalei legitimează existența lor poetică. Totul e să aibă loc perpetuarea formulei de artă a „marilor dispăruți”.

Traducția secundă a *romanței*, stratul secund, e, în linii mari acesta, detectabil lesne dincolo de frazarea melodioasă, tristă a versurilor.

Însă lectura proaspătă și în paralel a romanței și a unor texte alese cu adresă din opera celor doi poeți din dedicație, ne va revela noul strat, al treilea, subiacent adesea în poeziile lui Minulescu.

Vom remarca, în explicarea ideii de „frăție” a poetului *romanțelor* cu „marii dispăruți”, că Ștefan Petică publica și el o *Romanță în România jună* (1901), în termenii viitorului minulescianism: „Cum palidă, cîntase eternei cantilene / De dragoste apusă... /, etc; avusese *Cîntece de toamnă, Serenade, Serenade demonice, Cîntece de seară*, așadar specii poetice care implicau *melodia*, ca și viitoarele romanțe minulesciene. Articolele lui îi menționau pe Moreas, Samain, Heredia, Remy de Gourmont, Maeterlinck, Henri de Regnier, el se extazia de Hugo von Hoffmannsthal și Ștefan Georg, era îndrăgostit de Wagner, compozitorul cel mai *nou*, echivalentul în muzică al simbolistilor din poezie,¹ și scria despre toate acestea chiar cînd Minulescu își începea, la 18 ani, perioada bucureșteană, cea a revelației simboliste. Revelația se produce chiar prin cei doi „mari dispăruți”: „La București... sensibilitatea mea artistică începe să-și lărgească deodată orizonturile și să-mi deschidă porți nebănuite încă. Aici reușesc să-mi verific gustul pentru poeziile lui Ștefan Petică și câteva din poeziile lui Iuliu Săvescu, pe care pînă atunci nu-i citisem decît în treacăt.” Acestea le spune Minulescu în confesiunile *Nu sunt ce par a fi...*, din 1941. Petică era, în momentul revelației simboliste a lui Minulescu, principalul profet al curentului, mai mult decît Macedonski, acesta cunoscător mai sumar al generației noi simboliste, de după Baudelaire și Mallarmé. Petică teoretiza termenul *decadență*, iar despre simbolism afirma că este treapta cea mai înaltă a literaturii,² întocmai cum va afirma și misteriorul personaj minulescian din nuvela *în grădina prietenului meu*, care se dă drept Baudelaire. Lectura în paralel a articolului *Poezia nouă*, a lui Petică și a *Romanței marilor dispăruți* arată că, indiscutabil lucrarea înaintașului său era puternic întipărită în mintea lui Minulescu.

¹ Minulescu va începe romanța *Celei mai aproape* astfel: „De ce-ți sînt ochii verzi — /Coloarea wagnerianelor motive...”

² „O mică lămurire se impune: Dacă este vorba de decadent în înțelesul vulgar, țin să declar că așa ceva n-am fost niciodată. Dacă însă se înțelege prin aceasta o cugetare mai subtilă, o psihologie mai adevărată, o formă mai corectă, atunci astfel de decadent am fost totdeauna.” (Ștefan Petică, *Opere*, Ed. „Fundatia pentru literatură și artă”, 1938, pag. 31).

³ în articolele *Critica noastră literară și Poezia nouă*, din *România Jună* (1900).

Așadar, elogiul se adresează nu doar unui poet „dispărut”, ci unui stegar al curentului, unui „frate” de crez poetic. Echivalențele sînt directe și numeroase: Petică vorbește despre „nebunele fecioare” (*Cînd viorile tăcură*, XIXJ, la Minulescu e vorba de „legendarele nebune” care-o „săr-bătoreau pe blonda Venus” (*Romanța celor trei romanțe*); Măria Magdalena, Șiraz, mister, Levant etc. apar la amîndoi, ca instrumentație simbolistă consacrată; viorile care tac ale lui Petică au echivalent în chitarele frînte ale lui Minulescu, sau în „stinse-acorduri de chitară”; apoi, la Iuliu Cezar Săvescu poeziile sînt populate de bacante, de viziunile bahice, tablourile nordice („La Polul Nord, la Polul Sud, sub stele vecinie adormite”), cele sahariene, oceanice — pe care le întîlnim și la Minulescu, descoperite direct sau dobîndite apoi prin sursele franceze comune.

Dedicațiile romanțelor ne indică și ele adesea zăcămintele din care s-au hrănit poeziile, mai adînc decît se putea bănuî că semnifică menționarea unei astfel de adrese. E sigur că o parte a acestor semnificații s-a pierdut și numai un exeget foarte minuțios, care va putea parcurge corespondența poetului și cine știe ce mărturii sau amintiri despre el, sau care va examina extrem de atent biografia și opera dedicatarilor, va avea șansa să reconstituie cel puțin parțial, straturile cele mai adînci ale *romanțelor*, primele lor impulsuri, geneza acestora. Interesant e că cel puțin în cîteva cazuri, cum e cel examinat mai sus, impulsurile amintite poartă în structurile spirituale intime ale unor scriitori și artiști, așa cum s-a petrecut cu *Solilocul nebunului*, dedicat lui Tudor Arghezi. Însă astfel de *chei* ale unora dintre romanțe le putem considera de pe acum definitiv pierdute; identificarea motivului inițial care a declanșat o *romanță* sau alta, deci a simbolului care numai el ordonează și explică *romanța*, ar scoate în lumină toate sensurile ei, sau majoritatea. De exemplu, *Primăvara rurală*, dedicată „doctorului V. Voiculescu”, își află „cheia” în *Idila* lui V. Voiculescu, a nunții primăverii cu codrul:

Cînd Primăvara prin livede
Pășește lin cu flori în poală,
Tăcutul Codru, cum o vede
Ca un voinic viteaz se scoală.

La Minulescu, Primăvara e o fată mare de-idilizată, o țărâncuță ce se dedică satului, oamenilor („Doctorița fără plată”), nu se împărtășește doar întru ea însăși, în natură, ca la V. Voiculescu. E o replică mai mult glumeată, antisemănătoristă, antitraditionalistă, la poezia confratelui, deci conține, indirect, o intenție simbolică de bază. întregul ciclu descriptiv rustic sau citadin din *Strofe pentru cele patru anotimpuri*, sau alte *romanțe* ca *Pe*

Dunăre, Crepuscul la Tomis, Nocturnă, Octombrie, Pastelurile („de toamnă”, „bolnav”, „mecanic”), *Pe malul Oltului*—pot fi lecturate și din unghiul motivului poetic — al pastelului care le-a declanșat, dar și în țesătura care surclasează *romanța* și pastelul, și care ne poartă către nucleul ideatic mai adânc. Vom analiza ca exemplu *Pe malul Oltului*.

Poezia demarează reportericește, cu notații exacte („Pornind din Lotru spre Cornet / Șoseaua urcă-ncet... încet...”), continuând cu raportări la o geografie fizică sau economică de natură să țină mei eu *romanța* legată de realitate. Se menționează că e o șosea „națională”, de trafic intens, că pe calea ferată vecină trec locomotive „Malaxa” cu trenuri de marfă angajate pe traseul Piatra Olt-Turnu Roșu etc. Acestea sînt reperele unui tablou, în care anumite realități se constituie în întâmplări consemnate cu aer bufon, uneori numai amuzat, dar cu substrat din ordinea moralei umane: șoseaua și calea ferată merg alături, aparent înfrățite, „ținîndu-se parcă de mînă”. Seria echivalențelor se mută însă în zona umană, și țărăncuța simplă, care urcă și ea odată cu șoseaua, este opusă locomotivei, comparată cu „o cocoană din elită / Cu ochii plini de dinamită, / Scăpată dintr-o casă de nebuni”.

Relația e, clar, între modern și tradițional, fața de care, deopotrivă, Minulescu e sentimental-constatativ, deși ne-am așteptat să aperse modernul. De ce nu e așa, se relevă în finalul care convertește simbolul din *romanță* în fabulă directă, cu o morală cam bizară față de antecedentele decorative: dacă urci, soarta ți-e relativ aceeași — stîrnești adversități și la dușmani și la prieteni; iar dacă te cobori, atunci aceeași te și omoară... E chiar notația tragică și din *Povestea mea și-a lor*¹, unde se vorbește de el însuși „care-arn fost ucis / De către cei care, citind ce-am scris, / M-au ponegрит / Și m-au scuipat, / Apoi cu toți m-au pastișat...”, după care i-au pregătit moartea „criminalii mei confracți”. Însă cine, în tabloul din *Pe malul Oltului*, coboară? Cine riscă să fie ucis — fiindcă se coboară? (îmbătrînește? Scade ca putere poetică?). Răspunsul e admirabil în *romanță*, definind în mereu agitatul Olt, pe *poetul* însuși, pe Minulescu original și unic, distanțat și față de *tradiționala* șosea cu țărăncuță, și față de excesiv *moderna* linie ferată, sulemenită de funingine („Cu fumul negrilor cărbuni”), numai *e* / „coboară” cîntîndu-și sie-și, singur, „Același veșnic menuet / discret, / Pe

¹ Nu întîmplător, desigur, această romanță e dedicată poetului Mihail Cruceanu, iar precedentă, *Pe malul Oltului*, e dedicată altui poet, Nicolae Budurăscu, ambii din prima generație simbolistă, negați sau ignorați de contemporanii vizați în *Povestea mea și-a lor*. Minulescu se adresa deci confracților simbolști, vechii sale grupări și lui însuși, ripostînd în fața uitării sau contestării de care-și vedea amenințată direcția, școala.

care nu-l dansează decît el ...” Iată întregul text al acestei auto-definiții:

Doar Oltul — apă blestemată,
Nu vrea să urce niciodată,
Nici cu șoseaua demodată,
Nici cu moderna linie ferată...
El singur, săltăreț, coboară
Spre Dunăre —
Cu apă multă
Și albastră...¹

•

Lectura în acest fel analitică a *romanțelor*, lectura care nu numai sintetizează dar și destramă țesătura pentru a examina și traduce fiecare fir al ei, este, în fond, singura practicabilă în cazul poeziei care începe cu simbolismul; ea nu conferă poeziei valori și se nsuri care nu-i aparțin, ci numai le relevă pe acelea neaparente, e o lectură echivalentă cu audiția muzicii simfonice, cu vizionarea picturii impresioniste, nonfigurative — și chiar, adesea, a celei figurative, dar care încorporează valențele sugestiei în locul acelor care se oferă deschis — a sculpturii de tipar brîncușian. Tocmai datorită convingerii că a lipsit o astfel de lectură a poeziei sale, una din temele care se continuă la Minulescu de la debut pînă la *romanțele* volumului *Nu sunt ce par a fi...* este aceea a poetului neînțeles (coboritoare din *Luceafărul* eminescian), a poetului refuzat sau numai ignorat de „cetate”.

Este conținut și un contrast aici: între tentația către accesibilitatea integrală, deci între livrarea către public — care însă nu-l face fericit nici ea pe poet — și între aspirația către inefabil, absolut, prin poezie, cu atît mai insașiabilă cu cît sînt mai intens căutate marile semne supreme ale artei. Traductibilitatea lesnicioasă simplifică și reduce poezia, o face telurică; construcția mai încifrată din seria practicilor simboliste, o înalță, eterînd-o — însă Minulescu conjugă aceste două perspective, le unifică într-o expresie omogenă.

VI

Nu mai puțin, proza lui Ion Minulescu și piesele sale au nevoie de o lectură în același fel analitică, prin care să se treacă de stratul prim, de epica

¹ Albastrul era, încă din primele *romanțe*, culoarea poeziei: „... Iar toga ce mi-o dete-Apollo / În clipa cînd pornii spre voi, / Abea-și mai flutură albastrul...”; „Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri”; „Iar mîine-n zori, de-o fi să ne-ntîlnim / *Pe-albastrele* cărări...”, etc.

sau de intriga aparentă, înaintându-se către al doilea și al treilea strat al comunicării. S-a văzut acest lucru, ca fiind indispensabil, încă la primele nuvele ale volumului *Casa cu geamurile portocalii*. Cu atât mai mult, romanul *Corigent la limba română* este semnificativ sub raportul încifrărilor de tip simbolist, care dezvăluie un fond de problematică specifică minulesciană, dincolo de cronica vieții provinciei din prima parte, de romanul cascadei de iubiri piteștene, bucureștene și parisiene, de cronica de moravuri a Capitalei din final.

Că toate acestea stau sub semnul unei anume „chei”, e limpede încă din titlu. Acesta se referă la o întâmplare din biografia lui Minulescu, care apoi își va impune pecetea asupra întregii vieți conștiente a scriitorului și, ca atare, și asupra romanului. Întâmplarea e din liceu. La o oră de română, scriitorul atunci elev, a contestat începutul cunoscutei poezii a lui Alexandrescu, *Umbra lui Mircea. La Cozia*:

Ale turnurilor umbre, peste unde stau culcate,
Către țărnul dimpotrivă se întind, se prelungesc,
Ș-ale valurilor mîndre generații spumegate
Zidul vechi al mănăstirii în cadență îl izbesc.

„Realitatea era cu totul alta. Mai întâi, mănăstirea Cozia avea turle și nu turnuri, după cum o adusese din condei autorul, și al doilea, turlele mănăstirii sunt la o distanță așa de mare de malul Olteului, că umbrele lor, la nici o oră din zi cu soare, sau noapte cu lună plină, nu se pot întinde pînă acolo, ca să se culce pe undele apei.”

Dacă e așa sau nu e așa, nici nu are importanță pentru noi. Elevul a plătit îndrăzneala cu o corigentă, pe care romancierul din *Corigent la limba română* pare la o lectură grăbită a cărții a o reproșa dascălului, în chip firesc; dar memorialistul din *Nu sunt ce par a fi...* traduce clar sensul romanului și o impută de fapt liceanului, așadar propriei inexperiențe din adolescență: „Pe mine, însă, întâmplarea mă pusese în gardă pentru viitor, cînd ochii sau urechile aveau să încerce să mă mai mintă, adevăr pe care, de altfel, îl constatare chiar Eminescu înaintea mea”.

Poetul matur e neiertător deci cu această cutezanță de adolescent și nu întâmplător sfîrșește romanul *Corigent la limba română* cu un semnificativ reflex al ei: un patron de ziar nu-l angajează pe erou în redacție pentru corigenta de demult. Totul e, de fapt, un avertisment adresat de scriitor, prin amuzata autopersiflare: atenție, ne sfătuiește autorul romanului, poezia, literatura, arta — sînt altceva decît măsurarea exactă a dimensiunilor pe care le au lucrurile, altceva decît consemnarea precisă a caracteristicilor lor și decît copia fidelă a realității. Iar poetul — artistul — e și el altceva decît un ins care prezintă certificate și patalamale cu note

calificative maxime. „Arta, va spune Minulescu în 1926, este exteriorizarea brutală a unei entități sufletești rebele. Ea nu suportă și nu impune nici un fel de disciplină” — desigur, o disciplină din seria celor didactice, codificată prin reglemente birocratice. „O carte de literatură nu este un curs de gramatică aprobat de Ministerul Instrucțiunii.”¹

Întîmplarea e deci simbolică, ea vorbește despre tipul de lectură a artei al cărei sens și a cărei valoare trebuie căutate în sensurile ei, nu în rigoarea strictă a unor date statistice. Faptul, aparent biografic, e, în ultimă instanță, un simbol; semnificația o poartă în domeniul receptării artei.

În disputa dintre elev și profesorul său de literatură a avut dreptate nu exigența științifică a copilăriei scriitorului (identică stării infantile a receptării artei) care a pus metrul și a măsurat turnurile, copilărie dăscălită în spiritul poeziei tradiționaliste — ci profesorul matur, care a și lăsat-o corigentă! De aici și frumusețea primă a emblemei sub care e plasată cartea: ea e un „Bildungsroman”, romanul formării unui caracter, de la devotamentul orb față de poezia de tip clasic, pînă la sosirea, în final, în cîmpiile elizee ale simbolismului, forma socotită drept cea mai înaltă a poeziei epocii, față de care omul cel mai specific al societății trecute (considerată în termeni generici, abstracți): financiarul, politicianul, patronul de gazetă, e total ignorant, chiar refractar. Romanul e al unui personaj identificat cu Minulescu însuși, în ipostaza sa umană, nu în cea poetică, avînd biografia lui aproape exactă, dar el se transformă în romanul *poetului*, al poetului *în general*; din social, romanul își mută semnificațiile în planul poeziei și în sociologia artei. Este o viziune a destinului acesteia, evoluînd în cadrele care o generează, o condiționează — o ucid, sau îi dau aripi.

Interpretat astfel, romanul *Corigent la limba română* își plasează toate, sau aproape toate episoadele în descendența sau ascendența poeziilor autorului său. Viața în cadrul patriarhal al Slatinei, vacanțele în „pătuiașul” de la vie, coloritul toamnei de acolo, cadențele și armoniile folclorului invocat, se pot urmări în romanțele poetului. Fără declarații directe, episoadele vieții prefigurează sau explică substanța versurilor, rosturile tradiției, ale amintirilor, prezența citadinismului și persiflarea lui subtilă, caracterul de *romanță* rezultat din reveria multelor iubiri, toate spulberate — cea pentru Margareta, Steluța, Kety, Lizica, doamna Wendy Woods — unele

¹ *Ideea europeană* nr. 161, an VII, 1 ianuarie 1926. Este finalul unei anchete cu titlul: *Ce cred aleșii cititorilor* Ideii europene despre problema literară a vremii noastre. (Formula: „aleșii cititorilor” se referă la faptul că ancheta, efectuată în 1925 cu privire la un număr de cărți recent apărute, dăduse locul prim, la trei scrutinuri succesive, romanului *Roșu, galben și albastru*).

profunde, altele simple interludii, amare pentru erou, ca în romanța *Ultima oră*. Într-o structură realistă evidentă, *Corigent la limba română* este, prin sensurile lui, un roman simbolist, ca și alte lucrări ale prozei lui Ion Minulescu.

Însă și epidoadele concrete, scenele de amănunt, largesc semnificațiile simbolice ale unei istorii care, în desfășurarea sa, este identică oricărei trame de roman realist.

Foarte elocventă este scena descrierii nukului din via slătineană, care nu e neindicat s-o punem în paralel cu imaginea șirului nesfârșit al celor „născuți din tată-n fiu navigatori”, care plutesc spre « Insula enigmă » pentru a pune stăpânire pe ea. „Sîngele meu, spune poetul, se înrudește numai cu seva din trunchiul nukului din via noastră de la Slatina, care are peste o sută de ani...” Un transfer de sensuri e posibil; irizările care învăluie suta de ani a nukului, vorbesc despre suta de ani a poeziei românești anterioare lui Minulescu; depozitarul ei, conștient de patrimoniul transmis lui prin legi ancestrale, atribuia altei epoci a vieții sale — cea a copilăriei și adolescenței, dinaintea revelației simboliste de la București — o posibilă ispită primă de a fi descoperitorul și purtătorul mai departe al acestui tezaur: inima sa tresărise la ideea că, la rădăcina bătrînelui nuc se află o comoară îngropată odinioară, care e a sa: „Și nukul acesta era nukul meu, fiindcă eu eram cel din urmă vlăstar al celor care, pe vremea turcilor, îngropaseră la rădăcina lui o comoară...” Ploile și zăpezile nu topiseră aurul, ca să-l prefacă în lut, „comoara dispărută exista totuși acolo unde fusese îngropată”, ea trebuia numai scoasă în lumină, — treabă prea lesnicioasă în închipuirea adolescentului, constituind pentru el suprema chemare, însă, nu ! va spune el numaidecît „monezile de aur ce mi s-ar fi cuvenit mie trebuiau să le moștenesc sub altă formă...”. Așadar, nu tradiționala poezie de o sută de ani, ci noua poezie, cea rîynită...

E mereu un joc de cuvinte în aceste evaluări ale atracției spre tezaurul sigur al simbolice moșteniri poetice, tradiționale, căreia i se socotea depozitar, și în substratul realist, al așteptării ca foarte reala moștenire de la părintele mort să-i intre în mîna, pentru a putea pleca la Paris, pentru a descoperi cealaltă comoară, a simbolismului. Interpretarea stării adolescentului și a ispitelor care-l încearcă e făcută tîrziu, desigur, deci e *interpretare*, mutație artistică și anume simbolistă. Trecutul, continuă scriitorul, îl fascinează, dar nu-l atrage, căci „mă îmbătrînește, mă deformează... îmi ușurează trupul și-mi îngreuiază mintea... îmi înmulțește regretele și-mi scurtează zilele...”

Lectura combinată și tradusă în acest fel, a romanului cu a unora din romanțe în paralel, explică drept o necesitate vitală plecarea la Paris, atît ca obligația unei evadări dintr-un climat poetic străin („Nu recunosc pe

nimeni. Nici unul — dintre trecători, contemporanii săi, n. n. — nu se înrudește cu mine, nici unul nu aparține rasei mele”), cît și ca afirmare a solitudinii, de fapt a conștiinței că e începătorul, deschizătorul de drum, capul de coloană a călătorilor spre „Insula enigmă” („Eu sunt unic, spune poetul despre adolescentul care fusese. în mine curge alt sînge”).

La fel se întîmplă și în nuvela *Măști de bronz și lampioane de porțelan*. Acumularea de fapte ascunde aici, la mare adîncime, sensul simbolului relativ la simbol însuși, ca modalitate de expresie artistică. Atît în paralel cu romanul *Corigent la limba română* (față de care nuvela e anterioară cu cel puțin un deceniu¹), se constată că materia autobiografică le e comună, mai stilizată în nuvelă, mai realist tratată în roman.

Avem, în *Măști de bronz și lampioane de porțelan*, un manuscris „găsit”, în pură convenție romantică, un jurnal, cu notații foarte distanțate între ele în timp. Eroul, un român, pleacă în lume și, pînă să se piardă misterios în naufragiul unui iaht de lord englez („Nirvana”), cunoaște pe o mare artistă lirică, de care se îndrăgostește, întîlnește aievea pe eroul unui roman de Aurier („din ilustra pleiadă a simboiștilor morți la 27 de ani”), îl contemplă pe poetul fantezist Jean Lorrain și e obsedat de el în peisajul Coastei de Azur, vrea să trăiască lîngă un nebun, îl fascinează o corespondență între o doamnă E. și lordul W., despre care află că sînt părinții săi, pleacă spre Indii cu iahtul și transcrie în jurnal o romanță de Minulescu (*în port a ancorat un vas fantomă*) și ajunge într-o țară a morții, într-un peisaj lunar, încremenit, indiferent, care-și traduce sensul în a fi „mirajul celor de-acolo de unde ai pornit” — și moare tăinuindu-și, așa cum și-a dorit, și numele și mormîntul.

Aici, descifrarea simbolurilor e tot mai dificilă, dar ea există, pentru cine e obișnuit cu cifrurile simboliste. E un fapt că materia povestirii nu mai e decît pe alocuri cea a *romanțelor*. De aceea și traducția e mai grea, iar uneori încă imposibilă, fiindcă simbolul evadează în absurd — nu în pictura absurdului din viață, ci în literatura absurdă, în gratuitatea pură, din care se rețin deocamdată, dominante, peisajele dătătoare de atmosferă. Cititorii de literatură realistă au putut frisona și ricana în fața logicii arbitrare din această carte, la care, chiar traducția titlului pare pur convențională deși e dată într-o scrisoare a doamnei E. către lordul W. Se povestește aici că doamnei E. i s-au spart lămpile de porțelan japonez dăruite de el, și nu se mai păstrează decît masca de bronz, durînd fără expresie, încremenită,

¹ A apărut în volum în 1920, dar atmosfera, perfectă „mistificare” a autobiografiei e din familia primului volum, *Casa cu geamurile portocalii*; iar romanul *Corigent la limba română* a apărut în 1928.

eternă: „Tu fii masca de bronz. Nu te schimba niciodată și iubește-mă așa cum se iubesc bronzurile... etern. Și nu crezi tu că-i de-ajuns o iubire de bronz pentru niște figurine tot atât de fragile ca și lampioanele de porțelan?” Aproximativ, e vorba de dragostea constantă, fără exuberanțe și răceli, preferabilă jocului primejdios al iubirilor fluctuante, cu mari incendii, dar și mari depresii, în care sufletele se pot și pierde. Minulescu își tradusese mai direct ideea într-o romanță, manevrând aceleași elemente ale simbolului: „Iubire, bibelou de porțelan!” (*Romanță fără ecou*)

Despre *Bărbierul regelui Midas sau voluptatea adevărului*, Perpessicius — cel mai receptiv dintre criticii cărții — spunea la apariție că „nici nu este, la dreptul vorbind, un roman. El este o fantezie, în genul fanteziilor epice ale d-lui Ion Minulescu, o construcție arbitrară, în care toate se petrec după legile unei noi mitologii sociale și unde simbolurile și legendele ies din negura veacurilor și din filele cărților, se încorporează vieții de toate zilele, o tulbură o vreme, și după un timp sfîrșesc să dispară la fel ca arătările din vis¹.) E un vis rătăcit într-o lume reală, mediocră, o legendă intersectînd existența autentică a unor mărunți funcționari, o iluzie, o aspirație devenită o clipă realitate și circulînd în viața cotidiană ca și cum i-ar aparține. Negoii Prescureanu, aspirant la orice post superior celui pe care-l are și la mîna oricărei subalterne drăguțe, dobîndește postura bărbierului legendar al regelui Midas, cel care își încredințează pămîntului adevărul că înaltul său client are urechi de măgar. Prescureanu vrea să acționeze în planul social, în gratuitatea pură, dar socială — anume să îndrepte ceasornicele Capitalei noastre, care nu mergeau două la fel. Am spune că ambiția personajului e în ordinea binefacerilor mari, efortul lui se îndreaptă spre lichidarea unor practici, moravuri, neajunsuri — și oscilațiile lui între condiția umilă de funcționar comod, șters, și cea de bărbier regal, cu ambiții reformatoare, ne încredințează chiar de acest lucru. Dar totul reîntră în obișnuit, afară de eroul însuși, care ispășește tragic — de fapt își spulberă singur — iluzia de a se fi putut încumeta, fie și pentru timp scurt, să se afle în postura de campion al adevărului.

Purtat de procedeul descoperit: închipuirea imposibilului dobîndind o clipă existență reală — autorul a desfășurat amuzat valențele lui, cu aer de gratuitate, în fapt pentru a prelungi contrastul dintre iluzie și iluzia iluziei, deci plonjarea dezarmată în realitate, aglomerînd fapte și lăsînd la suprafața lor, abia schițată, psihologia personajului și satira socială. Critica i-a reproșat tocmai neadîncirea lor, dar simbolistica aceasta are toate calitățile pe care, cu voluptate pentru adevăr, le exploatează cinema-

¹ *Mențiuni critice*, voi. IV, Edit. „Fundațiilor pentru literatură și artă”, 1938, p. 181.

tografia modernă, folosind procedeul interferenței realului cu irealul, pentru a măsura proporțiile absurdului din viață.

Cetiți-le noaptea — anunțate încă din 1920 că vor apărea în volum, dar publicate abia după un deceniu — dau și mai mult loc fantasticului simbolic, în cadre evident realiste, pentru ca traducțiile să se încifreze, pe măsură ce contrastele se accentuează. Ciudat e că, în interpretarea acestor întîmplări neobișnuite (un om care stă de vorbă cu diavolul; un schelet care-și revendică pentru el o cravată; un om care-și reconstituie inima de aur, adunîndu-i frînturile în care a fost împărțită; un sinucigaș din dragoste care spînzură alături de el o gîscă), nu s-au folosit în măsura cuvenită dedicațiile fiecăreia dintre nuvele, toate fiind închinat cîte unui poet român, stins din viață la data apariției volumului (Oreste, Andrei Naum, Mihail Săulescu și Dimitrie Anghel — primii trei căzuți în război, ultimul punîndu-și singur capăt zilelor). Ar merita o mai largă analiză aceste patru nuvele construite din asociații aparent arbitrare, gratuite, și din fapte cu siguranță reale, cu aluzii la viața eroilor, mai greu — dar nu cu neputință — de identificat și tradus. Scriitorul ripostează în toate cele patru nuvele, schițează insurecții în numele său ori al poezilor din dedicații, ironizează pe iluzioniști, plînge pe vizionari, denunță pe cei ce s-au jucat cu viețile altora, condamnă pe cei ce trișează cu propria viață, risipind-o în iluzorii vise de iubire, acțiune, aspirații etc. Însă totul este încifrat, acoperit de o adevărată luxurianță a elementelor, care-și dezvăluie greu sensurile, încît unele din ele parcă nici nu le au neapărat, ci își justifică prezența în construcție prin simplul joc fantastic de lumini și umbre, de linii și volume. Căci descripția elementelor — aparent sau real gratuită, aparent sau efectiv neintegrată nuvelei — e dovada unei virtuozități de maestru. Toate simetriile minulesciene, jocurile de cuvinte, dantelăriile sugestive, obsesia unor cifre, peisaje și cuvinte, situațiile neobișnuite, chiar fantastice, în care se mișcă eroii reali, adesea de o voit dezolantă plati-tudine, apoi muzica, orgia de culori și detalii, toate acestea decorează cadre ciudate, menite să ascundă cheile simbolurilor mai mult decît să le reveleze cititorului, obligîndu-l pe acesta la efort cerebral, la asociații și traducții îndrăznețe. În fond, încă ciudatul prinț B, din *Sposedania unui om putred*, își dădea cu voluptate o moarte lentă, consumînd în doze savante extracție de chiparoasă, planta atât de decorativă a interioarelor fastuoase și a celor simple. Arta era, pentru scriitor, în primul rînd o astfel de orgie de lucruri puțin trebuitoare ansamblului, dar fermecătoare pe porțiuni, în detaliu, în simpla lor alăturare, chiar aparent lipsită de sens. „Arta — spunea el într-o formulă care ar trebui nu respinsă pentru presupusa ei lipsă de contingență cu o concepție realistă, ci tradusă, valorificînd accepțiile stricte minulesciene — arta este individuală, autonomă, absurdă și, dacă vrei,

chiar inutilă. Ea nu există decît în exemplare unice, ca și nedumerirea lui Hamlet în mijlocul familiei sale și demnitarilor de la curte — oameni normali și foarte cumsecade."

O astfel de opinie avea de ce-și atrage oponenți, de ce scandaliza chiar, deși nu acoperea exact literatura scriitorului, aceasta mai puțin — iar uneori deloc — rebelă decît definiția de mai sus, dar consecventă altei credințe formulate printr-un paradox strident: „Arta adevărată trebuie să aducă cu ea și un element de surpriză. În artă, găina trebuie să clocească numai ouă de rață." Aici era vorba despre poezia tradițională și cea modernistă, dar *surpriza* e obsesia lui Ion Minulescu în literatura sa, în substanța, compoziția și exprimarea ei. Cînd ea nu rezultă din întîmplările povestite, cînd nu rezidă în eroii lor, ca în *Cetiți-le noaptea*, de exemplu, atunci autorul se însărcinează, ca în *Corigent la limba română*, să producă surprize prin unghiul contemplației, prin comentariul ironic sau tabloul grotesc, absurd sau ermetic, prin asociații și definiții ingenioase, cuceritoare.

O atare proză a fost acceptată cu îndoială, în cel mai bun caz, anume atunci cînd era în ansamblu construită pe scheletul unei epici realiste, ca romanele *Corigent la limba română* și *Roșu, galben și albastru*. Stratul secund, identificabil numai cînd lectura urma legea *romanțelor*, a fost lesne trecut cu vederea, deși era esențialul pentru scriitor. Reușita lui literară, propriu-zisă, a fost greu de apreciat, în lipsa precedentelor românești pe măsură. *Roșu, galben și albastru* SL fost apreciat numai în cadrul literaturii de război, căci are, în mare măsură, caracterul unui jurnal al perioadei. Se pot face, în chip firesc, identificări de persoane — nu în sensul ciclului epic al lui Stere, nici al *Calvarului* lui Rebreanu, ambele în mai mare măsură cronici descriptive — ci în sensul descifrării unor chei simboliste. Nu *persoanele* autentice, *modelele* reale sînt esențiale, ci *ipostazele* fundamentale. Perspectiva în roman e a „învîrtitului de război" Mircea Băleanu, scriitor, mobilizat la cenzură, pentru a fi apărat de front. Atmosfera e a Iașilor retragerii, unde Minulescu a fost în grupul care a scos ziarul direcției de front a armatei, *România* — într-un fel delegat oficial din partea guvernului, în calitatea sa de director al cabinetului ministrului de Interne, pe care o avea de la București. Dacă însă cadrul larg e orașul unde se concentraseră „învîrțiții", umanitatea care umple cartea e mai ales a multelor iubite, din *romanțe*: rusoaica Tatiana, îndrăgostită de eroul principal, apoi Jeny Vasilescu, D-na Griinberg, etc. — cele mai multe cu înfățișări grotești. Dincolo de fauna specifică *romanțelor* — unde numai Tatiana e sinceră și pasionată, restul se înscriu într-un panopticum de o bufonadă tra-

gică — apare lumea propriu-zisă lovită de război, și aceasta pictată cu un anumit cinism, dar în ipostazele fundamentale: intelectualul fugăr din Bucureștii ocupați, afaceristul, politicianul, insul inutil etc. „învîrtitul" Băleanu — așa se autodenumește — nu e de fapt necinstit, e adesea un biet om care încearcă să se strecoare printre nenorociri, nu disprețuindu-i sau năpăstuindu-i pe alții, ci apărîndu-se pe el. Un fundal sumbru, de măreție cutremurată, profilează generic pe luptătorii de pe front, singuri admirați. Dominanta cărții e, totuși, caricatura — un simbolism în care jovialitatea devine critică socială și cartea se transformă în satiră severă.

Această atracție a sustragerii de la tehnicile realiste, care-l făcuse în 1929 (în *Gazeta literară*) să-și conteste definitiv aptitudinile de romancier, e mult mai accentuată în *3 și cu Rezeda 4*, unde însă, ca și în romanul *Roșu, galben și albastru*, ca și în numeroase *romanțe*, ca și în nuvele — mai puțin în *Bărbierul regelui Midas* — pretextul prim, axul construcției, este dragostea. Un scriitor care umple literatura sa cu siluete, nu cu personaje, cu simple profiluri, deci cu oameni în stilizări maxime, identificate cu simbolurile, și care își organizează majoritatea operei în jurul a două conflicte unice sau pretexte unice: arta și dragostea, trebuie înțeles mai adînc în problematica intenționată. În *3 și cu Rezeda 4*, avem astfel de stilizări maxime, reducții extreme, în care femeia (Rezeda) e pe rînd confruntată cu principalele ipostaze ale cuplului posibil: îndrăgostitul oficial, cu oarecare certitudine și cu „drept" imprescriptibil asupra ei; gelosul, chinuit de spectrele insuccesului; amantul, singurul avînd acces la adevărata dragoste, pură și totală, deși de scurtă durată, sau tocmai pentru aceasta.

Ion Minulescu mînuiește deci în proza sa nu eroi, personaje, oameni în sensul romanului realist, nici al celui romantic, ci ipostaze, siluete, profiluri, marionete, idei de oameni, de fapt simboluri. Nu scheme, nici tipuri, ci simboluri.

Iar teatrul duce la treapta ultimă aceste reducții, deoarece, prin specificul genului, lipsește definitiv comentariul, e absentă orice considerație privind mișcarea interioară, totul constînd în gest, mișcare și dialog, deci în ceea ce *se exteriorizează* în mod absolut — am spune: se obiectivează, desigur în limitele simbolismului.

Cel mai caracteristic exemplu în acest sens, și care urmărește în același timp interferența pînă la substituție a artei cu viața este, probabil, comedia *Amantul anonim*, piesa întemeiată pe reducțiile simbolice identice cu ale *romanțelor*, cu ale nuvelor și ale romanului *3 și cu Rezeda 4*, stilizări deduse din legende livrești, ca în *Bărbierul regelui Midas* sau ca Sulamita, Hamlet, Boemii lui Murger etc. din *romanțe*. Aici ne aflăm în fața mitului suprem al dragostei masculine. Don Juan, prezent în cele trei ipostaze ale îndrăgostitului din *3 și cu Rezeda 4*, cu mereu permanentul dar mereu înlocuitul

Ideea europeană, ari. cit.

Pierrot — acrobatul din *Ultima oră* etc. Descifrarea cât mai multor sensuri din această piesă lămurește și structurile celorlalte.

Trebuie precizat mai întâi termenul *amant*, în accepția lui Minulescu. El nu e neapărat *al treilea* din „triumghiul” conjugal — ci e îndrăgostitul *în genere*. Accepții mai noi, cu deosebire de după Garagiale, au dat termenului sens adulterin; la Minulescu însă amantul nu are raporturi adulterine față de femeie, care, în *romanțe* nu apare aproape niciodată în ipostaza căsătoriei, a *soției*, ci numai a *amantei*. Amantele cu ochii verzi, amanții lui Ion Minulescu sînt îndrăgostiți, fie și de-o noapte, dar iubind total, pur, natural — bărbatul eternei dragoste, nu cu *durata* eternă, ci dragostea eternă, s-ar putea spune: abstractă.

Din această speță e „*amantul anonim*”, Don Juan în versiune reală, din piesa discutată. Într-un antract al unei piese cu *Don Juan*, apare aici în cabina *Actriței (Femeii!)* care-o interpretează pe Dona Sol — chiar Don Juan, adevăratul, deci bărbatul simbolic, *etern*, dar tot pe atît de efemer îndrăgostit.

Ca în *Cetiți-le noaptea*, unde apare diavolul, ca în *Bărbierul regelui Midas*, unde planul fantastic se suprapune realului, potențîndu-l, aici un personaj creat în planul *artei*, se materializează în lumea curentă, compusă din oameni care interpretează arta, o refac, o re trăiesc. Don Juan este ipostaza reală a unei iluzii. Actrița (femeia-amanta) se lasă — singura — fascinată de această alternativă, crede în ea, și e gata să-l urmeze, pentru ceremonialul nupțial, deci își concretizează și ea travestiul, convenția, se identifică voluptos cu rolul atribuit în piesă. Avem deci *amantul și amanta* — îndrăgostiții simbolici. Cum reacționează lumea din jur? Cum reacționează ei înșiși?

Falsul Don Juan — deci *Actorul*, interpretul din piesă — îl acuză pe *realul* Don Juan de falsitate, de impostură, prin raport nu cu viața ci cu arta, cu scena. El nu poate crede într-un Don Juan autentic, ci numai în cel creat în teatru — în artă — deci în cel din convenția pură: pentru el, planul secund, al artei, e cel real. El deci trăiește cu sinceritate arta, el e actor, se identifică de fiecare dată cu rolul, crede în el, e un artist, deși bătrîn și intrat în zona decrepitudinii. Deși fals, totuși, în planul artei el e autentic; cu toate că ridicol, el e absolvit de autor.

Directorul teatrului, *Regizorul*, *Ziaristul*, *Bancherul* (protectorul actriței, al *Femeii*) îl contestă de asemenea pe Don Juan cel real, însă în numele verosimilității, al vieții nu al artei. Pentru ei arta e o afacere, o irealitate, și în numele acestei incompatibilități funciare, îl resping pe Don Juan.

Cu aptitudini de a înțelege împrejurarea, e *Criticul*, dar și acesta numai pe jumătate. Legat de artă prin faptul că receptarea acesteia reconstituie procesul de elaborare artistică, misterul artei, el poate accepta existența

reală a lui Don Juan; însă tocmai pentru că el nu e un creator, ci contemplator, judecător al artei, înțelegerea lui se oprește într-un punct, de care nu trece. Trece de acest punct înțelegerea *Autorului*, care e legat de artă prin aceea că și el crează, însă și el e limitat, deoarece înțelegerea sa se limitează la propria artă.

Cine va accepta deci integral existența reală a lui Don Juan? *Actrița* — numai un timp, în spațiul căruia, din convingere, spirit de aventură, curiozitate, ea se dăruie dragostei; *femeia* se identifică aici cu *actrița*, realitatea se substituie artei și arta devine nu a doua ci *unica* realitate.

În acest punct al piesei, numai cei doi, *Actrița* (femeia eternă, amanta) și *Don Juan* (bărbatul etern, amantul) sînt reali cu adevărat, pentru că realizează sinteza supremă artă-viață; ceilalți, rămași în zona strictă a vieții banale, sînt mai falși decît întru chiparea absolută a artei, care e viața — sau invers: a vieții, care e arta. Unilaterali, ceilalți aparțin statisticii și sînt falși, numai Actrița, făptură reală ajunsă la ipostaza identificării absolute cu arta imaginară, și Don Juan (făptură imaginară din planul artei, aflată în ipostaza materializării, identificîndu-se absolut cu viața reală) sînt adevărați.

În numele acestui adevăr (al artei devenită viață și al vieții ridicată la desăvîrșirea, puritatea artei) Don Juan cere desființarea spectacolului (a *convenției*) pentru a se da dreptul absolut noii realități — o a treia, rezultată din sinteza artă-viață. În adevăr, spectacolul e înlocuit și Actrița pleacă întru dragoste cu Don Juan, deci își urmează chemarea absolută a *femeii* — care e iubirea totală, deci *pură* în concepția lui Ion Minulescu.

Pînă aici ne aflăm în plină atmosferă minulesciană a *romanțelor*, unde, la fel, amanta și amantul, femeia și bărbatul, oficiază mereu pe altarul dragostei. Se va observa că absurdul situației e numai aparent. În fond, ne aflăm în fața unei filozofii exprimată simbolic, despre supremația iubirii, a celui mai firesc raport dintre oameni, prin care ei se integrează desăvîrșit vieții. Departate de ideea iubirii libertine, de adulter, departe de iluzie, sensurile piesei ne poartă în lumea simbolurilor celor mai înalte umane.

Dar actele II și III par să răstoarne toată construcția. După îndeplinirea ritualului lor — într-o prozaică odaie de hotel — Actrița revine, ca și Cătălina din *Luceafărul*, la zona ei reală, deci se gîndește la condiția ei de actriță, la scenă, bancher, presă etc. Sinteza se sfîrșimă, convenția se destramă: *Don Juan* (amant anonim, în sens de bărbat etern) trebuie să-și caute din nou *femeia*, iar *Actrița* redevenise profesionistă, după ce aparținuse dragostei, deci sintezei viață-artă. Ea rămîne să re trăiască mereu și mereu pe scenă clipa identificării dintre artă și viață, cînd se substituie rolului — Donei Sol, sau altei îndrăgostite — în rest ea se va subsuma nu convenției artei, ci convenției sociale, căci „dragostea adevă-

rată se trăiește nu se visează". Deci și ea, ca și Actorul, ajung periodic să slujească arta — chiar fără Don Juan, și numai simulându-l, actorul și actrița slujesc arta. Publicul va rămâne insuficient lămurit, el va prefera *această* ipostază a sintezei artă-viață, de mici durate, nu eterne, dar se va salva tocmai prin faptul că e capabil de a trăi, fie și pe porțiuni, raportul absolut viață-artă. E suficient și atât spune piesa. Pentru fiecare din oameni, arta devine, o clipă, existența lui, rațiunea lui de a fi, el se identifică artei, nu mai poate deosebi arta de viață. A putea realiza acest lucru, e cel mai frumos rol al artei, în accepția ei de interpretă a supremei ipostaze a vieții, care e iubirea.

Se va recunoaște că e concluzia *romanțelor*, și anume este modul de înțelegere a artei ca sacerdoțiu, și a artistului (simbolist) ca oficianț al acestui cult, prin care omul realizează desăvârșirea. Ideea este sublimă și are puncte de clară tangență cu *Luceafărul* eminescian.

Pleacă berzele, mai realistă decât *Amantul anonim*, își trage substanța cea mai de „Underground” dintr-o problemă asemănătoare. Mihnea Dornescu (ca și Mircea Băleanu din *Roșu, galben și albastru*, ca și eroul central din *Corigent la limba română*) este un etern îndrăgostit, dar, ca Don Juan, el nu poate iubi decât odată aceeași femeie, apoi pleacă, așa cum berzele pleacă, atunci când dragostea se întomnează. Blestemul sau legea se încheie când se îndrăgostește pentru a doua oară de aceeași femeie — Irena Majoreanu — fără s-o recunoască după 18 ani. Căsătorită, aceasta a rămas totuși ancorată la vechea dragoste și îl împușcă pe bărbatul iubit, în fața alternativei de a-l ști plecat. Aparent, o iubire din seria patimilor dostoievskiene. Însă e cu totul altceva: e o mitologie, tratată foarte modern, a iubirii totale, a ^repetabilității iubirii. Nici Irena și nici Mihnea Dornescu nu pot relua o poveste — ea (*femeia eternă*) pentru că iubește total o singură dată, el (*bărbatul*) pentru că iubește total de fiecare dată. Ambii au ajuns la treapta supremă, când iubirea ucide, așa cum sună o poveste veche indiană, prezentată la începutul piesei, despre parfumurile ucigașe, care duc direct, pe cel ce le aspiră, din voluptatea maximă în moarte. Este, în termeni inversați, aceeași problemă din *romanța Ultima oră*, unde Colombină e unică și victima permanent alta e Arlechinul; în *Pleacă berzele* acesta e unic, ca Don Juan, în timp ce Colombină (femeia) e mereu alta.

Nu se poate vorbi deci la Minulescu de o suprafață a unuia din cei doi poli ai dragostei, bărbatul și femeia. Ipotezele sînt mereu schimbate, însă iubirea e mereu aceeași.

S-a putut confunda, sau identifica, din această cauză o piesă cu alta, iar eroul central din fiecare piesă a fost raportat mereu la Ion Minulescu însuși, ceea ce e o eroare. *Simbolul* e mereu altul, „cheia” rămînînd aceeași, subtextul prim, motivul de bază avînd continuitate și numai ipoteza lui

concretă modificîndu-se. Comediile — piesele lui Minulescu sînt comedii, chiar cînd sînt tragice - *Manechinul sentimental*, *Nevasta lui Moș Zaharia*, *Omul care trebuie să moară*, *Ciracul lui Hegesias*, *Porumbița fără aripi*, *Allegro ma non troppo*, sau scenetele *Lulu Poppescu*, *Cînd doi se ceartă*, *Finita la Comedia (Da capo al fine)* *Rona del Rio*, definesc mai puțin o operă dramatică distinctă, cît prezența scriitorului într-un gen literar cu o definire literară generală a unei direcții poetice. Dialog totdeauna atractiv, scenă foarte „teatrală”, dar subiecte care se pierd, personaje-fantoșe — aceasta din cauză că efectul căutat de scriitor e mereu în sfera ilustrării unei idei, care domină și o mare parte a *romanțelor*, aceea a raportului viață-artă interpretat prin dragoste. Mai curînd teziste în sensul apropiat de cel dat de Gherea, sau eseuri, în accepția modernă, piesele lui Ion Minulescu precizează un profil unitar, dezvoită extrase ale *romanțelor*, le explicitează, le reinterpretează, în aceeași unitară preocupare de-a oficia în tipare simbolice pentru artă, pentru poezie, pentru condiția artistului.

Preocuparea aceasta se transmite larg gazetăriei lui Minulescu din care — cu excepția unei restrînse culegeri despre peisajul bucureștean, apărută recent — nu s-a adunat încă nimic în volume, deși ea este una dintre cele mai voluminoase și mai interesante din literatura noastră.

Minulescu a ținut cronică, în *Viitorul*, desigur nu toată semnată, adesea cu o regularitate de gazetar profesionist, cum a și fost în perioada dinaintea primului război mondial. *Viitorul* era ziarul liberal, și poetul simbolist a fost aici secretar de redacție, colaborînd și în corpul gazetei ani de zile, începînd din 1907. Aici se poate urmări o evoluție a gîndirii sale, prezența poetului în for în cele mai diverse chestiuni.

Calitatea literară e vizibilă — totuși, nici aici, nici în *România*, ziarul armatei de front, care i-a publicat de asemenea, în 1917-1918, o foarte frecventă colaborare, nu avem în principal în față un poet, ci pe gazetarul profesionist, nu odată pe pamfletar, semnînd o proză revendicată firesc și de literatură. Despre ce scrie poetul? despre Constantin Brîncuși într-o revistă modernistă (*Integral*, 1925), despre moartea lui Jean Lorrain (*Viața literară*, 1906), despre „agonia criticii” (*Rampa*, 1912), despre imperfecțiune (id., 1911), despre modă (id., 1913), despre Ibrăileanu, la moartea lui (*Viața românească*, 1937), amintiri de la Paris (*România literară*, 1933), pamfletul *De vorbă cu armăsarul lui Mihai Viteazul (Familia*, 1939), despre luna cărții (*Revista fundațiilor*, 1944), amintiri despre un Crăciun de odinioară (*Vremea*, 1942), un elogiu al cafenelei (*Ilustrațiunea română*, 1913), despre F. Marinetti și futurismul (*Viitorul*, 1909, 1910), confesiuni (*Ideea europeană*, 1924), evaluări ale vieții social culturale „după un sfert de veac, mai bine” (*Dimineața*, 1933), noi amintiri (*Adevărul*, 1932), cronici de tot

felul — plastice, dramatice, literare — articole cu caracter de reportaj, etc, etc. Citațiile alese înadins, ilustrează faptul că Minulescu a acoperit și toată epoca, după venirea de la Paris, și o arie extrem de largă de teme și un imens număr de publicații, care l-au solicitat. Cu atât mai mult, ziare și reviste ca *Viitorul*, *Falanga*, *România*, de care a fost legat direct, dar și *Rampa*, *Adevărul literar*, *Universul literar*, *Vremea*, *Flacăra*, *Viața românească*, *București* (1941) etc, îi cuprind mai frecvent colaborarea. Este, în perioada interbelică, scriitorul care a luat loc la aproape orice tribună publică — în afara celor de dreapta — pentru a se adresa publicului. Gaze-tăria lui continuă și dezvoltă democratismul urmărit și realizat cu *romanțele* și chiar cu piesele și proza, deși acestea mai greu accesibile, mai încifrate.

Gazetăria sudează mereu și secondează o activitate literară și așa uni-tară, omogenă, dându-i — singura — extensie și în alte direcții, pe care celelalte genuri, fundamentale, nu i le cunosc. Dar în acest unic domeniu al „evaziunii” dincolo de perimetrul comunicării simboliste, Minulescu este, în ansamblu, tot un artist.

VII

Examinînd sub raportul întrebării esențiale pentru definirea marii literaturi: creează sau nu Minulescu un univers propriu specific în cadrul literaturii noastre? sau el inovează numai în direcția recuzitei, a tehnicii, a limbajului? — este clar că răspunsul e afirmativ la ambele puncte de vedere: nu numai că el creează un astfel de univers propriu, dar își compune și instrumentația comunicării lui, atât din substanță inedită, cât și din depozitul general simbolist. La el, ansamblul tehnicilor, instrumentelor specifice, recuzitei imagistice, este o componentă organică a universului său însuși.

Cadrul muzical, ceremonialul retoric, drama continuă sau decepția continuă a plecărilor și sosirilor, artistul pelerin, trubadur, boem, în cău-tarea poeziei, dragostei, a consolidării *școalei* mereu rîvnite și mereu neînțe-lese, și alte componente lirice romantice, specifice simbolismului de primă fază, închid în ele, în subtexte, universul specific minulescian, care depozi-tează o evidentă filozofie tragică, avînd drept reper fundamental destinul artistului prin raport cu lumea lui, raport extras din sensul avatarurilor proprii *romanței* minulesciene. „O carte de literatură, spunea Minulescu, este spovedania grafică a unui suflet zbuciumat, care așteaptă de la cititor dezlegarea pentru păcatele tănuite între filele ei”.¹ Drama se multiplică în sens invers, căci însuși cititorul e în fața unui proces dificil, într-un sistem de relații, e un pol al comunicării umane. Existența acestui cititor, continuă

¹ *Ideea europeană*, din 1 ianuarie 1926.

Minulescu, legitimează, alături de „voluptatea păcatului” (justificarea creației în ea însăși), existența literaturii și artei, caracterul acestora de permanentă confesiune și în același timp de inter-comunicare între necu-noscuți: „Cititorul de literatură continuă sa duhovnicească, fără să-și dea seama, pe toți autorii cărților care-i cad în mînă”.

Drama acestei căutări a polului comunicării, aflarea lui neîntreruptă, niciodată integral, constituie farmecul superior al *artei*, dar tragedia *artis-tului*. Inter-comunicarea dorită are loc — sau ar trebui să aibă — nu numai în sfera poeziei, a *înțelegerii* textului, ci și în *iubire* (a poeziei), de aceea, dacă o jumătate din volumele lui Minulescu sînt extracții în problema artei și destinului artistului simbolist, sau al artistului în genere, cealaltă jumătate e mai ales a iubirilor — destinelor neîmplinite, trădate, uitate, risipite. *Creația operei de artă* (în ipostaza unică: simbolistă) și *iubirea* (în ipostazele cele mai diverse între care, și poate chiar în primul rînd, *iubirea pentru poezie*) configurează la Minulescu rațiunile existenței *poetului* și *omului*, „cheile” de boltă ale universului său.

În operele sale — romane, nuvele, piese — sursa primă, punctul prim de plecare și substanța primordială rămîn împlântate adînc într-un plan mai greu identificabil, iar în primul plan vin aspecte spectaculoase, atracțioase ale receptării: efecte muzicale, întîmplări senzaționale, care seduc pe cititor și-i opresc sau numai îi întîrzie accesul spre substanța adevărată, spre materia primă a operei, care se ascunde dincolo de eroi, de subiect, de cursul aparent al *romanței*.

„Traducțiile” pe care le-am încercat se pot înmulți: prin exegeză aplicată, în comentarii succesive ale edițiilor lui Minulescu va trebui să sporească mereu cunoașterea acestui substrat de realitate de la baza artei minulesciene. Atari traducții dovedesc că opera lui Minulescu este, de fapt — și anume în primul rînd — o realitate convertită în simbolism, nu o simplă preluare a motivelor curentului, este integrarea în universul simbolist, euro-pean și românesc, a unei materii proprii, a universului specific minulescian.

Identificat în dimensiunile lui reale în *romane*, nuvele, piese și romane, acest univers nu mai e doar contrariant sau amuzant pentru cititor, nu mai pare simplu și nici jovial atunci cînd e autopersiflant, nici numai specuaculos, ritualic etc, ci ironia, teatralitatea, ceremonialul apar drept forme de concretizare a *dramei*. Un poet „plînge” adesea — însă cine nu știe motivul, crede că spectacolul e bufon; totuși poetul „plînge” de durerea lumii sau a sa; grimasa e bufonă, dar cînd o știm că e a suferinței, nu mai produce rîs. Ipoteza *gravă* a clovnului nu o cunoaștem, dar nu înseamnă că ea nu există. Astfel de simboluri minulesciene duc la alte componente și sensuri ale universului său, anume la ideea că totul în viață e înșelare, uitare, min-ciună, că totul e plecare, așteptare, deziluzie, moarte.

S-a putut vorbi despre o superficialitate a sentimentelor la Minulescu, în fața acestei cascade de iertărilor resemnate pentru iubirile trădate, echivalând cu o fatalitate a cursului vieții omenești. Însă ideea fatalității în această materie este un reflex al unei filozofii mai largi, relativiste, având drept consecință viziunea carnavalescă a vieții. O atare viziune au avut-p Anton Pann și Garagiale, iar Creangă a împărtășit-o fără discuție. Cu parada lui de artificii și măști; cu exuberanța, cu descărcarea sinceră sau chiar silită — deci falsă — oricum tragică, de vitalitate; cu luxuria aparentă, bogăția de fațadă mascînd mizerii și suferințe ascunse, chiar agonia; cu veselie care acoperă sau amînă drame, dacă nu chiar le declanșează; cu frumusețea tăinuindu-se, cochetă ori dezamăgită, și urîtenia ascunzîndu-se satisfăcută sau bravînd ostentativ; cu tinerețea șarjînd bătrînețea, persiflînd-o, dacă nu izgonind-o cu superbie, și cu bătrînețea învingîndu-se pe sine sau confundîndu-se decepționată în moarte; cu jocul său de iluzie și realitate, de teatru în viață sau teatru în teatrul vieții — enumerația cuprinde, în reducții simplificate, motive ale *romanțelor*, nuvelor și comediilor lui Minulescu — *carnavalul* numește bine o viziune din care lirica lui Minulescu prinde o parte, proza sa alta, iar piesele pe cea mai mare.

Numele lui Caragiale apare aici ca o lege a domeniului. *Comediile* lui Minulescu se înrudesesc cu *Scrisoarea pierdută* și *D-ale carnavalului*, cu *Momentele*. Dar și proza, iar uneori și poezia lui, au corespondențe la Caragiale, în acel aer de un tragism persiflant, care însoțește *romanțele*, foarte adesea unele nuvele (*Cine-i autorul acestui roman senzațional*) și desigur romanele (*Roșu, galben și albastru*, *Corigent la limba română*, *Bărbierul regelui Midas*, *3* și cu *Rezeda* *4*). Lucrul a fost relevat de critică, însă într-un chip ciudat. Nu *eroii* lui Minulescu au fost identificați în lumea pictată de Caragiale, în galeria căreia îi aparțin Tache, Lache și Mitică — ci *părintele* lor, autorul *romanțelor*. Însă o astfel de apropiere, cîtă poate fi făcută, trebuie să aibă în vedere pe Caragiale însuși, nu personajele sale. Mitică, Tache, Lache sînt ridicoli, și sînt așa datorită convingerilor care-i animă, poezi, infatuării, prostiei, șireteniei, naivității, actelor pe care le săvîrșesc. Ridicolul li-l conferă creatorul lor, Caragiale însuși. La fel procedează Minulescu, uneori în *romanțe*, adesea în teatru și în proză, însă în forme care mărturisesc conștiința tragică a autorului, exteriorizată în viziuni care parcurg toată gama umorului, de la ironie la bufon și grotesc.

Minulescu este un Caragiale mai puțin polemic, cel mai adesea numai ironic, în primul rînd implicîndu-se și pe sine în ironia sa, parcă pictîndu-se caricatural în oglindă, atribuindu-și sie nostalgiile altora, ale timpului său, psalmodiînd amuzat sau crispat, ironic cu îngăduință, chiar cu oarecare scepticism, sau delicat cinism. Ceea ce la Caragiale era otravă, spadă sau glonț ucigaș, nu fără eternul deghizament comic — la Minulescu e cel mai

adesea atenuat pînă la limitele vîrfului simbolic de floretă, și acesta redus la amenințarea fină, tocmai din cauză că primul scria o literatură realistă, iar al doilea simbolistă. Este un discipol macedonskian, sacerdot al poeziei, mai puțin ofensiv decît modelul, mai puțin profet al ei cu sabie — deși apărarea poeziei și a simbolismului ocupă jumătate din opera sa literară — și mai cu seamă devotul ei solitar, propagator cu pilde și înțelepciuni. O luptă e, dar una din planul estetic. Minulescu e menestrelul sau trubadurul, mai emoționat la ofranda pocălului din vinul cel mai bun — fiindcă acesta e un Omagiu, nu o plată — decît la darul lanțului de aur, pe care-l refuza și bătrînul cîntăreț al lui Goethe (*Der Sänger*). El *își cîntă* poezia, pasiunea poetică, nu o impune, nu o instituie; cîntărețul său bate la poartă și *cere* intrarea în cetate (*Romanța noului venit*), nu dărîmă zidurile, nici nu-și răspîndește crezul cu spada ca maestrul său de la *Literatorul*. *Romanța* sa e mereu *rostită*, dar nu avem în ea un blestem ca al proletarului eminescian, și nici un rechizitoriu ca în *Scrisoarea III*; îndrăgostit mereu ca Alecsandri, exotic ca Duiliu Zamfirescu, nu e un contemplativ, un descriptiv ca primul, nici nu are patima timpilor antici ca al doilea. Îndrăgostit, ca toți poeții, de poezie și de femeie, literatura sa se împarte mult timp între una și cealaltă, avînd drept emblemă tragismul cu aplicare la *poezie*, — tragismul datorit conștiinței că formula sa rămîne insuficient înțeleasă sau neînțeleasă; cu privire la femeie — tragismul rezultat din dragostea pătimașă dar trecătoare, așteptată zadarnic și uitată sau trădată.

Nimic aristocratic la Minulescu, nimic distant, totul *se dăruie*, și în primul rînd poezia, cu toate că substraturile ei rămîn mascate bine în adînc, se revelă cu greutate. Minulescu e bucureșteanul inalterabil, căruia cei patru ani parisiени de la sfîrșitul adolescenței i-au potențat bucureștenismul, șlefuiindu-i aerul boem, dîndu-i conținut și profunzime, făcîndu-l original și apropiat, chiar dacă nu total înțeles, bucurînd lumea cu o facondă amuzată, cînd în straturile nevăzute ale poeziei se consumau drame. El a ridicat atracția cafenelei la treapta salonului poetic lipsit de etichetă, ucigînd suspiciunea de sanctuar și turn de fildeș, dimpotrivă, chemînd mulțimile în altar ca să desfășoare ceremonialul laolaltă, poet și cititori, în cor de *romanțe*. Profetul, sacerdotul devin, prin Minulescu, artiști ai străzii. Fantast extraordinar de variat, însă armonios, inteligent, veșnic îndrăgostit însă artist veșnic pelerin, Minulescu a avut de la Pann, Creangă și Caragiale zeflemeaua, crescută pe un sol de parabole și simboluri, de vorbire care ascunde și dezvăluie în același timp, lunecă un sens în locul celui alt, încîntă și derutează. Arghezi s-a socotit, într-un timp, el însuși din familia binecuvîntată în această trăsătură comuna a zeflemelei, derivată de dînsul din „oltenism”: „Oltenii-s felibrii valahi, și Minulescu e Mistrul lor”.

MIHAI GAFIȚA

TABEL CRONOLOGIC

1879 — Tudor Minulescu, cavaf din Slatina, tatăl viitorului poet se căsătorește cu Alexandrina Ciucă, fiica unor cavafi.

1880 31 dec. — 1881 1 ian. — în urma unui atac de apoplexie moare, la Turnu Măgurele, unde era plecat după afaceri, Tudor Minulescu, chiar în timpul petrecerii de revelion.

1881 — 6—7 ianuarie — Se naște în București, în str. Covaci 15, Ion Minulescu. Dintr-o eroare a funcționarului de la starea civilă, în actul de naștere nr. 9/1881, este înregistrat *Minculescu*,

1883 — Alexandrina Minulescu se recăsătorește cu locotenentul de cavalerie Ion Constantinescu din Pitești.

1884 — Familia Constantinescu, împreună cu copilul Ion Minulescu, se mută la Bistrița, unde ființa o școală militară de cavalerie, și unde Ion Constantinescu era profesor de hipologie.

1886 — Familia Constantinescu se mută la Pitești.

1887 — Ion Minulescu începe cursul primar la Pitești
Se naște, la 21 februarie, în București, Claudia Millian, viitoarea soție a poetului.

1891 — Ion Minulescu începe liceul în același oraș.

1897 — Semnînd Nirvan, I. M. Nirvan, I. Minulescu-Nirvan sau chiar Ion Minulescu, poetul publică primele poezii: *Gîndului* (*Povestea vorbei* I, nr. 28, aprilie 1897), *în aşteptare* (ibidem, nr. 29, aprilie 1897), *Plîns* (*Foaia pentru toţi*, I, 40, 20 sept. 1897), *La Monastire* (ibidem, 41, 1 oct. 1897, semnată Ion Minulescu), *Unei mame* (*Foaia interesantă* I, 43, 2 noiembrie 1897)

— Continuă colaborările cu poezii la *Foaia pentru toţi*, *Viaţa nouă* (dir. D. Caselli), *Adevărul de joi*, *Moda ilustrată*; scoate la Piteşti, împreună cu Al. Gherghel revista şapirografiată *Luceafărul* interzisă de directorul şcolii; rămîne repetent, fiind mai întîi „corigent la limba română”, cum afirmă şi în romanul cu acelaşi titlu.

— Semnează în ziarul *Adevărul de joi* prelucrări după Lenau.

1899 — Este transferat la Bucureşti, la pensionul particular „Brîndză şi Arghirescu” unde repetă clasa aVI-a, trecînd, în acelaşi an, examenele clasei a VH-a şi bacalaureatul; colaborează la revista *Carmen*.

— Ion Minulescu se înscrie la Facultatea de drept din Bucureşti, frecventînd cursurile pînă în luna decembrie.

— Alexandrina Constantinescu vinde imobilul din Bucureşti (str. Covaci 15); suma obţinută din vînzare constituie o posibilitate pentru plecarea poetului la Paris.

1900 — Poetul pleacă la Paris înscriindu-se la „Ecole de droit”, unde este coleg cu Istrate Micescu şi Anibal Teodorescu.

— Locuieşte în cartierul latin într-o pensiune studenţească, în Rue des Ecoles, 12; frecventează cafenelele literare Vachette, Pantheon, cabaretul Noctambules.

1901 — Se mută în Rue Saint-Jacques (vis-à-vis de facultate); frecventează mediul de cafea (cafenelele Voltaire, POdeon). Trimite în ţară colaborări la *Curierul literar* şi *Revista literară* (dir. Th. M. Stoenescu).

1902 — Se mută în Rue des Jficles; cunoaşte pe pictorii N. Galanis şi Victor Brauner, care-i fac portrete. Portretul semnat de Galanis este expus la Salonul de toamnă din Paris şi obţine premiul I; portretul lui Brauner ca şi o variantă a lui Galanis se păstrează în colecţia Minulescu.

2903 — Vine la Paris pentru susţinerea doctoratului în drept bum său prieten, N. Budurescu, poet simbolist de nuanţă parns siană. împreună locuiesc o vreme în Rue de la Pompe, în cartierul Trocadero.

— Ion Minulescu se îmbolnăveşte şi timp de o lună şi jumătate este îngrijit de studenţii români medicişti, veniţi pentru studii la Paris.

— Moare una din surori, Zinica.

— Cunoaşte prin Galanis pe Jean Moreas, care se rupsesse de simbolişti, fondînd „Şcoala neoclasică” şi pe Paul Fort ce oficia într-un plen simbolist la cafeneaua Cluserie de Lilas.

2904 — îşi intensifică lecturile din Baudelaire, Lautreamont, Aloysius Bertrand, Verlaine, Rimbaud, Jules Laforgue, Tristan Corbiere, Emil Verhaeren, Maurice Maeterlinck, Charles von Lerberge ş. a.

— Se reîntoarce, împreună cu N. Budurescu în Rue des licoles.

— Din această epocă se cunosc versurile improvizate de Minulescu, sub titlul *Romanţa albastră* — pentru petrecerile studenţilor români, în ale căror cercuri era prezent — şi primul poem simbolist al autorului, *Cîntec de drum*, apărut în nr. 2, decembrie, al *Revistei albe* din Geneva.

— Colaborează la *Revista albă* cu o *Scrisoare* (datată „Berlin, 1904”, dedicată Contesei J. de A.) şi cu un *Cîntec de toamnă* (din St. Germain) în care e răscolit de dorul patriei.

— Anunţă în *Revista albă* un articol polemic, *Asupra idealismului în artă* şi o *comedie*, producţii ce n-au văzut lumina tiparului.

— Călătoreşte în Italia şi Germania.

2905 — Se întoarce în ţară la începutul anului publicînd în revista lui Ovid Densusianu (*Viaţa nouă*) romanţele scrise în Franţa: *în pribegie* (I, 6, 15 IV) *Cîntecul parcului* — *Saint Cloud* (I, 6, 15 IV), *Cîntece* (I, 8, 15 V), *Unui cîntăreţ* (I, 13, 1 VII), *Cîntecul mortului* (I, 13, 1 VII), în *Viaţa nouă* apar fragmentele de proză *Din jurnalul unui pribeg*.

— Debutază în cafeneaua bucureşteană a lui „papa Kiibler”, unde cunoaşte pe Victor Eftimiu, Al. T. Stamatiad, D. Karnabatt, Dimitrie Anghel, St. O. Iosif, Ilarie Chendi, Panait Cerna, Ion Dragoslav, Andrei Naum, C. Sandu-Aldea, Ion Adam, N.N. Beldiceanu, Al. Cazaban, D. Nanu, Corneliu Moldovanu, N. Dunăreanu, Carol Ardeleanu ş.a.

— Participă la formarea celor două mari grupări literare: tradiţionalişti şi modernişti, făcînd casă bună cu cei din urmă.

- 1906 — Începe să colaboreze la *Viața literară și artistică*, revistă condusă de G. Goșbuc, Ilarie Chendi și Ion Gorun, apărută după ce redactorii se despart de gruparea *Semănătorului*. Majoritatea poemelor tipărite aici vor apărea în volumul *Romanțe pentru mai târziu*.
— Pentru cîtva timp este angajat corector la ziarul *Patriotul*, plătit cu 80 lei pe lună.
— Cunoaște pe Dimitrie Anghel cu care se împrietenește.
— În septembrie, la recomandarea lui Dimitrie Anghel, Iancu Păucescu, directorul Domeniilor statului din Dobrogea, îl numește funcționar la serviciul contenciosului (oficiul juridic); petrece astfel împreună cu „poetul florilor” o toamnă și o iarnă la Constanța, unde-și scrie *marinele* primului volum.
- 1907 — Traduce, fiind la Constanța, împreună cu D. Anghel versuri din Albert Samain, Charles Guerin, H. Bataille, H. de Regnier, Victor Hugo pe care le publică în *Semănătorul* și în *Viața literară și artistică* cu pseudonimul Gabriel Sutz.
— În aprilie își încheie „sejourul” tomitan, se întoarce la București și este angajat ca redactor la ziarul *Viitorul* unde scrie cronici și foiletoane și deține rubrica de reportaje *Săptămîna bucureșteană*.
— Începe să participe la „sîmbetele literare” ale lui Mihail Dragomirescu și să colaboreze la *Convorbiri critice*.
— În numărul din 1 iulie publică în *Convorbiri critice* poezia *În orașul cu trei sute de biserici*; versurile atrag atenția lui I.L. Caragiale, pe atunci la Berlin, care-i scrie lui Mihail Dragomirescu, întrebîndu-l de Minulescu.
- 1908 — Sub conducerea lui Ion Minulescu apare la 20 martie *Revista celorlalți*, de violentă orientare simbolistă. Printre colaboratori: Mihail Cruceanu, Eugeniu Ștefănescu-Est, N. Davidescu, Eugeniu Speranția, Iser. Articolul program, *Aprindeți torțele* e cel mai acuzativ rechizitoriu la adresa tradiționalismului și un prim manifest al modernismului românesc. Revista își încetează apariția la cel de al treilea număr (10 aprilie); redacția era în locuința poetului, la Hotel Imperial, deasupra cafenelei Kubler.
— Apare, în aprilie, în Editura librăriei „Leon Alcalay” primul volum de versuri al lui Ion Minulescu, *Romanțe pentru mai târziu*, cu o copertă desenată de Iser, coleg și prieten al poetului.

— La aceeași editură, în colecția *Biblioteca pentru toți* (nr. 437) apare volumul de „nuvele”, de factură simbolistă *Casa cu geamurile portocalii*,
— Colaborează la *Viitorul*, *Viitorul social*, *Viața românească*, *Convorbiri critice*.

- 1909 — Apare a doua ediție a *Romanțelor pentru mai târziu*, la editura Socec în colecția „Biblioteca românească enciclopedică”.
— Colaborează la *Junimea literară*, *Viața românească* și *Viitorul*.
- 1910 — În februarie cunoaște pe Claudia Millian, viitoarea soție, care-l vizitează în redacția *Viitorului*; Claudia Millian era căsătorită, pe atunci cu epigramistul Christu N. Dumitrescu-Cridim.
— Colaborează la *Viața românească*, *Falanga literară și artistică*.
— Este printre inițiatorii întemeierii Societății scriitorilor români și scrie articole pentru apărarea drepturilor scriitorilor.
- 1911 — La 10 august se naște Mioara Laurenția, fiica lui Ion Minulescu.
— Colaborează la *Flacăra*, *Viața românească* și la revista *Versuri* (redactor I. M. Rașcu).
— Participă la dezbaterile literare ale Terasei Oteteleșanu.
- 1912 — Scoate, la 18 martie, revista *Insula*, ca emanație a unei grupări simboliste, *Grupul nostru*. Colaborează Eugeniu Speranția, Eugeniu Ștefănescu-Est, Claudia Millian, N. Davidescu, D. Karnabatt, Al. Vișianu, Adrian Maniu, Mihail Cruceanu, Ion Dragoslav, D. Iacobescu, Emil Isac, Th. Solacolu, Șerban Bascovici, Cincinat Pavelescu, Mihail Săulescu, N. Budurescu etc. La al treilea număr revista încetează să mai apară (5 aprilie).
— Sub influența acțiunii lui Ion Minulescu, Alexandru Th. Stamatiaide, publică o culegere (pagini alese) de proză și versuri simboliste, intitulată *Grădina Hesperidelor*.
— Colaborează la *Versuri și proză*, ce apărea la Iași, și la *Simbolul* (dir. S. Samyro [Tristan Tzara] și Ion Iovanachi [Ion Vineanu]).
- 1913 — Apare volumul de versuri *De vorbă cu mine însumi* coperta și ilustrațiile semnate de Iser.
— Colaborează la *Seara* (director Al. Bogdan-Pitești).

- 1914—în 11 aprilie se celebrează căsătoria cu Claudia Millian (1887—1961), poetă simbolistă, autoarea volumelor de versuri: *Garoafe roșii* (1914), *Cîntări pentru pasărea albastră* (1923), *Întregire* (1936).
— Se mută în Calea Dorobanților, nr. 27, în apropiere de locuința lui Alexandru Macedonski și a lui Delavrancea.
— Este numit șef al biroului de presă și apoi director de cabinet al ministrului de interne Vasile Morțun.
— Traduce *Sora Beatrice* de Maurice Maeterlinck (col. „Biblioteca pentru toți”).
- 1915 — Colaborează la ziarul *Românul*.
- 1926 — După un refugiu temporar la mănăstirea Pasărea, din cauza bombardamentelor germane, familia Minulescu pleacă în Moldova, stabilindu-se la Huși, în str. Cuza Vodă, la familia Donici.
— Minulescu locuiește în acest timp, fiind mobilizat, la Iași, în str. Lozonschi.
— în 31 dec. își aduce și familia în capitala Moldovei, pe strada Muzelor, nu departe de locuința lui Oswald Teodoreanu. Aici refăce spiritual Terasa bucureșteană, la care participă pictorii Camil Ressu, N. Dărăscu, Iser și scriitorii Corneliu Moldovanu, Octavian Goga, Liviu Rebreanu.
- 1917 — Face parte din redacția ziarului de front *România*, organ al apărării naționale, al cărui redactor responsabil era Mihail Sadoveanu; în redacție: Octavian Goga, Corneliu Moldovanu, Mircea Dem. Rădulescu, George Ranetti, P. Locusteanu, Aurel Marcu, N.N. Beldiceanu, C. Gongopol, C. Bucșan, Eugen Hero-veanu, Virgil Bărbat, pictorul D. Stoica și căpitanul I. Petrescu, reprezentantul statului major.
— Printre tinerii scriitori ieșeni pe care-i descoperă în 1917 Minulescu, se numără și Benjamin Fundoianu.
- 1918 — Participă la șezători literare date în folosul răniților alături de: Elvira Popescu, Marioara Ventura, Liviu Rebreanu, Corneliu Moldovanu.
— Se întâlnește adesea la Iași cu ministrul Franței în România Saint-Aulaire.
— în septembrie familia poetului se întoarce la București; Minulescu rămâne în continuare la Iași pînă la sfîrșitul anului.
- 1919 — întors la București își dă demisia din postul de șef al biroului de presă din Ministerul de interne.
— Colaborează la *Viitorul*, *România nouă*, *Familia* (în noua serie), *Flacăra*, *Letopiseși*.
- 1920 — Apare volumul de proză simbolistă *Măști de bronz și lampioane de porțelan*.
— Colaborează la *Sburătorul*.
- 1921 — La 10 ianuarie i se joacă în premieră, la Teatrul Național din București piesele *Pleacă berzele* și *Lulu Poppescu*, care apar în același an și în volum. *Pleacă berzele* are în distribuție pe Aristide Demetriad, Victor Antonescu, Ion Livescu, Ion Morțun, Ana Luca.
— împreună cu Liviu Rebreanu scoate buletinul literar *Cetiți-mă* (1921—1922).
- 1922 — La „Cultura Națională” se tipărește cea de a treia ediție a *Romanțelor pentru mai tîrziu*, într-o prezentare tehnografică deosebită.
— La 24 noiembrie este numit Director general al artelor din Ministerul cultelor și artelor, funcție pe care o deține pînă în septembrie 1940.
— Tinerii poeți, admiratori sinceri, după moda cafenelei franceze, îl declară *șef al poeziei noi*.
— în revista *Cetiți-mă*, publică, în traducere, *Minunea Sfîntului Anton*, farsă în două acte de Maurice Maeterlinck.
- 1923 — Din inițiativa și prin străduințele lui Minulescu se deschide primul *Salon oficial* de artă plastică (în două ediții — de primăvară și de toamnă); expun printre alții: Gh. Petrașcu, Th. Pallady, N. N. Tonitza, I. Teodorescu-Sion, Jean A.I. Steriade, Marius Bunescu, D. Ghiață, Petre Iorgulescu-Yor, Adam Bălțatu, A.I. Ciucurencu, Iser, Ion Jalea, Cornel Medrea, C. Baraski, Ion Irimescu.
— La propunerea sa se instituie Premiile naționale pentru literatură și artă.
— Colaborează la ziarul *Națiunea* (director Tudor Arghezi).

- 1924 — Apare romanul *Roșu, galben și albastru*, unul din marile succese literare ale vremii, după ce fusese publicat în paginile *Vieții românești*.
— I se joacă piesa *Omul care trebuie să moară*, „grotescă tragedie în trei acte”, publicată în 1939 sub titlul *Ciracul lui Hegesias* la Oradea în colecția revistei *Familia*.
— Colaborează la *Ideea europeană, Contemporanul*.
— Face o călătorie la Paris împreună cu Claudia Millian unde se întâlnește cu Constantin Brâncuși.
- 1925 — Colaborează la *Integral, Mișcarea literară, Salonul literar* (Arad, dir. A.I. T. Stamatiad), *Lumea* (bazar literar).
- 1926 — între 1 aprilie și 30 noiembrie, este director al Teatrului Național din București.
— I se joacă la Teatrul Național din București și apare în volum la „Cultura Națională” comedia *Manechinul sentimental*, dedicată protagonistei, Marioara Voiculescu, „scumpul meu manechin sentimental”.
— La scrutinul organizat de revista *Ideea europeană* câștigă preferințele cititorilor pentru romanul *Roșu, galben și albastru*: 171 voturi, față de 103 — Rebreanu.
— Colaborează la *Cetatea literară*.
- 1927 — Reapare în actualitate, ca poet, după o întrerupere de 14 ani, prin volumul de versuri *Spovedanii*, tipărit în colecția *Manuscriptum* îngrijită de Petre Cătunaru, unde mai apăruseră Rebreanu și Sadoveanu. Textele, în transcripție autografă, sînt litografiate. Volumul a avut o circulație restrînsă (1.500 ex).
— I se joacă piesa *Allegro ma non troppo*, comedie ce se reprezintă apoi la Bratislava și Buenos Aires; textul apare în volum în același an.
- 1928 — I se decerne Premiul național de poezie.
— Colaborează la *Propilee literare*.
— Publică romanul autobiografic, *Corigent la limba română*.
— I se joacă la Teatrul Național din București, aparînd și în volum (la „Ramuri” — Craiova) piesa *Amantul anonim*; în rolul principal Marioara Voiculescu.

- 1929 — Călătorește în Franța și Anglia.
— Este prezent în antologia slovacă *Moderni rumunske básnictvi* întocmită de Jindra Huskova (cu un studiu introductiv de Ovid Densusianu).
- 1930 — Apare la „Cultura Națională”, culegerea de versuri *Strofe pentru toată lumea* și volumul de nuvele fantastice *Cetiți-le noaptea* (cu un portret de Iser).
— La Bratislava, apare în slovacă ciclul *Spovedaniilor* (traducător C. Jan Podest).
- 1931 — Publică romanul *Bărbierul regelui Midas sau Voluptatea adevărului* (Ed. „Națională — S. Ciornei”).
— I se reprezintă piesa *Porumbița fără aripi*, apărută în volum, în același an, în Ed. „Magazinul”.
- 1932 — își continuă caravanele literare în țară.
— Colaborează la *Adevărul literar și artistic*.
- 1933 — Apare romanul *3 și cu Rezeda 4* (Ed. „Adevărul”).
- 1934 — Colaborează la *Cuvîntul liber*.
— Se mută în B-dul Palatului Cotroceni, azi B-dul Dr. Gh. Marinescu, 19.
- 2935 — Minulescu adună într-o elegantă plachetă traduceri mai vechi, realizate în perioada dobrogeană, în colaborare cu Dimitrie Anghel (Victor Hugo, Albert Samain, Charles Guerin, Henry Bataille, Henri de Regnier).
— Prefațează romanul *Codin* de Panait Istrati și traducerea lui Ion Gorun la romanul *Winetou* de Karl May.
- 1935 — Apare un volum selectiv de *Poezii*, în colecția „Biblioteca pentru toți” (Editura Alcalay).
— Sub titlul *Nu sunt ce par a fi...* își adună poeziile din ultimii ani.
— Colaborează la *Revista Fundațiilor regale*.
- 1937 — Scrie piesa de teatru „*Nevasta lui Moș Zaharia*, „comedie tristă” publicată în 6 „suite” în revista *Familia*.

1938 — Colaborează în mod permanent la *Revista Fundațiilor regale*.

1939 — în seria „edițiilor definitive” publică la „Fundația pentru literatură și artă” volumul de *Versuri*.
— Colaborează la *România literară* (dir. Cezar Petrescu).

1940 — își încheie activitatea de Director general al artelor.
— Casa scriitorilor îi acordă o pensie lunară de 25.000 lei.
— Scrie proverbul dramatic *Cînd doi se ceartă*.
— Colaborează la *Viața românească*, *România literară*.

1941 — Publică în *Revista Fundațiilor regale* mărturisile cerute de prof. D. Caracostea, sub titlul *Nu sunt ce par a fi...*
— Conduce, împreună cu Mircea Damian, ziarul *București*, unde reia vechea sa rubrică „Săptămîna bucureșteană”.

1942 — în revista *Familia* (Oradea) publică *Finita la commedia* sau *Da capo al fine*, dialog spiritual într-un act.
— Colaborează la *Universul literar*, *Gîndirea*, *Viața românească*, *Vremea*, *Familia*, *Revista Fundațiilor regale*.

1943 — în *Familia* publică *Rona del Rio*, un act în proză.
— Publică a doua „ediție definitivă” și adăugită a *Versurilor* și o culegere de nuvele intitulată *Cine-i autorul acestui roman senzational?*, cuprinzînd și unele bucăți din *Cetiți-le noaptea*.
— Colaborează la *Ramuri*, *Săptămîna CFR*, *Vremea*.

1944 — După bombardamentele din 4 aprilie familia poetului pleacă la Sinaia; poetul rămîne în București.
— în 8 aprilie se simte rău; în 9 aprilie boala se agravează; diagnosticul „malarie” pare să fie o eroare.
— în aprilie 10, familia venită la București, îl internează la Spitalul Brîncovenesc.
— în 11 aprilie încetează din viață, în urma unui colaps cardiac, în 15 aprilie e înmormîntat la Cimitirul Bellu.

1945 — în 15 mai se constituie „Asociația prietenilor lui Ion Minulescu”; președinte: Mihail Sadoveanu; vicepreședinte Basil Munteanu; secretar: Claudia Millian, membrii comitetului: Al. Rosetti, Ionel

Jianu, Șerban Cioculescu, Perpessicius, Gh. Stratulat, Adrian Maniu; cenzori: Mihail Cruceanu, Gh. Hîrsu, H. Daniel.

— S-a acordat de către „Asociația prietenilor lui Ion Minulescu” premiul de poezie „Ion Minulescu” poetului Alexandru Lungu, pentru volumul *Ora* 25.

1946—George Dan a fost distins cu premiul de poezie „Ion Minulescu” pentru culegerea *Marea de Sargasse*.

1947 — Ultimul premiu de poezie „Ion Minulescu” a fost primit de Barbu Cioculescu pentru placheta *Steaua păstorului*.
— Ca urmare a inițiativei Claudiei Millian-Minulescu, casa în care a locuit poetul în ultima parte a vieții (B-dul Dr. Gh. Marinescu, 19) devine casă memorială sub numele „Colecția Ion Minulescu”.

1961 — 21 septembrie, se stinge din viață Claudia Millian-Minulescu.

EMIL MÂNU

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția de față este concepută în cinci volume: voi. I — versuri, voi. II—teatru, voi. III—IV proză, voi. V — publicistică.

I. Cuprinde versurile publicate în volume, periodice, inedite și traduceri.

II. Textele dramatice din acest volum reproduc teatrul lui Ion Minulescu, urmărind îndeaproape volumele tipărite, confruntate cu manuscrisele din arhivele teatrelor unde s-au jucat: *Lulu Poppescu*, un act în proză, București, 1921, 48 pag.; *Pleacă berzele*, trei acte în proză, București, 1921, 88 pag.; *Manechinul sentimental*, București, 1926, 139 pag.; *Allegro ma non troppo*, comedie în trei acte, București, 1927, 25 pag.; *Porumbița fără aripi*, trei acte în proză, București, 1931; *Nevasta lui Moș Zaharia*, comedie tristă în patru acte și două tablouri, Oradea, 1937, 100 pag.; *Omul care trebuie să moară*, grotescă tragică în trei acte, scrisă în 1924, apărută sub titlul *Ciracul lui Hegesias* în 1939, 80 pag., *Amantul anonim*, Craiova (f. a.), jucată în 1928, 111 pag. Am reprodus într-o addenda și piesele tipărite pînă în prezent, numai în reviste: *Cînd doi se ceartă* (1940), *Finita la comedia sau Da capo al finei* (1941), *Familia*, iulie 1941, p. 33-49. *Rona del Rio* (1943), *Familia*, martie-aprilie 1943, p. 17—41. într-o secțiune aparte am făcut loc cîtorva traduceri de Ion Minulescu din dramaturgii simbolişti.

III—IV. Proza lui Ion Minulescu se retipărește acum în întregime după edițiile princeps; voi. III — nuvele și povestiri: *Casa cu geamurile portocalii*, București, 1908, 92 pag. col. „Biblioteca pentru toți” nr. 437, (seria veche), *Măști de bronz și lămpioane de porțelan*, București, 1920, 108 pag., *Cetiți-le noaptea*, București, 1930, 166 pag., *Cine-i autorul acestui roman senzațional?*, București, 1943, 198 pag. (numai textele **ce** nu se repetă din *Cetiți-le noaptea*); voi. IV — romane: *Roșu, galben și albastru*,

București, 1922, 224 pag., *Corigent la limba română*, București, 1928 275 pag., *Bărbierul regelui Midas sau voluptatea adevărului*, București, 1931 198 pag., 3 și cu *Rezeda* 4, București, 1933, 213 pag.

Am confruntat textele din volume și periodice cu cele manuscrise; spre deosebire de *versuri*, aici, variantele sînt rare și fără importanță în evoluția artei prozatorului.

V. Cu excepția micii antologii *Bucureștii tinereții mele...* proiectată de Ion Minulescu în timpul vieții dar realizată parțial abia în 1968 (Editura Tineretului, 182 pag.), publicistica sa n-a fost strînsă pînă acum în volum. Am fost nevoiți a grupa materia după un minim criteriu sistematic: reportaje, impresii, eseuri, cronici literare, cronici plastice, articole politice, note etc. într-o secțiune aparte (varia) am reprodus speciile pe care nu le-am putut încadra în nici o formulă publicistică.

Textele acestuia au fost transcrise direct după ziarele și revistele în care au fost publicate, sub semnături diverse (Ion Minulescu, Koh-y-noor, L. M. etc): *Viața nouă* (1905), *Vîitorul* (1907-1919), *Românul* - Arad (1911-1915), *Rampa* (1911-1913, 1924, 1935), *Ilustrațiunea română* (1912—1913), *Mișcarea* — Iași (1917), *România* — ziar de front (1917—1920), *România nouă* (1920-1921), *Națiunea* (1923), *Adevărul literar și artistic* (1925, 1928-1932), *Politica* - București (1926), *Universul literar* (1927), *Rîtmuri* - Brașov (1929), *Vremea* (1930-1932, 1943), *Adevărul* (1932, 1937), *Dimineața* (1933, 1936 - 1937), *Viața românească* (1936, 1940), *Revista Fundațiilor regale* (1941), *București* (1941) etc.

Pentru *edițiile critice* consacrate scriitorilor contemporani, înțelegînd prin această împărțire și perioada interbelică (noțiunea de *contemporaneitate* nefiind posibilă decît în contextul a cel puțin două generații), stabilirea sumarelor și a textelor este mult ușurată de *edițiile definitive*, de seriile complete sau semicomplete de opere apărute în timpul vieții autorilor. Este și cazul lui Ion Minulescu, ale cărji *versuri definitive* au apărut în 1939 și 1943, în editura „Fundației pentru literatură și artă”.

La baza acestei ediții critice a poeziilor stă textul definitiv din 1943, comparat cu versiunile din edițiile princeps și intermediare, cu variantele din periodice și cu manuscrisele păstrate în colecția familiei sau în arhivele publice. De notat faptul că Ion Minulescu n-a fost, decît în ultimii ani ai vieții, un bun administrator al manuscriselor sale, pe care le lăsa definitiv în redacții sau le dăruia cu multă generozitate prietenilor apropiați. Așa se explică de ce colecția de manuscrise a familiei este, relativ, săracă, în schimb în arhivele și secțiile de manuscrise ale marilor biblioteci apar caiete întregi cu romanele, nuvelele sau chiar cu versurile poetului. Într-o corespondență cu profesorul Horia Teculescu din Sighișoara Ion Minulescu îi solicita

textul unei poeme pe care i-o dăruise (v. Tului Racotă, *Ion Minulescu și Horia Teculescu*, note pe marginea unei scrisori inedite, în *Revista de istorie și teorie literară*, tomul 19, nr. 1, 1970, p. 118). În acest sens există numeroase mărturii ale contemporanilor.

Prin comparația textelor, în cele patru ipostaze posibile (manuscris, periodice, volume, ediția definitivă), am putut ajunge la unele concluzii deosebit de interesante pentru discutarea operei lui Ion Minulescu în general și a poeziei sale în special:

— Contrar aparențelor, Ion Minulescu a fost un editor parcimonios și exigent al versurilor, lăsînd „uitate” în periodice foarte multe titluri, după numeroase selecțiuni.

— Ion Minulescu nu a fost un poet *cursiv* și *spontan*, specializat în improvizării lirice, un autor care revenea cu greu asupra textului inițial.

— În ultima parte a vieții, modificările manuscriselor sînt legate de dorința poetului de a-și autohtoniza creația.

Prin publicarea poemelor de debut i-am prezentat aici producția lirică din anii de școală sau din anii formației franceze, deosebit de semnificativă pentru definirea contribuției sale în istoria poeziei noastre; aceste versuri, poate neconcludente pentru un debut, dovadă că și le-a repudiat tacit, ca și Tudor Arghezi, suplinesc o biografie spiritală a *poetului*, a omului care se căuta și care scriind după modele eminesciene sau după inevitabile „rețete” de epocă e plin de infuzii și transfuzii simboliste.

Poemele din perioada pariziană, publicate mai întîi în *Revista albă* din Geneva (decembrie 1904—februarie 1905) ne oferă și o rectificare sau cel puțin o precizare a biografiei poetului, putînd presupune pe baza lor că s-a întors din Franța în 1905 sau cel mai devreme în decembrie 1904.

Reproducerea integrală a manuscriselor ocazionale, cele mai multe inedite, n-a fost posibilă într-o ediție ca aceasta, deoarece caracterul lor facil (pe plan estetic) și ușor licențios, cu aspect de cronică rimată (umoristică) ar fi diminuat nivelul poeziei consacrate. Ar fi intrat aici micile cronici-butade de vacanță (*Cronica Băilor Herculanee*, *Cronica Băilor Malnaș*, ambele inedite, *Romanța lui Wassermann*, apărută în *Versuri și proză I*, 1, 1914 etc). Cu bună știință am omis poezia *A X-a cruciadă*, publicată în *Revista Fundațiilor regale*, VIII, 1 august—1 septembrie 1941, p. 281 - 282.

Puținele traduceri semnate de Ion Minulescu sînt legate de prietenia sa cu Dimitrie Anghel din perioada „poetică”, pe cînd erau funcționari ai administrației domeniilor de la Constanța.

Versurile traduse împreună cu Dimitrie Anghel au rămas pînă în 1935 în reviste. Sub îngrijirea lui Ion Minulescu, au apărut într-o ediție bibliofilă, cu cinci gravuri de Petru Grant (tiraj 500 ex.).

Cele două prelucrări după Lenau aparțin perioadei de debut.

Aparat critic

Am considerat necesar pentru informarea cititorilor să notăm pentru fiecare poezie în parte trimiterele bibliografice (data primei publicări și apoi reluarea în periodice sau volume). Am consemnat apoi amănunte de ordin istorico-literar necesare conturării profilului minulescian.

În privința dedicațiilor, frecvente la Minulescu am dat explicații numai în cazurile ce interesau istoria literară, arătând relațiile dintre poet și persoana căreia îi închina versurile, căutând a sesiza, la sugestia mai veche a lui Tudor Vianu (v. Postfața *Versurilor* din 1957) corespondențele posibile care au determinat gestul dedicativ.

N-am republicat decât o mică parte din traduceri versurilor minulesciene, indicând numai tălmăcirile de importanță secundară. Am reprodus traduceri semnate de autor, de Al. Macedonski, și pentru comparație una de Mărio Roques.

La câteva poeme am arătat transpunerea textelor pe muzică. Dintre compozitorii cei mai cunoscuți, apropiați de sensibilitatea minulesciană, am citat pe R. Wislocki, compozitor polonez care, trăind câțiva ani, în tinerețe, în România, a cunoscut îndeaproape poezia lui Minulescu. Ciclul său de compoziții camerale figurează în cataloagele străine cele mai cunoscute și face parte din repertoriul de concert al muzicianului.

În privința *variantelor* am consemnat numai variantele stilistice, renunțând la variantele lingvistice neinteresante pentru un poet ca Minulescu. De asemenea n-am retranscris diferențele de ordin prozodic: trecerea unui vers dintr-o strofă în alta, frângerea unui vers, recompunerea sau diversificarea versurilor.

Transcrierea textului

Am folosit ca text de bază pentru poeziile publicate în volume ediția *Versuri*, 1943, „Fundatia pentru literatură și artă”, iar pentru cele rămase în periodice, ultimul text tipărit în timpul vieții autorului.

În transcrierea textelor am folosit normele ortografice în vigoare. Am renunțat la toate formele grafice învechite (de tipul *yacht*, *equinox*, *aquarelă*).

Am păstrat:

- forme specifice (*fantazie*, *coloare*, *întunec, feodal*);
- formele alternante (*ceti / citi*, *chitară \ ghitară*, *mănăstire / mănăstire, strein / străin*, *care j cari*) ;
- formele paralele de genitiv-dativ (*mărei \ mării*, *tinerelei / tinereții*) ;
- forma *sunt* folosită consecvent de Minulescu (*sînt* — apare numai pentru rimă).

În cadrul aparatului critic s-au folosit următoarele abrevieri:

R. t. — *Romanțe pentru mai târziu*

Dvm. — *De vorbă cu mine însumi*

Stl. — *Strofe pentru toată lumea*

N. s. p. — *Nu sunt ce par a fi...*

V — *Versuri*

S — *Spovedanii*.

Documentarea asupra difuziunii textelor minulesciene ne-a fost ușurată de Mioara Minulescu, fiica poetului și de cercetătorul C. Rădulescu, cărora le aducem și pe această cale mulțumirile noastre.

E. M.

ROMANȚE PENTRU MAI TÎRZIU
(1908)

lui Tilică Burillianu

*Je hais le mouvement qui déplace les lignes:
Et jamais je ne pleure et jamais je ne ris.*

[Charles Baudelaire]

ROMANȚA NOULUI-VENIT

- Străinule ce bați la poartă,
De unde vii
Și cine ești?...
Străinule de lumea noastră,
5 Răspunde-ne de unde vii,
Prin care lumi trăiși coșmarul nepovestitelor povești
Și-n care stea găsiși culoarea decoloratei nebunii?...
- De unde vin?...
- 10 De unde pot veni, când ochii-mi,
Plini de regrete și tristeți,
Par două candelă aprinse în cripta morților poeți?
Priviți...
Sandalele-mi sunt rupte,
Iar toga ce mi-o dete-Apollo
*5 în noaptea când pornii spre voi,
Abia-și mai flutură albastrul de-a lungul umerilor goi.
Sunt gol —
Căci calea-mi fuse lungă
Și-n calea mea-ntîlnii pe rînd
20 Pe toți cîți vrură să vă vîndă
Podoabe noi ce nu se vînd,
Pe cei ce vrură să vă cînte romanțe noi,
Pe ce ce vrură
Să vă-ndrumeze spre mai bine —

25	Spre-acel frumos întrezărit în armoniile eterne Dintr-un sfârșit Și-un infinit, Pe cei ce v-au adus lumina,	I I r ε	Veniți!... Veniți, să vă aprind în suflet lumina stinselor făclii Și-n versuri fantasmagoria și vraja noilor magii! Iar cînturile voastre — Cînturi cu care azi cerșiți o pîine___ Să le-ncunun cu strălucirea aureolelor de mîineL.
30	p. cei ce i-ați primit cu ură Și i-ați gonit cu pietre — Pietre ce s-or preface-n pedestale în clipa cînd vă va cuprinde beția altor ideale!...	j I	
	De unde vin?		
35	Eu vin din lumea creată dincolo de zare — Din lumea-n care n-a fost nimeni din voi, Eu vin din lumea-n care Nu-i ceru-albastru, Și copacii nu-s verzi, așa cum sunt la voi,	— ; ! i	
40	Din lumea Nimfelor ce-așteaptă sosirea Faunilor goi, Din lumea cupelor deșarte și totuși pline-n orice clipă, Din lumea ultimului cîntec, Purtat pe-a berzelor aripă Din țarm în țarm,) j •	
45	Din țară-n țară, Din om în om, Din gură-n gură, — Din lumea celor patru vînturi Și patru puncte cardinale!...	I j	
50	Deschideți poarta dar, Și-n cale leșiți-mi toți cu foi de laur, Iar voi, ce măsurați cu versul gîndirile ce n-au măsură, Veniți în jurul meu degrabă,	f	
55	Și-n cîntul lîrelor de aur, Porniți cu mine împreună Spre lumea-n care nu-s castele cu punți Și șanțuri feudale, Nici ruginite porți de-aramă, la care bat cei noi sosiți...	j	
60	Veniți cu toți cît mai e vreme, Și mai puteți cînta —	;	

LA POARTA CELOR CARE DORM

lui Dimitrie Anghel

Hei, cîntăreț!...
Oprește-ți truditul pas...
Nu știi
Că-aci-i sfîrșitul celor ce-au început cei vii?...
Și nu știi că-n grădina din dosu-acestei porți
începe, nouă, lumea sfîrșită de cei morți?...

Ești obosit — se vede.
Ce drumuri prăfuite
Bătătoriși, sărmane cercetător prin stele
De frumuseți bizare și armonii smintite?

Tu, ce-ți tîrăști scheletul prin fața porții mele,
Ce nu găsiși în viață așteaptă să-ți dau eu:

Vezi poarta-aceasta verde?
E poarta mea...
De vrei
Să-nveți și tu povestea aleelor de tei
Sub care zac tăcute părerile de rău,
De vrei să-i știi pe nume toți morții ce-mi hrănesc
Cu trupul lor pămîntul grădinii,
Și de porți
Și tu ca alții-n suflet respectul pentru morți,

Oprește-te la poartă și bate de trei ori..

25 Bine-ai venit!
Privește ce tei bătrîni umbresc
Pe cei culcați sub stratul de iarbă* și de flori!...
Și ce miros de viață!...
30 Și teii, ce parfum
De sînuri decoltate împrăstie pe-alee —
Or, tu cunoști parfumul de carne de femeie.
Nu?
Parcă-ai fi în parcul vreunui castel regesc
în care se serbează orgiile de seară —
Cei morți sunt înăuntru, iar viii sunt pe-afară!...

Pe cîți grăbiți ca tine nu i-a oprit din drum
Grădina mea!...
Privește-i aleele de-aproape —
40 Nisipu-i praf de aur, și-n frunzele de tei
Verzi stofe de mătase s-ascund ca sub pleoape;
Nu flori, ci ochi...
Privește-i...
Nu sunt și ochii *Ei?*...

45 Și-acum mai pleci?
Răspunde-mi, sărman cercetător
De frumuseți bizare și armonii smintite —
Tu, ce bătuși în viață la poarta tuturor
Și nu-ntîlniși în cale decît porți zăvorite!...

50 Iar cîntărețul care plîngea, strîngînd la sîn
Chitara cu trei strune, răspunse:
— Nu...
Rămîn!...

ROMANȚA NOASTRĂ

Sur ton beau tapis de poussiere rose,
De poussiere grise, de poussiere blonde,
O! route, rois ou pauvres, fous ou fiances,
Gueilleurs de baisers ou cueilleurs deroses,
Sur ton beau tapis de poussiere blonde,
Tout le monde, tout le monde, tout le monde,
Y a passe.

KLINGSOR

- Pe-același drum,
Minați de-același îndemn nefast al năzuinții,
De-aceleași nențelese-avânturi spre tot mai sus,
Pe-același drum
5 Pe unde ieri trecură, poate,
Străbunii noștri
Și părinții,
Pe unde, unii după alții, drumeții trec de mii de ani,
Noi —
10 Cărora ni-i dat să ducem enigma vieții mai departe
Și doliul vremilor apuse
Și-al idealurilor scrum,
Pe-același drum
Vom trece mîine cerșind din țiterile sparte
15 La umbra zidurilor mute
Și-a secularilor castani!

- Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri...
Și-n calea noastră întîlni-vom
Pe cei bătrîni rămași în urmă —
20 Pe cei ce ne-or privi cu ochii în lacrimi
Cum le luăm-nainte.
Iar noi —
Le vom citi-n figură cum suferințele le curmă
în suflet sfintele avânturi
25 Și-n gură caldele cuvinte...

Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri..'

Și-n calea noastră întîlni-vom —

O L . cîte nu poți să-ntîlnești

Cînd drumu-i lung

30 Și nesfîrșită e năzuința ce te mîină

Tot mai departe

Și te poartă,

Ca pe un orb ținut de mîină,

Spre-ntrezărite-^weote —

35 Nimicuri scumpe pămîntești!....

Porni-vom tineri ca *Albastrul* imaculatelor seninuri!..

Și mîndri poate ca seninul albastru-al sîngelui regesc

Dar va veni o zi în care

Ne vom opri deodată-n drum,

40 înspăimîntați că-n urma noastră

Zări-vom pe-alții cum sosesc,

Cum ne ajung,

Ne trec-nainte

Și rîd că nu-i putem opri...

45 Da...

Va veni și ziua-n care vom obosi,

Și va veni

Un timp în care-al năzuinții și-al aiurărilor parfum

Ne va părea miros de smîrnă,

50 Iar cîntul țiterelor sparte

Un *Psalm* cîntat de-un preot gîngav

La căpătîiul unei moarte

Pe care nimeni n-o cunoaște...

Și-atunci, privind în urma lor —

55 Ca cei ce n-au nimic să-și spună

Cînd nu-și pot spune tot ce vor —

La umbra zidurilor mute

Și-a secularilor castani,

Vom adormi ca și drumeții

60 Ce dorm uitați de mii de ani!...

SPRE INSULA ENIGMĂ

lui N. M. Condiescu

Un şuierat prelung salută ivirea zorilor...
 în larg,
 Un strop de purpură pătează albastrul-violet al mării,
 Pe bric,
 Lumina roșie se stinge în vârful primului catarg,
 Și-n locul ei, pe sfori, se-nalță pavilioanele...
 E ziuă!...

Și mateloții se deșteaptă pe bord,
 Și ancorele grele
 Apar ca ghearele-nclăștate,
 Ca niște fiare-nfometate...
 Și bricul alb se mișcă-alene
 Cu grația unei sirene
 Ce se răsfătă-n plasa de inele
 Și de brățări lichide,
 Ce dispar
 Pe poarta larg deschisă lângă far!..

Adio, port...
 Adio, cuib de veselie trecătoare...
 Adio, cabareturi...
 Adio, dansatoare...
 \dio, ciocnet de pahare...

Adio, tot ce-a fost..
 Adio!...

25 De-acum, pornim...
 Pornim din nou...
 Pornim!...
 Și-n urma noastră, marea
 își îplinește respirația
 30 Cu al sirenelor ecou —
 Eternul nostru semn de întrebare!...
 Iar mai târziu,
 Sărmanul port
 Abia-și mai lămurește-n zare
 35 Conturul alb,
 Ca și-un cavou
 Din'care morții-ncep să-nvie!...
 Și bricul nostru-i primul mort
 Care-a-nviat,
 40 înveșmîntat
 în alb,
 De sus și pînă jos,
 Ca și Cristos!...
 45 Suntem departe —
 Da... departe!...
 Și vîntul mării ne sărută
 Pe frunte,
 Pe obraji,
 Pe gură...
 50 Și parcă ne cunoaște, vîntul —
 Cu nevăzutele lui brațe ne-arată drumul
 Și ne-nvață
 Să ne ferim de sfatul zării,
 Căci zarea-i veșnic prefăcută...
 55 Și-apoi ne lasă cînd pricepe
 Că noi i-am tălmăcit cuvîntul!..

Plutim spre răsăritul lumii,
 Plutim spre prima dimineață!.

60 Și bricul alb
 Sfîșie-n două covorul apelor albastre,
 Lăsînd în urma lui o dîră de spumă creață,
 Ce se-ntinde
 Ca și o punte nesfîrșită,
 Pe care sufletele noastre
 65 Se vor întoarce-acasă-n ziua
 Cînd uraganele ne-or vinde!...
 Și-așa, pluti-vom toată ziua...
 Și-așa, pluti-vom noaptea toată...
 Și-așa, pluti-vom vreme multă —
 70 Căci «prea mult» nu e niciodată,
 Cînd ne-ndreptăm spre «Insula enigmă»,
 în care nu știm nimeni încă, ce va fi —
 Dar știm cu toții că-ntr-o bună zi,
 Noi, cei născuți din tată-n fiu navigatori,
 75 Vom acosta la rîndul nostru-nvingători...

Și-atunci —
 Stăpînii Mării Negre noi vom fi!..

ROMANȚA MARILOR DISPĂRUȚI

lui Ștefan Petică și Iuliu Săvescu

Noi suntem morți de mult...
 Voi ne-ați uitat —
 Și ne-ați uitat că nu ne mai vedeți.
 Dar noi din umbra negrilor pereți
 Adeseori ieșim să vă-ntîlnim,
 Și-n visurile voastre rețrăim,
 Ca și-n viață,
 Cîte-un vers ciudat
 Din marele *Poem*, pe care voi
 10 Ni l-ați plătit cu bulgări de noroi!..

Noi suntem morți...
 Și totuși, cînd pornim
 Spre lumea voastră — lumea celor vii —
 în negrul gol al craniilor reci,
 15 Noi,
 Ca și voi,
 La fel simțim
 Vibrațiile-acelor armonii
 Ce-nsuflețesc tăcutele pustii
 20 în care voi ne-ați îngropat pe veci!

Noi
 Mulților ce nu ne-au înțeles

Le vom ierta — căci suntem morți acum.
 Iar celor ce pășesc pe-al nostru drum
 Le vom fi frați!...
 O! fraților, cîntați —
 Căci noi de-aci din groapă v-ascultăm!..

j

ROMANȚA CELOR TREI ROMANȚE

Cîntați frumosul îngropat de-acei
 Ce n-au putut să-l renyieze-n vers,
 Cutreierați întregul *Univers*,
 Și-n cîntecele voastre îngropați
 Toți vechii Zei!

lui Dumitru Cuclin

Iar mîine-n zori, de-o fi să ne întîlnim
 Pe-albastrele cărări, de unde azi
 Noi vă privim —
 O!... Mîine-n zori, de-o fi să ne-ntîlnim,
 Vă vom primi cu brațele deschise,
 Și-obrajii voștri, — adeseori scuipați,
 I-om săruta —
 Căci voi ne sunteți frați!...

Mi-am zis:

Voi scrie trei romanțe...

Și-n trei romanțe-mi voi închide,

Ca-n trei sicriuri de aramă, trei morți iubiți —

5 Trei clipe reci —

Ce-mi stau în suflet împietrite,

Ca trei luceferi stinși pe veci,

Uitați în haos,

Ca pe-o cracă de chiparos trei crisalide...

io Mi-am zis apoi:

Romanța primă

Voi scri-o-n gustul florentin —

Așa cum ar fi scris-o Dante cînd a zărit pe Beatrice —

Și-n fiecare vers voi pune atîta aur, cît se zice

15 Că-ngrămădiră credincioșii

Pe groapa primului creștin...

Pe-a doua

Voi sculpta-o-n ritmul eroticilor lesbiene,

Cu care-n Lesbos cîntăreții și legendarele nebune

Sărbătoreau pe blonda Venus.

Și-n fiecare vers voi pune

Carmin din buzele acelor neasemănate curtezane...

Iar pentru-a treia
Voi alege tot ce-i mai trist —
Voi scri-o așa
Ca-n versul ei să plîngă glasul
Tristeții nopților polare
Și-n versul ei voi pune verde —
Un verde-mocirlos, în care
Și-or îngropa pe veci iubirea acei ce n-o vor mai cînta...

Mi-am zis:
Voi scrie trei romanțe...
Dar azi, din aurul de-alt'dată
Și din carminul de pe buze
Nu mi-a rămas decît o pată —
O pată verde, ce m-apasă ca și o piatră funerară
Sub care dorm, ca-n trei sicriuri,
Trei stinse-acorduri de chitară!...

ROMANȚA CHEII

Cheia ce mi-ai dat aseară —
Cheia de la poarta verde —
Am pierdut-o chiar aseară!..
Dar ce cheie nu se pierde?

Cheia ce mi-ai dat aseară
Mi-a căzut din turn,
Pe scară,
Și căzînd, mi-a stins lumina.

Cheia ce-am pierdut aseară
Am cătat-o;
Dar pe scară
Era noapte ca și-afară —
Noapte ca sub boltuita
Cupolă de mănăstire,
Cînd s-au stins pe la icoane
Luminările de ceară.

Și-am rămas în turnul gotic
Turnul celor trei blazoane:
Al Iubirii,
Al Speranței,

ROMANȚA ZILELOR DE IERI

Și-al Credinței viitoare...
 Și-am rămas în turnul gotic
 Domn pe-ntinsele imperii
 Ale negrului haotic.

25 Și-au trecut de-aseară clipe,
 Și-au trecut de-aseară ore,
 Și-ale zorilor aripe
 Fluturatu-mi-au grăbite,
 30 Ca și clipele trăite
 Pe-albul treptelor sonore.

 Și m-am coborât pe scară...
 Dar pe cea din urmă treaptă
 Cheia ce mi-ai dat aseară —
 35 Am găsit-o prefăcută
 Într-o cupă albă, plină
 Cu vin verde de cucută.

 Și pe cea din urmă treaptă
 Am îngenuncheat
 40 •Și-am plîns —
 Căci pe cea din urmă treaptă,
 Ca-ntr-o carte înțeleaptă,
 Am cetit în fundul cupei
 Naufragiul ce m-așteaptă!...

Taci,
 Să nu-mi deștepți tristețea amintirilor culcate
 În sicriurile-albastre ale zilelor de ieri!..»
 Taci,
 5 Să nu-mi deștepți în suflet tragediile jucate
 În aplauzele mute ale-nțielor dureri!
 Treci tăcut ca beduinul ce cutreieră nisipul,
 Treci tăcut ca cel ce-și pune mîinile-n cruciș pe piept,
 Și să nu mă chemi pe nume —
 10 Să-mi deștepți din piatră chipul
 Sfinxului,
 Ce-ar vrea să-mi spună că e timpul să-l deștept...
 Ocolește-mă cu groază, ca pe-un stîrv de om ucis —
 Nu de oameni,
 15 Ci de mîna nentrupatelor dorinți —
 Și pe piatra-mi funerară nu ceti poemul scris
 De nebunul din cetatea plină numai de cumiști!...
 Ocolește-mă cu groază...
 Dar oprește-te deoparte,
 20 Să mă poți privi de-a-ntregul
 Și să-mi spui ce vezi...
 Eu sunt
 Stropul vinului ce scade prin paharele deșarte
 Și romanța nesfîrșită, căci arcușele s-au frînt!

ROMANȚA MORTULUI

Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas afară-n ploaie...
Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas să-mi plimb scheletul
Pe sub sălciile ude,
Ce mă cheamă
Și se-ndoaie
Să-mi sărute golul negru ce-mi plutește în orbite,
Să-mi sărute alba frunte —
Fruntea ce-mi știa secretul
Aiurărilor trăite —
Și să-mi șteargă de pe oase picăturile de ploaie.,.

Paznicul mi-a-nchis cavoul și-am rămas în ploaie-afară.
Și-am rămas să-mi plimb scheletul printre albele
cavouri
Unde-ai noștri dorm în paza luminărilor de ceară —
Și-am rămas să-mi plimb scheletul pe potecile pustii
Și pe crucile de piatră să cetesc ce-au scris cei vii.

Și-am cetit...
Din depărtare, vântul mi-aducea ecouri
Nențelese, de orchestră
Și de voci ce cântă-n cor —

Cei ce-aveau să moară mîine
Beau în cinstea morților!...

Vîntul mi-aducea ecoul bucuriilor din lume
Iar « *regretele eterne* » scrise-n josul unui nume
Lăcrimau,
Ducînd în albul picăturilor de ploaie
Aurul lipit pe cruce!...

Printre albele cavouri
De sub sălciile ude,
Ce mă cheamă și se-ndoaie
Să-mi sărute alba frunte,
Rătăcesc de-atîta vreme —
Paznicul mi-a-nchis cavoul
Și-am rămas de-atunci afară!...

Unde-i paznicul?
Să vină,
Să mă vadă,
Să mă cheme,
Să-mi deschidă iar cavoul
Și s-adorm din nou în paza luminărilor de ceară!...

ROMANȚA MORȚII

Răsună-n poarta veche trei lovituri
Ce par
Trei nențelese vorbe desprinse dintr-un vers.
Răsună-n poarta veche trei lovituri
Ce par
Trei nențelese versuri din noul calendar I...

Pe verdea balustradă a naltului balcon
Te pleci spre călătorul necunoscut ce bate,
În timp ce două brațe se-nalță spre balcon
Ca două negre umbre de turnuri crenelate.

Spre verdea balustradă a naltului balcon
Se-nalță două brațe;
Iar umbra lor pe zid
Se leagănă ca două chei negre, descântate,
Cu care Vrăjitorii
Și Parcele
Deschid
Zăvoarele-nceștate în porțile-ncuiate...

Pe verdea balustradă a naltului balcon
Te pleci spre călătorul necunoscut ce bate

Și-ntrebi:

— Cine-i acolo?

De unde vii?

25 Ce vrei?...

Dar vocea-ți la vederea demonicelor chei

Se stinge cu sfiala luminii pe-nnoptate...

— Cine-i acolo?

— Nimeni...

30 — De unde vii?

— Nu știu...

— Ce vrei?

— Nimic...

35 Și vocea ce-ți răspunde timidă, deși-ți pare
Că-i vocea ta;
Simți totuși că nu are
Nici zborul,
Nici căldura din vocea de om viu.

40 E vocea ta —
E vocea tăcerii ce cuprinde
Întreaga balustradă a naltului balcon,
Ca și o funerară făclie ce s-aprinde
În mîna unui Rege
Și-n preajma unui Tron.

45 Și-n timp ce-n poarta veche, trei lovituri te cheamă
Ca trei refrenuri triste de cîntece uitate —
În timp ce-ai vrea să afli în poartă cine-ți bate —
Adormi, proptindu-ți fruntea pe cheile de-aramă
Păstrate-n negre turnuri de piatră, crenelate...

Și cioclul m-a privit o clipa,
A dat din aripi
Și-a zburat...
Și parcă mi-a șoptit în treacăt:
— *Bine-ai venit... De când te-aștept!*

Pe țărmu-nalt și drept —
Hotarul, de unde-ncepe necuprinsul
Imperiu-al apelor albastre
Cu-atâtea felurimi de pete,
Al apelor ce dimineața sunt verzi,
Iar seara violete—
Un corb a poposit spre seară,
Și-așa, cum stă pe malul mării,
Orbit dealbastrele noianuri,
Muiate-n purpura-nserării,
Parcă-i sositul care-așteaptă să vină și-alți întârziați...

Și-n seara-aceea-n care-apusul
Părea mai trist ca-n alte seri,
Iar soarele părea că pleacă să nu mai vină niciodată,
M-am dus să-mi plimb pe țărm urâtul
Și biata-mi inimă,-mbibată
De-amaru-otrăvilor sorbite din gura-amantelor de ieri...
Dar corbul mi-a ieșit în cale

Pe țărmul mării nalt și drept,
Ca și pe-o margine de groapă,
Veghea un cioclu-naripat,

ROMANȚA CELOR CE SE VÎND

iui Alexandru Zamfirescu-Aliz

Se-ngroapă soarele-ntr-un nor —
O, negrul nor ca și mormîntul
înșelătoarelor ce mor
Neplînse de amanții lor!

5

Pe la ferestre-și plimbă vîntul
Tristețile sfîrșitului de vară,
în timp ce-n circiuma murdară,
Din strunele de-aramă — cîntul
Chitarelor
își ia avîntul...

10

Iar pe la mese,
Rînd pe rînd,
O ceată de amanți artiști —
Toți nențeleși și mari,
Toți Criști...
își beau iubirea, fredonînd
Romanța celor ce se vînd.

15

!

»

20

ROMANȚA PELERINULUI

Sunt obosit de drum și-aș vrea
Să dorm trei nopți,
Trei vieți în șir,
Culcat pe-un așternut,
Așa
Cum dorm culcați în cimitir
Toți sfinții palizi din altare,
Cu pumnii-ncrucișați pe piept.
Din somnul fără deșteptare
Aș vrea să nu mă mai deștept....

Cei ce-au pornit-naintea mea,
Bătătorind poteca lungă,
Și-au năzuit ce nu era
în rostul vieții scris s-ajungă,
Cei ce-au pornit, cu mii de ani
Naintea mea, pe-același drum,
Au adormit pe sub castani
Demult,
Și dorm uitați și-acum.
Și dintre cei porniți cîndva,
Minați — spre-aceleași înnorate
Și mute zări — de-aceeași stea,
Un singur pelerin mai bate
La poarta liniștii...

El pare
Că,-ndurerat ca Prometeu,
E mort de mult și... tot nu moare —

SONET

Și-acest biet pelerin sunt eu!...

în țara mea, tot cerul pare-o pată
De sânge, scurs din rana unui soare,
Ce-abia-și deschide ochii-n zări; și moare
Ca cei mușcați de-o gură-nveninată!

5 în țara mea, pe marea frământată
în aiurări de vânturi funerare,
Nu vezi plutind corăbii albe-n zare
Purtînd pe bord plecații de-altădată!...

io în țara mea nu-s flori ca-n altă țară
Și cîntece de dragoste nu sunt;
Și-n țara mea — tăcuți ca-ntr-un mormînt

| Cei vii și-așteaptă rîndul ca să moară;
1 Pe cîtă vreme morții... Cine știe?...
15 Așteaptă-o zi ca-n alte țări să-nvie!...

PELERINII MORȚII

E circiuma plină de oameni străini —
De oameni tăcuți ce vin de departe,
De unde ei singuri să spună nu știu...

De unde veniți, pelerini?
Din care cetate cu porțile sparte
Din care pustiu?...
De unde veniți, pelerini?...
De unde veniți cu sandalele rupte,
10 Cu hainele zdrențe și fețele supte,
Și albe, de parcă
Vă temeți ca pumnul de care fugiți
Să nu vă ajungă și iar să vă-ntoarcă
în țara în care n-ați vrut să trăiți?...
15 Cu ochii albaștri, ca-albastrul senini,
De unde veniți, pelerini?...

Ei tac...
Să răspundă nici unul nu vrea;
Iar circiuma pare o criptă,
Și-n ea
20 Tăcuții străini, cu sandalele rupte,
Cu hainele zdrențe și fețele supte,
Cu brațele goale și umerii goi,
își trec de la unul la altul paharul,

25 Și-n flacăra scurtă, ce-o scapără-amnarul
Par niște strigoi...

— Hei!... Mute ființe,
Bizari pelerini,
Cu ochii albaștri, ca-albastrul senini,
Spre care cetate pornirăți — armată
De oameni cu cranii și mâini de schelete,
Cu fețele albe ca albul perete
Și gura-ncleștată?

Ei tac...
35 Să răspundă nici unul nu vrea...
Pe cer o lumină s-aprinde, și-o stea
Coboară și-n sute de stele se-mparte.

Și-n clipa aceea, tăcuții strigoi
Se scoală grămadă, ca-n ziua de-apoi,
Și pleacă cu toți mai departe...

ÎN TEMPLUL LINIȘTII

25

;

Greoiul fum de luminare
Miroase-a cranii dezgropate —
Din sfeșnicele vechi de-aramă
Trei flăcări pîlpîind te cheamă
S-adormi sub ele-ntins pe spate

lui Al. Gherghel

în sfeșnicele vechi de-aramă
Descresc trei luminări de ceară —
Descresc ca nopțile spre vară.
Și-n sfeșnicele vechi de-aramă
Trei flăcări parcă se destramă
în fire lungi de foc ce cresc
Din luminări pînă-n tavan
Și scriu verseturi din *Coran*
De-a lungul templului turcesc...

Trei credincioși desculți se-nclină
Proptindu-și frunțile-n covor —
Și parcă-s trei bolnavi ce mor...
Trei credincioși desculți se-nclină,
Și-n simfonia de lumină
Ce-și plimbă petele pe geamuri —
Cînd verzi, cînd purpure, cînd blonde —
Par trei corăbii vagabonde
Ce-adorm în legănări de valuri...

Și-n templul liniștit ce pare
Un sarcofag păgîn, enorm,
Toți *Muezinii* parcă dorm...
Și-n templul liniștii, în care

NOCTURNĂ

în noaptea-aceea luna părea un cap de mort
Tăiat de ghilotină și aruncat în Mare —
Un cap purtat de valuri și-n marșuri funerare
Rostogolit spre farul ce scînteia în port.

în noaptea-aceea luna părea un ghem de sfoară
Scăpat din mîna dreaptă a celui care-n viață
Te leagă, te dezleagă, te iartă și te-nvață
Cum poți ieși din iarnă, intrînd în primăvară.

10 Și-n noaptea-aceea luna părea un chihlibar,
Desprins din cîngătoarea lui Crist, care murise
Ca să-nvieze iarăși din somnul fără vise,
Sanctificîndu-și crucea rămasă pe Calvar!...

PE DUNĂRE

**... emportant vers tes havres
Tes cargaisons de bois,
de houille et de cadavres.**

PAUL VERLAINE

Se duc pe Dunăre la vale
Caiace-n roz și-n alb vopsite.
Se duc pe Dunăre la vale
Coșciuguri albe, plutitoare
Pe negrul apelor murdare...

10 Departe-n zare, neclintite,
Pădurile de sălcii par
Castele negre feudale
Ce-și spală-n apele murdare
Tristețea zidului murdar.

Se duc pe Dunăre la vale,
Grăbiți și fără de popas,
Pescarii triști ce poartă-n glas
Tăcerea albelor spitale...

15 Se duc pe Dunăre la vale —
Ca șirul de cocori pribegi
Pe-ntinsul fără de hotare —
Se duc pe Dunăre la vale
20 Coșciuguri albe plutitoare
Pe negrul apelor murdare...

Și tot pe apa care poartă
Noroiul omenirii-ntregi,
Sub sărutările solare,
Plutește și-o... ghitară spartă.

Părinții poetului: Alexandrina și Tudor Minulescu

Ion Minulescu la vîrșia de 11 ani, cu „vîrșia” lui Artur

CREPUSCUL LA TOMIS

Pe mare-n asfințit...
 Și vîntul
 Îmi poartă barca pe cărarea
 Pe care soarele și marea
 Se-mbrățișează cu pămîntul!...

5

Din larg,
 Ca niște mici fragmente
 Desprinse din albastrul infinit,
 Înamoratele sirene
 Apar cu gesturi indecente
 Și-n cîntecul meu încep să-noate
 Pe spate,
 Cu cîte-un far aprins sub gene,
 Ce-mi luminează-n asfințit
 Temutul semn de întrebare
 Cu care marea m-a-nfrățit...

10

15

Iar eu —
 Pornit în căutarea
 Frumosului din suflet
 Și din rime —
 Un vagabond pe care marea
 M-a scos de pînă, din adîncime

20

M-avînt din nou în infinit...

Și convertit

De dragul unei simple jucării,

M-agăț cu mîinile de astrul

Ce ca un pescăruș rănit

își moaie aripa-n albastrul

Crepuscularei agonii!...

j

\

\

1

SOSESC CORĂBIILE

lui Krikor Zambaccian

j

|

|

I

l

r

Sosesc corăbiile,

Vino,

Să le vedem cum intră-n port —

Să le vedem cum; obosite de-atîta luptă cu furtuna,

își lasă ancorele grele să cadă una cîte una,

Așa cum fiecare parcă și-ar îngropa cîte un mort!...

Sosesc cu pînzele umflate,

Ca niște sînuri de femeie

Pe care-o buză pătimașă le-a-nvinețit de sărutări

!0 Și parcă-aduc cu ele toată splendoarea vechilor serbări

în cinstea lui Neptun —

Temutul stăpîn al Mărilor Egee.

Sosesc din larg, misterioase,

Ca niște semne de-ntrebare...

!5 Nu știm din care fund de lume —

Din răsărit,

Sau din apus —

Dar știm că ori de unde pleacă

Ne-aduc vești noi și-ndestulare...

20 Sosesc corăbiile...

Vino,

Să le-ntrebăm ce ne-au adus!...

ROMANȚA CELOR TREI CORĂBII

- Porniră cele trei corăbii...
Spre care țărm le-o duce vîntul?...
Ce porturi tainice,
Ascunse cercetătoarelor priviri,
5 Le vor vedea sosind minate de dorul tristei pribegiri?..
Ce valuri nemiloase,
Mîine,
Le vor deschide-n drum mormîntul?..
- 10 Porniră cele trei corăbii, purtînd în pîntecele lor f
Grămezi de aur, \
Chihlibare,
Smaralde verzi
Și-opale blonde;
15 Iar sus, pe bord,
Tristețea-acelor romanțe veșnic vagabonde,
Cîntate,
Azi, în drum spre *Poluri*,
Iar mîine-n drum *spre-Ecuador* /...
- 20 Porniră cele trei corăbii...
Și-abia se mai zăresc —
Se-ngroapă
în golul zărilor pătate de violetul înserării;

- 25 Iar albul pînzelor întinse,
în cenușiul depărtării,
Zidește trei mausoleuri în care dorm cei duși pe apă.

Porniră cele trei corăbii...
Și-n urma lor rămase portul,
Mai trist ca muntele *Golgotei* însîngerat de-un asfințit,
Și-n urma lor,
Pe cheiul umed,
Un singur albatros rănit
Mai stă de pază,
Ca Măria,
Venită să-și vegheze mortul!...

ROMANȚA CELOR TREI GALERE

lui Horia Oprescu

în rada portului,
La cheiul pe care astăzi cresc castanii,
în rada portului, ce pare o lacrimă-a Mediteranei,
Dorm trei galere ancorate de zeci de ani,
Dorm trei galere,
Ce poartă-n pupe încrustate
Trei nume spaniole:
Xeres,
Estremadura
10 **Și-Alicante....**

Dorm tristele galere....
Anii
Le-au putrezit pe jumătate,
Și lanțul ancorelor grele
15 Le-a ruginit de mult în apă.
Furtunile fără de număr
Le-au înecat răzbunătoare
Matrozii, unii după alții,
Iar căpitanii
20 Dorm fiecare-n câte-o groapă
Săpată-n câte-un fund de mare!...
Și-așa cum dorm, nedespărțite —
Ca trei tovarășe de luptă —
Ca niște suveniruri smulse îndepărtatului trecut,

25 Par trei sicriuri profanate
Din care morții-au dispărut
Cu-ntregile comori de aur
Și pietre scumpe —
Adunate
30 De cei ce le mînau pe-Atlantic,
Din țarm în țarm,
Din val în val,
De cei ce le-ancorau cu grijă pe coasta-Antilelor bogate
Și-n urmă le-ndreptau cu grabă —
35 Ca niște păsări albe-n zbor —
Din insula San-Salvador
Spre Spania —
Spre taciturnul și lacomul Escorial!

OCTOMBRE

în parcul presărat cu statui
De Nimfe,
Fauni
Și Silvani,
De-a lungul celor trei alei
De ploi,
De tei
Și de castani,
Pe băncile vopsite-n verde
Și pe nisipul galben-șters,
Multicolorele covoare de frunze veștede s-aștern
în ritmul vântului de toamnă,
Ca-n ritmul unui ultim vers —
Un vers cu care se sfârșește un cânt
Dintr-un Poem etern.

Octobre — curtizana pală, cu-obraji fardați
Și buze supte —
Octobre — amanta celor care pornesc
Să nu se mai întoarcă —
Octobre-a poposit în parcul cu-alei cotite
Și-nterupte
De visătoarelor bazinuri,
Pe-albastrul cărora — o barcă —
O frunză veștedă și-așteaptă întârziatele surori...

25 O!... Nentrerupta disonanță de schingiuri
Ce-ți dă fiori!..
O!... Nesfârșitele regrete abia șoptite!..
Cine trece
Prin parcul presărat cu statui,
30 De-a lungul celor trei alei,
Se-nduioșează ca de plînsul idolatratelor femei!...

Și-n parcul unde altădată veneau Boemii să-și aștepte
Necredincioasele Boeme —
Același parc ce-ți pare și-astăzi
O filă ruptă din romanul nemuritorului Murger —
35 își pleacă brațele uscate,
Precum prin albele spitale
își pleacă brațele bolnavii ce plîng —
Și nu știu pentru ce...

Și-n timp ce vîntu-i smulge fardul
Și-l spulberă în largi spirale,
Octobre — curtizana pală —
Coboară ultimele trepte!...

ROMANȚA CELUI CE S-A-NTORS

			25	Și-n lat — Și fund de văi Și vîrf de munți, necercetat, Să cercetați, Nentrebători Și nentrebați!...
			30	O, de-ați putea-ntîlni și voi ce-am întîlnit — Femei cu ochi frumoși de bronz Și guri de-argint, Ce le-am iubit, Și le-am iertat — Căci toate mint, Cum i-au mințit Pe toți pe cîți i-au întîlnit!
5	Tăceți, voi toți din jurul meu, Vă rog tăceți — Că-s obosit, Și-aș vrea să dorm, Și-aș vrea să mor, De-ar fi să pot muri curînd și mai ușor Ca cei ce-s morți de mult!... Tăceți, Vă rog tăceți...	!		O, de-aș putea să vă spun tot... Dar nu — Plecați... Că-s obosit — Și-aș vrea să dorm, Și-aș vrea să mor, De-ar fi să pot muri curînd și mai ușor!... M-ați ascultat — Vă mulțumesc... / Acum plecați.
10	Abia sosit, Voi mă-ntrebați pe unde-am fost!... O, de-ați ști voi ce drumuri lungi, Ce fund de zări	 		
15	M-adăpostea, pribeag mereu tot pe-alte mări! ... O, de-ați putea porni și voi Pe unde-am fost!...	ț i		
20	O, de-ați putea și voi cîndva — Pornind grăbiți pe urma mea, Să rătăciți nentrebători Și nentrebați!... Să vînturați pămîntul tot — în lung			

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

- Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis calului:
— Grăbește...
Pune-ți aripi ca în basme
Și te-nalță pînă-n nori...
5 Tot mai sus,
Tot mai departe —
Ca șireagul de cocori
Ce plutește colo-n zare!...
Haide, calule, grăbește!...
- 10 Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis vîntului:
— Dă-mi mîna
Și tîrăște-mă cu tine pînă unde poți pătrunde —
Pînă-n zarea-nsîngerată unde soarele s-ascunde...
Ca s-ajung cît mai degrabă,
15 Haide, vîntule, dă-mi mîna!...
- Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis morții:
— Mergi-nainte
Și cosește-mi fără milă tot ce-i viu
Și-mi ține calea...
20 Netezește-mi munții-n zare
Și-umple-mi de cadavre valea
Dintre ea și mine —
Haide!... Haide, moarte, mergi-nainte!...
- Ca să-ajung pînă la tine,
Pentru tine-au obosit
Calul,
Vîntul,
Moartea —
30 Toate mi-au făcut pe voie;
Dar...
Dintre cutele perdelei, ochii-ți verzi nu-mi mai răsar,
Strunele ghitarei-s rupte
Și... romanța s-a sfîrșit!

MULTAȘTEPT ATEI...

Cînd le-ntrebai ce știi de tine,
Îmi spuseră c-aștept zadarnic...
Și azi viorile-n surdine...
Ce-mi plîng ciudatele romanțe
25 Mai trist de cum le plînse ieri,
Par lacrimi picurate-n cupa netălmăcitelor dureri...

i

De cînd te-aștept!...
Sunt ani...
Și anii, ce lungi îți par cînd n-ai cu cine
S-ascuți ciudatele romanțe ce plîng viorile-n surdine...
5 Și violetele apusuri, ce triste-ți par cînd n-ai cui spune
Ce-nfiorări plutesc în zare
Și-n plînsul celor patru strune!...

Te-am așteptat la-ncrucișarea potecilor pe care-alt'dată
10 Multașteptatele amante soseau grăbite să-și sărute
Amanții,
Ce-așteptau în umbră, tăcuți ca niște statui mute...
Și cîte primăveri, de-a rîndul, castanii roșii nu-mi
vestiră
Că nimeni n-a trecut pe-acolo
15 Și-n zare nimeni nu s-arată!...

Te-am așteptat pe țărmul mării —
Pe țărmul nalt ca și terasa
Castelului regesc, pe care un prinț și-ar aștepta
mireasa...
Dar valurile, știutoare de soarta celor ce porniră
20 Spre țărmul unde stam de strajă,

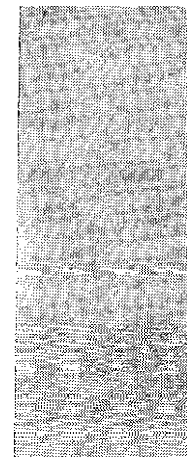
ACELEI CARE VA VENI

De unde vii,
Și-n care preafericită țară
Văzuși lumina zilei — tu, albă ca și-o zi?...
Și ce nebune vânturi spre mine te purtară,
Ce barcă rătăcită te-aduse pîn-aci?...

De ce plecași din țara, în care palmierii
Tremurătoare umbre își culcă pe nisip?
Nu-ți fu de-ajuns pustiul cu lacrimile serii,
Și nu găsiși pe-aiurea să-ți plimbi frumosul chip?

Or nu știauși că-n țară la mine
Nu-s nici cînturi,
Nici flori de lămîiță?...
Amanții și-au vîndut
Orgiilor
Și corpul,
Și sfintele avînturi,
Și-azi totu-i mort și putred în carcera de lut!...

Cu mîini subțiri și albe, ca mîinile de sfîntă
Pictată pe-un perete de templu bizantin

Que la mort ne nous ait qu'ivres morts
de nous-memes.

JULES LAFORGUB

în tine-mi pun toată speranța
Și-ți zic:
— De-acum pentru mine fii totul
Iar eu
Voi fi pentru tine același ateu, ^
Ce-afară de tine nu crede-n nimic.
Fii totul—
Trecutul, cu morții de ieri
Ce dorm la răspîntii, de sălcii umbriți,
Și ziua de **mîine**, cu noii-veniți
Ce rid pe mormîntul defunctei **Dureri...**
Spre norii de-aramă, pe-naltele scări
Urca-vom —
Din goluri în goluri pribegi,
S-ajungem în țara în care sunt regi:
Nimicul,
Eternul, ^
Și-Albastrul din zări...
Și-acolo,-n grădina în care nu cresc
Decît mătrăgune,
Cucute
Și laur,
Sorbi-vom cu sete din cupe de aur
Iubirea topită-n **Albastrul** ceresc!...

în cinstea ta, —
Cea mai frumoasă și mai nebună dintre fete,—
Voi seri trei **ode**,
Trei **romanțe**,
Trei **elegii**
Și trei **sonete**.
Și-n cinstea ta, —
Cea mai cîntată din cîte-n lume-au fost cîntate, —
Din fiecare vers voi face
Cîte-un breloc de-argint, în care
Gîndirile-mi vor sta alături, ca niște pietre nestimate
De-a pururi încrustate-n bronzul
Unei coroane princiare!...

Din țara-n care dorm de veacuri vestiții **Faraoni**,
Din țara
în care **Sfîncșii** stau de vorbă cu Nilul sfînt
Și cu **Sahara**,
Din țara-n care palmierii
Vestesc arabilor furtuna
Și caravelor pierdute
Că nu se mai întorc nici una,
Din țara asta minunată,
Tăcută,
Tristă '
Și bizară,

30 îți voi aduce trei smaralde nemaivăzute-n altă țară, |
 Trei perle blonde, pescuite de *Negri-n* golful de *Aden*, i
 Și trei rubine-nsîngerate, ascunse toate-ntr-un refren j
 t)e *Triolet*, j
 Pe care nimeni nu-l va înțelege, — fiindcă nu-i
 în lume nimeni să-nțeleagă simbolul *Trioletului L...* \

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Nu-i nimeni... nimeni să ne vadă și să ne-auză —
 Nu pleca.
 Dă-mi degetele-ți inelate să le sărut ca și-altădată,
 Dă-mi degetele-ți inelate —
 5 Poeme-n pietre nestimate —
 Vreau să le-nvăț pe dinafară și să le cânt,
 Dă-mi mîna toată,
 Căci nu-i în tot salonul alta, așa, la fel cu mîna ta.

Rămîi cu mine toată seara...
 10 Ce-ți pasă dacă-o să sfîrșească
 Orchestra valsul?..
 Tu nu știi
 Că nu-i în tot salonul altul la fel cu mine să iubească?

Deschide-ți brațele —
 15 Altarul în care mă-nchinam alt'dată —
 Deschide-ți brațele și prinde-mi în ele brațele-obosite,
 Apleacă-ți gura-nsîngerată,
 Și sărutările-ți aprinse înseamnă-le pe pbrazu-mi pal.
 înseamnă-le la rînd, să-mi steie pe veci de pază,
 20 Neclintite,
 Ca pasările legendare pe malul lacului *Stymfal* /...

CELEI MAI APROAPE

De ce-ți sunt ochii verzi —
 Coloarea wagnerienelor motive
 Și părul negru ca greșala imaculatelor fecioare?
 De ce-ți sunt buzele pătate de violete trecătoare?
 Și mâinile de ce-ți sunt albe ca albul tristelor altare
 Din Babilon,
 Si din Ninive?

De ce, când plîngi,
 în plînsu-ți moare o-ntreagă lume de petale
 10 De trandafiri,
 De chiparoase,
 De nuferi albi
 Și crizanteme?...
 De ce, când plîngi,
 15 Cu tine plînge tristețea blondelor opale,
 Iar torțele aprinse-n umbra castelelor medievale
 Se sting suflate cade groaza demoniacelor blesteme?..
 De ce, când cînți,
 Cu tine cîntă un infinit de armonii
 20 Ce năvălesc tumultuoase
 Din golul zărilor,
 Din astre,
 Din zborul păsărilor albe,
 Din fundul mărilor albastre,

25 Din lumea morților,
 Din lumea părerilor de rău tîrzii?

Și când stai ochi în ochi cu-amanții— poeți
 Ce-ți cîntă ochii,
 Părul
 30 Și buzele —
 Când te-nfioară cuvintele ce n-au fost spuse,
 Când în penumbra violetă a trioletelor apuse
 Pui într-o cumpănă Minciuna
 Și într-altă cumpănă-Adevărul,
 35 De ce te pleci spre cel mai tînăr dintre poeți,
 Și-i strîngi cu sete
 în palme capul,
 Ca-ntr-o gheară de vultur însetat de sînge,
 Și dinții tăi
 40 De ce-i pictează, în rozu-obrajilor, motive
 Asiriene,
 Din poemul trăit de sfintele poete
 în noaptea-altarelor păgîne
 Din Babilon
 45 Și din Ninive?...

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

25

Ah!.. Bluza ta pe sînu-ți decoltat
Părea un peplum de mătase, sfîșiat
Pe sinul unei Venere ce moare!...

Și ne-am iubit cu-atîta nebunie,
Că statuele albe ne-au privit
Cu ochi geloși,
Iar zeul a-mpietrit
în mîină cu-o săgeată-otrăvitoare!...

Și ne-am iubit,
Și-azi toată lumea știe
Că ne iubim...
Dar cît ne vom iubi
Nici noi nu știm,
Nici lumea nu va ști!..

Că ne iubim — și-o știe lumea toată —
E-adevărat;
Dar cit ne vom iubi
Nici noi nu știm,
Nici lumea nu va ști...
Și nu va ști-o, poate, niciodată...

15

r

i

Ne-am cunoscut în țara-n care-alt'dată
Manon Lescaut iubi pe **Des Grieux**,
într-un amurg de toamnă, orchestrată
în violet,
în alb,
în roz
Și-n **bleu**.
Și ne-am iubit întâia oară-n parcul
în care Nimfele de marmură privesc,
Cu ochii-ntrebători, către peluza
Pe care-un Zeu își pregătește arcul,
Să-și bată joc de cei ce-l ocolesc...

i

Și ne-am iubit!...
Ți-aduci aminte?...
Bluza —

CELEI CARE TRECE

Tu pari o statuă turnată nu-n bronz etern,
 Ci-ntr-un metal,
 Ce pînă astăzi n-are încă
 Nici preț,
 5 Nici nume,
 Nici coloare —
 Metal bizar, din care-artistul
 Creă-n suprema inspirație
 Icoana ultimei religii
 10 Și-a ultimului ideal!

Tu pari o statuă furată de-amantul tău dintr-un muzeu
 în care-n vremile de-alt'dată
 Veneau bătrîni să ți se-nchine,
 Ca pajii —
 15 Ce mureau sub ochii răutăcioaselor Regine
 Sau ca Martirii-n adorarea trimisului de Dumnezeu!

Și-așa cum treci îngîndurată de-a lungul străzilor pustii,
 De-a lungul străzilor pătate de-nsîngerări crepusculare,
 Tu pari o Venus de la Millo
 20 Ce-și cată brațele,
 Pe care
 Cei morți le-au luat cu ei în groapă,
 Să nu le lase celor vii...

CELEI CARE PLEACĂ

i

I

|

|

;

s

io

15

Tu crezi c-a fost iubire-adevărată...
 Eu cred c-a fost o scurtă nebunie...
 Dar ce anume-a fost,
 Ce-am vrut să fie
 Noi nu vom ști-o poate niciodată...

A fost un vis trăit pe-un țărm de mare,
 Un cîntec trist, adus din alte țări
 De niște pasări albe — călătoare
 Pe-albastrul răzvrătit al altor mări —
 10 Un cîntec trist, adus de marinarii
 Sosiți din Boston,
 Norfolk
 Și New York,
 Un cîntec trist, ce-l cîntă-ades pescarii
 15 Cînd pleacă-n larg și nu se mai întorc.
 Și-a fost refrenul unor triolette
 Cu care-alt'dată un poet din Nord,
 Pe marginile albului fiord,
 Cerșea iubirea blondelor cochete...

A fost un vis,
 Un vers,
 O melodie,

TREI LACRIMI RECI DE CĂLĂTOARE

Ce n-am cîntat-o, poate, niciodată..

Tu crezi c-a fost iubire-adevarată?...
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie!

Și-ai să mă uiți —
Că prea departe
Și prea pentru mult timp pornești!
Și-am să te uit —
Că și uitarea e scrisă-n legile-omenești.

Cu ochii urmări-vei țărml, topindu-se ca noru-n
zare,

Și ochii-ți lacrima-vor poate
Trei lacrimi reci de călătoare;
10 Iar eu pe țărml
Mîhnit privi-voi vaporu-n repedele-i mers,
Și-nțelegînd că mi-ești pierdută,
Te-oi plînge-n ritmul unui vers.

Și versul meu
15 L-o duce poate vreun cîntăreț pînă la tine
Iar tu —
Cîntîndu-l ca și dînsul,
Plîngîndu-l, poate, ca și mine —
Te vei gîndi la adorata în cinstea căreia fu scris,
20 Și-uitînd că m-ai uitat,
Vei smulge din cadrul palidului vis

întunecatu-mi chip,
Ca-n ziua cînd te-afunda vaporu-n zare
Și cînd din ochi lăsaî să-ți pice
Trei lacrimi reci de călătoare!

CELEI ÎNVINSE

5 Ce glas de clopot —
O!... Ce glas de clopot spart și răgușit!...
Nu-l mai cunoști?
E-același glas ce ți-a urat — sunt ani de-atunci
«*Bine-ai venit !* »

Ți-aduci aminte cum suna
Ca-ntr-un ajun de sărbătoare?
Suna ca-n zilele cînd moare
Cineva!...
Suna ca și-azi nencrezător
în viitorul morților!...

15 Ascultă-1 bine —
Tu, ce porți în păr cununi de flori crescute
Pe țărmul mărilor străine,
Ascultă-1 bine —
Tu, ce porți în ochi opalele-ntristării
Topite-n lacrimi verzi de Mare,
Ascultă-1 bine —
20 Tu, ce porți pe buze purpura-nserării
Și-n glas cîntări crepusculare,
Ascultă-1 bine...

Ascultă-i notele de-aramă ce-ți par acum necunoscute
Și amintește-ți seara-n care —
Sunt ani de-atunci —
Ca și-astă-seară,
Veneam tăcuți ca *primii oameni*
Pe drumul celor dați afară
Din raiul primei fericiri...

E-același clopot de-altădată,
E-același grav proroc ce-mparte
Drumeților,
Netălmăcite
Și cobitoare prorocii!...

Și-acum dă-mi mîinile,
Dă-mi ochii,
Dă-mi gura,
Dă-mi viața toată,
Sărmană-nvinsă, dă-mi trofeul victoriei,
Iar mîine-n zori,
Fii liberă din nou
Și-ntoarce din drum pe noii-nvingători!..

ROMANȚA AMANTELOR DE IERI

Oii sont nos amoureuses?...
EÜes sont au tombeau.

GÉRARD DE NERVAL

Amante cu ochi verzi,
Amante cu ochi adinei ca fundul zării
Și buze calde-nsîngerate
Ca-albastru-n ceasul înserării;
Voi, ce-ați murit demult
Și totuși nu v-ați găsit încă mormîntul,
Sub ceferestre-n veci închise și ciț perdelele lăsate
Mi-ați îngropat de-a pururi cîntul?

Amante cu ochi verzi,
Amante cu ochi adînci ca fundul zării!...

Pe vatra sufletelor voastre, sărmană vatră
funerară —

Mormînt de patimi potolite —
în lungi acorduri de chitară
V-am presărat garoafe roșii ca niște buze-nsîngerate
Ce-ar vrea să renvieze morții
Din vechi coșciuguri putrezite
Prin cimitirele uitate.

Pe vatra sufletului vostru, sărmană vatră funerară,
Jertfitu-mi-am credința-n stele și-n ochii voștri verzi!

Eram
 Duhovnicul ce v-ascultasem
 Si de trecut vă dezlegam —
 Eram un Crist-copil ce moare negîndu-și biblia barbara
 în spasmurile-nfiorării și-n caldul vis ce-l întrupasem
 Pe sase strune de chitară...

Amante cu ochi verzi,
 Amante cu ochi adinei ca fundul zării...
 Sub ce ferestre-n veci închise
 Mi-ați îngropat de-a pururi cîntul?..
 Voi, moartelor nemuritoare,
 Veniți, căci v-am găsit mormîntul...
 Veniți cu toate-n cimitirul
 Ce-n biata-mi inimă-și deschide
 Largi porțile să vă primească...
 Veniți, schelete călătoare,
 Veniți, sărmene Danaide,
 Cu buze calde-nsîngerate ca-albastru-n ceasul înserării!

CELEI CARE MINTE

Et fais-moi des serments
 que tu rompras demain.

PAUL VERLAINE

Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mîine...
 Dar fiindcă azi mi te' dai toată,
 Am să te iert —
 E vechi păcatul
 Și nu ești prima vinovată!...

în cinstea ta,
 Cea mai frumoasă din toate fetele ce mint,
 Am ars miresme-otrăvitoare în trepieduri de argint,
 în pat ți-am presărat garoafe
 Și maci —
 Tot flori însîngerate —
 Și cu parfum de brad pătat-am dantela pernelor curate,
 Iar în covorul din perete ca și-ntr-o glastră am înfipt
 Trei ramuri verzi de lămîiță
 Și-un ram uscat de-Eucalipt.

Dar iată,
 Bate miezul nopții...
 E ora cînd amanții,-alt'dată,
 Sorbeau cu-amantele-mpreună otravabinecuvîntată...
 Deci vino,
 Vino și desprinde-ți din pieptenul de fildeș părul,
 înfige-ți în priviri Minciuna

Și-n caldul buzei Adevărul
Și spune-mi:
Dintre citi avură norocul să te aibă-așa
Cîți au murit
Și cîți blestemă de-a nu te fi putut uita?.

Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mîine...
Dar fiindcă azi mi te dai toată,
Am să te iert —
E vechi păcatul
Și nu ești prima vinovată!...

Deci nu-ți cer vorbe-mperecheate de sărutări,
Nu-ți cer să-mi spui
Nimic din tot ce-ai spus la alții,
Ci tot ce n-ai spus nimănui.
Și nu-ți cer patima nebună și fără de sfîrșit,
Nu-ți cer
Nimic din ce poetul palid
Cerșește-n veci de veci, stingher,
Voi'doar să-mi schimbi de poți o clipă
Din șirul clipelor la fel,
Să-mi torni în suflet infinitul unui pahar de hidromel,
În păr să-mi împletești cununa de laur verde
Și în priviri
Să-mi împietrești pe veci minciuna neprihănitelor
iubiri.

Și-așa, tăcuți —
Ca două umbre, trîntiți pe maldărul de flori —
Să-ncepem slujba-n miez de noapte
Și mîine s-o sfîrșim în zori!

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

În seara cînd ne-om întîlni —
Căci va veni și seara-aceea —
În seara-aceea voi aprinde trei candelabre de argint
Și-ți voi citi
Capitole din epopeea
Amantelor din Siracuza,
Citera,
Lesbos
Și Corint...
Și-n seara cînd ne-om întîlni
Te-oi întreba,
Ca și pe multele pe care le-am întrebat-naintea ta:
— Voiești sau nu să fii a mea?

În seara cînd ne vom iubi —
Căci va veni și seara-aceea —
În pat vom presăra buchete de trandafiri și chiparoasă,
Ne vom închide-apoi în casă
Și vom zvîrli în stradă cheia...
Și-n seara cînd ne vom iubi
Te-oi întreba,
Ca și pe multele pe care le-am întrebat-naintea ta:
— Voiești să nu mai fii a mea?...

Și-n seara cînd ne-om despărți —
 Căci va veni și seara-aceea —
 25 Vom stinge flăcările-albastre din candelabrele de-argint
 Iar florile de chiparoasă și trandafirii-i vom presa
 în cartea roză-a epopeii
 Amantelor din Siracuză,
 Citera,
 30 Lesbos
 Și Corint...
 Și-n seara cînd ne-om despărți
 Te voi ruga,
 Ca și pe multele pe care le-am sfătuit-naintea ta:
 35 —Să-ți amintești c-ai fost și-a mea!..

MARȘ FUNEBRU

Vouă și lor

Voi, care le-ați iubit,
 Voi, care le-ați cîntat,
 Voi, care le-ați pierdut,
 Și-ați plîns,
 5 Și le-ați uitat...
 Și totuși le păstrați, ca-ntr-un breloc de-argint,
 Și astăzi, fără voie, în suflet încrustată,
 Icoana lor —
 Icoana amantelor ce mint —
 10 Cernită-n resemnarea regretelor de-alt'dată;
 Voi, care le-ați pierdut,
 Și-ați plîns,
 Și le-ați iertat;
 De ziua lor,
 15 Căci mîine e ziua tuturor,
 Din cîntecele voastre cu care-alt'dată voi
 împrumutați eternul sclipirilor astrale
 Femeii ce-ntîmplarea v-o trimisese-n cale;
 Din cîntecele voastre, cu care-alt'dată voi
 20 însuflețeți nimicul eternului noroi,
 Faceți un rug pe care drept jertfă s-aruncați
 Tot ce păstrați în suflet, ca-ntr-un breloc de-argint,
 Și-n cinstea lor —
 în cinstea amantelor ce mint —
 25 Dați foc minciunii-n care alt'dată vă-ncredeați,
 Toți care le-ați iubit,

Toți care le-ați cîntat,
Toți care le-ați pierdut,
Și-ați plîns,
Și le-ați iertat!...

LITURGHII PROFANE

(1908)

lui Zenovie Pîclișanu

CLOPOTELE

Sună clopotele...
Sună clopotele-n depărtare.
Clopotele!... Clopotele!...
Cîte clopote să fie?
5 Cîte voci nedeslușite mor în zori, iar noaptea-nvie?
Cîte voci blestemă foamea zilelor din postul mare?...
Clopotele, clopotele...
Tac și-n urmă sună iară.
Sunt trei clopote de-aramă, sau trei clopote de-argint?
10 Și ce Crist vorbește-n glasul clopotelor ce ne mint
De atîția ani de-a rîndul
Și la fel ca-n prima seară?...
Ce nebun profet mai vine să ne spună că-i trimisul
Celui ce făcu pămîntul din nimic?
15 Și ce minciună
Iar schimba-va fața lumii?...
Sună clopotele,
Sună
Ca și-n noaptea cînd surise pentru prima oară Sfinxul!..

20 Sunați, clopote de-aramă.
Sunați, clopote de-argint...
Vîntul să vă-nalțe cîntul tot mai sus,
Tot mai departe —
Să vă spulbere-n albastrul mîngîierilor deșarte
25 Și să vă sugrume glasul profețiilor ce mint.

IN ORAȘUL CU TREI SUTE DE BISERICI

în orașul cu trei sute de biserici,
De trei ani,
Sună clopotele-ntr-una...
Și orașu-i plin de lume
Ce se-ntreabă:
— Unde-i sfintui?...
Unde-i sfînta fără nume?...
Pentru cine sună-ntr-una clopotele de trei ani?.

Preoții-mbrăcați în negru, ca și cioclii,
De trei ani,
Încrunțați privesc mulțimea albă adunată-n stradă,
Preoții-mbrăcați în negrul pasărilor mari de pradă
Tremură cînd văd mulțimea răzvrătită de trei ani!..

— Unde-i sfîntul?
Unde-i sfînta fără nume?
Să ne spună,
Pentru cine sună-ntr-una clopotele de trei ani?
Cui trimitem noi atîtea luminări
Și-atîția bani?
Unde-i sfînta iertătoare de păcate?...
Să ne spună...

Și-ntrebările mulțimii răzvrătite
Se ridică
Ca și valurile mării frămîntate de furtună,
25 Și-n orașul cu trei sute de biserici
Parcă pică
Din văzduh amenințata:
— Să ne spună... să ne spună

30

în orașul cu trei sute de biserici,
De trei zile,
Nu mai sună nici un clopot — nici un clopot de aramă
Și orașul cu trei sute de biserici,
35 De trei zile,
Pare-a fi pictat în dosul unui geam de panoramă!..

GOTTERDÄMMERUNG

Or,
 în ziua-aceea cerul, înnegrit de fum,
 Părea
 Un tavan de catedrală ce se năruie;
 Iar fumul
 Din clopotnițele-aprinse
 Deschidea-n albastru drumul
 Altui fum mai greu mai negru...
 Și albastrul se-nnegrea...

io Ard bisericile toate...
 Ard **Credințele** bătrîne...
 Ard **Cristoșii**
 Și **Trecutul** —
 Arde parcă lumea-ntreagă...
 15 Ce **Nebun** venit de-aiurea nu putu să ne-nțeleagă?
 Ce-ndrăzneț aprinse focul ereziilor păgîne?
 Și ce nou **Profet** veni-va să clădească-n noi cuvinte
 Casa celui care n-are nici sfârșit,
 Nici început?...
 20 Cine-o să ne-nvețe iară ce-am uitat —
 Tot ce-am crezut?...
 Cine-o să ne ierte nouă ce-om greși de-aci-nainte?...
 Cine-o să ne-ndrepte pașii spre **mai bine?**
 în război,

25 Cine-o să ne poarte-armata spre victorii?
 Și pe Mare
 Cine-o să le-arate calea iahturilor călătore?...
 Cine-o să ne-adoarmă-n inimi teama zilelor de-apoi?.

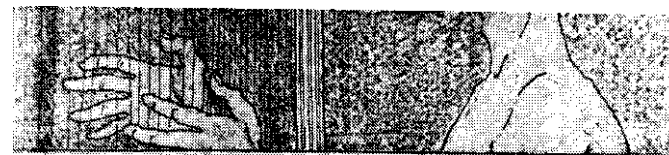
30

Și mulțimea-nspăimântată
 Spre clopotnițele-aprinse
 Se-ndrumează grupuri-grupuri...
 Cei **Cuminți** privesc plângînd —
 35 Plîng ca resturile unei colosale-armate-nvinse —
 Iar **Nebunul** stă deoparte și zîmbește fredonînd:
 — **Gotterdämmerung!...**

Trei cruci de lemn,
Trei cruci enorme de lemn, vopsit cu trei colori,
Păzesc pe marginea șoselei fîntina celor credincioși.,
Trei cruci, pe marginea șoselei,
Cu gesturi largi de mîini bolnave,
Opresc din drum pe călători
Și parcă-s trei spînzurători
De care-atîrnă trei *Cristoși* !...

Or, într-o zi,
10 împinși de-același fatal și funerar îndemn —
Ca două-armate, puse una în fața alteia — *Cuminții*
Se întîlniră cu *Nebunii* —
Copiii morților de mîine se întîlniră cu părinții,
Și-armatele-ncepură lupta la umbra crucilor de lemn.
15 Deoparte, flutura *stîndardul Credinței* —
Alb,
Curat,
Ca *albul curat* al florilor de nufăr —
Iar *tricolorul Nebuniei*, închis cu grijă-n cîte-un cufăr
20 De craniu omenesc,
Sta gata să-și desfășoare *tricromia*
La cea dintîi îngenuncheare a *albuhii imaculat...*

Și-ntr-un tîrziu

\ m **auniaisew** * « ROMANȚE
- PEiiTftti ț m HAI m n TÂRZIU

Aquarela

ife^l tj^nl u-k ***** j
I W « Ar *** j M l K^*

- 25 Tîrziu de tot, cînd luna-ți pare o caravană-ntr-un
pustiu —
în locul crucilor ce-alt'dată opreau din drum pe
călători
Se deschideau trei gropi enorme
Și *tricolorul Nebuniei* adăpostea pe-nvingători!...

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI
(1913)

lui Tilică Ioanid

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI

Vorbesc cu mine însumi, cum aş vorbi c-un frate
întors rănit din lupta cu zilele de ieri,
Şi parcă tot nu-mi vine să cred că n-am dreptate
Că *El* şi *Eu* nu suntem decât acelaşi frate,
Şi-aceeaşi rană-i doare pe ambii scutieri.

Armurile alt'dată pătate de rugină
Azi par mai sclipitoare decât oricând,
Iar spada,
încrucişată-n luptă de-atâtea ori,
E plină
De sângele netrebnic al celor ce cad prada
Aceluiaşi proteic şi veşnic Torquemada.

Vorbesc cu mine însumi şi-mi zic:
— De ce mă minţi
De-atîţia ani de-a rîndul că tu eşti cel mai mare
Din toţi îmblînzitorii cohortelor barbare,
Că-n gestul tău palpită străvechile altare,
Iar vasta catedrală, zidită de părinţi,
Cu-ntreaga-i melodramă de dumnezei şi sfinţi,
O poţi schimba-ntr-o clipă,
De nu ţi-ar fi ruşine
De bărbile lor albe,

De mine
Și de tine?

Vorbesc cu mine însumi și-mi zic:
— De-atîția ani,
De cînd mă porți spre-același sublim necunoscut,
De ce mă minți cu-aceleași îndemnuri de temut
Și-mi profanezi credința cu-același prefăcut
Suris —
Citit pe buze de josnici curtezani?
De ce din armonia supremelor cîntări
Azi nu se mai aude decît gozavul urlet
Al celor ce se-neacă în descărcări de tunet
Depart, -n cine știe ce profunzimi de mări!...

Mă simt așa de singur, c-aproape-mi este frică
Să mai vorbesc cu mine,
Și-mi zic:
— Ascultă, frate,
Ascunde-ți rana,
Uită c-ai fost rănit și tu —
Tu, ce-ai strivit atîția ce nu se mai ridică —
Te scutură de greul armurii-nsîngerate;
Iar celui ce te-ntreabă de-ți sunt sau nu-ți sunt frate
Răspunde-i: «*Nu* ».

ECCE HOMO

Mie

Eu sunt o-mperechere de straniu
Și comun,
De aiurări de clopot
Și frămîntări de clape —
în suflet port tristețea planetelor ce-apun,
Și-n cîntece, tumultul căderilor de ape...

Eu sunt o cadențare de bine
Și de rău
De glasuri răzvrătite
Și resemnări tîrzii —
în gesturi port sfidarea a tot ce-i Dumnezeu,
Ș-n visuri, majestatea solarei agonii...

Eu sunt o-ncrucișare de harfe
Și trompete,
De leneșe pavane
Și repezi farandole —
în lacrimi port minciuna tăcutelor regrete,
Și-n rîs, impertinența sonorelor mandole.

Eu sunt o armonie de proză
Și de vers,

De crime
Și idile,
De artă
Și eres —
în craniu port Imensul, stăpîn pe Univers,
Și-n vers, voința celui din urmă NențelesL.

j

A L E A J A C T A E S T

lui Iser

Am plecat...
Necunoscutul mi-a zis: «Vino, te aștept».
Am plecat în explorarea unor semne de-ntrebare
Și-am pășit cu majestatea ultimului înțelept
5 Pragul vechilor legende
Mîzgălite la-ntîmplare
Pe un colț de pergament!...

Paznicii nemărginirii mi-au deschis negrele porți
Și-astăzi rătăcesc în golul dintre soare și pămînt...
io Și ce-ncet mă duce vîntul —
Parcă-ar duce la mormînt
Cel din urmă mort al lumii,
Cel mai singur dintre morți.

Mă-nfășor în atmosfera cimitirelor din haos...
15 Cîte sînt...?
Nu le știu decît noctambulii
Și poezii —
Cei ce n-au avut nici minte,
Nici credință,
20 Nici repaos,
Nici răbdarea să-și aștepte termenul obștesc al vieții.

Mă-nfășor în rozul-verde,
 în albastrul-violet,
 Și în aurul din soare,
 ^5 Și-ntr-o clipă mă preschimb
 într-un nimb enorm —
 Un nimb
 Preursit să-mbrace fruntea primului Anahoret.
 Mă topesc cu amintirea unei vieți trăite-n somn,
 30 Mă-ntregesc cu nostalgia primelor îmbrățișări,
 Și din cele două forme —
 Cea de azi
 Și cea de ieri —
 Mă-ntrupez în al veciei și-al imensității *Domn* /...

35 Da...
 Sunt Domnul celor veșnic plutitoare-n infinit —
 Celor ce plutesc pe mare,
 Celor ce plutesc pe vânt,
 Celor ce plutesc în versuri,
 40 în coloare
 Și în cânt,
 Celor ce plutesc de-a pururi după cum le-a fost ursit.
 Da...
 Sunt Domnul celor veșnic plutitoare-n infinit.

ÎNAINTE

Iui George Brăescu

Porniseră cu toții în zori de zi...
 Pe dealuri,ⁿ
 Pădurile albastre priveau spre răsărit —
 Priveau cu lăcomia arhaicelor valuri,
 Ce-așteaptă naufragiul întiului pornit...

Porniseră cu toții în zori de zi...
 Copiii
 Purtau pe umeri prapuri de doliu,
 Fredonînd
 10 Versetele-nvățate din cartea-n care fiii
 Desăvîrșesc doctrina părinților,
 Și-n rînd
 Cu ei,
 15 Purtînd pe umeri un Crucifix enorm,
 Bătrînii, triști ca umbra din ștersele contururi,
 Pășeau tăcuți, ca spectrul Pontifilor ce dorm
 De veacuri în cavoul supremului *de-a pururi*...

20 Porniseră cu toții și luaseră cu ei
 întreaga moștenire'de datini
 Și credințe,
 Și sclavi celui mai mare Evreu dintre Evrei,
 Duceau cu ei povara eternei năzuințe...

25 Duceau cu ei povara culcatului pe cruce
 Și se-ntrebau bătrînii:
 — De ce-i așa de greu,
 El, ce și-a dat cuvîntul că-n veci ne va nduce,
 El, cel de o ființă cu tatăl Dumnezeu?...

30 Porniseră cu toții din țara-n care morții
 Trăiau, ca și-altădată, în cei rămași în viață
 Din țara-n care morții sînt Domni,
 Iar pragul porții
 E singura-ndrumare a celor care-nvață
 Ce-i Bine,
 Rău,
 35 Mic,
 Mare,
 Etern
 Sau trecător...

40 Porniseră cu toții din țara-n care-ai lor
 Și ei
 De-atîtea veacuri plîngeau fără să știe
 De ce n-aveau în gloata de **Noi**, un singur **Eu**,
 De ce-n întreaga țară, ca și într-o parodie,
 Trăiau atîția **Apostoli**,
 45 Și nici un **Prometeu** /...

50 Dar încotro?
 Spre care altare se-ndreptau,
 Spre care-atotputernic,
 Spre care-aproape-ascuns,
 Nu se-ntrebase nimeni...
 Pribegii nu știau
 Decît că merg-nainte... și atît li-era de-ajuns!...

35 Dar astăzi unul,
 Mîine un altul,
 Cei bătrîni

60 însîngerau noroiul de-atîția-nsîngerat,
 Și-nvinși de greul celui mai bun dintre stăpîni,
 Mureau sub greul celui pe Crucifix culcat!...
 Mureau ca și martirii din primele decenii,
 Mureau cu mulțumirea că-n urma lor copiii
 Vor duce mai departe funebrele vedenii
 Și alte noi versete în cartea nebunii
 Vor seri!...

65 Sărmani bătrîni!..
 Copiii v-au trădat,
 Căci prapurele negre de mult le-au aruncat

70 **Vecii o** parodie purtată-n pas de dric
 Iar peste cele patru simbolice cuvinte
 Copiii și nepoții

Inapte TM *Sînge cuvîntul:*

TREC VAGABONZII

lui George Arghirescu

Trec vagabonzii,
Trec stăpînii grădinilor fără stăpîni,
Trec antipozii fericirii patriarhalilor bătrîni,
Trec anonimii omenirii,
5 Trec corifeii poeziei și preistoricii gîndirii,
Trec regii primului dezastru și-nvinșii primului regret,
Trec vagabonzii —
Parodia nedumeririi lui *Hamlet*.

Voi nu i-ați cunoscut nici unul,
io Dar ei pe voi v-au cunoscut,
Ei — cei goniți de cîinii voștri —
V-au cunoscut
Cînd v-au cerut
Ce nu le-ați dat,
15 Voi — sclavii primei rușini și-ai primului păcat...

Trec vagabonzii — însetații de cer,
De mări
Și de păduri...

Voi ce-i priviți cum trec pe-alături de voi,
20 Nepăsători

I

0 T A

Ca niște regi *Oedipz*,
Fiți mindri
Că-n negrul vostru stol de corbi
25 S-au coborît de unde nu știți
Și-acești cîțiva răzleți vulturi...
Fiți mindri și le-ntindeți mîna,
Și'dacă v-o resping scîrbiți,
Voi — umiliți —
30 îngenuncheați ca-n fața unor atotputernici iertători,
Căci vagabonzii sînt enigma eternului « *de-atîtea ori* »,
Și ei de-atîtea ori vă iartă,
De cîte ori îi necinstiți!...

i

NOCTURNĂ

lui Eugen Lovinescu

Ce cap de *Rege-Saltimbanc* părea azi-noapte luna!
Un negru nor, ce desemna pe cer o spadă de Toledo,
Mînat de vînt, s-apropia
De saltimbancul ce rîdea...
Dar ivteg[^]-aștepta furtuna
Ca și *Polonius*, tăcut și nemișcat după perdea...

O spadă-ntinsă amenința regatul stelelor etern —
Și totuși, Regele rîdea...
Rîdea voios,
Deși pe cer,
învînse, stelele piereau —
Piereau ca cei îngenuncheați
în fața celor ce nu iartă,
Ca luptătorii dezarmați,
Pe care-nvingătorii-i poartă
De-a lungul țărilor supuse
Prin sînge,
Foc
Și fier!...

— Ia seama, Sire!
Regii sunt supuși acelorași ursite,
Ca și soldații morți în lupta pentru capriciul unui Rege.

_ ia seama, Sire,
Cîntărește-ți necîntăritele cuvinte,
25 Privește-n jurul tău soldații
Ce mor
Și nu-ți pot înțelege
Nici nebunia,
Nici plăcerea...
30 în glasul morților învață sentința care nu te minte,
Că *Regii* sunt, ca și soldații, supuși acelorași ursite...
Și cruță-i, Sire, dacă vrei!...

Dar Regele privea spre ei
Nepăsător,

Privea spre stele, cum le stingea pe rînd furtuna...

Ce cap de *Rege-Saltimbanc* părea azi-noapte luna!...

SPRE SOARE

Plutește drept înainte, și dacă pământu!
pe care-l cauți nu există încă, fii sigur \
că Dumnezeu îl va crea într-adins pen- ț
tru a-ți răsplăti îndrăzneala. [.

REGINA IZABELA
CĂTRE CRISTOFOR COLUMB f

Noi vom porni-ntr-o zi de sărbătoare
Spre-naltele contururi crenelate
Din care-nțiile priviri de soare
își varsă-n vid imensa lor cascadă
Și-n care seara-și urcă resemnarea,
Cu gestul unei pasări mari de pradă
Ce-și pregătește-n taină răzbunarea
învinselor aripi însingurate.

Superbi, ca cei ce-nveșmîntați în zale
Porneau pe drumul Sfîntului Mormînt,
Noi vom porni-ntr-o zi de sărbătoare
Spre-naltele contururi feudale ; *
Căci drumurile noastre duc spre Soare, j
Și soarele preface *verbu-n cînt.* l
J.

Și vom porni cu-ntreaga majestate
A celor ce, pornind de nouă ori,
Purtară prin orașe-ndepărtate,
Mai mult învinși decît învingători,
Fantasmagoricele lor armate
De cai și călăreți halucinați,
Cu flori' de crin pe mantii presărate
Și vulturi albi pe scuturi încrustați. j

30 Spre soare deci — spre soarele de vară,
Monarhul orbitorului zenit...
El ne va strînge-armata răzlețită
Și-o va-ndruma din nou spre răsărit.
El va topi păpușile de ceară
Și gestul lui de bronz va desemna
35 în spațiu o Golgotă prăbușită
Și magilor de mîine-o nouă'stea.

ROMANȚA SOARELUI

Iar cînd cobor,
Cînd calda-nfiorare
Se zbate-n cupa recelui repaos,
Azvîrl sămînță nouă în vechile tipare
Și-ascult *Perpetuarea* cum fredonează-n haos

lui Mihail Sadoveanu /

5 Răsar,
Mă-nalț,
Cobor
Și-apoi dispar,
Și-apusul meu e totuși răsărit...
Sunt vagabondul zilei de-a pururi solitar —
Portret unic și veșnic, expus în infinit.

10 Cu magica-mi baghetă uriașe —
Stăpîna hotărîrilor eterne —
Deștept măturătorii albelor orașe
Și-adorm întîrziații negrelor taverne...

15 Dau fluviilor grații de reptile,
Dau mărilor priviri fosforescente,
Iar munților din zare, aspecte de gorile,
Și brazilor, pe coaste, poziții indecente.

20 Dau fructe noi smochinilor uscați.
Dau bronzului figură omenească,
Iar Regilor —
Pe socluri de marmură-nșirați —
Poruncitoare gesturi, ca-n veci să poruncească.

^
|
[.

GLASUL MORILOR

lui Grigore Tăușanu

Glasul morilor de apă,
Glasul morilor de vînt,
Glasul morilor severe care macină Romanța
Zilelor de mîine,
5 Glasul dătător de pîine,
Care-mbracă-n alb veșmînt
Năzuința și speranța,
Glasul morilor severe care-ngroapă
Și dezgroapă
10 De sub piatră-același Cînt,
Glasul morilor de apă,
Glasul morilor de vînt,
Să-l ascuți de dimineată pînă-n seară,
Ore-ntregi și zile-ntregi,
15 Să-l ascuți supus ca-n clipa cînd vorbește inspirarea,
Să-l cunoști,
Să-l înțelegeți,
Să-l înveți pe dinafară
Și să-l cînti și tu cu apa,
20 Și să-l cînti și tu cu vîntul,
Căci e glasul-n care Cîntul
Flămîdește-ndestularea /...

Iar cînd noaptea amuțește glasul morilor,
Tîrziu,

25 Cînd prin scocuri, nemișcată, apa doarme ca-n sicriu,
Cînd prin aripi vîntul trece cu aceeași nepăsare
Suverană,
Ca prin pînza zdrențuită-a unei nave,
Și cînd piatra morii-ți pare
30 O pecetie domnească
Dezgropată din arhiva prăfuitelor hrisoave,
Tu să te gîndești la grîul care face să-ncolțească
Iarna,
De sub piatra morii, năzuința și speranța,
35 Și să-ți amintești de glasul care macină Romanța
Zilelor de mîine —
Glasul dătător de pîine!

ROMANȚA IAHTURILOR

		25	Iahturile roșii aduceau cu ele Vaiete și lacrimi, Flamuri sfișiate, Scuturi găurite, Săbii ruginite Și armuri pătate De noroi și sînge, 30 Și figuri schiloade, Mute Și-ncruntate — Mute ca sentința luptelor pierdute, Triste ca fantoma gloriei defuncte.
		35	Iahturile negre aduceau cu ele Liniștea deplină, Miros de tămîie, De făclii de ceară 40 Și de flori funebre, Pe catarguri două flamuri lungi de doliu Și pe bord stigmatul stinsului orgoliu.
	Iahturile albe, Iahturile roșii, Iahturile negre, Iahturile celor înfrățiți cu marea, înfrățiți cu vîntul Și cu resemnarea — iahturile vieții Ancorară-n port Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii.		
10	Iahturile albe ancorară-n dreapta, Iahturile roșii ancorară-n stînga, Iahturile negre ancorară-n mijloc.	45	Dar după trei zile Și după trei nopți, După trei apusuri Și trei răsărituri Iahturile negre morții-și debarcară; Pe cînd cele albe Și cu cele roșii Ancorele grele greu le ridicară 50 Și din port plecară Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii,
15	Iahturile albe aduceau cu ele Cîntece și-ovații, Marșuri triumfale, Pilde de-ndrăzneală și de vitejie, Toată chintesența unei generații, Tot ce cîntă glonțul, Tot ce scrie spada —		încotro ? Spre care țărmuri depărtate? încotro ? Spre care zări însîngerate?... încotro ? Spre care lupte-apropiate?...
20	Clipa ce-nfrățește Sîngele cu ploaia, Rana cu zăpada.	55	

ROMANȚĂ NORDICĂ

60 Unele spre dreapta,
Altele spre stînga,
Iahturile vieții iarăși au pornit...
Dar în largul mării
Iahturile albe
Și cu cele roșii,
65 Iahturile celor înfrățiți cu marea,
înfrățiți cu vîntul
Și cu resemnarea —
iahturile vieții
Naufragiară
Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii!...

lui Mihail Samarineanu

în portul blond al unei mări din Nord,
Au debarcat corsarii bruni din Sud.
Și-n portul blond al unei mări din Nord,
Greaiele otgoane se aud
Cîntînd barbar, cîntînd în dezacord
Cu albatroșii tristului fiord.

10 în portul blond bătrînii mateloți
Privesc tăcuți la noii debarcați,
Și-n portul blond bătrînii mateloți
Par niște blonzi copii, înfiorați
De cîntecele brunilor piloți,
încremeniți cu mîinile pe roți,

15 Artiști pribegi și oaspeți nepoftiți,
Bătuți de vînt și-adesea de noroc,
Artiști pribegi și oaspeți nepoftiți,
Corsarii bruni repetă-același joc,
Și-n porturile blonde-abia sosiți,
Pornesc din nou și-n veci netălmăciți.

20 Și-n timp ce-albastrul mării uniform
Le-adoarme-n cînt tristețile de ieri,

Și-n timp ce-albastrul mării uniform
Deșteaptă-n ei eterne primăveri,
în portul blond, ca-ntr-un ghețar enorm.
Autohtonii tremură... și-adorm!...

PRIN GĂRILE CU FIRME-ALBASTRE

lui Emil

Tristețea trenului ce pleacă
Noi n-am trăit-o niciodată,
Căci — călători ades cu trenul —
în clipa când plecăm din gară,
Noi stăm pe loc —
Doar trenul pleacă!...

Doar trenul pleacă,
Trenul singur
Ne poartă nerăbdarea mută,
Bagajul visurilor noastre
Și setea noilor senzații,
Pe infinite paralele,
De-a lungul verzilor plantații
De mătrăgună și cucută,
Pe schela podurilor albe,
Prin noaptea negrelor tunele
Și gările cu firme-albastre!...

Doar trenul pleacă,
Trenul singur
Respiră,
Cugetă,
Vorbește,

Și-n forța aburilor cîntă
 Viteza roților ce crește...

25 Doar trenul singur se frămîntă,
 El singur urcă
 Și coboară —
 Reptilă neagră ce-mprumută
 Aripi de liliac ce zboară
 30 Și glas de cobe ce-nspăimîntă!...

Doar trenul singur se-nfioară
 De-atîta veșnică povară,
 El singur poartă mai departe
 Pachetele-omenești, culcate
 35 Ca-ntr-un muzeu de statui sparte,
 Pe bănci de pluș capitonate!...

Doar trenul suferă ofensa
 Slaviei negrilor «ad-hoc »,
 Ce poartă-n lectici mai departe
 40 Pe cei născuți să stea pe loc!...

El singur,
 El,
 Și numai trenul,
 Creează-n urma lui distanța,
 45 Monotonia
 Și refrenul
 Din care ne-adăpăm speranța
 Toți călătorii spre *mai bine...*

50 Și numai el,
 Doar trenul singur,
 Doar trenul știe-anume cine
 Și cîți din cei plecați aseară

55

Putea-vom mîine,-n zorii zilei,
 Bagajul visurilor noastre
 Să-l presarăm, din suflet iară,
 Prin gările cu firme-albastre!..

ROMANȚA REGELUI

lui Anibal Teodorescu

Sonore, regalele lacrimi, se sparg de bazaltul sonor.
 Sub bolțile negre, pătate de-albastrul tîrziilor-nserări,
 Cristalul regalelor lacrimi expiră, ca-n stînsul ecou
 Al stelelor albe, desprinse din vastul, eteric decor...
 Și regele plînge-n cavou —
 Și regele plînge-n cavoul eternelor lui așteptări!...

10 Poporul așteaptă afară... Poporul țipă și-l cheamă
 Pe rege, însă, din larma atîtor sonore chemări,
 Nu-l mișcă decît însetata dorință — să-l scuipe din nou,
 Și iar să se-nchidă-n cavoul cu gratii
 Și porți de aramă...
 Și regele cîntă-n cavou —
 Și regele cîntă-n cavoul eternelor lui aiurări!...

15 Și lungile zile de vară trec leneș, ca berzele-n zbor.
 Sub bolțile negre, pătate de-albastrul tîrziilor-nserări,
 O lacrimă-aproape uscată expiră-ntr-un ultim ecou,
 Și pașii sandalelor rupte adorm pe bazaltul sonor...
 Și regele moare-n cavou —
 Și regele moare-n cavoul sfîrșitelor lui așteptări!...

PASTEL DE TOAMNĂ

Toamnă, noapte, plouă!...
 Trei drumeți sosesc
 Uzi ca trei cadavre scoase dintr-un lac.
 Trei drumeți în fața porții se opresc
 Și-apoi bat...
 De-a lungul gangului răsună
 Un cuvînt
 Și-n urmă, altul:
Noapte bună !
 Și pe urmă tac.

Nu răspunde nimeni...

15 Trei drumeți așteaptă
 Muți ca trei schelete ce-și cată mormîntul.
 ploaia cade deasă, repede și dreaptă
 Deasa ca nisipul,
 Repede ca vîntul,
 Dreaptă ca săgeata...

Și drumeții-așteaptă.

PASTEL BOLNAV

20 Și se face ziuă...
Trei drumeți pornesc
Albi ca beduinii vastelor Sahare,
Trei drumeți *Castelul morții* ocolesc,
Și tăcuți,
Prin fața celor ce-i privesc,
25 Trec ca neființa nopților polare
Și se pierd în zare
Ca trei iahturi albe, mute, călătoare!.

— Cine-au fost drumeții?
Cine i-a trimis
30 Să ne bată-n poartă și să ne deștepte,
Să renvie glasul umedelor trepte
Și să ne-nterupă nentreruptul vis?...
Cine-a fost nebunul care i-a trimis?

35 Nu răspunde nimeni!..
Straniile umbre s-au pierdut în zare...
Toamnă, ziuă, soare!..

doctorului Ionescu-Mihăești

Ce primăvară tristă și ce spital tăcut!...
Bolnavii albi, ca albul pereților,
Privesc
Nencrezători spre soare —
Bizar necunoscut —
Pe care întâia oară acum parcă-l zăresc.

10 Ce primăvară tristă și ce spital tăcut,
Cu scările tocite
Și sălile pătrate,
Prin care pașii parcă vorbesc de cei de ieri
De cei aduși pe brațe
Și scoși întinși pe spate,
De cei trecuți de pragul supremei mîngîieri.

15 Ce primăvară tristă și ce spital tăcut!...
Ferestrele deschise spre soare parcă vor
Să strîngă-n brațe-ntreaga căldură
Și lumină,
In timp ce condamnații tăcuți, din patul lor,
Fac semne desperate...
20 Și doza de chinină
Alunecă pe gîtul pierduților
Ce vor

Să-și schimbe-apropiatul sfârșit în început.

Ce'primăvară tristă și ce spital tăcut!..

PASTEL MECANIC

lui George Oprescu

Monocromia dezolantă a unei dimineți ploioase
Mîngîie agonia tristă, dar gravă-a unui tren de marfă,
Ce-și fluieră impertinența prin trei supape ofticoase
Și urcă panta-n resemnarea bemolilor ce mor pe harfă
5 într-o capelă funerară.

Cu miros de făclii de ceară
Și vagi parfumuri de tămîie,
Eau de Cologne
Și chiparoase.

10 Pe Valea Oltului
Sau poate pe Valea Prahovei...
Decorul

E-aceiași peste tot cînd plouă.
Și-aceleași agonii profane

1^s Schițează orice tren de marfă
Cînd vrea să calchieze zborul
Expreselor ce urcă panta cu grații de aeroplan!...
Aceleași agonii banale
Și-aceiași ***trio*** de semnale

20 Imploră mila dimineții
Și plictisește călătorul...

Monocromie verde:
Munții și brazii par de mucava —

25 E pastișarea dezolării și-a neputinței animale,
 Ce-și urcă adeseori Calvarul, cu trenu-alături, pe șosea,
 E parodia fanteziei și-a inspirarilor vasale...
 Pastel mecanic —
 Năzuință
 De artă nouă
 30 Și știință —
Cezanne te-ar fi pictat într-altfel,
 Eu însă te-am văzut așa!...

CÎNTA UN MATELOT...

lui V. Demetrius

Cînta un matelot la proră,
 Și imnul lui solemn plutea
 Pe-ntinsul Mării Marmara,
 Ca-ntr-o cetate spaniolă,
 Cînd orologiul din cupolă
 Anunță fiecare oră
 Printr-un preludiu de mandolă...

Cînta un matelot la proră
 Și marea nu-l înțelegea.

10 Cînta un matelot la proră.
 Un singur matelot cînta.
 Și totuși, vocea lui sonoră
 Părea, pe iahtul ancorat,
 Un cor solemn de preoți tineri,
 15 Ce-ngroapă-n noaptea Sfintei Vineri
 Un nou profet crucificat
 Pe-o nouă Golgota...

Cînta un matelot la proră
 Și-ntregulfechipaj dormea.

20

Cînta un matelot la proră.
Dar ce lunatic l-asculta
Și cine cîntu-i repeta
Din largul Mării Marmara,
Cînd mateloții toți dormeau
25 Și marea nu-l înțelegea?...

Cînta un matelot la proră
Și-n larg sirenele plîngeaul.

CRISTOS A ÎNVIAT

părintelui Petre Partenie

5

Azi-noapte mi-a bătut în geam
o mîna nevăzută...
Vai! mîna ce-mi bătea în geam
o cunoșteam.
Era poema întreruptă
demult,
din vremea cînd eram
eu însumi mîna nevăzută
ce-azi-noapte mi-a bătut în geam.

10

Bătea grăbită ca și cum
m-ar fi chemat în stradă-afară...
Bătea-ndrăzneată și bizară,
și loviturile-i păreau
cadențe stranii de fanfară
15 ce-nsuflețite se-nălțau
din luminările de ceară
pe rotogoalele de fum.

15

†
\\

20

Și-atîtea luminări ardeau
în preajma vechii catedrale,
și-atîția ochi,
și-atîtea frunți,
și-atîți obraji și buze pale

ca-ntr-un decor de feerie
 pe sub portice străluceau;
 că mîna ce-mi bătea în geam
 părea suprema frenezie
 cu care gesturile-ncheie
 o idee
 într-un final de simfonie.

J

CÎNTEC DE LEAGĂN

I

Un clopot grav ca un profet
 părea că descifrează-n spațiu
 nocturnul crucilor secret...
 Un clopot grav ca un profet
 vestea luminilor de jos
 că *sus* e locul ocupat,
 și scutierii lui Cristos
 strigau:
 Cristos a înviat!

Și mîna ce-mi bătea în geam
 părea un tîrnăcop ce sapă^
 si profanează-aceeași groapă
 pe-al cărui mort îl cunoșteam

pentru Evelyn Burillianu

Nani, nani...
 Dormi în paza nesecatului izvor
 De priviri
 Ce te-nfășoară ca-ntr-o haină de mătase,
 5 Nani, nani...
 Ochii mării au vegheat întreaga noapte,
 Și-acum dormi, căci obosite dorm și florile din vase,
 Și parfumurile lor,
 Toate, unul cîte unul, pe-al tău leagăn se cobor,
 10 Nani, nani...
 Dormi în vraja-mpletiturilor de șoapte
 Ce pătrund printre perdele
 Și te-ndeamnă:
 Dormi, căci somnul a cuprins de mult grădina —
 15 Lacul,
 nuferii,
 castanii,
 stînjeneii
 și glicina —
 20 toate dorm.
 Dorm toate-n paza albelor priviri de stele...
 Dormi și tu —
 Prin candelabre, iată,-adoarme și lumina,
 Dormi,
 15 Și somnul tău să fie mai senin ca infinitul
 Oglindit în necuprinșii ochi albaștri de femeie,

30 Visul tău să fie visul Insulelor Boromee,
 Visul tău să fie totul,
 Tot, precum e răsăritul
 începutul celor bune și sfârșitul celor rele.
 Nani, nani,
 Dormi în paza Ursitoarelor,
 Și anii
 35 Să te-mbrace-n infinitul fericirii.
 Nani... nani...

ROMANȚĂ APOCRIFĂ

lui Făgețel

Părerii de rău, părerii de rău —
 Stigmate vechi, cicatrizate —
 în Domul sufletului meu
 Pășiți solemn, înveșmîntate
 în scumpe-odăjdii de-Arhireu...
 Pășiți solemn, discret și rar,
 Ca niște pilcuri fragmentate
 Dintr-un cortegiu funerar.

Părerii de rău, părerii de rău...

10 V-ascult în fiecare seară
 Cum stați de vorbă cu trecutul,
 Pe falsa nervilor chitară
 Vă descifrez neprefăcutul
 15 îndemn spre cei fără de glas,
 Iar cînd pe-al inimii cadran
 Pășiți solemn ca și temutul
 Și mitologicul Teseu,
 Sacerdotalul vostru pas
 20 Vi-l cadențez cu pasul meu —
 Cu pasul meu profan.

Părerii de rău, părerii de rău
Ecouri stinse apocrife,
Și totuși pline de ecou,
Voi sunteți negrele tarife
Pe care moartea le-afișează
În propriul meu cavou.

ROMANȚA NECUNQSCUTEI

În fiecare zi de întâi mai, o necunoscută
apare în balconul de marmură al pala-
tului Versailles și, aplecându-se spre
bazinul Latonei, cântă:

Eu sunt ce n-a fost încă nimeni din toate câte-au fost
Și sunt,
; Sunt ritmul primelor senzații
Și gestul primului avânt,
5 Sunt simetria primitivă a două buze-mpreunate,
Sunt frenezia ancestrală ce-n lutul omenesc se zbate,
Sunt visul unei nopți de vară, trăit de sexe diferite,
I Sunt ura falselor feline, surprinse-n perne adormite,
Sunt gama rozelor păcate transcrise-n magicul carnet,
10 Sunt prada bestiei,
Himera netălmăcitului poet,
Sunt spasmul,
Lenea
Și dezgustul efemeridelor ce mor
15 Și-accentul circumflex al vieții —
Al nimănui
Și-al tuturor!...

Lesbos mi-a dedicat un templu,
20 Citera, altul,
Iar Corintul
Mi-a dăruit Arhipelagul cu toate florile
Și-argintul
Monezilor cu efigia lui Eros-blond.
25 Din Orient,

Ovidiu m-a adus la Roma într-un sicriu de pergament,
 Arabii m-au purtat în goana cămilelor,
 Și caravana
 M-a cumpărat de la Bassora
 30 Pentru-a mă vinde-n Ecbatana.
 Florența m-a plimbat în taină prin parcul roșiilor crini,
 Verona m-a expus ca premiu
 într-un concurs de spadasi,
 Veneția mi-a dat gondola,
 35 Otrava,
 Ștreangul
 Și pumnalul,
 Iar Vaticanului catolic i-am profanat pontificalul
 Alcov de purpură.
 40 Parisul m-a coborât pe bulevarde,
 M-a exilat prin cafenele
 Și prin modestele mansarde,
 Iar restul marilor orașe moderne mă privesc cu
 milă —
 O Vagabondă ce se vinde mulțimii
 45 Pe monezi de-argilă!...

Eu sunt...
 Dar nu...
 Trecutu-mi spune că astăzi nu mai sunt nimic —
 Nu sunt decât adresa scrisă indescifrabil pe un plic
 50 Ce face-nconjurul planetei
 Și-n fiecare-ntâi de mai
 își plînge Odissea-n parcul evocatorului Versailles.

ODELETĂ

cele mai blonde

Tu pari a fi venită dintr-un regat pustiu-
 Regatul unor pete de umbre și lumini,
 Pe care fantezia nebunilor ce scriu
 L-a comparat cu visul aleelor de crini.

Cu ochii tăi — coloarea nimicului etern,
 Coloarea nebuniei și-a crimelor iertare,
 Coloarea voluptății și-a vitiului, ce-astern
 în urma lor fanate petale de păcate;
 Și părul blond, ca blondul spiralelor de fum
 10 Ce conturează-n spațiu intenții senzuale,
 Tu pari cuceritoarea *Amantului postum*,
 Iar eu, părtașul celei din urmă Bacanale!

15 Tu pari a fi venită dintr-un regat strein —
 Pustiu ca discul rece și blond al lunii pline,
 Pervers ca parodia anticului măslin
 Și straniu ca surîsul defunctelor regine!...

ÎNTR-UN BAZAR SENTIMENTAL

pictorului G. Pătrașcu

- Strofe vechi, o mandolină,
Un **Cezanne** și doi **Gauguin**,
Patru măști de bronz:
Beethoven, Berlioz, Wagner, Chopin,
5 O sofa arabă, două vechi icoane bizantine,
Un potir de-argint, mai multe vase vechi de Saxa,
plene
Cu mimoza, tamburine spaniole, lampioane
Japoneze, trei foteluri cu inscripții musulmane,
«**Fleurs du mal** » legate-n piele de Cordova,
10 Și pe pian:
Charles Baudelaire și-alături **Villiers de ITsle-Adam...**

Toate sunt ca și-altădată...
O, bazar sentimental!..
Toate sunt ca la plecarea mea — dantelă și cristal...

- 15 Și cu toate-acestea, câte tocuri nu-și lăsară forma
Pe covoarele-ți bogate de Buhara?
Și-n enorma
Ta colecție de patimi, câte buze nu-ncercară
Să-ți transcrie madrigaluri
20 Pe obrajii tăi de ceară?...
Câte tragice-nceputuri nu sfîrșiră-n simfonia

Mută-a lacrimilor?...
Cîte nu pieriră-n veșnicia
Inutilului?...
Căci noaptea cea dintîi fu cea din urmă,
Iar dorința ta... **nimicul** — și nimicul nu se curmă!,

Știu că m-așteptai pe mine...
Iată-mă, sosesc și-ți zic:
Te-ntîlnesc întîia oară ... Tot ce-a fost n-a fost
ni mic
30 Minte-mă din nou... Aprinde lampioanele... Coboară
Transparentele... Dă-mi calmul și colorile de seară...
Dă-mi și buzele, și ochii, și...
« **Les fleurs du mal** » la fila
Trei sute treizeci și nouă: «**La mort des amants**»...

- 35 Dar mila
De amanții tăi ce-așteaptă pe trotuar plecarea mea
Mă-ntrupează-n cel de-alt'dată și...
Pe-araba ta sofa:
Cîntece-n surdină,
40 Gesturi,
Umbre,
Flori,
Et caetera/..

VA FI...

Va fi-ntr-o noapte caldă de mai.
Cînd vei intra
în parcul meu,
Nisipul aleelor deșarte,
îmbrățișînd pantofii tăi albi, va tresări...
La revederea celei venite de departe
Copacii vor zîmbi...
Ferestrele-mi închise se vor deschide iar,
Și-n vasele uitate pe albe etajere,
Buchetele uscate de alb mărgăritar
Vor palpita
Ca-n ascultarea unui demonic *Miserere* /..

Va fi-ntr-o noapte caldă de mai.
Cînd vei veni,
« *Olimpia* » din cadru-î îți va surîde iar,
Ceasornicu-n perete va respira mai rar
Și mutele covoare, pe jos, vor tresări...
Demonul nebuniei va coborî din nou
Pe-albastrele sofale
Și albele dantele,
Aripa lui va stinge lumina-n candelabru,
Iar noi,
Sub ocrotirea tăcutelor perdele,
Postum ca și-ngropații de vii, într-un cavou,

25 Ne vom iubi-n parfumuri de brad și de cinabru.
Și-apoi...

Va fi într-o seară poate ca si-alte seri.
Va fi
O seară de octombrie cu palpitări discrete
30 De frunze,
De imagini,
De pleoape
Și regrete...
Vai!... cea din urmă seară cînd tu vei mai veni
35 Va fi o aiurare de toamnă pe sfîrșite,
O aiurare-n versuri brodate pe-o batistă —
Simbolul despărțirii...

Și-atîta tot...

Și-apoi
40 Nu va mai fi nimica,
Nu va mai fi nici soare,
Nu va mai fi nici lună,
Nici stele căzătoare...
Și față de noi singuri,
45 Poate,
Nu vom mai fi nici noi!...

ROMANȚA ULTIMEI SERI

Pe buzele-mi roșii port și-astăzi stigmatul
Dezastrelor mute din ultima seară...
Pe buzele-mi roșii — apusuri de vară —
Port urmele luptei pierdută-n palatul
Eternului *Mîine*
Și fostului *Ieri!*...

Mi-ai spus într-o seară că-i ultima seară!...
Vai!... Ultima seară ce trist se sfîrșea...
Te văd parcă și-astăzi învinsă,
Culcată,
Pe-aceași arabă și veche sofa,
Cu pleoapele-nchise,
Cu gura-nclăștată
Și mîinile-n cruce ca două stindarde
Salvate din focul cetății ce arde!...

Sărmană învinsă de însuși învinsul
Voințelor tale...
Supremă chemare
Ce-și pierde zigzagul în gesturi ce mor...
Lumină nocturnă de stea căzătoare...
Pe buzele-mi roșii privește stigmatul
Dezastrelor mute din ultima seară

1

/

Și-ascultă-ți a luptei stridentă chitară
Cum plînge,
Și-n urmă, cum moare-n palatul
Eternului *Mîine*
Și fostului *Ieri!*...
Sunt glasuri de clopot ce parcă te cheamă
Și glasuri de ștreanguri ce scîrțîie-n vînt...
Un glas de frînghie și-un glas de aramă
Se zbat împreună,
Și două sentințe
Topite sunt parcă-ntr-un singur cuvînt:
«Amantul te minte»...
«Amanta te minte»...
Și-n viață, același etern *început*
E doar profanarea acelor *Sfîrșituri*,
Trăite
Și-apuse cu cei din trecut!

ROMANȚA UNUI REGE ASIATIC

25

Da...

Eu — un rege care se roagă-a fi iertat —
Cutreier ca fantoma regretelor postume
Tăcutul parc cu șapte alei, întretăiate
De alte șapte-alei,

30

în care stau de pază o sută de femei —
Și corpurile albe de piatră, nemișcate,
Le-ngenunchez cu gestul;
Iar buzele-mi aprinse
Le-ngheț cu sărutarea statuelor învinse.

lui Cuza Hotta

Pe soclurile albe de marmură,
Sculptate
De dalta unor meșteri aduși din alte țări,
Eternizate-n masca supremei nepăsări,
De-a lungul celor șapte alei
întretăiate
De alte șapte alei,
în parcul meu veghează o sută de femei —
O sută de amante pe care le-am iubit
Cu-atîta frenezie,
Că-n spasmele dorinței
în fiecare noapte sfîrșeam printr-un cuțit
Poemele-ncepute cu buzele și dinții.

Și-n parcul meu,
De-a lungul aleelor pătate
De lacrimi
Și de sînge,
La ora cînd amurgul colorile-și resfrînge
Pe goalele și albe statui imaculate,
Cobor,
Cobor eu singur din vastul meu palat,
Și buzele-mi aprinse cerșesc o sărutare,
Pe rînd
La fiecare.

CELEI DIN URMĂ

Am rămas să-i sorb parfumul
Și să descifrez regretul
Asfodelor fanate ce-i căzuseră din piept...
25 Cine-a fost fantoma-n doliu cu ochi mari de dezgropată?
N-o fi fost necunoscuta ce m-așteaptă
Și-o aștept?...

Vous l'avez vue, la dame en noir...

JEHAN RICTUS

Ochii negri,
Părul negru,
Și-mbrăcată-n negru toată,
A trecut ca-nfiorarea unei umbre pe-nserate...
Cine-a fost fantoma-n doliu cu ochi mari de
dezgropată?
Cine-a fost fantoma-n doliu la al cărei tragic piept
Palpita trei asfodele ca trei guri însîngerate?...
N-o fi fost necunoscuta ce m-așteaptă
Și-o aștept?...

A trecut...
Era-mbrăcată ca miresele lui Crist
Cînd coboară-ngîndurate albul treptelor tocite.
Ochii ei sorbeau apusul cu nesațul unui trist
Demon, smuls din întuneric
Și-aruncat în plină ziuă —
Ochii ei, reflexul unor aiurări netălmăcite,
Se dublau ca-ntr-o supremă sărutare de adio.

A trecut...
Și-n urma celei ce purta cu ea secretul
Frazelor turburătoare de seninuri fără pată,

ROMANȚA ROZINEI

25	Din care le-a cules o mînă De trecător sentimental Jertfesc blazonul florentin Pe-o balustradă de balcon... Guerlain a botezat parfumul <i>«Voilà pourquoi j'aimais Rosine»</i>
30	Guerlain a cunoscut-o poate. Dar cînd, Și unde, Și-n ce fel?...
35	Guerlain a cunoscut-o poate Și a iubit-o... Dar Rozina?... Rozina l-a iubit pe el?...
40	Parfumul lui Guerlain îmi spune Că-n golul cupelor de crin Divinizatele nebune N-au picurat decît minciună Și că Rozina-a fost... nebună!... Și totuși, el o cîntă și-astăzi în blondul cupelor de crin...
45	Guerlain a botezat parfumul <i>«Voilà pourquoi j'aimais Rosine »</i>
	Guerlain a botezat parfumul Extras din cupele de crin Cu numele necunoscutei — Boeme Sau aristocrate — în ale cărei bucle blonde, Decolorate Sau pudrate, A cunoscut întîia oară Parfumul cupelor de crin... Guerlain a botezat parfumul <i>«Voilà pourquoi j'aimais Rosine ».</i>
	Rozina... Unde e Rozina? Un strop uitat într-un flacon Se-ntreabă: Unde e Rozina? Un strop uitat într-un flacon Schițează-n grota de cristal Regretul cupelor de crin, Ce-nstrăinate de grădina

ROMANȚĂ POLICROMĂ

lui Eugeniu Ștefănescu-Est

Nu-i cer nimic...
Și totuși, dacă-ar vrea —
O, dacă-ar vrea să-mi dea ce nu-i cer încă!
Ar face dintr-un lac o Marmara,
Și dintr-un melc, un Sfinx săpat în stîncă.
Nu-i cer nimic...
Dar dacă-ar fi să-i cer
Ce-aș vrea să am și ce-ar putea să-mi dea,
Aș picura-ntr-o cupă cu eter
Morfină
Și i-aș cere-apoi așa:

Dă-mi tot ce crezi că nu se poate da.
Dă-mi calmul blond al soarelui polar,
Dă-mi primul crepuscul pe Golgota
Și primul armistițiu planetar.

Dă-mi paradoxul frumuseții tale,
Dă-mi prorocirea viselor rebele,
Dă-mi resemnarea strofelor banale
Și controversa versurilor mele.

Dă-mi A.B.C. al vieții subterane,
Dă-mi simfonia flautelor mute,

Dă-mi tălmăcirea buzelor profane
Și rebusul icoanelor tăcute.

Dă-mi prețul primei victime-a femeii,
Dă-mi simbolul opalului și-agatei,
Dă-mi ritmu-nveninat al Salomeii
Și tusea-n *fa minor* a Traviatei.

Dă-mi *Spleen-vl* călătorilor pe apă,
Dă-mi spectrul verde-al zilelor de-apoi,
Dă-mi gravitatea morților spre groapă
Și comicul funebrului convoi.

Dă-mi tot ce-n prima clipă risipești,
Și tot ce-n clipa ultimă aduni.
Dă-mi fastul siluetelor regești
Și perspectiva casei de nebuni...

Nu-i cer nimic.
Și totuși, dacă-ar vrea —
O, dacă-ar vrea să-mi dea ce nu-i cer încă!
Ar face dintr-un lac o Marmara
Și dintr-un melc, un Sfinx săpat în stîncă.

LITANII PENTRU MIEZUL NOPTII

I

5 Dormi, felină obsedată de plăcerea de-a fi-nvinsă...
A trecut de miezul nopții...
Iar duetul senzual
Orchestrat de fantezia unui Heliogabal
Pîlpîie-n finalul unei luminări aproape stinsă.

Dormi, felină cu ochi stranii
Și cu pleoape cercuite
In colori evocatoare de fanate clematite,
Dormi, felină obsedată de plăcerea de-a fi-nvinsă...

10 Culcă-ți capul pe risipa chiparoaselor strivite
De contururile-ți roze
Torturate,
Și-amorțite,
Și multiplicare-n visul unei Venere, desprinsă
15 Din anticul bronz al unei statui reconstituite.

Dormi, felină obsedată de plăcerea de-a fi-nvinsă...

II

i
I 20 Dormi, felină torturată de-al duetului final...
Plimbă-ți degetele pale pe dantelele pătate
De capriciul unor alte flori, de tine-nsîngerate,
Și respiră-n vis parfumul parcului sentimental.

Și respiră infinitul ce plutește-n străveziii
Nori,
Din care plouă-n luptă hidromelul Walkyriei...
Dormi, felină torturată de-al duetului final...

25 Dormi, ca anticele statui mutilate de barbari,
Goală toată
Ca victima primilor amanți-corsari,
Uită binecuvîntarea gestului sacerdotal
Și-ntrupează-te-n Phryneea bandelor de mercenari.

30 Dormi, felină torturată de-al duetului final...

III

Dormi, felină saturată de-al eternului simbol...
Toate dorm.
Și-n juru-ți toate sunt absente.
Pe perete,

35 Miezul nopții-a-nchis chiar ochii
Neadormitelor portrete
Și-albul ochi al luminării doarme-n stinsu-i rotogol.

Dormi cu buzele deschise, ca un filtru-n care porți
Deopotrivă-aceleași lacrimi pentru vii
40 Și pentru morți...
Dormi, felină saturată de-al eternului simbol...

Dormi, supremă frenezie de jăratie și scînteii,
Tu, ce-ți schimbi amanții-n preoți
Și pe preoți în Atei —
Dormi,
Și-n așternutul moale forma corpului tău gol
Să-mpietrească pe vecie «Crucea Sfîntului Andrei)

Dormi, felină saturată de-al eternului simbol!...

TRIPTIC BANAL

I

Viens pleurer si mes vers ont pu te faire rire.
Viens rire s'ils font fait pleurer.

TRISTAN CORBIERE

5, Prin curtea pavată cu plăci de bazalt
Răsună grăbiții pantofi de atlas,
Răsună ca stropii de ploaie ce cad,
Ce cad din înaltul și negrul pervaz,
Ce cad din pervazul pătrat și înalt
Pe plăcile negre și verzi de bazalt.

io Sunt singur...
Odaia-mi cu albi pereți
îmi pare enorma cutie de brad
în care nebunul dresor de sticleți
Și-a-nchis favoritul...

15 Și pașii grăbiți
Răsună prin curtea cu plăci de bazalt,
Răsună grăbiții pantofi de atlas
Pe plăcile negre și verzi de bazalt,
Răsună ca stropii de ploaie ce cad
Și cîntă prin curtea cu plăci de bazalt
La fel cu-aripații nebuni cîntăreți.

20 Și alba-mi cutie enormă de brad
Se clatină parcă de-atîtea cîntări.

Ascult cum se urcă pantofii pe scări,
 Se urcă spre mine —
 Alesul sunt eu —
 Și, pașii se urcă,
 Se urcă mereu
 Spre cel din odaia cu albii pereți!...

30 Și nu mai sunt singur,
 Și nu mai sunt eu.

II

Cest la femme qu'on aime â cause de
 la nuit.

VILLIERS DE L'ISLE-ADAM

35 Plouă...
 Pe trotuarul negru felinarul desenează
 O enormă violetă —
 Violetă ca umbrela japoneză ce-ncadrează
 Chipul ei oval și palid
 De nocturnă și cochetă
 40 Magdalenă.

45 Plouă...
 Pe trotuarul negru pașii ei se-ncrucășează
 Cu grăbiții pași ai celor ce-o privesc
 Și-apoi dispar.
 Și tăcuta Magdalenă
 Se strecoară ca noroiul
 Ce dispare în canalul deschis larg lângă trotuar!

50 N-are vreme s-o-nsoțească nimeni,
 Nimeni n-are vreme
 S-o mai cheme...
 Plouă, plouă...

Și trotuarul ud sclipește printre case.
 Ca o candelă aprinsă
 La icoana Magdalenei păcătoase.

55.
 Nu știu cine ești
 Și nu știi cine sunt —
 Atât mai bine.
 Hai cu mine...

60 Vom petrece-ntreaga noapte mîngîindu-ne cu dinții,
 Ca felinele,
 Și-apoi
 Vom dispărea amîndoi,
 Prefăcîndu-ne-ntr-un bloc —

65 Bloc de carne și de foc,
 Plămădit de draci
 Și-nchis
 Pe vecie în infernul unei nopți de Valpurgis.

III

70 Et tu me perdras, et je me perdrai,
 Car je suis celle qui est perdue, sitôt
 trouvSe.
 MARCEL SCHWOB

75 N-ai fost cea dintîi,
 Ești însă cea din urmă —
 Și-i destul
 Pentru-amanta celui care poate totul — tot ce vrea...
 Am vroit să fii a mea;
 Și ai fost.
 Cit timp?
 Atîta cît am vrut...

80 Și-azi dacă pleci,
 E că vreau să-și plimbe urma pe obrazii-ți albi și reci
 Dinții celor care-așteaptă,
 Dinții celor care mușcă
 Si distrug cu lăcomia tigrilor închiși în cușcă...

85 Du-te...

Strada te aşteaptă îţi surîde şi te cheamă,
 Strada-ţi zice: Vino,
 Uită ce-ai fost ieri, căci azi eşti alta,
 Uită tot ce laşi în urmă
 90 Şi te-ndreaptă fără teamă
 Spre surorile-ţi de mâine, ce tronează pe înalta
 Piramidă-nfaptă-n centrul marelui oraş...

i

i

I

STROFE PENTRU ELEMENTELE NATURII

(1930)

Priveşte
 Cum te-asteaptă-n colţul străzii precupeţii de senzaţii!
 95 Cîţi sunt?
 Unul, doi, o sută?...
 Nu... sunt mii, şi gloata creşte
 Ca tumultul de ovaţii...
 Cea dintîi a fost uitată,
 100 Cea din urmă-i aşteptată,
 Şi-aşteptarea îi excită...

i

|

lui Ion I. Pillat

f
t

Palidă sărbătorită,
 Fii de-acuma deci a lor,
 Fii de-acuma-nvingătoarea
 105 Şi învinsa tuturor.

I

i

STROFE PENTRU LUMINĂ

Și se făcu lumină!...
Și iată-te stăpînă pe cei ce-aveau să fie stăpînipe-ntreg
pămîntul...
5 Și iată-te-mpreună cu ei, pornind de mînă, ca să-i
deprinzi cu focul, cu ploaia și cu vîntul...

Și le-arătași albastrul însîngerat de soare, pădurile cu
cedri și munții cu cărbuni, cîmpiile cu grîne și mările
cu sare, livezile cu prune și iarba cu pășuni...

10 Și le-arătași viața multiplă-abia creată, și din pa-
mîntul umed, treptat, treptat, cum naște și pasărea
ce zboară și peștele ce-noată, și lupul rău ce urlă, și
mielul blînd ce paște...

15 Și le-arătași puțința refugiului prin peșteri, și
trestia să-și facă colibele pe lacuri, și cremenea cu care
lucră primii meșteri, oțelul pentru sulii și lemnul
pentru arcuri...

20 Și le-arătași minunea ce-nflorează noaptea, pe cei
ce dorm alături — strein lîngă streină — și taina-m-
preunării, sortită-n ziua-a șaptea...
Și le-arătași urmașii...
Și se făcu lumină!...

STROFE PENTRU FOC

Cînd Prometeu te-a smuls din mîna atotputernicului Zeu îmbogățind cu-o jertă nouă altaru-arhaicelor mituri', el n-a știut că — drept răsplată — în urma lui, alt Prometeu îi va reduce sacrificul la o... cutie de chibrituri...

Deși-ai rămas același veșnic, nu ești același niciodată și nici nu porți același nume cînd construiești sau cînd distrugi, sau cînd — trăindu-ți moștenirea fatală și nenduplecată — presari în urma ta blesteme sau faci să ți se-nalțe rugi...

Nu ești același niciodată...

Nici cînd despici copacii-n două, nici cînd pătrunzi din casă-n casă, amenințîndu-ne avutul, și nici cînd — strînși în jurul vetrei — ne dai ades prilej și nouă să stăm de vorbă cu bunicii, cu morții scumpi și cu trecutul...

Și totuși tu ești deopotrivă și cobeă noastră, și norocul. Și-oricare-ar fi voința Celui-de-Sus, te bme-cuvîntăm, desi din darurile vechii mitologii tu singur — Focul — mi ne-ai fost dat de bunăvoie și-a trebuit să te furăm...

STROFE PENTRU VÎNT

Nu te cunoaștem nimeni!...

Și totuși, te simțim cum mergi cu noi alături, pe cîmp și prin orașe, și cum îți schimbi ființa — proteic anonim — cu suflet de duhovnic și gesturi de cravase...

Nu te cunoaștem nimeni!...

Dar știm că tu respiri prin noi si-n orchestrarea naturii, cînd s-agită, tu ești cînd piculina cu scurte ciripiri, cînd toba unisonă cu răcnete de vită...

Nu te cunoaștem nimeni!...

Dar știm că ne ești frate, deși, mergînd alături, raminem tot străini, și cînd ne mîngîi fruntea si holdele bogate, și cînd ne smulgi copacii din cîmp și din grădini...

Cmd negrele corăbii cu pîntecele pline te simt în pmze, gata cu ele să pornești, noi știm că-ndestularea sosește, și cu tine sosesc și mateloții, si noile povesti...

Și tot așa, pe dealuri, cînd morile-și iau zborul, si anpile-ți cîntă un imn de preamărire, noi știm ca Don Quijote e-nvins, și-nvingătorul ești tu, ce ne-aduci pune, belșug și fericire.

STROFE PENTRU PLOAIE

Imperativă și sonoră ca un final de tamburină, când fulgerile vagabonde te prind și-ți sfîșie yeșmîntul, cobori spre noi, cu lăcomia păgînă, caldă și felina a unor buze pătimașe, ce-ar săruta întreg pămîntul...

Pe-acoperișurile roșii, deștepți orchestrele stridente — alarma ftizicelor goarne și tușea tobelor gripate — în ritmul cărora, pe stradă, trec nesfîrșite regimente, ce smulg aplauze compacte și aclamări halucinate.

Pe zidurile vechi de case și pe trotuarele murdare, presari miresmele aduse din necuprinsuri fără pază, și sub cupola cenușie, ființa ta multiplă pare un gest de Arhireu ce iartă, și-n urmă binecuvîntează.

Pădurile bătrîne-și cască spre tine gurile-nsetate, iar cîmpul răscolit de oameni și rumenit adînc de soare te-nghite lacom...

Și de-a lungul șoselelor kilometrate, tu pari un șir de caravane ce duc Saharei de mîncare.

STROFE PENTRU ZĂPADĂ

Mireasă-a brazilor geometrice și-a brazdelor însă-mînțate — solemnitate albă, rece, fatală, mută și divină — tu vii cu grații de Madonă sau de Fecioară bizantină și pleci cu gesturi de bacantă, stigmatizată de păcate.

Nu te dorește-aproape nimeni, deși te-asteaptă totii să vii... Și frumusețea ta bizară n-o cîntă nimerii decît, poate, îndrăgostiții de imagini abstracte și imaculate — cumînții tăietori de lemne și nebunatecii copii.

Și^ totuși, când cobori — suspectă, insinuantă și egală — pe cîmp, pe arbori și pe ape, pe străzi, pe case și pe noi, tu schimbi în plăsmuiri lunare întreaga pastă de noroi, iar pe Măria din Magdala o-mbraci în peplum de vestală.

Și-n timp ce toți, deopotrivă, pigmei și umiliți, simțim puterea-ți magică ce-ngheață, distruge arde și creează, doar ciorile sacerdotale te mai insultă și-ți pătează — cu ieroglifile lor negre și stranii — albiil unanim.

STROFE PENTRU ÎNTUNEREC

STROFE PENTRU CELE PATRU ANOTIMPURI

(1930)

i

După fiecare act al tragediei, tu cobori banal ca o cortină, și din spasmul agoniei de lumină împrumuți aspecte noi monotoniei. •

întunec... întunec... întunec!...

5 Cu veșmîntul tău de doliu sau de gală, tu-nfrățești o noapte boreală cu orchestra unui dirijor isteric...

Tu unifici adevărul cu minciuna, tu amesteci frumusețea cu urîtul și-ntregești prezentul cu trecutul, cînd nimicul și cu totul făceau una...

10 Ca o pleoapă obosită, sub povara unei lacrimi încrustate între gene, tu te-nalți și te cobori alene, alternînd asfaltul cu CarraraL.

întunec — frate bun cu nebunia, cu iubirea, cu păcatul și cu crima — tu ești ritmul infinitului și
15 rima, ce 'ne legi în somn cu veșnicia.

PRIMĂVARĂ INUTILĂ

lui Adrian Maniu

Sufocată de viața cu program
Și de-același «va urma» cotidian
Al savanților cu barbă, cu șoșoni și ochelari —
Pedagogi și profesori octogenari
De algebră, geografie și pian —
Primăvara
A izbit cu pumnu-n geam
Și-a fugit din pension
De la « Notre-Dame de Sion ».

io I-am citit isprava-n calendar
Și-am pornit îndată după ea
S-o-ntîlnesc în Cișmigiu
Sau la Șosea,
Cum făceam alt'dată-n fiecare an,
15 Cînd eram și eu ca ea — un licean
Cu frecvența cursurilor pe... trotuar...

Dar de data asta, nu știu cum,
N-am dat nici măcar de urma ei pe drum...
Poate n-am mai cunoscut-o eu...
20 Poate drumul ei și drumul meu
S-au schimbat de mult,

VARA ÎN CAPITALĂ

- Și-acum
 Nu mai fac același drum.
- 25 Sau pe drumul de la Ateneu
 Pînă la Șosea
 Și hipodrom
 Primăvara n-a-ntîlnit în capitală nici un om
 Să-i ureze ca pe vremuri «bun sosit».
- 30 Și probabil că de ciudă în oglindă s-a privit,
 Și-a dat seama c-a visat,
 C-a spart geamul doar în vis
 Și că visul evadării n-a fost vis adevărat!...
- 35 Primăvară, primăvară,
 Inutila mea fecioară,
 Nu cumva te-ai sinucis?.
- 10 Au plecat bucureștenii toți la băi
 Și cu Vara n-au rămas în capitală
 Decît morții și gardiștii...
 Iar pe străzile pustii și prin odăi —
 Praful ce se-ngroașă zilnic,
 Și-n covoare —
 Moliile cu prezența lor fatală
 Și cu veșnica lor poftă de mîncare...
- 15 De urît că n-are ce să vadă
 în monumentală noastră capitală,
 Vara umblă toată ziua-n pielea goală
 Prin apartamente-nchise
 Și pe stradă —
 De la Parcul Carol la Șosea
 Și de la Șosea la Cotroceni,
 însoțită de o droaie de țigani
 Și de olteni,
 Care vînd cireși, rahat și limonada
 Și-o poftesc să cumpere și ea...
- 20 Vara însă-i fată de la țară —
 Bleaga și prostuță ca o' oaie —
 Nu știe că-n capitală

25 Este si-o «Baie centrală»,
Si cînd simte că-i zăduf din cale-atara
Se răsfață-n Dîmbovița cît îi place,
Ca Suzana clasică, la baie...

30 Iar pe mal, gardiștii — cască-gura —
O mănîncă cu privirea lor șireata.
Ca bătrînii poftitori de trup de tata,
Și se-ntreabă:
Ce să-i facă?..
Să-i dea pace,
Sau s-o vîre-n beci la prefectura.'.

CU TOAMNA ÎN ODAIE

lui Dion Mardan

Mi-a bătut azi-noapte Toamna-n geam,
Mi-a bătut cu degete de ploaie...
Și la fel ca-n fiecare an,
M-a rugat s-o las să intre în odaie,
Că-mi aduce o cutie cu Capstan
Și țigări de foi din Rotterdam...

10 Am privit în jurul meu și-n mine:
Soba rece,
Pipa rece,
Mîna rece,
Gura rece...

15 Doamne!.. Cum puteam s-o las să plece?
Dacă pleacă, cine știe cînd mai vine?
Dacă-n toamna asta, poate,
Toamna-mi bate
Pentru cea din urmă oară-n geam?
«Donnez-vous la peine d'entrer, Madame...»

Și femeia cu privirea fumurie
A intrat suspectă și umilă

20

Ca o mincinoasă profeție
De Sibilă...

A intrat...

Și-odaia mea-ntr-o clipă
S-a încălzit ca un cuptor de pâine^
25 Numai cu spirala unui fum de pipa |
Și cu sărutarea Toamnei, care mîne
O să moară... vai!...
Bolnavă de gripă...

DE VORBĂ CU IARNA

lui Ion U. Soricu

M-am întâlnit cu Iarna la Predeal...
Era-mbrăcată ca și-acum un an,
Cu aceeași albă rochie de bal,
Păstrată vara sus, pe Caraiman...

5

Călătoream spre țara unde cresc
Smochine, portocale și lămii...
Eram într-un compartiment de clasa I,
Cu geamul mat, pietrificat de ger,
Și canapeaua roșie de pluș,
10 Sub care fredona-n calorifer,
Sensibil ca o coardă sub arcuș,
Un vag susur de samovar rusesc...

15

Și-am coborât în gară, pe peron,
Să schimb cu iarna câteva cuvinte...
Venea din Nord,
Venea din Rosmersholm —
Din patria lui Ibsen și Bjornson,
De-acolo unde,-n loc de soare
Și căldură,
20 înfrigurații cer... Literatură...

Și m-a convins c-acolo-i mult mai bine
Decît în țara unde cresc smochine,
Curmale, portocale și lămîi,
Și din compartimentul meu de clasa I
M-am coborît ca un copil cuminte
Și m-am întors cu Iarna-n București...

O! Tu, sfătuitoarea mea de azi-nainte,
Ce mare ești,
Ce bună ești,
Ce caldă ești!...

STROFE PENTRU FAPTELE DIVERSE

(1930)

ULTIMA ORĂ

lui Horia

La Circ...
Un accident banal —
Un acrobat,
Un salt mortal
Și...
Acrobatul nu s-a mai sculat...

Alămurile din orchestră au tăcut,
Iar clovnii din arenă au țipat...
Dar publicul din staluri n-a crezut
Că poate fi și-un accident adevărat
Și-a fluierat...
Zadarnic —
Mortul n-a mai înviat...

Păcat de el!...
Era un tânăr acrobat frumos,
Cu corpul tatuat de sus și pînă jos,
De care publicul se minuna,
Cînd îl vedea-ndoit ca un inel,
Sau cînd pe bara fixă se-nvîrtea
Ca o morișcă de cafea
Cu balerina lîngă el!...

Dar balerina nu-l iubea!..

Povestea lui?
Hm!...
Povestea mea —
A mea,
A ta
Și-a altora!...

Același accident de circ, banal.
O zi « *relâche* »
Și-apoi, la fel,
Cu-aceeași balerină lângă el,
Alt acrobat...
Alt salt mortal!..

MOARTEA PASAGERULUI

lui Perpessicius

Octombre-a zugrăvit pe cer,
Cu nori de-argint, de plumb și de oțel,
Tavanul unei cameri de hotel
în care s-a-mpușcat un pasager...

Miroase-a igrasie...
Din tavan,
Bucăți de tencuială-ncep să cadă...
Octombre-și varsă ploaia rece-n stradă
Și pasageru-și spală rana în lighean...

în vârful unui plop, o cioară,
Sau poate pălăria neagră din cuier
A pasagerului ce-a vrut să moară,
întreabă vîntul:
— Cît mai e pînă la cer?...

15

Și, după cîteva minute de tăcere,
Pornește-n zbor, din plopul desfrunzit,
Spre cimitirul din apropiere...

Probabil pasagerul a murit!

PASTEL PROFAN

25

Iar de la fereastra plină de zambile
Albe,
Roze
Și liliachii,
Stărița face morală unui câine,
Care persecută bieteles pisici
Și s-ascunde noaptea prin... chilii...

lui Damian Stănoiu

Pălmuiți de vânturi
Și scuipați de ploi,
Sfinții de pe zidul monastirii
Dezbrăcatu-s-au de-odăjdii
Și-au rămas aproape goi,
Ca Isus Cristos în clipa răstignirii...

În pridvorul monastirii e noroi
(Fiindcă maicile nu umblă cu galoși),
Și de-atîtea cîmpenești cucernicii
Sfinții par sătui...
Și somnoroși,
Cască-n ritmul Sfintei Liturghii...

Lîngă zidul monastirii e-ngropat
Un curtean ucis de Vodă, pentru-o jupîniță,
Cam prin «una mie șase sute» — leat —
Cînd Muntenia era voievodat,
Și curtenii toți, boieri de viță...

Restul peisajului:
Urzici
Pentru postul Paștilor, ce-ncepe mîine...

AMIAZĂ RURALĂ

lui I. Al. Valjean

5 E cald
 Și lacul pare o hartă de noroi...
 E harta unei țări după război,
 în care — dezgustat de-atîta murdărie —
 S-a sinucis și ultimul broscoi,
 Un biet școlar cu nota 3 la geografie...

10 Pe malul lacului,
 Un bou,
 O vacă,
 Un vițel
 Și-un taur
 Recită *Testamentul nou*
 Și poezia veche, din clasele primare:
 «Viitor de aur
 15 Țara noastră are!.. »

20 Iar pe șoseaua comunală,
 Cîrciumarul,
 învățătorul,
 Popa
 Și notarul —
 Cei mai de seamă gospodari din sat —
 Se ceartă pe un scaun vacant de deputat.

SEARĂ RURALĂ

lui Nichifor Crainic

Se uită soarele-napoi...
 O fi pierdut ceva,
 Sau, poate,
 Așteaptă-n deal vreun car cu boi,
 Să-l plimbe și prin alte sate
 Cu gospodari și holde mai bogate?...

în sat la noi,
 Biserica, de veche ce era,
 în anul cînd a fost cutremur de pămînt
 S-a prăbușit cu turlele-n șosea,
 Și-azi casele — atîtea cît mai sînt —
 Par jucării
 Pentru copii
 Iar plopilor, coșuri negre de mașini
 Ce-au treierat
 Bucatele din sat
 Pentru străini...

Prin curți,
 Găinile și porcii s-au culcat,
 Femeile au pus de mămăligă,
 Iar oamenii s-au pus la sfat
 Cu popa ce-a sosit într-o cotigă

De la oraș,
Unde-a schimbat sedilele de caș
Cu trei duzini de luminări de ceară,
Că-n cimitir la noi, ca-n orice sat
Sunt îngropați si trei flăcăi, morți pentru jara...

Dar unde-i soarele din deal?...
Parcă-aștepta
Pe cineva...
Pesemne că, gonit de lună,
Și-a dat cu popa «noapte bună»
Și-a scăpătat...

PLOAIE URBANĂ

lui Corneliu Moldovanu

Plouă!...
în orașul nostru românesc
Plouă așa cum știm cu toți că plouă —
Plouă «gris» ca-ntr-o estampă japoneză.,

10 Pietonii pe trotuare se răresc,
O trăsură cu un «Chrysler» în viteză,
Trec în sens invers
Și se ciocnesc...
Iar un popă cu sutana nouă
Stă lipit de chioșcul de ziare,
Ca un Crist de abanos într-o vitrină
Plină
Cu tot felul de obiecte rare...

15 Plouă...
Și-n orașul nostru ploaia cîntă,
Cîntă ca un fonograf stricat...
De trei zile și trei nopți, neîncetat,
Un tenor cu vocea falsă se frămîntă
20 Și pe străzi,
Și-n curte la palat...

Un tramvai se-ntoarce de la gară,
Si-n tranvaiul plin de pasageri
toată lumea cîntă-n cor pe dinafară,
Ce-a cîntat și ieri,
Și-alaltăieri...

Plouă!...
Si-n orașul nostru românesc,
Bîntuit de gripă și ftizie,
Tinerii fumează și tușesc,
Iar bătrînii dorm în veșnicie,
Ca soluțiile puse-n... (paranteză)..

Plouă «gris» ca-ntr-o estampă japoneza.

ACUARELĂ

Glaudiei Millian

în orașu-n care plouă de trei ori pe săptămîna
Orășenii, pe trotuare,
Merg ținîndu-se de mînă,
Și-n orașu-n care plouă de trei ori pe săptămîna,
De sub vechile umbrele, ce suspină
Și se-ndoaie,
Umede de-atîta ploaie,
Orășenii pe trotuare
Par păpuși automate, date jos din galantare.

în orașu-n care plouă de trei ori pe săptămîna
Nu răsună pe trotuare
Decît pașii celor care merg ținîndu-se de mînă,
Numărînd
în gînd
Cadența picăturilor de ploaie,
Ce coboară din umbrele,
Din burlane
Și din cer
Cu puterea unui ser
Dătător de viață lentă,
Monotonă,
Inutilă
Și absentă...

în oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămîna
 Un bătrîn şi o bătrînă —
 Două jucării stricate —
 Merg ținîndu-se de mîină...

MARINĂ ESTIVALĂ

lui Victor Eftimiu

în port, nici un vapor,
 Şi-n larg,
 Nici fum, nici pînză, nici catarg!...

5

Din Orientul plin de soare,
 De flori, de fructe aromate
 Şi de poveşti neterminate,
 Din Orientul plin de soare
 Şi maladii molipsitoare
 N-a mai sosit în port, de-azi-noapte,
 Nimic —

10

Nici flori, nici fructe coapte,
 Nici opium, nici tutun de pipă...
 Nici aspirină pentru gripă...

15

în port e linişte,
 Şi-n zare —
 tot linişte (dar mult mai mare).
 în larg sirena nu mai ţipă
 Şi macaralele-au tăcut,
 Iar sus, pe dig, hamalii dorm,
 Duhnind a spirt şi-a iodoform...
 Şi portul parcă-a dispărut...

20

25

Doar farurile — luminări marine —
Mai stau de veghe, nu știu pentru cine,
Și grave, ca niște Sibile
Ce rătăcesc pe Euxin,
Șoptesc:
«Trec zile după zile
Și-Argonauții nu mai vin!...»

PASTEL BANAL

pictorului Nicu Dărăscu

5 Frecîndu-și pîntecele de oțel fierbinte
De cheiul rece, umed și murdar,
Un *cargo-boat* norvegian
Respiră sufocat și rar
Ca un mamut antedeluvian...

io Ghicești c-ar vrea să plece iar
Spre nordul nopților polare,
Să se-nfrățească la-ntîmplare
Cu luciul primului ghețar...
Dar negrele otgoane-l țin în frîu
Și macaralele murdare
Descarcă-n el vagoane-ntregi de grîu...

15 Pe cheiul rece, umed și murdar
Hamalii dorm ca grînele-n hambar,
În timp ce mateloții beți, pe bord,
Rînjesc cu pipele-ntre dinți
Și plîng cu ochii-ntorși spre Nord,
Cînd fumul pipelor fierbinți
Trezesc pe rînd în fiecare
20 Aceeași veșnică-ntrebare:
«În care fund opac de mare
Vor acosta și ei pe veșnicie,

Ca și mamuții problematici
Din'cărțile de geologie?...»

Și-n timp ce portul se topește-n soare,
Un matelot își sparge pipa-n dinți
Si... moare.

ELEGIA DOMESTICĂ

Mioriței

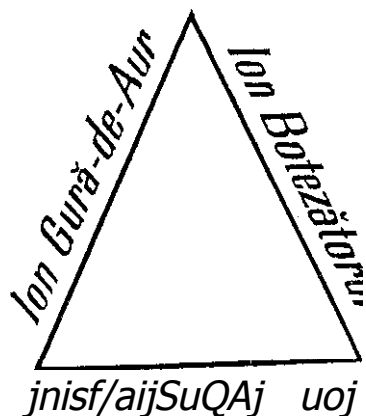
Tu, care-mi intri-n casă cu toamna fumurie,
Cu ziua ce se duce
Și noaptea ce-o să vie,
În casa mea fii binevenită...

5 Iată-mi casa!

 întoarce doar butonul electric din perete
 Și-mprieteneste-ți ochii cu tot ce poți vedea,
 Căci casa mea e-ntreagă, de-acum, și casa ta...
!0 Fii prietenă și soră cu *hall-vl* și terasa,
 Cu treptele ce urcă sub rustice covoare
 Spre sala de mâncare
 Și-odaia de culcare,
 Cu sfinții din icoane și morții din portrete,
 Cu cîinele, ce-ți linge manșonul de-astrahan,
!5 Și cu pisica albă, ce toarce pe divan...

 Oprește-ți apoi ochii pe frunzele de laur
 În care se-ncadrează, sanctificînd decorul,

Patronii mei — Triunghiul:

Iar pe comoda veche privește-i cum stau gata
Să-și părăsească parcă, de bucurie, rama,
Un domn cu ochii-albaștri și bucle brune:
Tata!...
Și-o doamnă cu ochi negri și bucle blonde:
Mama!...

Tu, care-mi intri-n casă cu toamna fumurie,
Cu basmele bunicii
Și Faptele diverse,
În casa mea fii binevenită,
Pentru mine
Și pentru-aceste chipuri, de praf și vremuri șterse,
Ce te privesc din rame cu-aceeași duioșie
Ca-n zilele când, toamna, soseam și eu cu tine.

VESPERALĂ

Iui Gala Galaction

Femeia care mi-a vorbit aseară
De constelații fixe
Și stele căzătoare
Avea figura lungă și verde ca o pară
Și ochii negri-galbeni ca un adînc de mare.

Femeia care mi-a vorbit aseară
De lucruri mici și fără importanță
Avea în glas căldura soarelui de vară
Și-n gînd accentuate propuneri de-alianță.

10 Femeia care mi-a vorbit aseară
Avea idei frumoase, dar bizare...
Spunea că «plopul fără soț» sunt vorbe de ocară,
Și toți Luceferii din cărți sunt stele căzătoare...

15 Femeia care mi-a vorbit aseară
(Și care-o să-mi vorbească viața toată)
Ă fost o dată Mamă,
Dar a rămas Fecioară...
Și Fiul ei nici astăzi n-are Tată!..

RÎNDURI PENTRU SULAMITA

lui Benjamin Fundoianu

Sulamita, Sulamita!..
Regele-nțelept cinstit-a
Trupul tău cu pofta lui...
Și-n pământul Canaan,
Ca o floare parfumată de gutui
Lîngă trunchiul unui cedru din Liban,
Regele-nțelept voit-a
Să-ți închine, Sulamita,
Și Coroana,
Și viața,
Și divina-i Palestina,
Căci amanta pentru rege
E mai mult ca o Regină!...

Dar tu minte n-ai avut...
Și cînd regele te-a vrut,
Din palatul lui cu-o sută de odăi
Și de terase
Ai fugit pe Galaad,
Să-i paști caprele rîioase,
Și din stelele ce cad
Să-ți faci vise mincinoase
Sub umbrela unui brad...

Lădatu-te-au Profeții
Și-nțeleptul Solomoi,
Ca pe macii din Șaron,
Ca pe crinii din Șenir,
Ca pe grîul din Sulem...
Dar din laudele toate
N-ai cules decît scaieții
Și fatidicul blestem
Să nu-i poți fi nici amantă,
Nici nevestă...

Iată ce-a fost scris la lege!

Sulamita, Sulamita,
Pentru ce-ai fugit de Rege
Și-ai fost proastă?...

Je suis la femme, on me connaît

JULES LAFORGUE

lui A. I. T. Stamatiad

Cînd vei vedea-ntre geamuri, la fereastră,
O cupă de cristal,
Și-n cupa de cristal, o floare-albastră —
Simbolul unui *rendez-vous* banal —
5 Oricine-ai fi, să intri fără teamă,
Căci gura mea te-așteaptă
Și trupul meu te cheamă!...

Necunoscut, sau prieten vechi,
Nu-mi pasă!...
10 Oricine-ai fi, tu poți intra oricînd la mine-n casă,
Căci casa mea e casa tuturor,
E madreporul magic de mărgean
Spre care năvile-și îndreaptă prora,
Să-și caute-adăpost în plin ocean...

15 Și-așa cum sunt—
Femeie sau fecioară,
Plebeie anonimă sau regină —
Eu te primesc cu-aceeași simpatie
Și-oricine-ai fi,
20 Al meu ești pe vecie!

Bine-ai venit, preludiu de gitară!...
Bine-ai venit, final de mandolină!...

Toamna a trecut pe lîngă mine
(Strada era plină de femei),
Toamna a trecut pe lîngă mine
Și m-a luat de braț fără rușine
Ca să-i fiu întreaga noapte-al ei.

M-a tîrît apoi într-o grădină
(Pomii galbeni, cerul cenușiu),
M-a tîrît apoi într-o grădină,
Și-n grădina plină de rugină
M-a culcat în iarbă ca-n sicriu,

Și mi-a zis: închide ochii bine
(Somn ușor de-acuma, dragul meu);
Și mi-a zis: închide ochii bine,
Și m-a sărutat fără rușine;
Și mi-a zis: De-acuma ești al meu!

NIHIL

25

C-afară nu-i nimeni —
Nimic din ce-ai vrea
O dată măcar să mai fie...
E numai femeia din fotografie,
O mapă cu «lied»- uri de Grieg pe pian
Și fumul ce urcă din pipă-n tavan...

lui Scarlat Froda

5

Ascultă!...
Nisipul aleii,
Trosnește ca focul din vatră,
Și treptele scării de piatră
Sărută pantofii femeii
Ce bate grăbită la poartă
Cu degete-absente de statuie spartă...

Privește!...
Tăcerea coboară-n spirale
Rotunde și-ovale,
Ca niște confeti de-aceeași coloare...
Aleea-i o stradă cu două canale
În loc de trotuare,
Castanii par mături proptite de zid,
Iar scara de piatră (în loc să se urce^
Coboară cu treptele-n vid...

Privește și-ascultă —
Ce liniște goală...
Solemnă...
Și mută!..

Deșteaptă-te, frate, și nu mai visa,

ÎMPĂCARE POSTUMĂ

25

Și-n drumul nostru-aproape pe sfârșite
Dă-mi cel puțin speranța efemeră
Că-ntr-un apropiat istoric zori de ziuă
Buna Clio

Ne va-mpăca definitiv sub piatra
Aceluiași mausoleu meschin —
Eu, lopătar pe ultima-ți galeră,
Tu, parodia mării Cleop'atraL

Olguței Crușevan

Deschide-mi poarta inimii pictată
Cu *vermillon* și-albastru de cobalt,
Și intră-fericită-nvingătoare —
în minuscula-mi «sală de-așteptare»
Pe-a cărei pardoseală-mpestrițată
Cu plăci hexagonale de bazalt
Șopîrlele versifică la soare
Și viperile-nvață geometria...

E tot ce mi-a rămas din măreția
Și nebunia fastului regesc
Cu care-aș fi-ncercat să te iubesc!...

Alhambra-i azi o circiumă banală,
Veneția, o lamă de cuțit,
Canossa, o iluzie papală,
Și Muntele Măslinilor, un mit...

Alege-ți, dar, tu singură trofeul
Ce te-ar putea despăgubi de morții
Căzuți în fața porții...
împodobește-ți apoi gineceul
Cu zîmbete și plante otrăvite,

ECHINOX DE TOAMNĂ

Un plop pe malul Oltului,
O cioară
Și-un glas ce pastișează veșnicia

25

Ascultă-1 înc-o dată, Doamnă...
E glasul echinoxului de toamnă.

Ascultă, Doamnă!...
Ascultă glasul echinoxului de toamnă,
Ce aiurează-n vârful unui plop
Strident,
Dar înțelept ca un Esop...

În locul veveriței de-astă-vară,
Pe care pădurarul vrea s-o-mpuște
(Fiindcă-ncercase să te muște),
Pe-aceeași cracă stă acum o cioară!..

10 E simbolul idilelor defuncte —
Idilele de vară (la munte sau la mare).
Un scriitor,
O cetitoare,
O strângere de mână,
15 Un «ah!»,
O sărutare...
Și-n urmă: puncte, puncte, puncte...

E tot ce-a mai rămas din noi —
Din păpădia
20 Iubirii noastre scurte de-astă vară:

PLASTICĂ MEDIEVALĂ

25

Azi plouă iar la Bran...
Ce zici?...
Nu vrei să revedem șoseaua udă,
Donjonul cu ferestre mici
Și cavaleru-n zale de oțel
Ce-așteaptă dornic să ne mai audă
Bătînd în poarta vechiului castel?..

Plouase...
Și șoseaua-n vale
încercuia ca un inel
Donjonul vechiului castel,
împodobit cu sfinți de piatră,
Cu seniori și cu vasali,
Cu cerbi goniți de cîini ce latră
Și-ntregul fast al vieții feudale
Cu castelanii ei medievali...

Deși ne cunoșteam de-atîția ani,
Noi, totuși, parcă nu ne cunoșteam,
Că ne priveam (nu știm de ce) cu ochi dușmani...

Dar în donjonul vechiului castel
în care ne urcasem numai noi,
Fantoma unui cavaler în zale de oțel
Ne-a strîns deodată-n brațe pe-amîndoi,
Și-un zgomot de metal ne-a deșteptat
Exact în clipa cînd ne sărutam
(Ca-ntr-un tablou)
în rama ferestrei fără geam,
Dar cu zăbrele strîmbe și vechi de fier forjat.

PIANISSIMO

25

Hai să ne iubim în cinstea
Lui Giacomo CasanovaL.

S-a-nserat...
Nu se mai vede pe covoare
Nici o floare...

lui Anton Bibescu

S-a-nserat...
Nu se mai vede pe covoare
Nici o floare...
în bogatele-ți inele
Nu mai suferă — vasal —
Nici un suflet mineral,
Nici un gest de mâini rebele
Nu mai turbură-nserarea
Ce s-ascunde-ntre perdele
Sugrumîndu-și respirarea
Pe tablouri,
Pe icoane,
Pe oglindă,
Pe sofa
Și pe roșia lalea,
încrustată,
Ca o pată
De amurg, pe gura ta...

între noi și restul lumii
S-a lăsat ca o cortină
Agonia unei dîre de lumină...
Hai să punem capăt glumei
Și, sub brațele troiței oltenești* de la Corcova,

Așteaptă-ne la fel încă un
Un an măcar...
Atît...
Un singur an...

Iubire, bibelou de porțelan

Iui Theodor Solacolu

Iubire, bibelou de porțelan,
Obiect cu existența efemeră,
Te regăsesc pe-acceași etajeră
Pe care te-am lăsat acum un an...

îți mulțumesc!...
Dar cum?... Ce s-a-ntîmplat?...
Ce suflet caritabil te-a păstrat
în lipsa mea,
în lipsa ei,
în lipsa noastră?...
Ce demon alb,
Ce pasăre albastră
Ți-a stat de veghe-atîta timp
Și te-a-ngrijit
De nu te-ai spart
Și nu te-ai prăfuit?...

Iubire, bibelou de porțelan,
Obiect de preț cu smalțul nepătat,
Rămîi pe loc acolo unde ești...
Să nu te miști...
Și dacă ne iubești —
O L. dacă ne iubești cu-adevărat —

STROFE PENTRU MINE SINGUR

(1930)

Ion Minulescu de Cornel Michăilescu, după voi. *Spovedanii*

ANDANTE RELIGIOSO

Domniței Martha

Așa va fi —
La noapte, cînd vom ieși-n pridvorul
Bisericii zidite de Vodă Brîncoveanul,
Să-ngenunchem cu sfinții,
Cu popii
Și poporul,
În fața Celui care își ia la noapte zborul
Ca o fregată albă ce traversează-oceanul,
Ne vom aduce-aminte că ne urîm,
Deși
Purtăm în noi aceleași păcate ancestrale,
Și-n clipa unanimei iertări sacerdotale,
Șireți — ca și strămoșii defuncți —
Ne vom privi
Cu ochi superbi de bestii ecuatoriale...

Iar cînd sfîrșitul slujbei ne va găsi-ncrustați
Pe-aceeași panoplie de crime și de viții,
Ne vom topi ca ura dintre boieri și-argați
Și ne vom strînge-n brațe ca doi dușmani blazați,
Ce-au ars numai rachete
Și focuri de-artificii!...

REGĂSIRE POSTUMĂ

25

Ca niște sărutări înăbușite
Și frescurile, mute, suspinau
Ca-n clipa despărțirilor grăbite —
Și frescurile mute, bizantine,
Păreau pictate și-ncrustate-n mine!.

30

Un tânăr blond, cu sulică și scut,
La poarta casei mele s-a oprit
Și-n poarta casei mele a bătut,
Ca un strigoi în poarta monastirii
În care toți călugării-au murit...

lui Liviu Rebreanu

Cohorta amintirilor rebele
A poposit în fața casei mele —
Și-n poarta casei mele a bătut
Un tânăr blond, cu sulică și scut.

Ce dureroasă-i clipa regăsirii
Cu cel ucis de propriul tău cuțit!.

De teama amintirilor rebele
M-am hotărât să mă cobor în mine —
Să-l regăsesc pe cel ce-am vrut să fiu
Și mortul să-ntregească pe cel viu!...

10

Și-am coborât...
Dar m-am găsit străin
Ca-ntr-un cavou de templu bizantin
Cu funerare vase de argilă
Și zidurile umede și pline
De sfinte și fecioare bizantine,
15 Ce mă priveau cu dragoste și milă
Cum mă cobor tot mai adânc în mine,
Tot mai străin de cel ce-am vrut să fiu.

20

Pe lespezile umede, sfințite
De lacrimile plînse pentru mine,
Sandalele-mi profane răsunau

PE HARTA EUROPEI

lui Aristide Blank

Azi-noapte-am stat de vorbă cu plopii
Și cu vîntul!...
Mă cunoștea și vîntul,
Mă cunoșteau și plopii —
Mă cunoșteau din vremea
Cînd colindam pămîntul
Cu gîndul
Și cu ochii pe harta Europei.

Și mi-am adus aminte de nopțile de vară
Cînd o porneam de-acasă;
Abia ieșit pe poartă,
Mă și vedeam departe, prin nu mai știu ce țară...
Dar mă trezeam spre ziuă cu ochii tot pe hartă.

Și mi-am adus aminte de ce-aș fi vrut să fiu—
Un plop ce se ridică spre cer
Și-un vînt grăbit,
Ce-nconjură pămîntul mereu...
Și-ntr-un tîrziu,
M-am căutat pe hartă, dar nu m-am mai găsit.

SPOVEDANIE

lui Paul Zarifopol

Nu beau,
Nu cînt
Și nu iubesc!...

Sunt ca un vechi răboj de lemn,
Pe care-ncep să-mi recitesc
înfrîngerile-n sens invers,
Că-n suflet, fiecare semn
De pe răboj se schimbă-n vers...

Privesc pe cei ce trec mereu
Pe jos, pe sus, pe străzi, prin gări —
Botezuri, nunți și-nmormîntări,
Și parcă-n fiecare grup
Obiectul principal sunt Eu,
Ca aurul lichid din stup...

Și mă revăd așa cum ieri,
Și patruzeci de ani în șir,
Schimbam cireșii-n palmieri,

Pe tata mare-n «Uncie Sam»
Și Oltul în Guadalquivir...

Pe cînd iubeam,
Cîntam
Si beam!...

SOLILOCUL NEBUNULUI

lui Tudor Arghezi

Aș vrea să-mi sparg vitrina cu minciuni
Și-nchis apoi în rafturile goale,
Solemn ca-ntr-un ospiciu de nebuni
Să-mi fac bilanțul boalei ancestrale.

5 Falit, timid, umil și resemnat,
Aș vrea să mă cunosc întâi pe mine,
Și vechiul sfat al bunului Socrat
Să-l scriu pe geamul noilor vitrine.

!0 Și-așa, stăpîn pe tot ce este-al meu,
Aș vrea să mă desfac de orice vină,
Să-mi pot expune-n For și-n Coliseu
întreaga mea origine divină...

15 Aș vrea să ies din geometria-n spațiu
A zîmbetelor binevoitoare
Și-n «mediocritatea» lui Horațiu
Să intru-nvingător pe poarta mare.

Femeii ce-mi va spune «te iubesc»
Aș vrea să-i smulg cuvintele din gură

SCRISOARE

20 Și buzele cărnoase să-i strivesc
Cu dinții mei de plug prin arătură...

25 Iar pașilor ce-mi plectisesc timpanul
Aș vrea să nu le mai aud cadența
Decît în clipa-n care căpitanul
Va comanda matrozilor *Partenza*.

Cu gîndul și cu ochii-nfipti în largul
Poemei ce-și întîrzie sfîrșitul
Aș vrea să fiu totuna cu catargul,
Ce sfîsie în două infinitul,

lui Alex. Mavrodi

30 Și-n timp ce pentru semenii din turmă
Va-ncepe să lucreze-adînc lopata,
Aș vrea — plecat din țară fără urmă —
Să putrezesc pe Rio de la Plata!...

Mă-ntrebi ce fac?...
Ce vrei să fac
Mai mult decît s-aștept... să tac...
Să casc... să dorm și... să visez
Pe fondul roz al unei vechi Ghiordez,
Pe care cîteodată sade
Și blonda mea Scheherazade...

Fac ce-am făcut și ieri
Și totdeauna —
Mă bat cu vîntul și mă cert cu luna...
Din cînd în cînd mă urc pe deal, spre soare,
Să mă-ntregesc cu globul lui fierbinte —
O veche și unică sărbătoare
Ce-o prăznuiesc de patruzeci de ani...
Cu Oltul, însă, nu mai stau de vorbă,
Că-i monoton și mărginit la minte,
Și nu știe să curgă decît spre Drăgășani...

Fac pe Narcis în apa din fîntînă,
Sărut pe Maica Domnului de pe troiță,
Pe Sfîntul Petre-l duc spre cimitir de mîină,
Citesc pe Jules Laforgue
Și pe Arthur Rimbaud,

25 Iar cînd îmi iese-n cale Domnul Niță —
 învățător și... cîrciumar și... deputat...
 Mă-nchin umil în fața Cristosului din sat,
 îl scuipe în frunte
 Și îi dau cu «Huo!»...
 Și-așa răzbun și pe Laforgue
 Și pe Rimbaud...

30 Iar cînd se face noapte și tăcere,
 Cînd boii dorm pe burtă
 Și oamenii pe spate,
 Mă fragmentez în pietre nestimate
 Și porcilor mă dau să mă digere...

PARTENZA

lui Constantin Brîncuș

10 Partenza!...
 Mă cheamă tangenta
 Vieții multiple, trăită-n beția
 Și-n visele roze și verzi de hașiș...
 Mă cheamă bizara, prelunga și lentă
 Minciună-a vieții trăită-n decorul
 Haotic al clipei cînd cu-ochii închiși
 Aplauzi actorii,
 Ucizi autorul,
 Bisezi nebunia
 Și-n ultimul stadiu de metamorfoză,
 Cu ultima doză
 începi agonia!...

15 Partenza!...
 Mă cheamă portretul
 Femeii absente, cu ochii topiți
 în două elipse concave de smoală...
 Mă cheamă parfumul ocult și magnetul
 Mulatrelor blonde cu dinți poleiți,
 20 Cu unghii vopsite — albastre și roze —
 Și-n clipa supremă, cu gesturi și poze
 De convalescente sătule de boală!...

Partenza!...
Mă cheamă oceanul
25 Și glasul sirenei ce-anunță plecarea
Spre sudul fantastic al «Fetei morgane»,
Mă cheamă suprema-nfrățire cu anul,
Cu luna, cu ziua, cu ora, cu clipa
Cînd gestul fatidic sfîrșește risipa
30 Aromelor calde de ceai și banane;
Cînd Yama ne șterge din Wansa prezența.
Mă cheamă-nserarea eternă —
Uitarea!...
Mă cheamă supremul adio!...
35 Partenza!...

STROFE PENTRU CEL-DE-SUS

(1930)

lui I. G. Duca

RUGĂ PENTRU DUMINICA FLORIILOR

Dezleagă-mă, Părinte, de ce-am jurat să fiu
Și iartă-mă că-n viață n-am fost decît ce sînt
Un cîntec prea devreme, sau poate prea tîrziu,
Un ropot scurt de ploaie
Și-un mic vîrtej de vînt...

Dezleagă-mă de vina de-a fi-ncercat să fac
Granit din cărămidă
Și bronz din băligar,
Colan de pietre scumpe din sîmburi de dovleac
Și-un Pegas cu-aripi duble din clasicul măgar...

Și iartă-mă că-n viață n-am fost decît așa
Cum te-am văzut pe tine —
C-așa credeam că-i bine!...
Dar azi, cînd văd că-i altfel de cum am vrut să fie,
Stropește-mi ochii, Doamne, cu stropi de apă vie,
Retează-mi mîna dreaptă
Și pune-mi strajă gurii,
Alungă-mi nebunia din scoarțele *Scripturii*
Și-apoi desprinde-mi chipul de pe icoana Ta
Și fă să uit c-odată am fost și eu ca Tine!...

Fă să fie bine pentru bine
Și, la fel, frumos pentru frumos
Și să fim și noi la fel cu Tine —
Cel-de-Sus la fel cu cei de jos.

Doamne!...
Lasă-mă să stau de vorbă și cu Tine,
Nu fi Tată vitreg cu copilul Tău,
Care n-a făcut în viață decît bine
Și n-a fost plătit în schimb decît cu rău.

Lasă-mă să-Ți spun că nu se poate
Să rămîi mereu așa cum ești,
Cînd puterea Ta se-ntinde peste toate
Și cînd toate sunt așa precum voiești..

10 Lasă-mă să-Ți spun c-alcătuirea
Celor ce le crezi fără prihană
A-nceput să răzvrătească omenirea,
Dornică de-o viață mai umană...

15 Fă să fie-așa precum se spune
C-ai fi vrut să fii cu lumea toată —
Rău cu cele rele,
Bun cu cele bune —
Fii măcar acum ce n-ai fost niciodată...

RUGĂ PENTRU ZIUA MEA ONOMASTICĂ

		20	<p>Și-n ghioc... Mă caut și-n vechiul ceaslov bătrânesc Cu slovele șterse... Dar nu mă găsesc.</p> <p>Zadarnic mă caut, că nu mă găsesc...</p>
		25	<p>Părinte!... Ce vină mă face s-alerg Cu gândul și fapta spre morții de ieri, Că urmele mele din lume se șterg Și nu mă găsesc nicăieri?...</p>
	Mă caut și nu mă găsesc!...	30	<p>Ce vină mă face să nu mă găsesc Cînd tot mai trăiesc?...</p>
	<p>Mă caut în vechiul ogor strămoșesc — în grîu, în porumb și-n secară, în apa fîntîinii cu ghizduri de piatră Și-n focul din vatră, în golul din casă Și-n gloata de-afară, Și-n toți răposații ce-n mine trăiesc Mă caut zadarnic...</p>		
10	<p>Zadarnic mă caut, că nu mă găsesc!.</p> <p>Cînd vîntul se ceartă cu plopîi pe drum Și drumul trosnește sub pașii greoi, Mă caut și-n larma vieții de-acum, Și-n pacea vieții de-apoi...</p>		
15	<p>Cînd ziua se-ngîină cu noaptea pe lac, Mă caut în iarba de leac, în Steaua polară, @e poartă noroc, în bobi</p>		

RUGĂ PENTRU IERTAREA PĂCATELOR

Știu că-s vinovat, Părinte...
Știu că vina mea e mare —
Vină fără de iertare;
Că-mi bat joc de cele sfinte
Și nesocotesc *Scriptura*
Cînd păcătuiesc de-a rîndul
Și cu fapta,
Și cu gîndul,
Și cu ochii,
Și cu gura...

Știu că-s vinovat, Părinte...
Dar cu mult mai vinovat
Este-acela care minte!...

Eu nu mint —
Eu sunt ca Tine!...
Nu știu dacă-i rău sau bine,
Dar nu cer să fiu iertat,
Fiindcă Tu trăiești în mine-
Și cum Tu faci numai bine,
Ce fac eu la fel cu Tine
Nu-i păcat...

RUGĂ PENTRU MÎNTUIREA COPIILOR
DIN FLORI

Doamne,
Fiindcă m-ai făcut așa,
După chipul și asemănarea Ta,
Pentru ce n-ai vrut să fiu și eu
înclinat mai mult spre bine,
Nu spre rău?...

Pentru ce nu m-ai făcut să fiu
Fără nici o formă, ca argintul-viu,
Curcubeu, să rîd numai cînd plouă
După fiecare primăvară nouă,
Să n-aud
Și să nu văd nimic,
Să-mi trăiesc viața fără să mi-o stric,
Să m-afund în mine ca nămolul-n lac
Și să-nvăț cu gura mea
Să tac,
Nu să zbier,
Ca măgarul rebegit de ger!...

Doamne,
Iartă-mă, dar nu e-adevărat...
Eu nu sunt copilul Tău —
Și e păcat!...

25 E păcat că Tu nu poți să fii
 Tată cu mai mulți copii...
 Ai avut doar unul singur — știu...
 Dar Isus Cristos a fost ucis de viu
 Tocmai fiindcă El a fost copilul Tău.
 Pe cînd Eu,
 30 Eu și toți ceilalți nemuritori,
 Suntem doar copiii Tăi... din flori!...

RUGĂ PENTRU ULTIMA RUGĂ

Dă-mi, Doamne, binecuvîntarea Ta,
 Să pot intra-n Ierusalim și eu, cîndva,
 Ca și Cristos, călare pe măgar,
 în înflorită lună-a a lui florar!...

5 Dă-mi bucuria să mă văd trădat
 Ca fiul Tău —
 De Iuda sărutat —
 Și, ca să-mi pot îndepărta sfiala,
 Dă-mi buzele Măriei din Magdala...

10 Cum nu sunt decît scribul cărturar,
 Dă-mi, Doamne, spor la minte —
 Nu lipsă la cîntar...
 Ia-mi inima și-aruncă-mi-o la cîini,
 Și-n locul ei dă-mi patru ochi
 15 Și zece mîini...

Dă-mi zborul rîndunicii peste mări,
 Să-mi ducă scrisul dincolo de zări,
 Și-n ciocnetul de cupe —
 La beție —
 20 Dă-mi darul să schimb vinu-n apă vie.

Dă-mi învierea morților din mine
Să-mi pot lega viața, prin ea, numai de Tine —
Nu să-mi reneg stăpînul, ca Petre-n sărbători,
Cînd va cînta-n ogradă cocoșul de trei ori.

Iar dac-o fi să mor și eu, ucis
De cei care n-au înțeles încă ce-am scris,
Dă-mi, Doamne, binecuvîntarea Ta,
Să pot muri, ca și Cristos, pe Golgota!...

NU SUNT CE PAR A FI.

(1936)

ÎN LOC DE PREFAȚĂ

N-am fost nici ieri,
Nu sunt nici azi,
Și nu voi fi,
Cu-atît mai mult, nici mîine, după moarte,
Nimic din ce vor crede poate
Cei cîțiva cititori de carte —
Naivii care-mi vor citi
Volumele numai pe jumătate...
Volumele-mi de versuri, cumpărate,
împrumutate,
Sau furate!...

N-am fost așa precum se spune
Și nu sunt nici așa cum sînt —
Nu sunt nici foc,
Nici ploaie
Și nici vînt!...
Nu sunt nimic din ce-aș putea fi pe pămînt..
Nu sunt decît un snop de vorbe bune,
Ce-aștept un cititor cinstit să mă răzbune
Și să m-arate lumii cine sunt!...

N-am vrut să fiu volumul ideal
Cu sute de ediții repetate —

25 Volumul voluptăților mărunte,
 Cu titlu gras,
 Multiplu
 Și greoi —
 Un titlu cit o listă de bucate,
 Iar filele cu text aproape goale
 30 Ca dictatorii, fără osanale,
 Ca boul Apis, fără pată-n frunte
 Ca Grigorescu, fără «car cu boi»,
 Sau ca Mihai Viteazul, fără cal!..

35 Sunt un volum ce n-are titlu încă,
 Deși există-n mine tipărit —
 Volum unic, ce trebuie citit
 Rînd după rînd
 Și tot așa, la fel,
 De la-nceput și pînă la sfîrșit —
 40 Pînă se va-nțelege ce daltă de oțel
 Va trebui să-mi sape titlu-n stîncă
 Atunci cînd titlul meu va fi găsit!..

POVESTEA MEA ȘI A LOR

lui Mihail Cruceanu

Mă-ntreb:
 Cel care-am fost cîndva
 Tot eu sunt și-azi?...
 Sau sunt altcineva?...
 Confrații mei — e drept — nu bănuiesc
 Că sunt și morți rebeli care trăiesc!...
 Dovadă eu —
 Eu, care-am fost ucis
 10 De către cei care, citind ce-am scris,
 M-au ponegrit
 Și m-au scuipat,
 Apoi cu toți m-au pastișat...
 Iar cînd n-au mai avut ce-mi face,
 15 Mi-au presărat în pat un pumn de ace —
 Convinși c-am să mă-nțep în ele
 Și-am să mor!...
 Dar eu le-am dat cu tifla tuturor...
 Și azi — deși înmormîntat de ei
 De viu —
 20 Continui să trăiesc, ba chiar să scriu...
 În timp ce criminalii mei confrăți
 Trăiesc din semne de-ntrebare
 Și putrezesc nenmormîntați!..

RÎNDURI PENTRU CARTE

lui Ion Marin Sadoveanu

10 Carte —
 Sora mea cea bună,
 Din ce sfântă-mpreunare
 Te treziși la mine-n casă
 într-o noapte fără lună,
 Când,
 Cu coatele pe masă,
 Obsedat de-același veșnic
 Și suspect semn de-ntrebare
 M-afundam în întuneric,
 Ca un muc de luminare
 într-un sfeșnic?...

15 Carte —
 Sora mea-nțeleaptă
 Și cuminte,
 Spune-mi, cine
 Mă sorti frate cu tine
 într-o noapte fără lună,
 Când —
 Pe-aceeași cale dreaptă —
 Ne trezirăm împreună,
 Mână-n mână,
 Ca-ntr-un raft de librărie
 Unde numai dracu știe
 Ce te-așteaptă?...

30 Carte —
 Soră de beție,
 De extaz
 Și nebunie —
 Magică bijuterie
 De cuvinte
 Și imagini
 Mîzgălite pe hîrtie
 Cine te-mbrînci spre mine
 Să te vinzi fără rușine,
 Ca femeile pe bani?..

40 Carte dragă,
 Nu știai
 Că — oricine-ai fi —
 Tu n-ai
 Decît trei sute de... pagini
 Iar eu,
 Trei sute de... ani?...

OLANDEZUL ZBURĂTOR

comandorului Eugen Tăutu

în portul alb, în care-am ancorat,
Nici un pilot nu știe cine sunt,
Nici cîte vieți întregi am navigat
Neîncetat,
Scuipat de ploi
Și pălmuit de vînt...
Dar cine-anume sunt cu-adevărat
Nu știu nici eu...
Nu știu decît că sunt un matelot,
Și-atîta tot...
Și-același matelot voi fi mereu!...

Sunt matelotul blestemat
Un lup-de-mare derbedeu,
Bețiv,
Suspect
Și mincinos,
Cu capul gol,
Cu trupul dezmembrat
Și sufletul întors pe dos —
Un matelot ursit, cînd m-am născut,
Să n-am în viața mea — drept scut —
Decît un fals permis de drum,
Cu care rătăcesc și-acum
Pe toate mările de pe pămînt!...

Și-așa cum sînt —
Nu sunt decît un «Uite-l... nu e! » —
Sunt spectrul omului bătut în cuie...
Sunt musafirul nepoftit,
Ce-abia sosit,
Pornesc din nou
Cu-aceeași veche faimă de erou
Lăsînd în fiecare port
Cîte un mort
Și-același veșnic cobitor ecou...
Sunt spaima celor care nu mă vor
Și cel mai bun tovarăș de drum al morților...

Sunt Olandezul zburător!...

RÎNDURI PENTRU ÎNTREGIREA MEA

Se va-nălța un crin imaculat,
Și Duhul Sfînt va coborî-n pahar...

25

Iar spectrul celui care-am fost ce sunt
Se va lipi pe cer, în chip de Stea,
Și-n locul meu nu va rămîne, pe pămînt,
Decît mormîntul agresiv
Și textul comemorativ,
Cu care viitorii cărturari
Vor proslăvi-ntregirea mea
Ca și-ntregirea României Mari,
Pe Arcul de Triumf, de la... Șosea!..

30

lui Al. Rosetti

Azi-noapte-am încercat să mă-ntregesc
Cu focurile globului ceresc!...
Dar teama de-a rămîne tot ce sînt
A sugrumat în mine orice-avînt—•
Și-azi-noapte n-am putut schimba nimic
Din existența mea de mozaic!...

Azi-noapte-am fost învins —
E-adevărat!...
Învinsul, însă, n-a capitulat!...

Dar cum mi-am pus în gînd să mă-ntregesc»
întîmplă-se orice s-ar întîmpla,
La noapte —
Cea din urmă noapte-a mea —
Voi fi eroul unui «fapt divers » banal,
De care numeie-am să-mi leg,
Ca și defunctul meu coleg,
Sărmanul Gerard de Nerval!...

Și-atunci,
Din trupul spînzurat
De felinar

SPOVEDANIE

lui Istrate Micescu

Mă doare amintirea tinereții
Cînd fetele de-o vîrstă cu băieții,
Deși păreau doar niște banale jucării —
Păpuși de sexe diferite —
Simțind imboldul unor demonice ispite,
Puneau la cale pentru viitor
Romanticele lor căsătorii —
Uzine pentru fabricat copii —
Secret furat de la părinții lor!..

10 Mă doare tinerețea mea de ieri,
Cu rustica și vesela Trivale
Și cu «grădina publică» din vale,
Prin care zborul primei rîndunici
15 Vestea sosirea altei primăveri,
Și cu aceleași porții de duble neplăceri,
Cînd luam da capo școala,
Cu jocul de arșici
Și cura medicală, cu zeamă de urzici,
20 Și cînd același dascăl, bețiv și bîlbîit,
Ne spiona, pitit după uluci,
Iar cînd îl dam de gol că l-am descoperit,
Ne pedepsea-n genunchi, pe coji de nuci!..

Mă doare tot ce-a fost
Și nu mai este...
25 Mă doare Cosinzeana din poveste,
Furată și ascunsă de un Smeu,
Cu care' Făt-Frumos —
Adică Eu —
Mă războiam pînă făceam din el
30 O mînă
De țărînă,
Ca-n urmă, dezrobită mea stăpînă,
În locul tradiționalului inel,
Să-mi dea un «rendez-vous» cu taxă, la... hotel

35 Mă doare tot ce-a fost
Și tot ce știu
Că va rămîne veșnic după mine.
Mă dor multasteptatele-agonii,
Privighetorile închise-n colivii,
40 Romanțele cîntate prea tîrziu
De-admiratoarele ce mi-au rămas străine,
Și cupele de aur, închinat
Cu aceeași veche ură
Și nouă răutate,
45 în cinstea sexului frumos —
Un pisc de munte scorburos,
Pe care-l urci de sus în jos,
Cînd faci pe alpinistul caraghios —
Un alpinist îndrăgostit
50 De cel mai circumflex accent din Infinit!.

Mă doare tot ce-am spus —
Deși n-am vrut
Să'spun nimic mai mult decît atît —
Mă doare lenevia cu care m-am născut,
55 Grăbita lăcomie a primului sărut
Și prețul precupeței cu care mi-a vîndut
Faimoasa «Pasăre albastră»
Ce-avea să-mi țină de urît!...

RÎNDURI PENTRU CREDINȚA MEA

25 Și-n mine,
 Și-n credința mea!...
 Dar ce anume s-a schimbat
 N-a fost chiar schimb adevărat!...
 Nu s-a putut schimba decît
30 Minciuna unui vis urît,
 Căci, dacă lacul și cu luna
 Rămîn la fel, întotdeauna,
 La fel, nu ne-am putut schimba
 Nici eu,
 Nici ea, — credința mea!...

lui Eustațiu Măciucescu

Mă-ntreb, ce s-a putut schimba
în mine
Și-n credința mea,
în care știu că n-am schimbat nimic,
Nici chiar mîndria mea de ucenic,
Pe care și-azi mi-o mai găsesc
în cele cîteva volume
în care n-am scris decît glume,
De teamă să nu-mbătrînesc!...

10 Mă-ntreb și nu pot să-mi răspund
 De ce-n credința mea m-afund
 Ca luna-n fundul unui lac,
 Cînd lacul nu-i decît minciuna
 Cu care ne-amăgește luna
15 Și stelele, cînd se prefac
 în licurici —
 Gîngăanii mici —
 Pe care noi
 Cînd încercăm, din lac, să-i prindem,
20 Zadarnic mîinile ne-ntindem
 Că nu găsim în lac decît... noroi!...

Și totuși...
S-a schimbat ceva

RÎNDURI PENTRU UN NECREDINCIOS

Hai, vino!...
 Vino mai curînd, să simți
 25 Cum sună-o ploaie de monezi cu zimți
 În punga goală-a unui biet ateu
Ș i , travestit în cel ce-ai vrut să fii

 Hai, ^ L ^ * ! ^ b a i m ! p c ^ u n u i d « z e u
 30 Vino mai curînd...
 Nu vii?...

Iui Serban Cioculescu

Hai, vino!...
 Vino mai curînd, să vezi
 Minunea-n care numai tu nu crezi,
 5 Să vezi cum cerul vesel se coboară
 Și muntele-ncruntat cum se ridică,
 Să prindă cea din urmă zi de vară
 Cu cel din urmă zbor de rîndunică.

 Hai, vino!...
 10 Vino mai curînd, s-asculți
 Nemulțumirea celor mici și mulți,
 Că vara n-a ținut decît trei luni,
 Și-n viața unui an trei luni nu sînt
 Decît exact trei străchini de pămînt
 Cu hrană pentru nouă guri de căpcăuni!...

 15 Hai, vino!...
 Vino mai curînd, să-nveți
 Secretul măscăricilor-poeți...
 Să-nveți să mori cînd nu știi să trăiești
 20 Și să trăiești abia după ce mori,
 Iar după moartea ta să te-ntregești
 Cu restul celorlalți nemuritori!...

ÎN AȘTEPTARE

Nu știu ce s-a schimbat în mine,
Dar simt că s-a schimbat ceva —
Ceva, la fel, ca după-o boală grea,
Cînd parcă simți că-ți este mult mai bine!...

Am fost cîndva bolnav cu-adevărat?...
Sau boala mea n-a fost decît
Coșmarul unui vis urît
Din care-abia acum m-am deșteptat?...

Nu știu ce-a fost, și nici n-aș vrea
Să știu mai mult decît mi-e dat să^ știu —
Cînd, mai curînd, sau, poate, mai tîrziu,
Același «fapt divers » se va-ntîmpla...

N-astept decît o zi din calendar,
Cînd Dumnezeu are să-mi facă semn
Că pot intra-n Ierusalim, solemn
Ca si Cristos, călare pe măgar!...

ROMANȚĂ NEGATIVĂ

N-a fost nimic din ce-a putut să fie,
Și ce-a putut să fie s-a sfîrșit...
N-a fost decît o scurtă nebunie
Ce-a-nsîngerat o lamă, lucioasă, de cuțit!...

N-am fost decît doi călători cu trenul,
Ce ne-am urcat în tren fără tichete
Și fără nici un alt bagaj decît refrenul
Semnalului de-alarmă din perete!...

Dar n-am putut călători-mpreună...
Și fiecare-am coborît în cîte-o gară,
Ca două veverițe-nspăimîntate de furtună —
Furtuna primei noastre nopți de primăvară!

Și-atîta tot!... Din ce-a putut să fie,
N-a fost decît un searbăd început
De simplu «fapt divers », ce nu se știe
În care timp și-n care loc s-a petrecut!..

Dacă-ai crezut c-ar fi putut să fie
Ceva mai mult decît ce-a fost, te-ai înșelat!.
N-a fost decît un început de nebunie,
De care-ntîmplător ne-am vindecat!...

N-a fost decît un zbor de triolete
Pe care un poet le-a scris în vis,
în cinstea celei mai frumoase fete,
Și-a-nnebunit de-ndată ce le-a scris!...

10 N-a fost decît ce nu se poate spune
Decît cu ochii-nchiși și pe-nnoptat,
în ritmul unui început de rugăciune
Pentru iertarea primului păcat!...

15 N-a fost decît ce-a trebuit să fie,
Și, dacă-a fost cu-adevărat ceva,
N-a fost decît un strop de veșnicie
Desprins dintr-un meschin «*et caeteral* »...

Dă-mi ochii-ți plînși, să-i mai sărut o dată,
Și lasă-mă să plec!...
Tu nu-nțelegi
Că-n orchestrarea întregirii noastre
Nu-i ciripit de păsărele-albastre,
Ci-i răcnet doar de bestie turbată,
Ce-ți sîngerează-obrajii și te mușcă
De cîte ori încerci s-o-nchizi în cușcă
Sau de piciorul patului s-o legi?...

10 Dă-mi ochii-ți plînși, să-i mai sărut o dată,
Și nu-ți mai cer nimic!...
Tu n-ai ghicit
Că melodia întregirii noastre s-a sfîrșit
15 Și toată fericirea-mprovizată
Cu care ne-avîntăm tot mai departe
N-a fost decît iluzia că ne-am iubit
Ca două manechine cu suflete de vată,
Păstrate-ntr-o vitrină cu geamurile sparte?...

20 Dă-mi ochii-ți plînși, să-i mai sărut o dată,
C-atîta doar mi-e dat să-ți mai sărut,
în cinstea întregirii noastre din trecut,
Din care-acum n-a mai rămas nimic

Decît o falsă frescă-n mozaic,
 Pe care niște gheare de bestie turbata
 însîngerează două imagini omenești!...
 Nu le cunoști?...
 încearcă —
 Și-ai să ti le-amintești L

POVESTE SCURTĂ

lui Octav Desila

Pe cînd iubeam —
 C-am suferit și eu de-această boală —
 Iubeam o fată care mă-nșela
 Exact ca-n poezia mea:
 5 *«Romanța celei care-nșală»*
 A cărei eroină era ea!...

Dar într-o noapte eroina mea
 Mă părăsea — de daruri încărcată —
 Și, luîndu-și martori stelele și luna,
 10 Jura că pleacă pentru totdeauna
 Și n-are să mai vină niciodată —
 Mărturisire, vai... adevărată!...

Și iată cum iubita mea,
 în noaptea cînd mă părăsea,
 N-avea să-mi lase la plecare
 Decît un pat pe trei picioare,
 Iar în dulapul din sufragerie
 Un sfert de cozonac cu nucă
 Și-o scobitoare-nfiptă-n el —
 20 Simbolul sufletului ei rebel,,
 Cu care dorul ei de ducă
 Teatraliza eterna tragedie

A-nșelătoarelor ce mor
Neplînse de-nșelații lor —
Exact ca-n poezia mea
A cărei eroină era... Ea!...

QUIPROQUO

Azi nu-ți spun decît că te iubesc...
Dar cît timp te voi iubi nu știu —
Mîine, noul meu roman pe care-l scriu
Poate nu voi mîi fi dornic să-l sfîrșesc...

5 Dar cum eu voi fi-ntregit de tine,
Marea bucurie de-a mă .ți iubit
Va lungi romanul meu ia infinit
Numai dacă tu mi-l vei citi la fel cu mine...

10 Dar tu, vai!...
Nu-mi vei citi decît o filă —
Prima filă —
Fila cu-al tău nume,
Care va produce oarecare vîlvă-n lume,
Ca o nouă prorocie de Sibilă...

15 Eu, în schimb, mi-l voi citi mereu,
Pînă ce,-ntr-o bună zi,
Eroina din romanul meu va-nnebuni —
Și cuminte voi rămîne numai eu!..

Iată!..
Eu ți-am spus tot ce gmdesc...
Dar tu, dacă crezi că știi ceva mai
Spune-mi tot ce știi —
Că eu te-ascult...
Poate-mi voi sfârși romanul,
*Fără să te mai iubesc!...

SINUCIDAREA LUI DON JUAN

lui Paul Prodan

în noaptea-n care *Ea* nu m-a mai vrut
Am înțeles că sunt un om pierdut,
Și-n noaptea-aceea, chiar, m-am sinucis
Cu propria-mi legendă-n manuscris...

Dar când pe catafalc mi-au așezat
Cadavrul de amant încornorat
Și-am înțeles că faima mea de Don Juan
N-a fost decît un simplu titlu de roman,
M-am revoltat că marea nedreptate,
Ce mi se pregătea-n eternitate,
Mi-o consfințea chiar lașitatea mea
Că n-am ucis-o mai întîi pe... *Ea*...

Și-n timp ce zece popi mă prohodeau
Și-o sută de femei mă blestemaу,
M-am răsucit în lada mea de lemn
Și-am înviat, ca și Cristos... solemn!...

Și-așa,-nsoțit de popi și de femei,
M-am îndreptat din nou spre casa *Ei*..
Dar când am dat cu ochii iar de *Ea* —
Femeia... tot pe mine m-aștepta!...

Si, cum era firesc, ne-am împăcat!...
Iar popii-n cor au binecuvîntat
Miracolul, că—deși mort—eram tot viu^
Si-n locul meu intrase Moartea mea-n sicriu

RÎNDURI PENTRU CUVINTELE
«NU» ȘI «DA»

5 în poarta curții unde m-am oprit
M-a-ntîmpinat un zarzăr înflorit —
Un zarzăr alb, ca părul meu încărunțit!...
Și-n pragul porții-n care am bătut
Un buldog negru m-a recunoscut
Și m-a lătrat ca un salut de «bun venit»...

io în poarta casei tale-n care
M-ai găzduit întîmplător,
Cînd nu eram decît un călător
Bătut de vînt și mîngîiat de soare,
M-am regăsit ca-n prima zi, cînd tu
îmi repetai cuvîntul: «Nu»... «Nu»... «Nu»
Și-ți ascundeai în palme ochii plini
De ură
Și nencredere-n străini...

Dar cînd am vrut să plec —
Ca un zevzec —
Tu m-ai oprit
Cu graba unui gest nebănuț,
Și-n gura ta cuvîntul «Nu» s-a transformat
în alt cuvînt,
Cuvîntul «Da » —

25 Un «Da» sonor și-adevărat
Pe care-l auzeam așa
întîia oară-n viața mea!...

30 Dar ce păcat că n-am putut
Să-l îngrijim așa cum am fi vrut!...
Căci într-o zi cu ploaie
Și cu vînt
Cuvîntul «Da» se-mbolnăvi
Și-apoi muri,
Cum moare-n gură-orice cuvînt
Cînd nu-l mai poți măcar șopti!...

35 Dar astăzi, după șapte ani,
Cînd morții-și schimbă locuința,
Eu, care mi-am păstrat credința
în zeii noștri subterani,
Mă-ndrept spre ei — cu voia ta —
Și-i rog frumos

40 Să-nvie pe defunctul «Da»,
Cum a-nviat pe vremuri și... Cristos!.

ÎN CINSTEA CELEI CARE A PLECAT

Azi-noapte a plouat ca de-obicei,
Că Dumnezeu face ce vrea...
O noapte plouă-n cinstea mea...
O noapte plouă-n cinstea ei...

Azi-noapte, însă, a plouat
în cinstea celei care-a plecat!

A plecat?...
Cine-a plecat?..
N-am plecat nici eu, nici ea
A plecat altcineva!..

10

15 Dar cine-a fost nu știm nici noi!...
Știm doar c-am găzduit-o amîndoi,
Și-am găzduit-o fiindcă ne-a plăcut.
Pesemne Dumnezeu așa a vrut!...
Că șase săptămîni în șir,
Din ziua cînd ne-am întîlnit,
O clipă nu ne-am despărțit...
Și le-am trăit la fel tustrei,
Sorbînd doar din parfumul ei —
20 Parfum de trandafir!...

A stat cu noi,
 Și-am stat cu ea,
 Ca doi pantofi pe-o Buhară,
 Ca două mâini într-un manșon,
 Ca două flori de crin pe un balzon!...
 Și totdeauna-am fost așa —
 Ea tot cu noi,
 Noi tot cu ea... *
 Și totdeauna-am fost la fel —
 Un trio de violoncel,
 Cu care ea ne sincopa,
 Ne-ndepărta,
 Ne-apropia
 Și, mină-n mină cu-amîndoi,
 Se destrăma
 Și se-ntregea
 Cu fiecare dintre noi!...

Și totuși...
 Iat-o c-a plecat!..

De ce-a plecat?...
 Nici Dumnezeu nu știe!...
 Știm doar atît —
 Că n-are să mai vie
 Chiar dacă-ar fi s-o-ntoarcem iar din drum!...

Și norii plini și grei de-o ploaie nouă
 Au hotărît solemn să nu mai plouă
 În cinstea nimănui de-acum!...

CÎNTĂREAȚA ANONIMĂ

pictorului Th. Pallady

Cine cîntă la fereastra cu perdelele-nflorate.
 Că nu-i cîntec de femeie
 Și nici cîntec de vioară?...
 Cine-aruncă pe fereastră note vagi,
 Desperecheate,
 Dintr-o veche melodie,
 Care urcă
 Și coboară
 Ca o lentă agonie
 Pe diezi de serpentine
 Și bemoli de mici confeti?...
 Cine?...

Cineva cîntă!
 Dar cine
 Cîntă parcă pentru mine?...
 Cine cîntă nu se știe!...
 Poate-i toamna, ce-ntîrzie,
 Ca bolnavii de ftizie,
 Pe alele pătate de rugină
 Și noroi...
 Și pe prima indecență a castanilor eroi —
 Invalizi, aproape goi!...

25 în odaie, la fereastra cu perdelele-nflorate,
 Nu e nimeni!...
 Și-n odaie cîntă, totuși, cineva!...
 Doamne!...
 Cine cîntă-așa?...
 Cine-mperechează-n noapte
 Note vagi, desperecheate?...
 30 Cine-mi luminează calea
 Și m-aduce pînă-aci?...
 Cine-mi schimbă noaptea-n zi?...
 Cine cîntă?...
 Cine-o fi?...

FAPT DIVERS

35 A tăcut!...
 Un glas ce tace este-o «Pasăre albastră»
 Care-ți zboară pe fereastră...
 A tăcut!...
 Dar la fereastra cu perdelele-nflorate
 40 Nevăzuta cîntăreață anonimă
 Cînd ieși dintre culise, să-și arate
 Ca la teatru-n fața rampei
 Chipul vechi
 Și rochia nouă,
 45 Iată că-ncepu să plouă!...

doctorului C. Bibicescu

Plouă...
 Plouă!

Azi-noapte...
 Femeia care mă iubea —
 O mică poemă-n proză din opera mea —
 Mi-a-ncuiat odaia unde nopți de-a rîndul
 Amîndoi dormisem
 Și păcătuiseam,
 După cum ne bătea gîndul,
 Nervii
 Și literatura,
 10 Cînd cu ochii,
 Cînd cu gura,
 Cînd cu trupul nesătul
 De orgia bizantină din Stambul
 Și de tot ce ne-ntregea
 15 în odaia-n care ea,
 Profitînd de faima mea,
 Mă iubea fără perdea
 Cu același «va urma»,
 îngrădit în ghilimele,
 20 Ca să stăm pe veci închiși în ele...

Dar azi-noapte gluma unui tipograf
 Mica mea poemă-n proză
 Mi-a făcut-o ... praf!..
 Și... pe «banca verde unde doarme ploaia »,

25 Ca-ntr-o poezie de Henri Bataille,
 Mi-am culcat azi-noapte pentru prima oară
 Vechiul guturai
 Și surpriza nouă
 C-aș putea dormi și-afară,
 30 Chiar când plouă,
 Fără să regret nimic...
 Nici fresca de mozaic
 Ce-i împodobește odaia —
 Balamuc de voluptate
 35 Și păcate
 Perimate, —
 Nici gura femeii care mă iubea
 Și mă deștepta
 Cu aceleași buze roșii, de lalea,
 40 Răsărite peste noapte, printre perne,
 Din sofa!...

Vai de mine!...
 Vai de ea!...
 Vai de manuscrisul meu neterminat,
 45 Fără «bun de imprimat»...
 Vai de buzele ei roșii,
 Sărutate-n vis doar de cocoșii
 Iadului —
 Suspect refren,
 50 Din *Marșul funebru* de Chopin...
 Cut-cu-ri-gu L.ding... dong... ding...
 Luminările de ceară din odaia ei se sting,
 Iar pe «banca verde», unde dorm cu ploaia,
 Cîntă cucuvaia!...

ROMANȚĂ RETROSPECTIVĂ

lui Teodorescu-Braniște

De ce-o iubeam?
 Nu știu — fiindcă pe-atunci n-aveam
 Decît vreo douăzeci de ani!...

Știu doar că roșcovana cu părul ondulat,
 Care dansa-ntr-un cabaret,
 Cînd a aflat că sunt poet
 Și-a mai ghicit că sunt și-amorezat
 De ea
 Nu mi-a cerut — ca alte dansatoare —
 Bani
 Și m-a rugat doar să-i dedic
 Un madrigal...
 Și altceva
 Nimic!...

15 Numai că madrigalul meu banal
 N-a fost decît un foc bengal,
 Pe care mi l-a stins chiar ea
 În prima noapte cînd dansa —
 Nu-n cabaret, ca de-obicei,
 20 Pentru admiratorii ei,
 Ci numai pentru mine
 Și-n odăița mea!...

25 Dar pentru ce l-a stins nu ştiu!...
 Ştiu doar că roşcovana dansatoare
 N-avea decît două picioare —
 Picioare însă de-argint viu —
 Şi-n loc de suflet, un *frou-frou*
 Cu care ea silabiza,
 30 Cînd «Da »...
 Cînd «Nu»!...

De ce-o iubeam?..
 Fiindcă pe-atunci nu bănuiam
 Că dansatoarea roşcovană
 35 Nu era decît o capcană
 în care-avea să-i cadă, chiar din cer
 Un biet bătrîn bijutier,
 Ce-i dedicase şase madrigale
 Cu rezonanţe supermuzicale —
 40 O broşe,
 Doi cercei
 Şi trei inele —
 Bijuterii de mare preţ,
 Dar care,
 45 Puse-n balanţa versurilor mele,
 Nu prezentau nici o valoare
 Decît — cel mult — pentru... o dansatoare!...

Dar Eu, cum rămîneam mereu
 Acelaşi iertător poet,
 Iar Ea, acelaşi stîlp de cabaret,
 50 Era fatal, din cînd în cînd, cînd ne certam,
 Să implorăm pe bunul Dumnezeu
 Să ne mai strige-o dată din cer:
 «Bis »...
 Şi Dumnezeu, milos precum era,
 55 Cu gestul lui solemn ne binecuvînta
 Şi-i ordona
 Iubirii să ne bată iar în geam...

60

Şi-a doua zi... tot noi eram...
 Căci chiar în clipa-n care ne-mpăcam,
 Ea şi cu Mine,
 O luam din nou *da capo-al fine*
 Şi ne iubeam fără ruşine
 Ca cei doi biblici — *Eva* şi *Adam* —
 După gonirea lor din Paradis!...

ROMANȚA TINEREȚII

lui Bibi Băbeanu

5 Necunoscuta care se vindea
N-a vrut să-mi spună-n prima zi cine era,
Dar fiindcă ea aflase cine sunt —
Poetul poreclit Fluieră-vînt —
5 Și fiindcă mă ruga stăruitor
Să-i fiu și eu, din cînd în cînd, cumpărător,
Sinceritatea ei m-a-nduioșat
Și-n cadrul prețului fixat
10 Un preț absurd,
Ridicul'
Și meschin,
Cu care-aș fi băut un kilogram de vin —
M-am îmbătat de gura ei
15 Și-am adormit
Pe laurii idilelor lui Teocrit...

20 Dar vai!...
Necunoscuta se vindea
Nu numai mie, dar și altora!...
Și-azi un ciocoi,
Iar mîine un calic
O cumpărau la fel — mai pe nimic —
Căci ea — flămîndă veșnic — se grăbea
Să-și vîndă gura dulce ca la tarapana!..

25 Eu singur doar nu m-am sfiit să-i spun
Că-s gata să-i ofer un preț mai bun —
Dar cum îi luase mintea Dumnezeu,
Necunoscuta s-a spălat pe mîini cu prețul meu..
Și-atunci —
De teamă să n-o bat,
30 Sau s-oucid
Și s-o ascund sub pat —
Deși-o iubeam, am renunțat la ea
Si n-am mai vrut să stiu cine era!...

35 Dar într-o zi cu ploaie și cu vînt,
Necunoscuta care se vindea,
S-a dat la fund
Și-a dispărut...
Și nimeni n-a mai întrebat de ea
40 De cînd intrase, parcă, în pămînt,
Cu numele-i mereu necunoscut...

45 Și totuși, Eu
Am întîlnit-o iar,
Dar nu ca altădată, pe trotuar,
La cafenea,
Sau în tramvai...
Am regăsit-o-n ziua de-ntîi de mai,
Ascunsă de un sfert de veac într-un sertar,
In care sta de veghe, cuminte,
Și-aștepta

30 O zi să-mi mai aduc aminte și de ea!...

Dar ce păcat
Că regăsirea ei m-a-ndurerat...
Și-n loc s-o mai sărut —
Cum aș fi vrut —
35 Am început să plîng cu-adevărat!...
Necunoscuta care se vindea
De data asta, nu mai era Ea —

RÎNDURI PENTRU BRIGITTA

Era doar vechea ei fotografie,
Pe care mi-o dăduse numai mie!.

Și-acum,
Cred c-ați ghicit cine era
Necunoscuta care se vindea...
Era chiar tinerețea mea!...

5 De ziua ta,
Deși nu te-am uitat,
Nu ți-am urat nimic din ce-ți uram
în cei trei ani de facultate,
Cînd ne iubeam
Cu-adevărat...
Nici «La mulți ani cu sănătate»...
Nici doctoratul în filozofie —
10 Un fel de loz cîștigător la loterie...
Nici limpezimea minții lui Socrate —
Bătrînul filozof, privit numai din spate...
Și nici măcar un nou amant,
Căci bietul Emmanuel Kant,
De cînd cu tine-și încurcase
15 «Imperativul categoric»,
Sărmanul om de geniu, se desfilozofase,
De dragul unui sentiment pur anatomic!...

20 Nu ți-am urat, după cum vezi,
Nimic din ce-ai putut să crezi
Că-ți va ura
De ziua ta
Un fost coleg de bancă, pe care l-ai iubit
Atît cît ține flacăra unui chibrit...

25	în schimb, în lipsă de-altceva, De ziua ta, îți fac cadou inima mea — Un lacăt vechi, stricat și fără cheie Cu care, însă, tu —		
30	Cea mai sintetică femeie — Te vei putea-ncuia, chiar fără voie, într-un poem postum de Edgar Poe — Al cărui nume-adevărat e «Edgar Poe» Ca și cum l-ai citi, numai până la... «o		
35	Și tot așa, An după an, Vom fi la fel... Pînă cînd, într-o bună zi, De ziua ta,		Zi cu soare, După ploaie!...
40	Nu vom mai fi Decît un simplu titlu de roman...		
45	Eu voi fi poate-același cuc Din bătrînescul ceas de nuc, Ce-ți va cînta: «Brigitta mea, Azi, 8 octombrie,-i ziua ta!»... Iar tu — Tu, care-ai fost cîndva Brigitta mea —	io	în odaia mea — odaie Albă, Veselă Și mică, Cu parfum de levănțică — Brațele noastre se-ndoaie Ca patru raze de soare — Patru sulii paralele, Ce pătrund printre perdele înfigîndu-și în covoare Vîrfurile lor rebele!...
50	Ca un portret de Don Francisco de Goya, Vei sta-n perete... nemișcată, Surîzătoare, Mută Si fardată...	15	
55	Și-n ziua aceea, Ziua ta, Va fi, vai!... ziua altora!.	20	Nu mai plînge, Mi-Tzu-Ko, Că-n grădină nu mai plouă Și-n odaia mea cea mică, Cu parfum de levănțică, Nu te mai mira de ce — în rochița ta cea nouă — Pari a fi raza de soare Ce-mi dădu buzna-n odaie,

			ROMANȚA ULTIMULUI SĂRUT
25	Dornică de-o sărutare După ploaie!... Șterge-ți ochii... Nu mai plînge... Mi-Tzu-Ko, tu nu ghicești Că-n odaia mea cea mică Cu parfum de levănțică Ce-ai fost ieri		
30	Azi nu mai esti?...		
35	Și nu vezi că Dumnezeu Ne-a trimis un curcubeu, Ca făptura noastră nouă — Despărțită ieri în două — Azi să ne-o-ntregim în soare Ca-ntr-o zi de sărbătoare Și s-o-ntindem pe sofa Printre perne		Oprește-măL. Nu mă lăsa Să te sărut, Căci gura mea în clipa-n care îți sărută gura îți soarbe lacomă și respirarea Cu care-ți prelungești caricatura Pe care bunul Dumnezeu Ți-a creionat-o după chipul său — Așa cum i-a dictat-o inspirarea!...
40	Și covoare, Ca si cum odaia mea — Albă,	io	
45	Veselă Și mică, Cu parfum de levănțică — Ar mai fi și-odaia ta?		Oprește-măL. Nu mă lăsa Să te sărut, Căci gura mea E gura care nu sărută Decît cu sărutarea mută A celor ce,-mpăcați cu cele sfinte, Pornesc cu tălpile-nainte Și-n gură cu cîte o floare, Culeasă-anume pentru cine moare!.
50	Mi-Tzu-Ko, n-auzi?... Nu vezi?... Sau — ce-auzi și vezi — nu crezi?.. N-auzi tu cum sună ora Fericirii-amîndurora ?..	15	Oprește-mă! Nu mă lăsa Să te sărut,
		20	

Căci gura mea
Sărută fără ...«va urma».

Iar mâine-n zori când voi pleca,
în gura mea
Cu respirarea ta,
Nu-ți voi lăsa — drept amintire —
Decît portretul meu pe poartă,
O zi de doliu-n calendar,
Nota de plată la dricar
Și... «Veșnica ta pomenire»
Pe fundul celor opt pahare
De țuică fiartă,
Golite după-nmormîntare
De cei opt ciocli ce-ți purtară
Coșciugul în spinare.

Oprește-măL.
Nu mă lăsa
Să te sărut,
Căci gura mea
N-a sărutat decît așa
Cum a vrut *Ea*...
Și tot așa va săruta mereu,
Fiindcă — fatal — nu sărut *Eu*,
Sărută numai *Gura mea*...

DE CE-AI PLECAT?

De ce-ai plecat?...
Tu nu știai
Că-n luna mai,
Prin munții cu păduri de brad,
Oricine-ai fi — femeie sau bărbat —
Potecile te duc spre Iad,
Și nu, ca-n lumea basmelor, spre Rai?...

De ce-ai plecat
Cu vîntu-n părul tău vîlvoi,
Cînd nici un glas nu te-a chemat?...
Tu nu știai
Că-n luna mai
Potecile sunt încă pline de noroi?...

De ce-ai plecat?...
Tu nu știai
Că-n luna mai
E luna primului păcat —
Păcatul care dintr-o glumă
Te prinde-n laț și te sugrumă
Și-apoi te-aruncă-afară-n ploaie,
în lada cu gunoaie?...

25 Oprește-te!...
Privește-n jurul tău...
Și dacă nu ți-ai murdărit
Pantofii de noroi,
Fă-ți cruce
Și întoarce-te napoi!...
Fă-ți cruce,
Fiindecă n-ai păcătuit
30 Decît în vis...
Și visul s-a sfîrșit!...

PRIMĂVARĂ RURALĂ

doctorului V. Voiculescu

Primăvara, fată mare,
A sosit în sat la noi,
Ca un cîntec de cimpoi
într-o zi de sărbătoare...
A picat azi-dimineață
Și, abia intrată-n sat,
Satul tot s-a deșteptat
în parfum de izmă creață!...

Primăvara, fată mare,
Vine-n fiecare an
în pantofi de magheran,
Dăruiți de Sfîntul Soare...
Și de-ndată ce-și arată
Fecioria-mprospătată,
Toți în jurul ei fac roată!...
Toții copiii
Și bătrînii
își umflă, la fel, plămînii
Și-și fac cruce de-așa fată —
Doctoriță fără plată...

îi deschid ferestrele
Să le-alunge boalele

Și dihonă din case...
O ridică-n osanale
Ca pe-o scară de mătase,
Pînă-n ceru-al șaptelea...
Și-apoi
O pornesc cu ea
Pe șosea,
Pînă la fîntînă-n vale,
Ca s-o spele pe picioare,
Fiindcă-n fiecare an
Cînd sosește-n sat la noi,
în pantofi de magheran —
Primăvara, fată mare,
Toată-i plină de... noroi!

ROMANȚA RĂSPUNSULUI MUT

Ce văd!...
E-adevărat?...
Tu ești?...
Cum?...
N-ai murit?...
Tot mai trăiești?...
Pendulă care te-ai oprit din mers,
încerci acum să mergi în sens invers?.

Hai!... Spune-mi...
Spune-mi tot ce știi...
Să-mi spui chiar și minciuni,
Să-mi spui
Ce n-ai spus nimănui —
Nici celor morți,
Nici celor vii...

Ce victime ai mai făcut
Din clipa-n care urma ți-am pierdut?...
Ce vrăjitoare te-a trecut prin foc
Și-a reușit să-ți pună inima la loc?...
Și care-anume sfînt din calendar
Țe-a sfătuit să te-nțîlnești cu mine iar

25 De ce zîmbești?
 E-adevărat?...
 Te-ai răzgîndit?...
 Ne-am împăcat?...
 Iar ne iubim?...
 Sau, poate, și-azi ne regăsim
 Aceiași vechi dușmani?...
 Dar tu mai știi după câți ani?...

 30 Eu te-am iertat de mult!...
 Dar tu?...
 Răspunde-mi «Da»,
 Răspunde-mi «Nu» —
 Totuna mi-e!...
 35 Știi tu de ce —
 La tine «Nu» și «Da» nu sînt
 Decît aceleași vorbe-n vînt!...

 40 De ce te temi?...
 De ce-ți ascunzi
 în palme ochii tăi rotunzi?...
 De ce-ți aprinzi ca un semnal
 De foc bengal
 Obrajii tăi de porțelan
 Și inima de Caliban?...

 45 Răspunde-mi!...
 Vreau să știu și eu,
 De ce-ai venit?...
 De dragul meu?...
 Sau, poate, n-ai venit decît
 50 Să-mi torni, ca și-n trecut, pe gît
 Un păhărel de coniac,
 Ca eu să tac,
 Iar tu să țipi
 Și să dispari, apoi, suspect,
 55 Cu voluptatea unei bombe de efect!..

Ce zici?
 Așa e c-am ghicit
 De ce-ai venit?...
 De ce te-ncrunți și nu-mi răspunzi?...
 Ce nou secret îmi mai ascunzi?...
 De ce scrișnești din dinți
 Și taci?...
 Hai! ... Spune-mi, ce-ai de gînd să faci?...
 Deschide-ți gura — mii de draci! —
 Și lasă-mă să-ți mai sărut,..
 Nu gura...
 Ci răspunsul mut!...

ISPRAVA TOAMNEI

lui Mircea Damian

Toamna, fată deocheată —
 Biata fată!...
 Docheată, dar frumoasă
 Și cochetă,
 Mi-a intrat odată-n casă,
 Indiscretă,
 Să mă-ntrebe ce mai fac...
 Ce problemă viitoare
 Mă mai doare...
 Ce țigări de foi mă otrăvesc
 Când vorbesc...
 Și ce fel de coniac
 Beau când tac...

Și de-atunci —
 Nu vreau să spun de când —
 Am rămas cu toamna-n trup și-n gând!.

Și de-atunci, în fiecare an,
 toamna, fată bună, vine să mă vadă —
 Vine ca o oră fixă pe cadran
 Și solemnă ca o stea cu coadă...
 Și, cum știe că eu nu fac decît bine,
 Toamna stă trei luni întregi la mine,

25

Cum ar sta la ea acasă...
 Pînă ce-ntr-o bună zi mă lasă
 Si se duce de s-ascunde...
 Unde?...
 Dracul știe unde!...

30

Numai că, după ce pleacă,
 Odăița-mi pare mai săracă...
 Poate fiindcă toamna-mi fură
 De la gură
 Tot ce-n nouă luni adun
 Cu răbdare și tutun —
 Tot ce cred că-i mai seamă
 Pentru clopoțelul meu de-alarmă!...

35

40

Toamna, fată indiscretă
 Și cochetă,
 Se agită ca un ascuțiș de sapă
 Pe biroul plin de praf și prin sertare
 Și-mi distruge fără milă
 Operele literare,
 Rupînd filă după filă,
 De mă lasă gol... goluț...
 Ca o ciutură-ntr-un puț,
 Fără nici un pic de apă!...

45

50

Dar norocul meu că-n acest an
 Timpul merge după alt meridian...
 Și că versurile acestea au fost scrise
 Nu la mine-acasă —
 Cum scriu eu de obicei, pe masă —
 Ci pe iarba verde,
 Undeva, la țară,
 Unde calendarul scrie că-i tot vară
 Și-unde toamna încă nu sosise!...

DA CAPO AL FINE

lui N. Davidescu

De-a lungul catacombelor săpate
în visele granitului de ieri,
Eu re trăiesc legenda anonimă
A primilor martiri autohtoni
Și-n lumea stalactitelor sonore —
Miragiu subteran de palmieri —
Desăvîrșesc o Biblie-adnotată
De nesfîrșitul șir de Epigoni!...

Sub bolțile de trei ori milenare —
închis ca-n propriul meu mausoleu —
Transcriu pe pergamentul veșniciei
Ecoul preistoricului Vers,
Și-n fundul catacombelor săpate
în visele proteicului Eu,
Prin glasul meu tălmăcitor de dogme
Vorbește parcă-ntregul Univers!...

Contururile șterse de-ntunec
Redau viață vechilor Aezi,
Sub degetele lor imaginare
Renvie, parcă, tetracordul grec,
Și-n bolțile de trei ori milenare
Se-nalță, după epoci, trei grămezi —

25

30

35

40

45

50

De piatră,
De aramă
Și de aur —
Simbolurile tragediilor umane,
Clepsidru mut al clipelor ce trec...

Trec toți la rînd...
Pe lespezile negre,
Ca-ntr-un postum cortegiu funerar,
Trec iambii
Și troheii altor vremuri —
O-ntreagă-apoteoză de fantome...
Iar aiurarea harfei rafinate
Cu fluieratul naiului barbar,
în noaptea catacombelor răsună
Ca-n nopțile venericei Sodome.

Trec toți la rînd...
E-atîta majestate
Și-atîta surd tumult în mersul lor,
Și-n lumea stalactitelor sonore
E-atît decor
Și-atîta feerie,
Că iambii
Și troheii altor vremuri
Renvie-n subterana tragedie
Dezastrul mitologice credințe
Și doliul semizeilor ce mor!...

Trec toți la rînd...
Exodul ne ființei
Se pierde-n coridorul milenar,
Iar urma celor ce-au trăit prin cîntec
Dispare-n calea celor care vin
Să reclădească-n noaptea milenară
Același alb, fantasmagoric far
Spre care matelotii inspirații
Se-ndreaptă și-azi pe iahtul lor divin...

RÎNDURI PENTRU PĂSĂRILE CĂLĂTOARE

60 Martiri autohtoni ai catacombei
în care eu sunt ultimul venit...
Postuma voastră apoteozare —
Că după moarte nu veți mai muri —
Mă-ndepărtează tot mai mult de dogma
65 Eternității voastre de granit...
Voi sunteți cei ce-ați fost,
Eu nu sunt încă
Decît preludiul celui ce voi fi!...

lui Octavian Goga

5 Frunză galbenă, uscată —
Frunză ce-ai fost verde-odată,
Ștergeți-ochii de rugină,
C-a intrat toamna-n grădină,
Și-a intrat ca o stăpînă
Cu vîntul și ploaia-n mînă!...

15 Primul stol de rîndunele
A pornit spre Dardanele..
Berzele desperecheate
Se-mpreună-n zbor și ele,
Să pornească pe-nserate,
Iar triumghiul de cocori
Se-ntregește tot în zbor,
Să pornească mîine-n zori
Spre Bosfor...

Frunză galbenă, uscată —
Frunză ce-ai fost verde-odată...
De-a lungul șoselelor,
Pe tot lungul apelor
Și din creasta munților
Pînă-n fundul văilor...
în vîrful copacilor,

RÎNDURI PENTRU PLOPII ÎN PLOAIE

25 Au rămas doar ciorile,
Să păzească morile —
Morile ce macină,
După vechea datină,
Zodia-nceputului
Cu păcatul trupului,
30 Și rodul pământului,
Cu belșugul anilor,
Zilelor'
Și clipelor
Pentru cei flămânzi de soare
Si de «semne de-ntrebare»!.

pictorului Jean Al. Steriadi

35 Frunză galbenă, uscată,
Frunză ce-ai fost verde-odată,
Azi grădina Domnului
Nu mai este-a nimănu...
40 Au zburat din ea mai toate
Vietățile-aripate
Și-au rămas doar ciorile —
Ciorile,
Surorile
Vînturilor,
45 Ploilor,
Grijilor,
Nevoilor
Si-ntunericimilor!...

Ploaie...
Ploaie...
Ploaie...
Ploaie multă,
Ploaie deasă
Ca beteala de mireasă...

Plopii mei, scuipați de ploaie,
Se frămîntă
5 Și se-ndoaie —
Parcă-ar vrea să-mi intre-n casă!..
Plopii ce-au crescut cu mine
îmi fac semne disperate...

50 Au rămas să vămuiască
Cu pecetia domnească,
După socotința lor,
Soarta zburătoarelor...
Și să-nchidă-ntre zăbrele
împletite din nuiiele
55 Călătoarele rebele
Ce-au pornit cu toate-n zbor
Fără știrea ciorilor,
Spre Bosfor
Si Dardanele!...

— Hai!... Deschide-odată, frate,
Și primește-ne-n odaie,
15 Că-n odaia ta-i mai bine
Ca-n grădina noastră,-afară...

Doamne...
Cu ce ți-am greșit,
De-ai fost rău cu mine-aseară
20 Și m-ai pedepsit?...

De ce-ai vrut ce nu se poate
Să mă cred cu plopul frate,
Frate fericit?...

SPECIFIC ROMÂNESC

25 Doamne... Doamne!...
Ce să fac?
M-am certat cu plopul-aseară
Și nu știu cum să-i împac!...
Cum să-i fac să mă-nțeleagă
30 Că frăția ce ne leagă
Nu-i decît o vorbă-n vînt...
Și că plopul cînd se-ndoaie
Cît stă țeapăn la pămînt —
Chiar cînd e scuipat de ploaie
35 E mai viu și mai puternic
Decît omul din odaie,
Ce se stinge pe picioare
Ca un muc de luminare
într-un sfeșnic!...

lui Aron Cotruș

40 Ploaie...
Ploaie...
Ploaie!

io Ce românești sunt astăzi căsuțele din ȘcheiL.
Sunt vesele și albe și curate —
Și totuși, altădată, ce triste și-ncruntate
te-ntîmpinau aceste căsuțe strămoșești,
Prin care țărăncuțele minore,
De teama slujitorilor domnești,
își ascundeau panglicele lor tricolore,
Căci zbirii stăpînirii din cetate,
Cînd năvăleau în Șchei să-și încaseze birul,
Le despuiau de salbe,
Inele
Și cercei,
Și le-aruncau pe toate, aproape goale,-n ploaie,
Ca să-nmulțească crucile din cimitirul
15 Bisericii Sfîntul Niculaie...

Așa era pe vremea-aceea-n Șchei
Cînd zbirii stăpînirii din cetate
Vîneau doar pungi de aur
Și... femei...

20 Dar bunul Dumnezeu, care veghea
Cu ochiul său triumfiular de peruzea,
S-a mîniat de-atîta răutate...

Și-atunci, toți zbirii din cetate,
 Cit ai clipi din ochi, au dispărut —
 25 Brașovul n-a mai fost cetate
 Și-n Șchei dreptate s-a făcut —
 Dreptate sfînta, pentru lumea toată —
 Așa cum nu se mai făcuse
 în Șchei de nimeni... niciodată...

30 Dar dacă-atunci, în Șchei, s-au petrecut
 Minunile pe care le-ai văzut,
 în Șchei rămîne totuși și astăzi, neschimbat,
 Un nume vechi,
 Un nume de mare împărat,
 35 Pe care, Dumnezeu chiar — dacă-ar vrea
 Să-l schimbe —
 Dumnezeu nu l-ar schimba!...

De-aceea «împăratul Solomon»
 Din firma cîrciumii cu-aceiași nume
 40 A renunțat la sceptru și la tron
 Și-n circiuma din Șchei, plină de lume,
 înveselește și-astăzi la fel ca-ntotdeauna
 Perechile de tineri — drumeți îndrăgostiți —
 Clienți care se-mbată cu bere și cu glume,
 45 în timp ce lăutarii le miorlăie-n urechi
 Refrenul nou al unei romanțe de sezon,
 Ce nu-i decît refrenul romanței foarte vechi,
 Pe care-o știți cu toții —
 Romanța vieții noastre,
 50 Cu «banca solitară ».
 Cu «brazii»
 Și cu «luna»!..

SOLILOCUL MĂSCĂRICIULUI

lui Puiu Iancovescu

Prin cîte panorame de bîlci am colindat,
 Eu nicăieri nu m-am simțit mai bine
 Ca-n panorama-n care Tu te-ai lipit de mine
 Tovarășă divină de joc și de... păcat!...

Dar azi, cînd simt că jocul și gluma s-au sfîrșit,
 Din goana nebuniei de artă de-altădată,
 Mă-ntorc din nou acolo de unde am pornit —
 La piatra de șosea kilometrată,
 Pe care Dumnezeu mi-a țintuit
 10 Și numele,
 Și chipul,
 Și ursita...
 Să hoinăresc cu tine, prin bîlciuri,
 Travestit
 15 în măscăriciul Pepi,
 Nebun după Pepita,
 Și-n gînd cu-aceeași teamă ridiculă și veche
 Ca orice om ce trece drept «om într-o ureche ».

Și-acum...
 20 Acum, te-ntreb pe tine —
 Pe tine, care mă-nțelegi mai bine
 Ca oricine —

.25 Pe tine, care-mi ești amantă,
în lipsa unui alt amant...
Te-ntreb — burete absorbant —
Ce ai de gînd să faci cu mine?...

30 Nu vrei să faci
Măcar un gest de caritate —
Să nu mă mai produc cu tine-n spate,
Ca-n panorama de odinioară
Cînd te-ai lipit de mine-ntîia oară
Și publicul rîdea să moară?..

35 Și fiindcă m-ai legat la ochi,
Nu vrei
Măcar o clipă ochii să-mi dezlegi —
Să fiu și eu o dată stăpîn pe ochii mei
Ca să te pot privi cu ochii-ntregi
Și să te pot ucide-ntîi pe tine,
40 Ca-n urmă, bunul Dumnezeu —
De dragul tău —
Să facă același lucru și cu mine?...

Și-n noaptea viitoare, *chere Madame*,
Uitarea să ne șteargă pe veci de pe program!.

MOARTEA DRESORULUI DE STICLEȚI

Iui Gonst. Stere

10 A murit dresorul de sticleți!...
A murit și ultimul dresor...
A murit cu mîinile pe ei,
Și cu ochii-nfiți în ochii lor!...
Și-n odaia lui n-au mai rămas
Decît note muzicale, desenate pe pereți,
Portativele de sîrmă, fabricate de ovrei,
Coliviile de sfoară, cu grăunțele de mei...
Și vreo sută de duzini de cîntăreți
îmbrăcați în doliu mare,
Care i-au cîntat la-nmormîntare
Și-au să-i cînte și la parastas...

15 A murit dresorul de sticleți!...
A murit dresorul, fericit
Că sticleții lui —
Copiii nimănui —
L-au stimat și l-au iubit...
Și că el a scos din ei
O falangă minunată
20 De maeștri cîntăreți —
Nu țircovnici mititei,
Ca dresorii de-altădată!...
Căci e drept că-n viață lucrul cel mai greu
E să-și piardă omul vremea cu sticleții,

25 Ca să pună la curent analfabeții
Cu ce-a neglijat să-i pună Dumnezeu!...

A murit dresorul de sticleți!...
Dar —
Surpriză mare —
30 După ce-a murit,
Guralivii cîntăreți s-au răzvrătit,
Declarînd că-n cariera lor
Nu mai au nevoie de un alt dresor!...
Și din coliviile de sfoară
35 Au zburat cu toți, să cînte-n stradă-afară.
Și-au jurat solemn pe viitor,
O completă libertate
Pentru cîntecele toate...
Și sticleții toți —
40 Să cînte numai după capul lor!...

A murit dresorul de sticleți!...
Bine c-a murit la timp și el —
Căci era bătrîn,
Bețiv
45 Și chel...
Dar, la drept vorbind, era «dresor» —
Fiindcă, după moartea lui, sticleții
Cînd au încercat din nou să cînte
Numai după capul lor...
50 Au dat «kix» cu toții,
Și cîntăreții
S-au întors afoni în colivie!...
S-au întors cu toții!...
Dar ce folos —
55 Că dresorul ce-a murit n-a fost Cristos,
Și dresorul mort nu mai învie!...

lui Alexandru Cazaban

în Pullman, cu 80 pe oră!
Zburăm,
Și viteza sonoră
Ne sparge urechea cu un Cake-Walk,
Că toți călătorii —
Umane sfîrleze—
Se lasă pe spate și-ncep să danseze
Pe loc...
10 În timp ce pe cîmp se perindă,
Ca într-un vechi ciob de oglindă,
Copacii
Și stîlpii de telegraf,
De care s-agață toți norii de praf,
Pe care căruța cu fîn, din șosea,
15 Nu-i lasă să meargă alături cu ea!...

Mizil...
Monteoru...
Buzău...
20 Și Pullmanul nostru, cu 80 pe oră,
își bemolează viteza sonoră,
Și-n gară, deodată, tăcut se oprește!...
Probabil că Pullmanul știe
Că-n gara Buzău drumul bun se sfîrșește
Și-ncepe de-acum drumul rău...

25 Dar Pullmanul — *«Made in England»* —
 Glumește: «Ce-o fi... să fie!»...
 Și vesel pornește din nou —
 Pornește cu aceeași viteză sonoră
 Și cu același obraznic ecou:
 30 «Cu 80 pe oră!» ...
 «Cu 80 pe oră!»...

60

65

}} Și drumul se-ntinde ca un gumelatic —
 Lipsit și de spirit
 Și de simțul plastic —
 O biată cireada de vaci și viței
 Ne-ntîmpină-n gara de la Făurei,
 Iar gara pustie din Lacul-Sărat
 Ne anunță că «Lacul-Sărat» a... secat!..,

40 Păcat că în Pullman nu poți să vînezi
 Nimic din ce vezi!...
 Poți însă flirta
 Cu vecina ta —
 Fardată anume pentru așa ceva!...

45 Dar Pullmanu-i Pullman!...
 Stop!...
 Gara Brăila —
 Gară cu bucluc...

50 «Vezi rîndunelele se duc,
 Se scutură frunza de nuc,
 S-așterne bruma peste vii»...
 Peste părinți,
 Peste copii
 Și peste șlepurile noastre
 Din cimitirul Dunării albastre -
 55 De la Brăila pînă la Sulina —
 Unde le-a-nțepenit rugina,
 Că n-au fost șlepuri plutitoare

Decît pe Dunăre —
 Nu și pe mare!...
 în timp ce Pullmane terestre
 Și trenuri lungi accelerate
 Stopează azi, prin porturi, pe-nserate
 Și, vesele, sfidează prin ferestre
 Cîrligul unui «? » (semn de întrebare)
 De care
 Tu — călător numai pe mare —
 Iți spînzuri zilnic... ziua viitoare!...

CÎNTECUL NEBUNULUI

25

Am să mă duc
De voia mea la balamuc —
Și fiindcă nu-mi va părea rău,
Cumintele voi fi tot Eu!...

Ei sunt cuminți...
Eu sunt nebun...
Dar cum Eu sunt ce-am fost mereu —
Poate că cel cuminte-s Eu —
Deși de câte ori le-o spun,
Eu'pentru Ei... sunt tot nebun...

Ei mă urăsc că nu-s ca Ei...
Eu îi iubesc că nu-s ca Mine...
Ei beau
Și mint fără rușine —
Și-n ochii prietenilor mei
trec drept nebun... că nu-s ca Ei...

15 Lor nu le place-amanta Mea...
Mie nu-mi place-amanta Lor...
Ei văd cu ochii tuturor
Femeia...
Eu n-o pot vedea
Decît cu-ai mei —
Amanta Mea...

20 Dar cum din Ei toți numai Eu
Nu sunt ca Ei,

STROFE PENTRU EL

Deși noi toți îi suntem frați
Și toți îl ascultăm la fel —
Noi nu-i suntem decît argați,
Căci l-am ales stăpîn pe El...

Dar Eu, cum nu-i pot fi argat
Deși noi toți suntem la fel —
De șorțul alb m-am dezbrăcat
Și n-am mai ascultat de El...

10 Dar azi, cînd simt că se cuvine
Ca toți să-l ascultăm la fel —
Deși m-ascult numai pe mine,
Eu nu m-ascult decît prin El...

A XI-A PORUNCĂ

Iui Radu Cioculescu

Ascultă, privește și taci!...
Ascultă, să-nveți să vorbești,
Privește, să-nveți să clădești,
Și taci, să-nțelegi ce să faci...
Ascultă, privește și taci!

10 Cînd simți că păcatul te paște
Și glasul Sirenei te fură,
Tu pune-ți lacăt la gură
Și-mploră doar sfintele moaște—
Cînd simți că păcatul te paște!...

15 Cînd simți că dușmanul te-nvinge,
Smulgîndu-ți din suflet credința,
Așteaptă-ți tăcut biruința
Și candela minții nu-ți stinge —
Cînd simți că dușmanul te-nvinge!

20 Cînd brațele-ncep să te doară,
De teamă să nu-mbătrînești,
Rămîi tot cel care ești —
Aceași piatră de moară—•
Cînd brațele-ncep să te doară!...

Iar cînd, cu ochii spre cer,
Te-ntrebi ce-ai putea să mai faci,
Ascultă, privește și taci!...
Din brațe fă-ți aripi de fier
Și zboară cu ele spre cer!..

i
*

1

ROMANȚA INIMII

lui Vladimir Streinu

5

Inimă — ciutură spartă —
Cui mai duci apă la poartă,
Dacă nimeni nu mai trece
Să-ți soarbă din apa rece —
Apă bună de descîntec
De la ochi pînă la pîntec?...

15

Inimă — ciutură goală —
Cine te spoi cu smoală
Și te-ascunse în ogradă,
Nimeni să nu te mai vadă,
Ca să-ți mai cerșească apă
Cînd de sete. gura-i crapă?

Inimă — ciutura mea —
Dă-mi să beau, dar altceva,
C-apa rece ți-au golit-o
Toți cei care ți-au sorbit-o!...
Dă-mi ce mi-ai păstrat doar mie —
Dă-mi un strop de apă vie!...

lui Eugen Herovara

Revăd orașul pribegiei mele —
 Neprețuit motiv de inspirație —
 Cu același Vodă Cuza tronînd în piața mare,
 îndurerat de-atîtea vremuri grele...

- 5 Ștefan cel Sfînt și-arată buzduganul,
 Cu care-nspăimîntase întreg aliotmanul...
 Miron Costin letopisețu-si scrie
 Cu sîngele Moldovei — izvor de apă vie...
 în jilțul lui, Asachi — poet și fabulist —
 10 Pledează și-astăzi pentru curentul latinist...
 în fața teatrului, Vasile Alecsandri
 Se-ntreabă ca Hamlet: «A fi, sau... a nu fi?»...
 Mihai Kogălniceanu, la Copou,
 Repetă un capitol istoric veșnic nou...
 15 Sărmanul Eminescu, într-un cearșaf de baie,
 Și-așteaptă epigonii flămînzi ca să-l despoaie,
 Și-n timp ce turnul Goliei se-ntreabă ce să facă —
 Să-și plîngă gloria defunctă sau să tacă —
 Biserica — minune unică — Sfîntul Sava,
 20 Ea singură-ți surîde, că-și rennoiește slava!..

Mîhnit de-atîtea regăsiri în mine,
 îmi lăcrimează ochii de ciudă și rușine,
 Și cum n-aud pe nimeni urîndu-mi «noapte bună»,
 Cobor tăcut spre gară, cu Iașii... mîna-n mîna!..

lui Emanoil Bucuta

Șoseaua urcă spre Voineasa,
 Iar Lotrul curge spre Brezoi...
 O fată și-a pierdut cămașa
 Prin finul de curînd cosit,
 Și-acum, în poarta casei, s-a proptit
 Să-și mai arate-o dată sîinii goi
 Și trupul rumenit de soare
 Turiștilor înfometați
 De farmecul unei idile trecătoare
 10 în pitorescul munților Carpați...

Așa sunt toate fetele la munte...
 în prima zi —
 Oricare-ar fi —
 Se lasă sărutate doar pe frunte...
 15 A doua zi,
 Pînă și cele mai ursuze
 Se lasă sărutate chiar pe buze...
 Iar în a treia
 Sau a patra zi
 Se lasă duse sub un brad
 Unde se-mpiedică, mai toate,
 Și leșinate-n brațe-ți cad,
 Ca niște biete curci plouate...
 20 Deși — prin munți, în fiecare vară,

25

La fel, turiștii urcă
Iar fetele... coboară.

30

Șoseaua urcă spre Voineasa
Și Lotrul curge spre Brezoi...
Iar mirele
Și cu mireasa
Din carul nou cu patru boi-
Un dar de ziua nunții lor —
Zîmbesc șireți
Și fericiți,
35 Că grație turiștilor
Au fost uniți
În vecii... vecilor!...

35

PE MALUL OLTULUI

lui Nicu Budurăscu

Pornind din Lotru spre Cornet,
Șoseaua urcă-ncet... încet...
Ținându-se parcă de mînă
Cu linia ferată,
O vecină,
Ce-i pare totuși o străină,
Fiindcă nu seamănă cu ea,
O biată bătrînă sosea
Banală —
Dar națională!...

5

10

15

20

Șoseaua urcă-ncet, ca de-obicei,
Proptindu-se doar în copacii ei...
Urcă tăcută
Și timidă
Ca o omidă...
În timp ce linia ferată
Urcă țipînd,
Parcă-ar fi beată,
Ca și locomotiva «Malaxa»
A unui tren de marfă,
Care —
Pornit din Piatra-Olt
Spre Turnu-Roșu —
Cînd dă cu ochii, pe șosea,

30 De cîte-o țărăncuță
Cam prostuță,
Crezînd că-și poate bate joc de ea
Țipă sulemenindu-și coșul
Cu fumul negrilor cărbuni,
Ca o cocoană din elită
Cu ochii plini de dinamită
Scăpată dintr-o casă de nebuni.

35 Doar Oltul — apă blestemată —
Nu vrea să urce niciodată,
Nici cu șoseaua demodată,
Nici cu moderna linie ferată...
El singur, săltăreț, coboară
Spre Dunăre —
Dunărea noastră
40 Cu apă multă
Și albastră...
Și coborînd —
Iarnă sau vară —
45 Suride fredonînd la fel
Ca orice egoist rebel,
Același veșnic menuet
Discret,
Pe care nu-l dansează decît el!...

50 La fel și-n viață...
Uneori —
Dacă te urci
Sau te cobori —
Cu-aceeași ură te privesc ai tăi,
C-așa suntem cu toții —
55 Oameni răi!...
Și-oricare-ar fi cel care urcă —
Dușmani
Sau prieteni—
Toți îl spurcă...
60 Iar cînd, întîmplător, coboară,
Toți îl omoară!...

APARIȚIE NOCTURNĂ

I. P. S. S. Tit Simedrea

Mi-a ieșit în drum fantoma
Omului bătut în cuie
Și m-am întrebat ca Toma:
— El o fi?
Sau, poate... nu e...

Cine-a fost?.

N-a fost decît
Chipul unui om — și-atît —
Chipul omului frumos
Din năframa sfintei Veronica!.

Dar pe mine m-a prins frica
Și, cum sînt un om pios,
în noaptea Vinerei Mari,
M-am făcut din mare mic
Și-am tăcut chitic.
Căci pe buze-mi înghețase
Numele celui răsfîrînt
Pe năframa de mătase,
Care dibuia tăcut

Printre marii cărturari
Un tovarăș credincios
Ca să-i țină de urît
În mormînt!...

Ion Minulescu și Claudia Millian-Minulescu la Bușteni în 1937

Ion Minulescu cu fiica sa Mioara Minulescu la Slatina în 1938

CLOPOTELE ÎNVIERII

lui Radu Gyr

10

Clopotele învierii —
 Pumni de bronz
 Și de aramă —
 Sparg cătușele tăcerii
 Sepulcrale
 Din shakespeareana dramă,
 în al cărei text renvie
 Creștineasca bucurie
 în cortegii triumfale
 Și-n aplauze bisate
 Din cetate
 în cetate!...

15»

« *Cristus resurrexit!* »...
 Gura
 Omenirii, mută, țipă:
 «împlinitu-s-a Scriptura!»

20"

Sunați, clopote...
 Sunați...
 Și-n cetăți însămînțați
 Viața veșnică, cu care
 Fratele nostru mai mare,
 Când a fost crucificat,

Și-a călcat moartea-n picioare
Și din morți a înviat!..

Sunați, clopote...
Sunați...
Și pe Domnul lăudați,
Dând de știre tuturor
Că-ntr-o noapte veți suna
Și-nvierea morților
Din cetatea mea!...

RÎNDURI PENTRU MOȘ CRĂCIUN

5 Iartă-mă că te salut numai din ușă...
Te-aș pofti și-n casă,
Dar mi-e teamă
Că-mi aduci aceeași veșnică păpușă
Și același vechi refren de panoramă!..

10 Iartă-mă că-ți spun ce cuget, Moș Crăciun...
Dar eu — zău — nu văd de ce mai vii!...
Ce folos că ești bătrîn
Și-ai suflet bun,
Dacă-n tolă n-ai decît minciuni pentru copii

15 Nu-ți mai pierde timpul cu povești
Pentru cei ce nu mai cred în ele...
Tu — e drept — n-ai fost decît așa cum ești —
Omul cu păpuși de porțelan
Și acadele...

Dar eu nu mai sunt copilul de-altădată,
Să mă-ncînt numai de chipuri ce se șterg —
Mie-mi trebuie-o femeie adevărată,
Nu femeii-păpuși de Niirenberg!...

Iată!...
 Asta este tot ce-am vrut să-ți spun...
 Și ți-am spus, să știi și tu ce-aș vrea!...
 Ține minte,
 Ține minte, Moș Crăciun...
 Și la anul, dacă vii din nou, să-mi vii cu *Ea*!...

!
 j
 |
 !
 j
 I
 •

RÎNDURI PENTRU ANUL NOU

Bine-ai venit, An nou!...
 Bine-ai venit...
 De când te-aștept aproape-am și albit...
 Dar fiindcă-mi intri-n easă-ntîia oară,
 5 Te rog să nu-mi faci casa de ocară...
 Nu te grăbi să-mi intri pe furiș,
 C-abia sosiși...
 Noroc că te-așteptam deștept
 Să te previu la timp, să fii atent,
 io Și-n clipa marelui eveniment
 Să-mi calci în casă cu piciorul drept...
 Și nu uita
 Să-ți lași ciubotele afară
 Și bunda de urs alb, ce mă-nfioară...
 15 Că România nu-i Siberia!...

Așa te vreau!...
 Te vreau la trup curat... neprihănit...
 Și tot așa la suflet și la minte —
 Te vreau sub chipul celui arvunit
 20 Pe treizeci de arginți
 Și-un blid de linte!...

Și acum, că te-ndurași să-mi intri-n casă,
 Poftim la masă...

25 Dar mai-nainte de-a gusta
 Din vinul și din pâinea mea,
 Deschide-ți ochii bine, ca să-nveți
 Povestea *Coliviei cu sticleți...*
 Și-n urmă, dacă poți să te-ntregești
 30 Cu sfinții din icoanele de pe pereți,
 Te rog — de pe parchete și sofa —
 Să-mi schimbi covoarele de Buhara,
 Și-n locul lor tu să-mi întinzi
 Numai velințe oltenești,
 35 Ca să-mi răsfrîng cu ele, în oglinzi,
 Podoabele mîndriei strămoșești...
 Iar pe măsuțele pătrate,
 În locul florilor de crin, fanate,
 Să-mi pui în strachine de lut
 40 Crăițe sîngerii, culese
 în cinstea viitoareii florărese
 Care, probabil, nici nu s-a născut!...

An nou...
 Ai auzit ce-ți cer?...
 45 Nu-ți cer să faci nimic în casa mea,
 Mai mult decît ai face tu-ntr-a ta!...
 Iar eu, un biet român ursit
 Să fiu scuipat și pălmuit,
 Deși n-am casă cu calorifer,
 50 Te-adăpostesc de viscol și de ger
 Și te cinstesc așa cum se cuvine
 Să fiu cinstit și eu — măcar de tine!..
 Te-ntîmpin ca pe-un frate-adevărat —
 Un frate ce-mi va da napoi
 Sticletele ce mi-a furat
 55 Alt frate, mult mai mare decît noi!..
 Te-ntîmpina numai cu atît —
 Ce mi-a rămas —
 Un « Ah » în gît,
 Și-un gest cu care te primesc
 60 Ca pe-un «Specific românesc»!...

An nou!..
 Fii nou de sus și pînă jos!..
 Copil al nimănui și-al tuturor,
 Copil din flori,
 65 Copil gălăgios...
 Desfășură-te-ncet de pe mosor...
 încet... cît mai încet... și liniștit.
 Și fii atent ca nu care cumva
 Să ți se rupă firu-n casa mea!...
 70 Bine-ai venit, An nou...
 Bine-ai venit!...

NU SUNT CE PAR A FI.

25
30
35
40
45
50
55

lui Gicu

Nu sunt ce par a fi —
Nu sunt
Nimic din ce-aș fi vrut să fiu!
Dar fiindcă m-am născut fără să știu,
Sau prea curînd
Sau poate prea tîrziu...
M-am resemnat, ca orice bun creștin,
Și n-am rămas decît... Cel care sunt!...

10
15
20

Sunt cel din urmă strop de vin
Din rustica ulcică de pămînt
Pe care l-au sorbit pe rînd
Cinci generații de olteni —
Cei mai de seamă podgoreni,
Dintre moșneni
Și orășeni —
Strămoșii mei, care-au murit cîntînd:
„Oltule... rîu blestemat...
Ce vii așa turburat?"...
Dar Oltul i-a plătit la fel
Cum l-au cîntat și ei pe el...
Și cum — mi-e martor Dumnezeu —
Astăzi, nu-l mai cînt decît eu!...

Pe mine, însă —
Ce păcat
Că vinul vechi, de Drăgășani,
M-a întinerit cu trei sute de ani,
Cînd fetele din Slatina
Cu ochii mari cît strachina,
De cîte ori le-am sărutat,
M-au blestemat
Să-mi pierd cu mințile
Și datina,
Să nu mai fiu cel care sînt
Cu-adevărat,
Și ca să fiu pe placul lor,
Să le sărut doar la... culesul viilor,
în zvonul glumelor zvîrlite-n vînt
Pe care Oltul, cînd le prinde —
Oricît ar fi de turbure —
Se limpezește
Și se-ntinde
Cu ele pînă-n Dunăre!...

La fel și eu, ca orice bun creștin,
Pe malul oltului cîndva,
Mă voi întinde tot așa,
Cînd cel din urmă strop de vin
îl voi sorbi tot din ulcica mea,
Nu din paharul de argint, al altuia
Pahar străin!...

Și-abia atunci voi fi cu-adevărat
Cel care-am fost —
Un nou crucificat —
în vecii vecilor... Amin!...

I

lui Al. Tzigara-Samuicaș

lui Nicu Herăscu

Pe scara sufletului meu
M-am întâlnit cu bunul Dumnezeu —
Eu coboram mîhnit din conștiința mea,
Iar El urca surîzător spre ea!...

5 Și ne-am oprit la jumătatea scării
încrucișîndu-ne în clipa-ntîmpinării
Săgețile perechilor de ochi, ca de-obicei —
Ah! ochii Lui cum semănau cu ochii mei!

io Pe scara sufletului meu
M-am întâlnit din nou cu Dumnezeu —
El cobora solemn din conștiința mea
Iar Eu urcam surîzător spre ea!...

Ce regăsire triumfală după un sfert de veac

aproape!...

îți mai aduci aminte, mare, de-Argonautul epigon
Ce-ți fragmenta imensitatea
într-un caiet de versuri șchioape

5 Și-ți profana tridentul clasic cu simple urme de
creion?

Aceeași rece-mbrățișare de-albastru, violet și verde,
Aceeași mută întrebare «de ce», «de unde» și

«de cînd »,

Și-aceeași inutilă goană spre orizontul ce se pierde
în golul circumflex din care pornesc Sirenele cîntînd.

1° Te regăsesc aceeași mare, cu-aceeași tragică poveste,
Cu-aceleași vînturi vagabonde,
Cu-aceeași lună cap de mort
Și-același glas care mă cheamă, —
Deși mi-ascunde cine este:

15 «Sosesc corăbiile, vino, să le vedem cum intră-n
port».

ITA EST..

PATRUSPREZECE INEDITE
(1943)

Știți voi ce sunt versurile mele?
Zboruri în «zigzag» de rîndunele,
Zboruri fragmentate,
Rupte
Și-nnodate
Ca să poată fi de toți cîntate,
Nu cetite numai pe sub gene —
Pui golași de vrăbii fără pene...

Dar voi nu știți nici măcar silabisa
Zborurile-acestea, smulse din inima mea!
Nu știți că din zborul versurilor mele,
Se-ntregesc perechile rebele
Și că-n ochii celor care mi le cîntă,
Strălucesc scînteii de aur, ce-nspăimîntă
Pe cei care mi le-ascultă-ntîia oară,
Măcinîndu-se ca grîul sub piatra de moară!..»..

Versurile mele?...
Semne de-ntrebare
Pentru-abecedarul vieții viitoare...
Versurile mele?
Stropi de apă vie
Și ploaie de stele
Pentru veșnicie!...

DE VORBĂ CU DIAVOLUL

lui Scarlat Struțeanu

Azi-noapte, Diavolul din mine —
Un diavol ce pretinde-a fi profet —
M-a luat cu vorba-ncet... încet...
Și m-a băgat în tainele divine,
Pe care eu — spun drept — mi-e frică
Să nu care cumva să le-nțeleg,
Fiindcă sunt taine care — când se strică —
Nu se mai dreg...

De-aceea nici nu sunt prea lămurit
Asupra celor ce mi-a povestit...
Dar cum azi-noapte Diavolul din mine
Vorbea ca un profet adevărat,
Să nu-l ascult deloc mi-a fost rușine,
Și curios, ca orice om, i-am suportat
Năzbîtia cu care m-a-ngrozit
De la-nceput și pînă la sfîrșit...

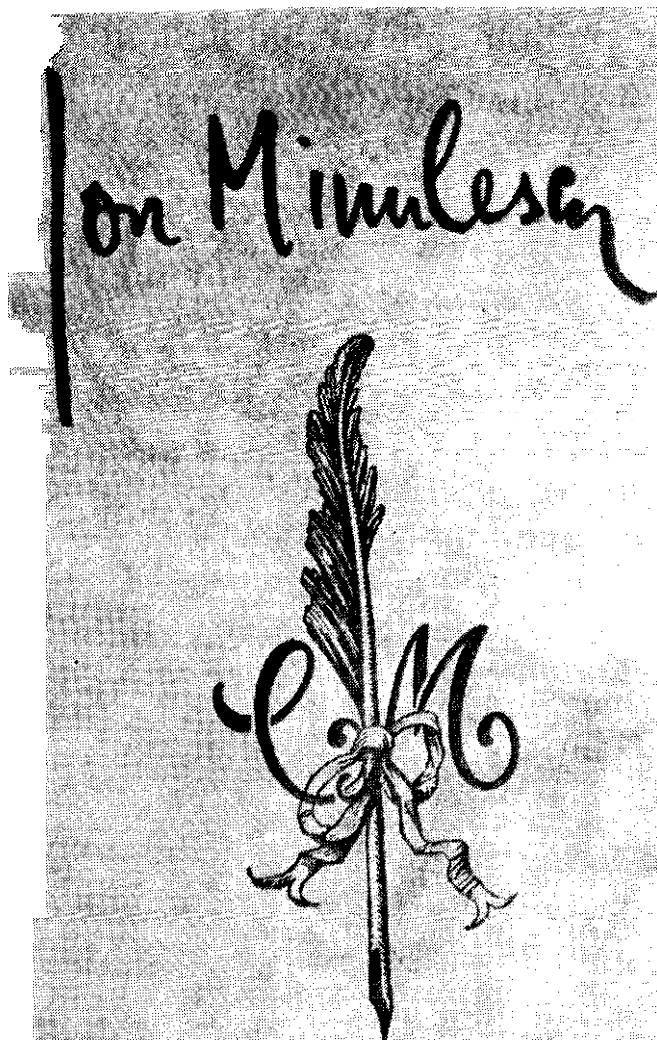
Mi-a spus că-n viață trebuie să știi
Ce nu știi decît morții
Cînd pleacă dintre vii,
Să știi că dacă-ntîmplător vei fi flămînd,
Să nu te-arăți bogaților așa cum ești,
Să nu te-audă prietenii plîngînd,

25 Să nu-ntinzi mîna dreaptă să cerşeşti
Femeilor ce ți-au păpat avutul,
Să nu-ți compari prezentul cu trecutul,
Să nu blestemi... și să nu faci
Nimic mai mult decît ce face mutul:
Să taci, să taci, să taci...
Si iar să taci...

30 Iar când vei amuți complet,
Ca orice-autohton fără defect,
Tăcerea, care-i aur controlat,
Te va-ndrepta spre lozul cu noroc,
Iar tu — un simplu sîmbure de-alună-
35 Te vei schimba-ntr-un sîmbure de foc.

Și Diavolul din mine sfârși cu ...
« Noapte bună! » ...'

[illegible]

Coperta volumului *Spovedanii*, colecția „Manuscriptum”

POVESTEA UNUI «CINEVA»

A fost cîndva un «Cineva» —
Un «Cineva» așa prostuț,
Că-n nopțile cu lună plină se trudea
Să scoată pe furiș luna din puț
Cu ciutura...

Și totuși, acest «Cineva» —
Deși «copilul nimănui» —
Se socotea-n prostia sa
Născut din zborul minții lui,
Nu conceput
Numai din lut,
Cum l-învătase *Biblia*...

Și-nfuriat că Dumnezeu
Nu-l modelase după chipul său
Ca pe Adam —
A strănutat
Și s-a-narmat
Cu-o bardă de oțel călit
Cu care singur și-a cioplit
Și palmele,
Și tălpile,
Și capul,

Și ideile,
 Și inima,
 Și sufletul,
 Și gura,
 Și răsunetul
 Minciunii trâmbițată prin văzduh
 Că «El» e frate bun cu «Sfântul Duh»...

Dar ce păcat... că-n ziua când pleda
 Că-n lume singur «El» e «Cineva»,
 Și jubila că-n veci n-are să fie
 Decît același strop de «apă vie» —
 N-a fost decît un mare ... «foc de paie»
 Pe care primul strop de ploaie
 L-a stins, ca să nu mai rămînă
 Nimic din «El»,
 Decît aceeași rece mînă
 De țărînă —
 în cimitirul «Pătrunjel»...

5

HODIE MIHI, CRAS TIBI

în mine,
 în tine
 Și-n el
 Inima cîntă
 Și plînge la fel...

Cîntă
 Și plînge
 înfiptă în noi —
 Cîntă cu clipa în care ne naștem
 Și plînge cu clipa de-apoi...

10

Cînd cîntă cu ploaia
 Ne-nchidem odaia...
 Cînd plînge cu vîntul
 Ne-nchidem mormîntul
 Tustrei, și, la fel,
 Și-n mine,
 Și-n tine,
 Și-n el!...

15

CÎNTECUL UNUI OM

profesorului Vasile Vartolomei

Ce-am fost cîndva azi nu mai sînt.
 Dar ce sunt azi îmi pare rău
 Că n-am putut să fiu mereu —
 Același cîntăreț cu chip de Sfînt...

Cînd am urît am fost iubit,
 Cînd am iubit am fost urît...
 Și-n viață n-am cîntat decît
 Romanța Celui răstignit...

Tot ce-am sperat rămas-a vis,
 Și-am dobîndit ce n-am visat...
 Dar ce-am fost ieri am și uitat
 Un titlu de volum nescris...

Și-azi, dacă sunt un chip de Sfînt,
 Așa m-a vrut, pesemne, Dumnezeu —
 Sa fiu tot altul... Și să-l cînt mereu
 Pe cel ce-am fost cîndva, dar nu mai sînt.

Stăpîna mea, învătă-mă să plîng,
 Așa cum pînă astăzi n-am plîns încă
 Să plîng, dar să nu mă mai frîng
 Ca Prometeu, legat de stîncă...

Să plîng și eu ca biblicul Adam
 Gonit de Dumnezeu din Paradis,
 În clipa cînd, cu Eva, ne trudeam
 Să descifrăm întîiul nostru vis...

10 învătă-mă să-mi plîng ca Boabdil
 Grenada vieții mele din trecut,
 Pierdută-n clipa cînd — un biet copil
 Mi-o apăram cu-o sulită și-un scut...

15 Și dacă-n viață n-am putut citi
 Ce-i încrustat pe fruntea tuturor,
 Ca și Hamlet, «A fi, sau nu a fi?..»
 Stăpîna mea, învătă-mă să mor!...

RÎNDURI PENTRU NECHEMATA

VASUL FANTOMĂ

lui Const. Tonegaru

Aștepți pe cineva?
 Nu știi pe cine?
 Sau nu te-aștepți decît pe tine
 Să te-nfruptezi din ce ți se cuvine?

Nu știi că azi sau mîine —
 Vrei,' nu vrei —
 N-aștepți decît sosirea Ei?

10 Și-oricine-ai fost
 Sau vei mai fi,
 Sosirea celei nechemate —
 Fie că-ți bate-n geam în zori de zi,
 Fie că-ți intră-n casă-n miez de noapte
 Exact în clipa cînd ți-apare,
 15 Doar te sărută și...
 Dispare!...

în port a ancorat un vas fantomă
 Cu trei catarguri frînte
 Și cu prora
 Zdrobită
 Și desfigurată, ca un craniu
 De sinucis intrat în comă...

10 îl recunosc!...
 Pe puntea lui, odată,
 Am navigat cu Cristofor Columb
 Spre insula cu mine de platină
 De aur,
 De aramă
 Și de plumb...
 15 Și ancorele pline de rugină
 Le-am aruncat în rada unui port
 Cu apele opace ca opacul
 Decolorat al ochiului de mort...

 20 îl recunosc!...
 Pe puntea lui, odată,
 Am navigat spre vechiul continent*
 Purtînd mîndria luptei cîștigate
 Sub veselele lui pavilioane

în noul continent
Din Occident...

Și toate bogățiile furate
Din insula cu mine de platină,
De aur,
De aramă
Și de plumb
Le-am debarcat cu Cristofor Columb
în Monarhia celor trei Coroane!...

în port a ancorat un vas fantomă...
îl recunosc —
Dar unde-i căpitanul?
Și mateloții unde-au debarcat?...

Pe punte te sufocă o aromă
De sînge tropical,
Iar cabestanul
Suspină ca un matelot înjunghiat!...

Toți vă grăbiți să vă luați înainte,
Deși știți că-n viață stați pe loc,
Iar singurul vostru mare noroc
E doar același veșnic «blid de linte».

5 Toți știți că v-admirați cu ură,
Sorbindu-vă cu ochii-nduioșați —
Că, deși frați, voi nu vă sunteți frați
Și nu schimbați decît ocări pe gură ...

1° Toți știți că-n viață vă jurați credință
Și faceți cruci numai cu mîna dreaptă,
Cînd nebunia cea mai înțeleaptă
E să n-aveți nici pic de conștiință...

Zadarnic vă mințiți, că fericirea
N-așteaptă decît să vă bată-n geam,
Cînd știți că toți sunteți copiii lui Adam
Și nimănui nu-i va surîde nemurirea!..

ROMANȚA ZILELOR DE IERI

Deși morți, să rămînem și-azi
Aceași cîntăreți nomazi —
Fantomele medievalilor «truveri
în ale căror stanțe
Doar minciuna
«Romanței zilelor de ieri»
De astăzi
Și de totdeauna —
Păcatul sfînt al tuturor
«Truverilor» —
Trăiește-n vecii... vecilor!..

lui D. Karnabatt

Ce veche —
Și totuși, ce nouă —
Ne pare și-astăzi, udă de rouă,
«Romanța zilelor de ieri» —
Romanța primelor dureri
Și-a nesfîrșitelor înfrîngeri!...

Ce demoni cu aripi de îngeri
Se furișază — noapte după noapte —
Prin camerele noastre de culcare,
Trezindu-ne din somn pe fiecare
Cu-aceleași repetate șoapte,
Cu care-n zorii zilelor de ieri
Epilogam nebunele plăceri,
Defuncte astăzi pentru totdeauna...

Păcat că n-am putut păstra nici una!...

Dar noi — copiii nimănui,
Copiii zilelor de post —
Ca să putem trăi cu-adevărat,
Ne-am spînzurat ghitarele în cui
Și ne-am vîndut măgarilor «sub cost»...
C-așa — pesemne — ne-a fost dat,

ROMANȚĂ TAHITIANĂ

Iar mâine-n zori cînd voi pleca
Nu te-ntrista
Că-mi vei sfîrși tu singură romanța...
Nu te-ntrista, fiindcă și eu —
Mi-e martor bunul Dumnezeu —
Tot singur voi sfîrși-o-n Franța...

pictorului Ștefan Popescu

Tehura — neagră orhidee —
Nu ești nici floare,
Nici femeie!...
Dar, orice-ai fi — așa cum ești —
Nu-ți cer să-mi juri că mă iubești...
Nu-ți cer nimic din ce-ai jurat
Lui Paul Gauguin —
Zugravul tău tahitizat —
Pe care-abia sosit în Paradis,
Tu l-ai mințit
Și l-ai ucis
Cu-același biblic «fruct oprit»...

Pacificul mi-e martor credincios
Că sufletul ți-e-ntors pe dos...

Nu-mi jura, deci, că mă iubești,
Nu-mi jura, căci așa cum ești —
O biată insulară jucărie
Cu zece șiruri de mărgean la gît —
Cînd juri că știi
Tot ce nu știi,
Tu nu ești altceva decît
Un strop de tropicală nebunie
Într-un vîrtej marin de apă vie...

ROMANȚĂ ORIENTALĂ

Dintr-un oraș oriental,
Ne-am întâlnit
Și ne-am iubit,
în visurile noastre doar,
Ca-ntr-un final de carnaval?...

lui George Tutoveanu

5 în care zi din calendar
 Ne-am întâlnit o dată doar,
 în fața unui mic bazar
 Dintr-un oraș oriental —
 Bazar cu marfa pe trotuar,
 Ca-ntr-un ajun de carnaval?

10 în care zi din calendar,
 în fața unui mic bazar,
 Când eu — un biet cumpărător —
 Iar tu — o biată vânzătoare —
 Cu ochii noștri de fosfor
 Ne-am tocmit prima sărutare?

15 în care zi din calendar
 Ne-am îngropat ca-ntr-un bazar,
 Și lacrimile ochilor
 Din ochii noștri de fosfor,
 Și măștile de carnaval,
 Cu-ntregul fast oriental,
 Și visul nostru pe Bosfor?...

20 în care zi din calendar
 Și-n fața cărui mic bazar

ROMANȚA NEBUNULUI

Schimbați în lacrimi solare,
Ca orice pod fără picioare.

25

Și totuși, acest pod sunt eu
Un pod cu chip de curcubeu

Vreți să vă spun cine sunt eu?...
Un pod cu chip de curcubeu —
Un curcubeu multicolor,
Armonizat pe placul tuturor!...

5 Cei mai mulți —
 Proștii —
 Cred că sînt
 Aureola unui sfînt...
io Iar cei mai puțini —
 Cei cuminți —
 Cei care nu se-ncred în sfinți,
 M-asigură că sunt un pod,
 Pe care regele Irod —
 Un rege mîndru
 Și stupid —
 A vrut să-l construiască-n vid...

Dar Dumnezeu l-a pedepsit,
Căci a murit,
Lăsîndu-și podul nesfîrșit
Exact cînd reușise să-l îndoiaie
Cu cei din urmă stropi de ploaie

lui Codiță Osiceanu

De cînd dușmanii țării ne arseră palatul,
De-atunci rămas-am singur —
Vai!... Ce spectacol jalnic...
Turiști din țări străine vin doar s-admire patul
în care-și va da duhul și cel din urmă paznic...

Pe-naltele terase de piatră, statui sparte
Privesc îndoliate castanii triști
Și goi...
Iar vîntul —
10 Glasul toamnei, prevestitor de moarte —
Le-ngroapă goliciunea în maldăre de foi..

Cîndva pe-aci fu viață
Cu cîntece
Și glume...
15 Dar azi din cîntăreții de ieri
N-a mai rămas
Decît o cioară —
Cioclu venit din altă lume —
Ce croncăne obraznic de-așa măreț popas...

Hotelul cu firma «La Wilhelm cel Mare i
Din medievalul oraș teuton,
Cu sfînta Măria deasupra intrării,
Scăldată-n lumină de opt lampadare,
Hotelul cu *hall-ul*—perfect hexagon —
Și geamuri rotunde și-albastre,
Prin care —
De mîină cu visele noastre —
10 Pătrunde timidă tristețea-nserării
Pe mobile negre și triste de nuc,
Și vechi ilustrații, tăiate din *Jugend* —
Sirene de Boecklin
Și satiri de Stuck —
15 Hotelul în care purtat-am o vară
Cea mai plăcută și sfînta povară,
Citindu-i pe Heine și Nietzsche,
Traduși —
Ca două viori sub același arcuș —
în limba-nflorată
20 Și-n stilul sever —
O limbă-mpletită din sfîrcuri de bice
în care, pe vremuri, scrisese Voltaire,
Pe care-l citise și Heine, și Nietzsche...
Hotelul acesta —
25 Citesc în jurnal —
Azi este spital!

Spital — gazda morții
Cu « Crucea Genevei »
Chiar deasupra porții.

30 Hotelul cu *hall-vX* perfect hexagon
Din medievalul oraș teuton,
Azi este refugiul defuncțiilor vii,
Ce-și mîngîie gheara de vultur crispată
Pe hainele lor cenușii —
35 O « Cruce de fier »
Pătată de sînge pe front
Și spălată
Cu trei picături de eter...

40 Hotelul?
Aceeși eternă-ntrebare...
Spitalul?
Aceeși prevestire tristă...

Hotelul cu firma « La Wilhelm cel Mare
Azi... nu mai există!

CINCI GROTEȘTI

(1943)

lui Horia Teculescu

PLOAIA SFÎNTULUI ILIE

Plouă!...
Zi și noapte, plouă —
Ploaie veche,
Ploaie nouă,
Ploaie-n rate
Calculate
De cerescul cămătar,
Și la termen, achitate —
Să ne spele de păcate
După noul calendar...

Ploaia Sfântului Ilie
Abia stă...
Și-ncepe iar!...

Parcă-ar fi o pădăie
Ca barba Sfinției-Sale —
Barbă fără-asemănare,
Ce se spulberă-n spirale
Peste «România Mare»,
Pe care Sfântul Ilie
Ar fi luat-o cu chirie
Pentru... hidroterapie!...

Plouă!..	}
Zi și noapte, plouă...	!
Plouă-așa cum nu se știe	
Să mai fi plouat cîndva...	i
Plouă-așa	n
Ca și cum Sfinția-sa	
N-ar fi om de omenie,	;
Și-ar fi —	{

Doamne!... Cum să zic?...	[i
Om ca noi — la suflet mic —	j
Om adică, cu păcat,	.
Nu chiar sfînt adevărat...	l

Plouă!...
 Zi și noapte, plouă...
 Plouă-așa ca și cum ploaia
 N-ar fi ploaie, ci... potop! ...

Stop, Sfinte Ilie...
 Stop!...
 Domolește-ți telegarii
 Și mai crapă-ți barba-n două,
 Că de cînd tot plouă... plouă,
 Ploaie veche,
 Ploaie nouă,
 Ne-au murit toți cărturarii
 De ftizie,
 Și-n spital
 Nu ne-a mai rămas decît
 Un poet, cu-o tuse-n gît
 Ca.o strofă de... cristal!...

Nu-l lăsa, Sfinte, să moară,
 Că-i păcat de-așa comoară!..
 Nu-l lăsa să moară-n ploaie
 Ca pe-o biată cucuvaie...

Iar de-o fi să fie așa
 Cum socoti Sfinția-ta,
 Vreau să zic
 Să-l pedepsești
 Pentru faptele-i lumești,
 Dă-i cerneală și hîrtie
 Și-un consemn ceresc,
 Să-și scrie
 Ultima lui poezie:
Ploaia sflutului Ilie ! ...

PEISAJ UMED

Baltă-n care — Ofelia și Hamlet
Se ascund
Să-i procure lui Shakespeare
O dramă nouă...

Plouă strîmb
Și fals,
Plouă tîmpit —
Plouă cum ploua-ntr-o zi la Londra
Cînd sorbeam un vermut sec
Cu Anny Ondra
într-un bar pe Piccadilly Street...

Plouă ca și cum o stropitoare
Ar uda, pripită, verzile peluze
Inventate-anume ca s-amuze
Lorzii beți de whisky
Și morți după soare...

Plouă ca și cum stropii de ploaie
N-ar fi decît stropi de nădușală
Ce s-ar scurge de pe Anny Ondra goală —
Cînd se-ncuie cu boxerul în odaie...

Plouă,
Plouă,
Toată ziua plouă,
Plouă ca-ntr-o baltă fără fund —

PĂPUȘA AUTOMATĂ

			Dar eu ce puteam să-i fac?...
		25	Să-i dau brînci?
			S-o strîng de gît?
			S-o omor?...
			Sau să-i dau pace?
			Nu puteam să fac decît
		30	Să-nchid ochii
			Și să tac...
			Că păpușii n-ai ce-i face,
			Și păpușa dacă vrea,
			Mori cu zile pentru ea!...
		35	Cine ești, păpușă mică,
			Cu ochi verzi de levănțică
			Și cu unghii de urzică?...
			Cine ești, păpușă blondă,
			Cu prezența vagabondă
		40	Cînd p-aici...
			Cînd pe colea —
			Pînă și-n odaia mea?...
			Cine ești
			Și ce poștești?
		45	Vrei odaie cu chirie.
			Sau un loc pentru vecie?...
			Păpușică prost crescută —
			Ochi căscați
			Și gură mută —
			De ce taci și nu vorbești?.
		50	Sau, ca zîna din povești,
			Nici tu nu știi cine ești?..
			Fii cuminte...
			Și-nțelege
			Că păpușa, cînd se strică,
		55	S-a sfîrșit,
			Nu se mai drege
			Chiar cînd este-o păpușică
	Doamne!		
	Ce-am pățit aseară!..		
	De-a fost faptă de ocară,		
	Să mă ierți, că-i vina Ta,		
	Fiindcă Tu ai vrut-o așa?.		
	Cineva —		
	Dar nu știu cine,		
	O păpușă automată —		
10	A intrat fără să bată		
	în odaia mea...		
	A intrat fără rușine —		
	Goală toată,		
	Indecentă		
15	Ca Ofelia dementă,		
	Și rîzînd:		
	Ha, ha, ha, ha!...		
	S-a trîntit pe canapea		
	Lîngă mine,		
	Ca o viespe-ntăritată		
20	Pe un tort de ciocolată!.		
	Doamne, Doamne!...		
	Ce rușine!...		

Cum ești tu —
 Păpușă mică,
 Cu prezența indecentă,
 Ca Ofelia dementă...

Fii cuminte...
 Și-astă-seară,
 Nu mai hoinări pe-afară
 Ca o biată « pierde-vară ».
 Fii cuminte
 Și, mai bine,
 Stai pe loc, nu mai pleca!...
 Stai colea,
 Pe canapea —
 Lîngă mine...
 Uite-așa!...
 Ca păpușile-n vitrine
 Sau ca sfintele creștine
 Cînd Cristos le convertea!...

Și de milă — că era,
 Biata fată,
 Goală toată...
 Și n-avea nimic pe ea,
 Nici măcar o pijama... —
 I-am împrumutat pe-a mea!

Iată vina mea de-aseară —
 Mai mult vină... literară!...

Dar de-aseară, Doamne Sfinte,
 Păpușică e cuminte!...

FETIȚA DIN FĂGĂDĂU

De ce mi-ai promis că vii
 Cu buzele-ți arămii.
 Cînd știai c-ai să mă minți
 Cu aceiași zece dinți
 Cu care m-ai sărutat
 Cînd din « Moși » ți-am cumpărat
 Un flacon de « Ton Sourire »
 Și-o cutie de rahat
 « Hagi Bekir »?...

De ce mi-ai jurat solemn
 Pe icoanele de lemn
 Și-ai promis lui Dumnezeu
 C-ai să mă iubești mereu,
 Cînd tu ne-ai mințit la fel
 Și pe mine,
 Și pe El?...

De ce taci?
 Cum?...
 Tu nu știi
 Că fetița mincinoasă
 Chiar cînd este-așa frumoasă
 Și cochetă
 Cum ești tu —

25 Vînzătoare la « Bon Gout» —
 Nu mai merită să fie
 Nici dorită,
 Nici iubită,
 Nici subiect de poezie
 30 într-o mică prăvălie
 Cu mantouri
 Și rochițe
 Scoțiene
 Și pestrițe?

 35 Nu ți-a fost măcar rușine,
 Cînd știai că n-ai să vii,
 Să-mi mănînci două cutii
 Cu « praline»,
 Alta cu « marons glacees»
 Și nu mai știu încă ce —
 40 Că tu prea mănînci de toate,
 Prea ai pofte asortate!...

 Aoleo... și vai de mine!...
 Ce să mai fac eu din tine?
 Că de iertat nu te iert,
 45 Și continui să te cert,
 Ba chiar să te și blestem,
 Că de tine nu mă tem...
 Ce te fac eu nu-i secret —
 Te fac « cu ou și oțet»
 50 Și, dacă-ar fi să te-ntorci,
 Te fac «albie de porci».
 Cum se face-n Făgădău...
 Și-apoi rog pe Dumnezeu
 Să te facă și mai rău
 55 Decît ce te făcui eu!...

SINUCIDAREA UNUI ANONIM

S-a sinucis un anonim!..
 Un «fapt divers», și-atîta tot...
 Căci anonimii, precum știm,
 Nu fac nici ei decît ce pot —
 Unii pleacă,
 Alții vin...
 Un anonim pe lume mai puțin,
 Un mort mai mult în cimitir,
 Si bietul om a fost scutit de bir...!

io S-a sinucis un anonim ...
 S-a sinucis, după cît știm,
 într-o mansardă de hotel —
 Hotel modern, cu ascensor,
 Ca mortul să coboare-n stradă mai ușor.
 15 S-a sinucis fiindcă iubea
 Pe cineva...
 Pe cine!...
 Nu se poate spune...
 O anonimă ca și el,
 20 Pe care-a vrut să se răzbune,
 Probabil, fiindcă-l înșela...
 Sau, poate... numai bănuia,
 Căci fapta n-a fost confirmată
 Nici chiar de anonima arestată,

Interogată,
Judecată,
Și... achitată!...

S-a sinucis un anonim!...
Și-atîta tot!...
Povestea lui,
Povestea capetelor cu cucui,
Povestea noastră,-a tuturor,
Povestea anonimilor!...

S-a sinucis un anonim!..
Dar, lucru nemaipomenit,
Cadavrul lui a dispărut
Ca o cometă-n infinit,
Și n-a mai apărut,
Așa c-anunțul mortuar
N-a mai ieșit nici el de sub tipar...
Și-a doua zi gazetele n-au scris
Nici un cuvînt de bietul sinucis!...

Doar mai tîrziu, cînd s-a aflat
Anume ce s-a întîmplat,
întreaga presă s-a cutremurat!...
Acum, se știe-n mod precis
Că anonimul sinucis
De anonima lui a fost furat,
De teamă să n-o facă de rușine
Cînd în oraș s-ar fi aflat
Exact ce-a fost:
O anonimă care-ncepe bine
Și-un anonim care sfîrșește prost!...

Deci anonima cu pricina,
Voind să-și ispășească vina,
L-a dus la ea acasă pe furiș,
Și-n toiul nopții l-a-ngropat

într-un alcov luxos și parfumat,
în care alți trei sinuciși —
La fel, tustrei, tot pentru ea —
îl așteptau pe-al patrulea...
Ba poate chiar pe-al cincilea
Și-al șaselea...
Și-al șaptelea...
Și-al optulea...
Et caetera...
Et caetera...

Și-abia atunci gazetele au scris
Un necrolog cu litere aldine,
Și-au scris solemn
Și grav,
Ca să se știe
De orișicine
Că anonimul sinucis
N-a fost decît o biată jucărie,
Căzută-n gheara altei jucării...
Sau, dacă vreți,
Doi diavoli de copii,
Copii precoci —
O fată
Și-un băiat —
Ce-au încercat
Să iasă din anonim
Prin acest «fapt divers» adevărat...
Dar care, vai!... n-a existat
Decît în fantezia mea
Și-a celor care-mi vor ierta
Curajul de-a-i fi convertit
Să mă citească pînă la sfîrșit!...

DIN PERIODICE

GÎNDULUI

Și ce pustie-i casa și tristă. De urît
îmi pare că-ntr-o criptă de viu am fost vîrît
Doar gîndul cel năpraznic aducător aminte
Dezgroată din uitare atîtea taine sfinte.
⁵ îmi scormone trecutul... Și-n minte-mi reapar
Tu sfînta vieții mele, cu ochi frumoși și mari
Ce mi-au vrăjit ființa în nopțile cu lună
Cînd unul lîngă altul, ținîndu-ne de mînă,
Sub teii ninși de floare ne-am spus iubirea toată.
io Ce tot mă porți spre dînsa, năpraznicul meu gînd?
O! Cînd vei da uitării frumosu-i chip și blînd?...

ÎN AȘTEPTARE

În locul liniștit și clar
își oglindește chipul luna
în fundu-i stelele răsar
Ca-ntotdeauna.

În preajma lacului aștept,
De-atîta timp să te arăți
Cu drag să te mai strîng la piept
Ca-n alte dați.

10 Și-n fundul lui tot cat cu drag
Să-ți văd frumosu-ți chip bălai
Dar din al stelelor șirag
Tu nu-mi resai.

15 Pe malul unde-odată-am stat
Crescut-au acum bălării
Și totu-i trist... De ce-ai plecat?
De ce nu-mi vii?

PLÎNS

Din nou revăd pădurea în care împreună
Cu tine rătăcit-am în nopțile cu lună
Și banca solitară pierdută-n flori albastre
Pe care ades stătut-am strîngîndu-ne de mînă
Uimiți de sfînta vraje a fericirii noastre.

Azi dragostea ni-i moartă, și banca-i părăsită,
De vîntu rece-al toamnei pădurea-i desfrunzită
Copacii-și clatin vîrful și crăngile își frîng
Și eu și ea-mbrăca-vom de-acum haina cernită
io Pădurea-și plînge frunza și eu dragostea mi-o plîng.

Din turla monastirei ascunsă după stîncă
 Răsunete de clopot vestesc de-nmormîntare
 Mai triste și lugubre se pierd în depărtare
 în văile adînci.

în dosul monastirii doi frați o groapă sapă
 Abia lovesc pămîntul. De soare sunt pîrliți
 în negrele lor rase par umbre și-s slăbiți
 De-atîta post. Mănîncă doar pîine și beau apă.

10 Tîrziu din monastire toți frații ies. Pe sus,
 Pe umeri duc sicriul al unui frate mort,
 Cu pași mărunți la groapă, în cîntece îl port
 Și-n urmă-o cruce-nseamnă viața ce-a apus...

15 în preajma monastirei e iar tăcere-adîncă
 Sub candel aprinse se odihnesc de veci
 Atîția frați. în vale izvorul cu-ape reci
 Mai șopotește încă.

Maică tînără, frumoasă,
 Cu ceaslovu-n mînă șade
 Și scînteii din ochi îi cade
 Peste cartea-n colțuri roasă.

Și cu gura ei cea mică
 Mormăind încet o rugă
 La cuvinte sfinte-ndrugă
 Dar o lacrimă îi pică.

10 Căci din nou gîndul o poartă
 în grădina monastirii,
 Cînd în brațele iubirii
 Și-ale lui se dase toată.

15 Și mai tristă ca-altădată
 Tot mai neagră-i pare răsă,
 El plecat-a; ea rămas-a
 Singură, nemîngîiată.

20 Să petreacă încă-o noapte
 îi e dor, — de nu mai multe
 în grădină, și s-asculte
 A iubirii dulce șoapte.

— Părăsește monastirea
Maică tânără, frumoasă,
Decît viața-ți cuvioasă
Mult mai dulce e iubirea.

Maică nu mai sta la gînduri
Nu vezi?... Monastirea-ți curmă
Tinerețea, și la urmă?...
Tot țărîină-n patru scînduri!

SONET

Cum se deșir din strașina-nvechită
Și picur jos broboanele de ploaie!...
Un palten tînăr crengile și-ndoaie
Ai crede că își frînge vreo iubită.

Tăcerea casei-mi pare mai greoaie
Și mă dezgustă viața netrăită
Și fără sens... Pe fiecă clipită
Mai scad din cartea vremii cîte-o foaie.

10 Aș vrea să prind a gîndului aripă
Să pot s-o țin în foc măcar o clipă,
Să-mi mîngîie viața-ntunecată...

15 Și o aștept... dar nu știu... o să-mi vină?
Mi-e dor de ea... mi-e dor de luna plină
A nopților din vremile de-alt'dată.

Pitești

SUB MERI

Se scuturau de floare merii...
Cărarea-ntreagă părea ninsă
Și-n nesfârșita pace-a serii
Cîte o stea cădea, desprinsă,

Sfios eu te țineam de mînă
Și tu mă ascultai uimită;
Îți povesteam un basm c-o zîină
Ce de un prinț era-ndrăgită.

10 Și amîndoi atunci vrăjiți
De-acea poveste minunată,
Ascunși sub merii înfloriți
Ne-am sărutat înțîia dată.

15 Trecut-au ani de-atuncea mulți
Și azi prin flori străbate luna...
De ce nu vii să mai m-ascuți
Să-ți spun povestea cea cu zîina?

20 Din nou să ne vrăjească iar
Aceleași vorbe din trecut...
Ce trist mi-e traiul și amar!
Ce mult aș da să mai sărut!...

ZÎNA LACULUI

Din poveste

prietenului George Stănescu

Se sting departe-n asfințit
Roșietici razele de soare
Și plîngător, o doină moare
În crîngul tînăr înverzit.

Din golurile reci de haos
O pace-adîncă se desprinde
Și peste toate se întinde
Treptat, al nopților repaos.

10 Din depărtări răsare blînd
Luceafărul străjer bătrîn —
Nemărginirilor stăpîn,
Ce știe tainele pe rînd

15 Atîtor inimi pustiite
De focul dragostei aprinsă
Dintr-o privire — și-apoi stinsă
Atîtor viețe netrăite.

20 Și-n fundul lacului s-aprind
Puzderia de stele-n șir
Și din nemărginitul fir
Al vremiei, clipe se desprind.

în crîng încet auzi foșnind
Un cînt pierzîndu-se în zare
Și printre vîrfuri zîmbitoare
Vezi luna plină răsărind.

50

E liniște... Din lacul clar
S-a ridicat încet o zîină,
Pe cap ea poartă o cunună
De pietre de mărgăritar.

55

Și gînditoare se așază
Pe mal, cătînd în depărtare.
Privirea ei se pierde-n zare
Unde-i luceafărul de pază.

60

Privea... Și mult n-a așteptat —
Un prinț frumos la chip și-n port
De sub al frunzelor verzi cort
Eși în zale îmbrăcat.

65

Un prinț frumos... Ea tremura
Cînd l-a văzut dar n-a fugit
Că tocmai prințul îndrăgit
De ea, de-atîta timp, era —

A stat în loc iar prințul drept
A mers la ea de s-a-nchinat
întîi zîmbind ea l-a muștrat
Și-apoi s-au strîns la piept.

70

„De-atîtea nopți n-ai mai venit
Te-am așteptat dar în zadar
Si-am plîns mereu un plîns amar
tu nu stii cît am suferit

75

De ce-ai venit așa tîrziu?...
O spune-mi prințe?"...

El plîng<

Și c-o năframă își ștergea
Un șir de lacrimi argintiu.

—„Căci mîine-n zori va trebui
Să plec departe în război
Să-nfrunt primejdii și nevoi
Și poate-acolo voi muri —

Și-atunci, frumoși-ți ochi căprii
Pe veci n-am să-i mai văd, atunci
Voi putrezi departe-n lunci
în cîmpuri goale și pustii" ...

De-odată brațele ei goale
Căzură-n jos — Plîngea nebună
Iar el ținînd-o strîns de mînă
îngenunchiase-n iarbă moale.

Și-au stat mult timp așa-mpietriți
De jalea lor omorîtoare...
Părea și luna plîngătoare
Și leii toți păreau vrăjiți.

Tîrziu plîngînd s-au despărțit...
La oaste prințul a plecat
Iar zîna-n lac s-a scufundat
Și multe nopți n-a mai ieșit.

De-atunci trecură nopți în rînd
Mulțimi, luceafărul de pază
Răsare și-azi și cîte-o rază
în loc, străbate tremurînd.

80 Și-ascultă luna-nmărmurită
Pe cer cum între trestii vîntul
Plîngînd își poartă vecinie cîntul
I-ascultă jalea nesfîrșită.

PRIMĂVARĂ

85 Doar el... Doar prințu-n mîndru-i port
De-atunci nu s-a mai arătat...
O veste tristă a buciumat
în lumea toată „Prințu-i mort”.

90 Cînd auzi sermana zîină
S-a cufundat în lac pe veci...
Și azi pe-acolo dacă treci
Pe cer, cînd strălucește luna

Auzi din fundu-i argintiu
Venind un vaet nesfîrșit.

95 Și crîngul verde-a-mbătrînit
Și-n jurul lacului... pustiu!

1 ianuarie 1896, Pitești

A-nmugurit castanii din grădină,
Și aeru-i scăldat în razele de soare,
Departe, șireaguri de cocoare
Se văd plutind sub bolta cea senină.

Și tot mai clar s-aude-n vale gîrla
Cum șopote mîncînd încet din maluri
Călătorește veșnic printre dealuri...
Biserica în unde își oglindește turla.

10 înoată-n veselie întreagă firea
Dar eu sunt trist și-n inima-mi mîhnirea
A început de-un timp să se aștearnă;

Căci ea a plecat și din aceea seară
Doar plîng, și dacă-afară-i primăvară
Fiți veseli voi... în inimă-mi e iarnă.

NOAPTE

Mîna vîntul nouri negri,
Plopii vîjlie de vînt,
Corbii țipă-a jale-n aer,
Cîntec de mormînt.

Iar acolo-n susul apei,
în răzbaterea viitorii,
Se-nvîrtește furtunoasă,
Roata morii.

Cînd și cînd peste pustiul
Ce afar' și-n suflet port,
Printre nori se uită luna
Cap de mort.

10

SONET

Să-mi mîngîie cu drag ca un părinte
în inimă-mi, noianul de-ntristare,
Din nesfîrșita timpului cărare,
Un gînd pribeag s-a rătăcit în minte.

Și-n cadrul lui întunecat, mi-apare
Trecutul tot cu orele lui sfînte
Ca o *Romanță fără de cuvinte*
Un cînt duios și plîngător, ce moare!...

S-a stins încet... S-a stins pe nesimțite
Frumosul glas ce mă chema odată
La fericiri nespuse... nesfîrșite!

Povestea vieții mele-ntunecată
Am învățat s-o spun pe negrăite:
Un val purtat de-o mare-nfuriată.

10

CE FACI TU?

20

S-ascultăm ca și-altădată
Freamătul duios de frunză.

Și privind cum de povară
Teiul floarea-ncepe a-și cerne
Să-nvățăm pe din afară
Cîntul dragostei eterne.

Annei

Ce faci tu? de-atîta vreme
N-am mai rătăcit prin crînguri...
N-a-ncercat să te mai cheme
Dorul ca să fim iar singuri?...

5 Haide, fii copil cuminte
N-aștepta să vin la tine
Să te fac cu rugămintे
Să pricepi ce este bine.

10 De-ai ști tu ce farmec dulce
E sub teiul singuratic!...
Vino, cringu-o să ne culce
Pe-al lui pat de flori, sălbatic.

15 Și-ochii tăi ca doi luceferi
Să-mi lumine ca-n trecut.
Să te văd cum o să-i aperi.
Dacă-oi vrea să ți-i sărut.

Pe poteca înfundată
Iarba deasă să ne-ascunză

SONET

Ce trist se-nalță de-astă dată merii!
Grădina toată-mi pare-ntunecată
Și-ascult uimit, o voce minunată
Răsună clar din mijlocul tăcerii!...

Să fie vocea dragostei de-alt'dată?
De ce nu taci și în amurgul serii
Mă chemi din nou și nu mă lași durerii
Să-nchin pe veci de-acum viața-mi toată?

io Ce repede s-a stins iubirea noastră —
O floare-uscată fără de vreme-n glastră.
Și-atîta tot pe farmecul vieții

15 Se-ntinde azi năprasnica durere
Și-un gând ascuns mă mistuie-n tăcere
Zăbranic negru — doliu tinereții...

POVESTE

El — visător iubea o fată,
Dar nu știa pe care-anume
Un ideal visat odată, —
Și-l căuta să-l afle-n lume.

în cartea inimii stinghere
Scrisese cu amarul vieții
Năprasnicul cuvînt «durere
Zăbranic negru tinereții.

io Și nu-ntîlnise niciodată
în calea lui ființi iubite -
El își urzise viața toată
Din zile, numai netrăite.

15 Dar se opri odată-n cale
Și-o visătoare a-ndrăgit;
Urîtului vieții sale
Să pună-odată un sfîrșit.

în urmă ce-a mai fost-anume
Sfârșitul nu pot să vi-l spun,
Decît că tot stingher în lume
O cată si-astăzi — Un nebun.

OPREȘTE-ȚI...

Oprește-ți, ornice, bătaia
Căci nesfârșita ta poveste
Am învățat-o:
«Tot ce este
A fost și iarăși o să fie!»
Zadarnic anul se mai duce
Că vine altul și văpaia
în care ardem nu-ntîrzie:
Ne mîină rînd pe rînd sub cruce.

DIN VREMEA ROMEI

d-lui Eniu D. Bălteanu

în ziua-aceea forul gema de lume plin
Venise-n Roma vestea c-armata-nvingătoare
Ce-a cucerit Corintul — cetatea-nfloritoare
Se reîntoarce iarăși în sunet de fanfare,
De pradă încărcată, la vechiul ei cămin.

Pe «Via triumphalis» bătrînii senatori
Cu Consulul în frunte și oamenii dreptății
Cu preoți și vestale — simbol virginității,
Pornit-au să-ntîlnească la porțile cetății
Pe Mumius și bravii soldați învingători.

Afară-n preajma Romei, convoiul s-a oprit
Și toți și-ndreaptă ochii cătînd în depărtare
La sutele de coifuri și scuturi lucitoare
Ce vin încet spre Roma, mișcîndu-se în zare
Ca solzii unui șarpe de aur nesfîrșit.

Bătrînii par mai tineri umbriți de veselie
Iar demnele matroane de ani și griji albite
Și-așteaptă-n nerăbdare odraslele iubite —
Soldați viteji cu brațe și piepturi oțelite
Ce au ca far în luptă «Străbuna vitejie»...

Ei vin. Iată-i aproape... Poporul izbucnește
în vivat și din somnu-i lung valea se trezește.
Un pas mai mult și toată mulțimea de popor
Se pierde-amestecată în rînduri cu soldații
Părinții-și cată fiii, femeile bărbații,
Fecioarele iubiții și-ntreabă toți de-ai lor.

— Bine-ai venit, Pompilius. Dar de la el ce veste?
Cînd v-a chemat de-acasă plecat-ați amîndoi
Și gîndul meu de-atuncea neobosit la voi
A alergat, dar astăzi, vii singur din război?
Cum, unde e Cornelius? Iubitul unde-mi este?

Și tînăra fecioară ce-ntreabă-ngrijorată
Și tremură, la față ca ceara s-a făcut...
O clipă pedestrașul privi la ea tăcut
Și-apoi:
— L-aștepți zadarnic, căci chiar de la-nceput
I-a ridicat viața o lance-nveninată.

Tîrziu cînd noaptea-n negru-i zăbranic învelise
Cetatea-n care vinul curgea fără-ncetare
Și cîntul nu-ncetase: o stranie-ntîmplare
Spuneau pe străzi soldații — că ziua la o poartă
A Romei, o fecioară ce-n treacăt auzise
Că i-a murit iubitul, căzuse-ndată moartă.

UNEI VISĂTOARE

Suflet chinuit de setea fericirii negustate
Și zdrobit, ca și de greul neiertatelor păcate,
Dacă-n dorul tău respiră idealul vieții voastre,
Nu-ți mai fugări gândirea prin nemărginiri albastre.
Nu te avînta zadarnic — un luntraș în aiurare —
Spre un țărm ce niciodată n-ai să-l poți atinge-n zare
Și rămîi de-ți împletește visurile-ți de fecioară
tot pe vechiul ghem al celor cari dornici te-nconjoară,
Căci nu-i dat plăpîndei raze să străbată fundul mării
Și nici ierbei să răsară drept în mijlocul cărărei...

Cine ți-ar putea pricepe gîndul tău așa cum este?
Unde-i visul vieții tale — Făt-Frumosul din poveste?...
Știu că lumea-i plăsmuită în bolnavul tău avînt
N-ai s-o poți găsi aevea întrupată pe pămînt
Și de-a pururi rătăcită pe cărările gândirei,
Blestemînd fără-ncetare neschimbata lege-a firei,
Ai să plîngi nemîngăiată, că din palidul tău zbor
Ai căzut — un strop de rouă pe un pustiit răzor.
Dar răzoru-i lumea toată!... Poate-or fi ca tine multe.
Cine însă-și pierde vremea și mai stă ca să le-asculte,
Cînd în ochii tuturoră tremură aceeași scînteie?
Nu cunoaștem *visătoarea*, dar știm toți că e femeie!

UNEI FETE

O, nu mă mai privi întrebătoare
Cu ochii-ți mari și plini de-atîta mii
Căci niciodată n-o să poți, copilă,
Pătrunde jalea inimii ce moare.

Tu pari născută-n țara primăverii
Cu cer senin și mare de smarald
în valurile căreia își scaldă
Tremurătoare umbre palmierii.

Și nu cunoști posomorite valuri
Bătute veșnic de ocean și vînturi
în preajma căror n-auzi alte cînturi
Decît eternul zbuciumat de valuri.

întoarce-ți, dar, privirile spre soare
Spre orizonturi pururea senine
Și nu căta să renviezi în mine
Apusul vis ce încă tot mă doare.

ÎN FERICIRE

A fost destul ca să răsară
După furtună blîndul soare
Și pustiitele ogoare
Cu mult mai mîndre renviară.

5 Odată m-ai oprit în cale
Și-o clipă de ajuns mi-a fost
Ca-n tremurul privirii tale
Să pot pricepe-al vieții rost.

io Și-acum cînd mi-ești așa de-aproape
Cînd te privesc și cînd te-ascult
De-ncearcă gîndul să-mi dezgroape
Vreun dor din vremea de demult,

15 E doar acela că odată
Visam să fiu mai fericit
Și astăzi visul s-a-mplinit,
Căci tu ești fericirea toată.

CÎNTEC DE DRUM

Cînd am pornit, știam doar că-i departe
Și-i tare greu de-ajuns unde voiam;
Dar unde-i acel *unde* nu știam
Căci nu-l găsisem încă-n nici 6 carte.

Pe drumuri lungi și vechi, bătătorite
De-atîția mulți porniți 'naintea mea,
Am colindat călăuzit de-d stea —
Icoana unei lumi întrezărite.

Dar într-o zi o fată — bat-o focul —
Mi-a-ntors din cale pasul obosit...
— Uhde-aș fi fost de nu m-aș' fi oprit
Și nu mi-aș' fi vîndut ei tot norocul?...

Paris, 1903

CÎNTEC DE TOAMNĂ

SCRISOARE

Contesei J. de A.

Toamnă... Vîntul se strecoară
Șuierînd pe lîngă zid
Și mă roagă să-i deschid
Că-mi aduce vești din țară. .

Vești din țară!... De la cine?
De la ei ori de la ea?
Să mai fie cineva
Ca să-ntrebe și-azi de mine?..,

Du-te, vîntule, grăbește,
Și le spune c-ai aflat
Cum că cel de mult plecat
A murit, nu mai trăiește;

C-ai bătut în lung și-n lat,
Răscolind întreg pămîntul
Și că n-ai găsit mormîntul
Celui mort, dar nengropat!

St. Germain, 1904

Am plecat... Pustietatea mi-a deschis negrele-i porți...
Cît eram de-aproape-aseară și-astăzi ce departe sînt!...
Și ce-ncet mă duce trenul — parcă-ar duce la mormînt
Cel din urmă mort din lume — cel mai singur dintre morți.

5 Doamne, cum aș vrea, privirea să mi-o plimb ca-ntr-un
deșert
Să-ți văd ochii dacă-s umezi, cum erau cînd am plecat,
Și să plîng de bucuria celui dus și neuitat,
Or, găsindu-te cu altul, să zîmbesc și să te iert...

Dargîndind că pin* la tine drumu-i lung, că-i noapte afar'
10 Că luminele sunt stinse și că totul doarme dus,
îmi ascund în pernă capul, ca-ntr-un nor un soare-apus
Și-ascult trenul cum mă duce obosit spre alt hotar.

Berlin, 1904

ÎN PRIBEGIE

30 Du-ma, mare, tu ce-alt'dată m-ai purtat de-atâtea ori
De cu ziua pma-n noapte și din noapte pînă-n zori
și mi-ai dat să beau otrava dulce-a ducerii-nestire
fi m-ai legănat în visuri, în estaz si-n nesimțire-
Du-ma iar în zarea-n care tu doar poți să mă mai duci
și ma-ngroapa-n cimitiru-ți fără flori si fără cruci

Toamna-mi scutură castanii din grădină și pe cer
Norii strîng de gît pătratul de senin rămas stingher,
Iar în vale, furtunoasă, pe sub țărnul nalt și drept
Trece marea și mă-ntreabă de ce-ntîrzii, ce aștept?...

Era tot o zi de toamnă cînd plecam înțîia oară
Să visez sub alte ceruri și să plîng în altă țară.
Să-mi aduc aminte, parcă fu mai ieri cînd am plecat,
Nu era la gară nimeni... nimeni nu știa din sat...
10 Ce le pasă lor de unul ce se duce cînd rămîn
Ceilalți toți să-și strîngă banii și iubitele la sîn ?
Ce le pasă dacă unul dintr-ai lor s-a-nstrăinat
Și-o să moară pe-alte drumuri, cînd femeile din sat
Sunt ca ei și-i fac să uite pe cei morți și cînd cei morți
15 Nu se mai strecur în taină pe șosea, pe lîngă porți?...
Ce le pasă lor?...

Nici unul dintre cei rămași nu poate
Să cuprindă necuprinsul țărurilor depărtate
Și nici poate-a-și da cu gîndul că afar' de satul lui
20 Mai sunt și-alte sate-n lume cu femei și bani destui...
Și de-o fi să mă-ntorc iarăși, iarăși să mă vază-n sat
N-o să vrea să creadă nimeni că sunt eu—că-i cel plecat;
Nimeni n-o să mă cunoască și-ochii reci ai tuturor
Vor privi-ncrunțați streinul poposit în satul lor...

25

CÎNTECE

II

Dă-mi ochii să ți-i mai sărut o dată
Și lasă-mă să plec în lume iar,
Nu-mi pare poarta-nchisă stăvilă,
Nici gura suptă și nesărutată.

Și nu-ntreba să-ți spun de ce te las,
Cînd știi și tu ce toată lumea știe —
Că nu putem iubi pe veșnicie
Și-s obosit de-al dragostei popas.

E vina mea că te-ntîlnesc acum
Și-i vina mea că nu te pot iubi?
De ce trecuși așa tîrziu pe-aci
Și nu-mi ieșiși mai de cu vreme-n drum?

Privesc în zări și zările îmi par
Că-s tot mai reci și tot mai depărtate,
Și-n care țări de-ndrăgostiți uitare
Cei morți învie să iubească iar?

* De ce-aș pleca cu tine?... Drumul meu
Nu-i drumul tău, și visurile tale
Le-aș spulbera la jumătate cale,
Că n-aș putea să te-nsoțesc mereu.

Norocul tău e veșnic înainte
Spre răsărit — al meu spre miazăzi;
Te-aș urmări de te-aș putea iubi
Și te-aș iubi de mi-aș aduce-aminte...

25 Azi vreau să plec din nou și-n noul drum
Să-mi uit de toate cîte-am întîlnit,
Să nu mai fiu ca-n vremuri nici iubit,
Nici să iubesc, cum te iubesc acum.

30 Și să m-afund pe drumuri tot mai șterse,
Tot mai pustii, iar suflul toamnei reci
Cărarea dulce-a liniștei de veci
În bietu-mi corp și-n suflet să mi-o verse.

Paris

UNUI CÎNTĂREȚ

îmbătrînești, și versul tău
îmbătrînește ea și tine;
Cîntai odată mult mai bine
Dar astăzi tot ce cînți e rău.

Alt'dată cîntecele tale
O; lume-ntreagă le-nvăța
Și satul tot te îndrăgea
Dar astăzi cine-ți iese-n cale?

Nu simți cum cîntecu-i sfîrșit
Și-n țitera dezacordată
Zac moarte pentru lumea toată
Tot ce-ai cîntat, tot ce-ai iubit?

CÎNTECUL MORTULUI

Hei, ciocli, spune-ți-mi pe cine
Conduceți azi, de sună-așa de tare
Trei clopote deodată-a-nmormîntare ...
Ori v-ați adus aminte și de mine?

Bine-ați venit... Intrați pe poarta mare
Să vadă lumea toată cine pleacă
Și s-or găsi destui să mă petreacă —
Căci pentru ei un mort e sărbătoare.

CÎNTĂ-MI LĂUTARE

— Cîntă-mi lăutare doina
Celor ce pornesc departe
Și pornind se pierd în zarea
Năzuințelor deșarte!..

Dar bătrînu-și pleacă fruntea
Și sub braț vioara-și strînge:[^]
— îmi ceri doina care-n viață
Nu se cîntă ci se plînge!

Plînge-mi dar atuncea cîntul
Celor care nu mai vin,
Celor ce pornesc în lume
Și se sting sub cer strein...

Dar bătrînul mă privește
Cu ochi mari și plini de pacej
— îmi ceri cîntul care-n viață
Nu se plînge ci se tace.

POVESTEA MEA

Povestea mea e-așa de scurtă
Și-așa de tristă că ades
Deși-am trăit-o pe de-a-ntregul
îmi pare-un ce fără-nțeles...

«Un fluturat ușor de mînă
Și-atîta tot»... Cînd am plecat,
Nici sărutări de despărțire,
Nici tînguii de-nmormîntat.

Nu mi-am lăsat nimic în urmă
Și-aproape nu mi-am luat nimic
Decît scrisorile iubitei
Pecetluite-n vechiul plic.

Și dacă-mi pare rău de-un lucru
E doar acel că nici nu știu
Dacă-am sfîrșit la timp povestea
Ori de-am sfîrșit-o prea tîrziu...

închide-ți pleoapele-obosite și-adoarme-ți
 ochii-nlăcrămați...
 Sunt visători cu ochii-n zare și cerșetori de fericire
 Și vagabonzi spre idealuri și cîntăreți îndurerați
 Ce-așteaptă de la tine-o vorbă, un semn, o singură
 privire,
 5 Și-s gata să-ți usuce plînsul
 C-un vers nebun ce-ar spune tot!...
 Dar ochii-ți verzi și plînși nu pot
 Pătrunde tot ce zace-ntr-însul
 10 Și versul nu l-a spus nici unul din cîntăreții-ndurerați...
 ... închide-ți pleoapele-obosite și-adoarme-ți
 Gchii-nlăcrămați...

Lumina torțelor aprinse în candelabrele de-aramă
 Din sala tronului sculptată în ametist și în porfir
 N-au străluciri mai vorbitoare
 Ca ochii tăi desprinși din soare;
 5 Iar luna plină-n prima noapte, veghind în tristul
 cimitir —
 Un cap de mort pictat pe-o pînză enormă,
 neicadrată-n ramă,
 în prima noapte luna plină
 N-a inspirat mai mulți artiști
 Ca ochii tăi nespuse de triști
 10 Muiăți în lacrimi și-n lumină...

RĂMÎI

Și n-ai ghicit
înverșunarea mișcătoarei stepe
Decît tîrziu... Și-atuncea m-ai iubit!...

Și-azi vrei să pleci? De ce-ai pleca, nu vezi
Cum toamna-a smuls tot verdele gradinei,
Cum norii-nchid ferestrele seninei
Bolți, pe sub care-al'dată rătăceam?
Rămii aici... Nu vezi cum cei dinții
Peri albi sosesc învingători... Rămii
Să-ți mai repet ce nu vrei să mă crezi
În prima zi când nu ne cunoșteam.

Iar vrei să pleci? Rămii aci, nu vezi
Cum toamna-a smuls tot verdele gradinei,
Cum norii-nchid ferestrele seninei
Bolți, sub care-alt' dată rătăceam
Și-ți repetam ce nu vrei să mă crezi?...

Iar vrei să pleci? Rămâi aci să-ți spun
De ce-ți păream alt'dată-așa nebun —
în prima zi cînd nu ne cunoșteam!...

Pe-atunci eram — îți mai aduci aminte?
Eram așa cum iar am vrea să fim —
Nici nu iubeam, nici nu voiam să știm
Al cui voi fi și-a cui vei fi... Eram
Copii naivi, cuminți și fără minte.
Dar mai târziu, a fost de-ajuns o seară
De mai, trăită sub castani afară
Și-a doua zi...

A doua zi te vream
Să-mi fii alături nu o zi ci toată
Viața... Dar tu nu puteai pricepe
De ce și-azvîrle marea-nfuriată
Stingherii stropi spre zidul de granit...

CÎNTEC

în ochii tăi ca-n două oglinzi însuflețite
Amurgul își răsfrînge privirea-nsîngerată
Și ochii tăi sunt roșii ca două flori de mac
Plutind împerecheate pe luciul unui lac.

în ochii tăi amurgul, ușor, pe nesimțite,
Se stinge ca lumina din candela uitată
Si ochii tăi din roșii se-ntunecă și par
Doi ochii tăcuți de sfînta pictați într-un altar.

CÎNTECUL SCUTIERILOR

Noi suntem scutierii celor din urmă Feodali...
Stăpînii
Ne-au dus cu ei în Cruciade;
Dar cruciații-au fost învinși...
Blazoanele scăpat-au, însă, neinsultate de păgînii
Ce-și potoleau în luptă setea din craniile celor prinși

Noi suntem scutierii celor ce luptară pentru cruce
Și pentru cel căzut victimă nepieritoarelor idei;
Dar crucea fuse-ngenunchiată
Și-ntreg Iordanul astăzi duce
Spre Marea Moartă
Mărturia victoriilor altor zei!...

Pe scuturile-nsîngerate purtăm mîndria feodală
A celor ce muriră-n luptă bătîndu-și joc de-nvingător
Și-n flamurile zdrențuite în nebunia lor finală
Credința-n luptele de mîine
Și-n Cavalerii viitori.

Noi suntem scutierii celor din urmă Feodali...
Blazonul
L-am moștenit de la Marchizii ce ni l-au dat
Și î-am primit —

Am fost ai lor
 Și-au fost ai noștri —
 Și-al nostru-i astăzi Panteonul
 În care dorm învingătorii
 Și-nvinșii celui Răstignit!..

1909

CELEI CE PLÎNGE

Tu plîngi și-n ochii-ți ce nu mint
 Zac două lacrimi încrustate
 Ca două pietre nestemate
 În doi cercei de-argint...

5 Tu plîngi și-n plînsul tău ascult
 Tristețea țiterilor sparte
 Spumînd în cupele deșarte
 Din vremea de demult.

10 Tu plîngi și plînsul tău renvie
 Sideful clapelor tăcute
 Și degetele-ntrevăzute
 Risipitoare de-armonie.

15 Tu plîngi și-n lacrimile tale
 Plîng preotesele Ninivei
 Și gesturile primitivei
 Îmbrățișări patriarhale...

SIMPATICEI NECUNOSCUTE

O recitesc și parcă-aș vrea să-i scriu:
 Simpatică necunoscută,
 Tu,
 Ce nu cunoști sentința *prea târziu*,
 Nici stavila celui din urmă *nu*,
 Când toți necunoscuții sunt la fel,
 Când *el* e-n *toți*
 Și toți ceilalți în *el*,
 Și-n toți trăiește-același prefăcut?...

De ce te-ncrezi în cel pe care-l vrei
 Să fie-așa cum n-o să poată fi?...
 Scrisoarea ta: *Capricii de femei*,
 Răspunsul meu: Do, mi, sol, fa, do, mi...

E poate cea dintâi scrisoare a ei...

j

Un scris mărunț, nervos și chinuit,
 Un peisaj de toamnă-ntrezărit.
 De la un geam păienjenii de ploaie:
 b, d, f, h, k, l, și t se-ndoaie
 Ca niște plop stingheri
 Și-ntregul scris,
 Rînd după rînd,
 Îți pare-un șir de trepte de granit
 Pe care nu ie urci decît în vis
 Și le cobori plîngînd...

Ce poate fi
 Mai plină de *etern* și *infini*t
 Ca cea dintâi scrisoare a unei femei!
 Și-i poate cea dintâi scrisoare-a ei,
 Scrisoarea ce-am primit...

O recitesc și parcă nu-nțeleg
 De ce — necunoscută pentru mine —
 Necunoscuta-mi cere s-o aleg
 Tovarășă supremei Sybiline.

PĂȘEȘTE-NCET

Pășește-ncet să nu-mi deștepți bazarul
De lacrimi-ncrustate prin dantele
Și nasturi descheiați de mâini rebele.
Odaia mea-i cavoul fără poartă
Din care poți ieși afar'cînd vrei,
În el nu odihnește nici o moartă,
Ci numai visuri blonde de femei...

Pășește-ncet să nu-mi deștepți groparul
Și umbrele-adormite pe pereți,
Pășește-ncet și nu privi spre ele...
Și nu uita ce-ți cer: Să nu regreți!

Un singur lucru-ți cer: Să nu regreți...

J

Și-acum,
Pășește-ncet să nu-mi deștepți covorul
Și măștile-adormite pe pereți!...
Pășește-ncet ca și cum nici n-ai fi
Intrat aci!...
Odaia mea e scena-n care-actorul
E veșnic altu-n fiecare seară —
O scenă ce-și păstrează doar decorul
Și liniștea
Ca și-o modestă gară
Prin care trenurile trec minate
De gestul unor mâini halucinate.

Pășește-ncet să nu-mi deștepți minciuna
Scrișorilor închise prin sertare
Și florile-adormite prin pahare.
Odaia mea e grota fără soare
Prin care nu mai intră azi
Nici una
Din cele ce pășiră la-ntîmplare...

NIHIL

25

30

35

Plutesc aducerile-aminte
Cu legendarele dezastre,
Iar noile presimțeminte
Ce-apar din golurile-albastre,
Schitează în nedumerirea
Necunoscutului din larg
Un gest ce-amână-n veci fantoma
Multașteptatului catarg.
Și grave ca niște Sybile
Ce rătăcesc pe Euxin
Rostesc:
— Trec zile după zile
Și-argonauții nu mai vin.

Din Orientul plin de soare,
De flori,
De fructe aromate
Și de povești neterminate,
Din orientul plin de soare
Și maladii molipsitoare,
În portul ce-și deschide rada
Ca două albe maxilare
Ce-așteaptă să-și înghită prada
Cotidiană de vapoare —
Din Orientul plin de soare
Și din bogata lui risipă
Împrospătată zi și noapte —
De ani de zile nu mai vine
Nimic,
Nici flori,
Nici fructe coapte
Și nici tutunul blond de pipă
Stropit cu apă de smochine...

De ani de zile nu mai vine
Nimic din Orient
În zare
Convalescențele marine
Plutesc în ritmuri funerare,

DRAGOSTE FALITĂ

30

Și să ne sinucidem amîndoi:
Tu ca-ntr-o frescă preraphaelită
Cu-o supradoză forte de stricnina,
Iar eu ca-ntr-o icoană bizantină
Cu un enorm cartuș de dinamită.

Ha, Ha!... Ce faliment fraudulos
Ne-așteaptă poate chiar în astă-seară!..
Eu, nu mai sunt nici tînăr,
Nici frumos;
Tu nu mai ești multimilionară.
Te-ntreb atunci:
— De ce ne-am mai iubi
Cînd firma noastră
X & Comp.
în mod fatal o să se-mpartă-n două —
De-o parte, Eu —
Un X bătrîn și slut
Trăind doar cu-amintirea din trecut;
De alta, tu —
Un Y inutil,
O lampă fără gaz,
Fără fitil
Și fără nici o întrebuintare nouă...
Soluția?
Există numai una:
Cînd soarele apune pe cer răsare luna...
E timpul dar să ne urăm «cu bine»
Și-n clipa cînd fatala **noapte mare**
Va coborî grăbită și pe noi
Ca pe doi munți de gheață, din Țările polare,
S-o-ntîmpinăm solemn cum se cuvine

BANCHETUL MEU

25

Eu cred
Și sper
C-atît mîncarea cît și băutur
Vor sătura complet literaturi
De la « hors d'oeuvre »
Pînă la « desert ».

în cinstea plictiselei mele
Voi da la noapte un banchet
Cu versuri,
Muzică
Și poze plastice cu « stele »
De cabaret.

Voi pune-n capul mesei pe poeți...
(Poeții sunt nebuni inofensivi),
în coadă pe dresorii de sticleți,
Și printe ei
Simetric așezați
Ca vorbele cu tîlc dintr-o șaradă
Pe Bunii-Templieri, între bețivi,
Pe filozofii gravi între ratați,
Pe Muze-ntre femeile de stradă
Și lîngă surdo-muți pe guralivi...

Banchetul meu va fi un « fapt divers »,
Expus a doua zi și comentat
De presă și de public (vai!...) invers
De cum aș vrea să-l dau cu-adevărat...
Dar cum va fi cu totul gratuit
De la-nceput și pînă la sfîrșit,

Casă veche, casă mică,
 Parcă tremură de frică
 Să nu cadă pe trotuar...
 Lîngă ea un felinar,
 Lîngă felinar un pom
 Și pe stradă, nici un om...
 Nici un om...
 Nici un om...

Ce se vede pe fereastră?...
 Ea și El—
 O bluză-albastfă
 Și-un monoclu de bagă
 Stau de vorbă pe sofă...
 Capsa vine, cîteodată, și prin mahala!...

Ce-i afară?... Noapte?... Ziuă?...
 Parcă-i soare...
 Ba e lună...
 — Bună ziua!...
 — Noapte bună!...
 — Sau mai bine chiar Adio!..
 — Ai dreptate, tu... Adio!...

Tu ești ce n-a fost încă oul din cîte
 Ouă vor mai fi,
 Tu ești bazarul de surprize pentru
 Amante
 Și copii,
 Ești simetria maritimă
 A două stridii-mpreunate,
 Ești frenezia unui zero
 Prins în contururi crenelate,
 Ești taina primelor mistere,
 Himera primului cuvînt,
 Ești spasmul
 Lenea și dezgustul
 Netălmăcitului avînt
 Cînd panglicele te-nfășoară
 într-un simbol de veselie,
 Parcă ești capul lui Othello
 Cînd e bolnav de nevralgie!

în burta ta
 Cea mai superbă din pîntecele care mint,
 Am strecurat în perspectivă
 Trei trepiduri de argint,
 Trei madrigale inutile din
 Patru puncte cardinale,

25 Trei bibelouri musulmane
 Cu
 Vagi culori orientale,
 Trei măști de bronz sculptate-n stîncă:
 Mozart, Beethoven și Chopin
 30 Și trei flacoane cu miresme
 Occidentale de Guerlain...

 în burta ta,
 Cea mai superbă din burțile de ciocolată,
 Am strecurat trei tamburine,
 35 Trei stampe
 Și-un pachet de vată,
 Volumele lui «Pirandello»
 «Les fleurs du mal»
 Și-apoi în van
 40 Am strecurat și trei mimoze,
 Patru foteluri
 Și-un pian!...

 Și te-am purtat ca pe un rege
 Prin Lesbos
 45 Roma și Corint,
 în iahtul nou cu trei catarguri
 De alabastru și argint.

 Și te-am împodobit cu panglici
 De roz,
 50 De bleu,
 De violet,
 Ca să pricepi atunci prin tine
 Simbolul unui triolet.

 Voiam să te ofer Rozinei, cucernic
 55 în iubire, ca o
 Supremă jertfă de sperare
 Extras din cupe de cacao!

60 Dar deodată în tăcerea de spectru verde
 A agatei
 Un matelot tușea la proră
 în do-majorul *Traviatei*...

 Căci te mîncase el, tiranul, crezînd că ești
 Ca alte ouă!
 Era în anul una mie și nouă sute două-si nouă!.

NEGRU PE ALB

		25	Pe fundul cîtorva pahare De țuică fiartă Golite după-nmormîntare..
		30	Fecioara neagră și buzată, Ce-ți intră-n casă nechemată, A fost azi-noapte dată-afară De-o doctoriță albă — tot fecioară — Ce mă-ndopa pe gît cu-o doctorie Cu care chiar și morții pot să-nvie, 35 Și sta de veghe lîngă mine De teamă ca-mpăcat cu cele sfinte, Să nu-i fac doctoria de rușine, Și s-o pornesc cu tălpile-nainte.
	Fecioara neagră și buzată, Ce-ți intră-n casă nechemată, O știți cu toții... E fecioara Care-ți iubește numai gura Și-ți fură numai respirarea Cu'care-ți prelungești caricatura, Pe care bunul Dumnezeu Ți-a desenat-o după chipul său.	40	Dar lucrurile-acestea le-am aflat Abia tîrziu de tot, cînd m-am trezit, Nu sus în cer, cum mă credeam, Cînd mi-a bătut fecioara neagră-n geam, Ci tot la mine-acasă, jos, în pat!... Și dacă azi sunt încă viu și n-am murit, Probabil că fecioara neagră n-a venit, 45 Și visul meu n-a fost adevărat.
10	Fecioara neagră și buzată, Ce-ți intră-n casă nechemată, Azi-noapte mi-a bătut și mie Cu degetele-i reci în geam...		
15	Și m-a rugat s-o găzduiesc În patul meu o clipă doar, Ca s-o cunosc și s-o cinstesc Așa cum i-a fost dat să fie Cînstită de pe vremea lui... Adam!		
20	Iar mîine-n zori cînd va pleca În gura ei cu respirarea mea Aș vrea să-mi lase amintire Portretul ei lipit pe poartă, Un miros greu de băligar Și ... «Veșnica mea pomenire»		

PORUMBIȚA FĂRĂ ARIPI

Eu sunt porumbița din cărțile sfinte,
Sunt pasărea mică ce-i zice «duhul sfânt»,
Eu sunt ce n-a fost nimeni din câte-au fost și sînt,
Eu sunt un pas în urmă și zece pași-nainte.

Și-așa voi fi, cum sînt,
Sunt lacrimă și cînt...
Ah! Ah!...
Tu care vrei să fiu a ta,
Iubește-mă așa!...

25

Se cîntă pe aria [La] «Palorna».

Eu sunt porumbița cu aripi tăiate,
Sunt pasărea mică ce cîntă și minte,
Eu sunt un crivăț rece și-un băltăreț fierbinte
Ce moare-n zori de ziuă și-nvie pe-nnoptate...

5 Și așa voi fi cum sînt:
Sunt lacrimă și cînt...
Ah! Ah!...
Tu care vrei să fiu a ta,
Iubește-mă așa!

10 Nu sunt pentru nimeni decît ce vreau eu,
Nu sunt decît noapte de cînt și beție,
Eu sunt o porumbiță închisă-n colivie
Din care nu mă fură decît amantul meu.

15 Și-așa voi fi cum sînt:
Sunt lacrimă și cînt...
Ah! Ah!...
Tu care vrei să fiu a ta,
Iubește-mă așa!

ROMANȚĂ MESCHINĂ

25

Pe care l-am aprins chiar noi după cortină,
în loc să ne-ntregim noi ne-am topit
Ca două manechine de ceară-ntr-o vitrină,
Ascunsă-n fundul unui bulevard
în care numai becuri roșii ard!...

Idila noastră-a fost, iubito,
Așa de ștersă
Și banală,
Că parcă nici n-am fost trăit-o
Decît în clipa scurtă
Și meschină,
Cînd posedați de-o febră tropicală
Ne-o potoleam cu cîte-o doză de chinină...

Așa a fost —
La despărțire,
Noi nu ne-am luat drept amintire,
Ca să ne țină de urît,
Decît —
Același reciproc semn de-ntrebare
Cu care-n România Mare,
Aveam să rătăcim prin munți — două calvare —,
Urcate mîna-n mîna, de doi Criști...

A cui e vina, dacă n-am putut
Să prelungim în noi, la infinit,
Ecoul *pizzicato*, la unul « duo-mut »?...
Și a cui e vina, dacă ne-am cobît
Ca-n flacăra fatalului chibrit,

MOARTEA AMANȚILOR

La marginea apei, cu sălcii și plop,
Trei gropari, azi-noapte, au săpat trei gropi...
Una pentru mine,
Una pentru tine,
Și-alta pentru cine nu se știe încă,
Fiindcă-a treia groapă este mai adâncă
Decît cele două
Pregătite nouă —
Paturi noi în care vom dormi pe veci
Înveliți în umbră și-n cearceafuri reci.

Dar în groapa treia —
Doamne!...
Cine știe
Cu ce mort dormi-vom în tovărășie!
Vai, ce groapă-adîncă!..
Vai, ce groapă mare!..
Parcă-ar vrea să-nghită mortul în picioare,
Nu cu floarea-n gură, ci culcat pe spate
Cum l-azvîrliră cioclii în eternitate!

Cine-o fi vecinul nostru de-azi-nainte?
Mort cu mintea-ntreagă sau scrîntit la minte?
Vorbăreț ca ploaia?

25

Arțăgos ca vîntul?
Sau tăcut ca mutul —
Mînca-l-ar pămîntul!...

Cine-o să ne țină de urît?
Cu cine
Vom vorbi-mpreună de rău sau de bine
Rudele și-amicii
Care-au să ne-ngroape
Cu « rouge-feu » pe buze
Și « noir-mat » pe pleoape?...

35

Cine-o să ne-ntrebe, ce-am făcut în viață?
Cînd sfîrșirăm piesa?
Dis-de-dimineață,
Sau în miezul zilei,
Sau mai pe-nserate,
Sau cînd bate toaca, noaptea jumătate?...

40

Cine-o să ne-ntrebe cine-am fost?
Și cine
Va-nțelege,-n fine, că Tu cu Mine
N-am fost decît niște anonimi
Și-n lume
N-am plîns niciodată și-am făcut doar glume.
Cine-o să ne-asculte — curios să știe —
Cum își schimbă-amanții proza-n poezie?
Și cine-și va-nchide ochii de rușine
Că-i vecinul nostru?
Cine? Cine? Cine?

45

50

Doamne!...
Fă ca-n groapa vecină cu noi,
Nu cumva copita plină de noroi
Să ne strice somnul
Și să ne deștepte
Ca s-o luăm « da capo » tot pe-aceleași trepte.
Fă să intre-n groapă, ce ne-a fost mai drag-
Poartă fără gratii,

55

Casă fără prag,
 Gură fără lacăt
 60 Și inimă, fără
 Ornic, să ne-o schimbe oră după oră!...
 Și mai fă să intre și dragostea noastră —
 Dragostea de miine' cu «semn de-ntrebare»
 Fiindcă a treia groapă, mai are-o fereastră
 65 Deschisă spre soare —
 O unică și postumă consolare
 Pentru toți amanții morți de surmenare!

ANUL NOU 1937

Azi-noapte cînd Anul nou
 Dădu buzna-n casa mea
 Fără nici un alt cadou
 Decît — ca și-acum un an,
 O cutie «Wiils Capstan»
 Cu tutun pentru lulea...
 Cucul din ceasul de nuc
 Mucalit ca orice cuc
 L-a cîntat
 10 Și repetat
 De douăsprezece ori:
 Al meu nume
 Și pronume
 Și-o « *Romanță pentru mai tîrziu* »
 15 Sculă veche —
 Dar cu care
 Pătrunzînd în lumea mare
 Am ucis fără să știu
 Zece mii de cetitoare
 20 Și cinci mii de cetitori!...

Cucul însă a mințit —
 Fiindcă victimele mele
 N-au murit
 După cum toți Anii noi

25 Mi-au tot cobit...
 Și sunt tot atît de vii
 Și de rebele
 Ca și romanțele mele —
 Sclipitoare șiruri de bijuterii
 30 Pe care, de'Anul nou,
 Eu — poetul criminal
 Condamnat de tribunal —
 Le fac pe toate — cadou —
 Altor zece mii de cetitoare
 35 Și cinci mii de cetitori...
 Fie, Anul care vine...
 Plin de soare!...
 Fie,-ntunecat de nori!...

ROMANȚA PLOILOR DE VARĂ

Ce voluptoase-s ploile de vară!...
 Sunt veșnic calde și catifelate
 Ca brațele femeilor ce ne-nfioară
 Cu-aceleași biblice senzații repetate
 La infinit —
 Ca ploile fără sfîrșit —
 Din clipa primului păcat
 De Eva și Adam sanctificat!...

Ce voluptoase-s ploile de vară
 Cînd se-mpreună sexele spre seară!..

Ce voluptoase-s picăturile de ploaie
 Cînd le lăsăm să intre în odaie,
 Să ne topească buzele timide
 În buzele lor calde și umide!...

15 Ce voluptoase-s picăturile de ploaie
 Cînd ne repetă-n fiecare seară
 Romanța ploilor de vară —
 Pe care noi
 Doi cîte doi —
 20 N-o mai cîntăm nici pe gitară

De cîte ori
Nerăbdători
Ne-nchidem tainic în odaie..

DE VORBĂ CU CERNA

25 Ce voluptoase-s ploile de vară
Cînd ne-ntregesc cu stropii calzi de ploaie
Şi ne sărută — seară după seară —
Cu-aceleaşi buze pline de văpaie
Eternizînd acel «Da capo-al fine»
30 Pe care noi îl repetăm fără ruşine
Pe-aceeaşi sofa din odaie
Armonizîndu-l cu-ale ploii şoapte
Pînă se schimbă seara-n miez de noapte...
Ce voluptoase-s ploile de vară
Cînd ne sărută pînă ne omoară...

iulie 1943.

Peste fereastra mea —
De la hotel —
Mă cert mereu cu murmurul rebel
Al Cernei —
Apă binecuvîntată
Ce-mi limpezeşte mintea turburată
De tot ce nu se poate şti —
Ca-ntr-un etern «A fi sau a nu fi»

10 Mă cert mereu cu Cerna...
Mă cert că nu-mi mai spune —
Din zece vorbe rele —
Decît trei vorbe bune!...

15 De ce mă tot priveşte, cu-atîta duşmănie?
De ce nu-mi mai recită aceeaşi poezie
Pe care Cerna, astăzi
O face
Şi-o ascunde
în murmurul rebelelor ei unde —
Nu ca-n trecut,
20 Cînd ea mi-o recita
De cîte ori fereastra mea
Se deschidea doar pentru ea?...

Azi...
 Cerna mea, nu-mi mai recită
 25 Decît ecoul unui cartuş de dinamită-
 O dinamită blestemată
 Ce i-a zdrobit
 Tot ce-a iubit —
 Şi poezia de altădată,
 30 Defunctă azi
 Şi-nmormîntată...
 Şi poezia viitoare,
 Pe care ea, mi-ar fi cîntat-o
 Etern sub razele de soare!...

35 Azi...
Poezia Cernei se ascunde
în burțile umflate și rotunde
Ale bogaților, îndestulați
40 Cu păstrăvii bătrînilor Carpați
Și-ai repezilor ape care curg
Spre cel mai diavolesc amurg —
Amurgul ce-a schimbat în tragedie
Și cel din urmă strop de poezie
45 Cu care-azi, Cerna de altădată
își plînge apa binecuvîntată
Și păstrăvii,
Pe care eu —
Mi-e martor bunul Dumnezeu —
Azi...
50 Nu-i mai plîng
Și nu-i mai cînt
Decît pe propriul lor mormînt!..

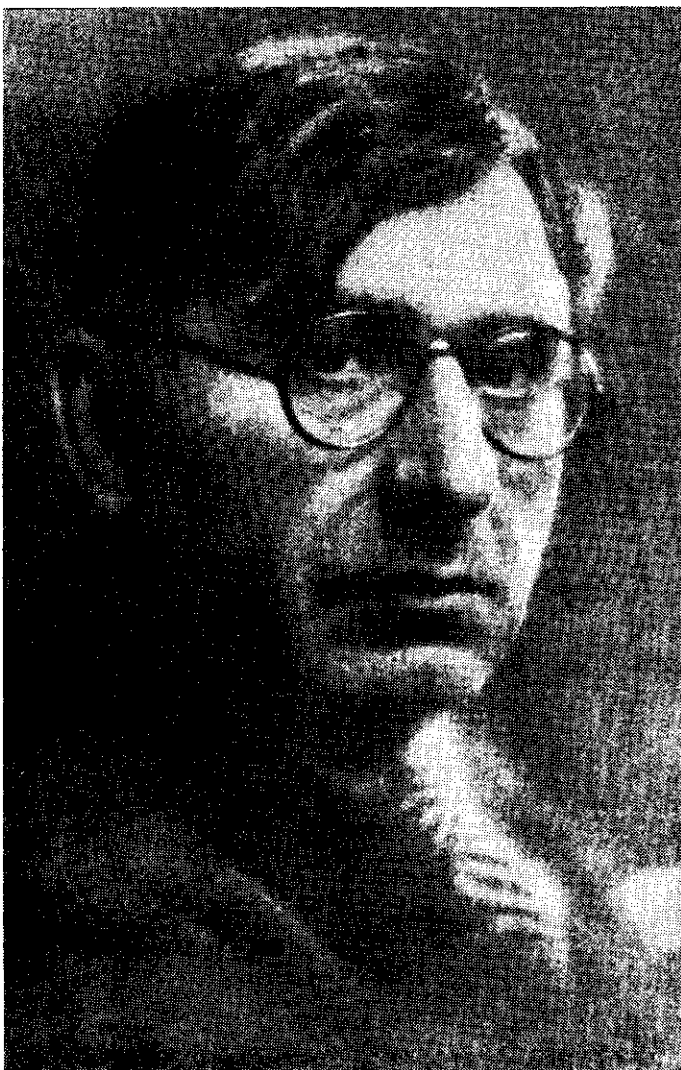
Băile Herculane
august 1943

$$fff\hat{A}_{y\text{tt}}, \quad \wedge^{\wedge}JU t^{\wedge} \text{ }^*\mathbf{JkM}^{*'}\textcircled{\text{R}}^*mg \text{ }^{\wedge}1||\text{f}|_{\text{N}},$$

Λ Λ

Mu cati ta oare
Acela este cel pe care
Se dragal cum se introduce?
Surpriza la

Ar trebui sa scrie
se introduce?

INEDITE ȘI POSTUME

Ion Minulescu în 1940

[DEGETELE-ȚI SMIRNĂ ȘI TĂMÎIE]

Degetele-ți smirnă și tămîie
Și sub gene ochii-ți negri, goi,
Nu mai simți de-acuma nici durere
Și nici milă pentru noi...

5 Vestitoare-a dulcii primăveri
Și a ultimului vis —
Dumnezeu pe-o scară albastră
Te va duce-n Paradis.

10 Un biet diacon descifrează
Slova sfintelor canoane,
Măturînd cu barba-i albă
Vechiul praf de pe icoane.

Frumoasa mea necunoscută, cu ochi satanici ca Irod,
Cu părul despletit în două, taman ca Cleo de Merode,
Cînd te-am zărit înțîia oară, gătită-n roșu-aprins,
pe pod,
Ca-ntr-o estampă colorată, domnița unui Voievod,
5 Simțit-am inima-nghețată și-n gît, înfipt adînc, un nod.
Ah! Unde ești, ispititoareo, n-ai milă tu de-un biet
rapsod
Ursit, pe lira lui de aur, să-și cînte propriul său prohod.
Cerșindu-mi zilnic pîinea neagră, pe străzile pline de
.glod,
De-aș ști că ești romanțioasă te-aș cuceri-n același mod
10 Cum cucerit-a Dahomeyul teribilul general Dodds
Și-apoi cîntîndu-ți frumusețea după același calapod
Cum ți-ar mai fi cîntat-o-n versuri, poate și-un
alt sărman nerod,
Fără să mă mai tem ca prostul, de ce serie-n penalul
Cod,
De procurorul Hamangiul sau de cumplitul eșafod,
15 Te-aș duce he, he, he L. departe, tocmai la
Nijni-Novgorod,
Unde te-aș proclama Regină... iar eu, umilul tău aprod...
Și-n schimb, eu te-aș ruga o noapte să-mi vii gătită
în capod
Ca să petrecem împreună, — cum vine vorba — mai
comod!...

Sub bolțile de trei ori milenare
 închis ca-n propriul meu mauzoleu
 Transciu pe pergamentul veșniciei
 Ecoul preistoricului vers
 Și-n fundul catacombelor săpate
 În visele proteicului «Eu»
 Prin glasul meu tălmăcitor de dogme
 Renvie parcă-ntregul Univers.

București, 14 iunie 1912

Cînd știu ce-ai fost și cine ești
 Nu-ți cer să-mi juri că mă iubești..
 Nu-ți cer nimic din ce-ai jurat
 Celor care te-au blestemat
 C-abia intrați în Paradis,
 Tu i-ai mințit
 Și i-ai ucis
 Pe toți la rînd
 Cu-același biblic «fruct oprit».
 De ce?

•

Nu-ți cer să-mi juri că mă iubești
 Cînd știu ce-ai fost și cine ești:
 Un strop de scurtă nebunie
 într-un pahar de apă vie
 Ești tot ce trebuie să fii
 Ce juri că nu știi, deși știi
 Și-atîta tot
 Mai mult n-aș vrea
 (Decît să știi, c-ai fost și-a mea)
 Decît să pieri din calea mea.

Ieri —
 Pornit în descifrarea unor semne de-ntrebare -
 El păsea cu maiestatea unui tînăr înțelept
 Pragul vechilor legende
 Mîzgălite la-ntîmplare
 Pe un colț de pergament...

io

Dar dușmanii lui, cu ură
 îi vîrîră pumnii-n gură
 îngropîndu-l nu-n mormînt —
 Cum se-ngroapă pe pămînt —
 Ci-ntr-un cimitir de haos
 Cimitir cu negre porți,
 Fără cruci
 Și fără flori
 15 Unde morții — deși morți —
 N-au nevoie de repaos
 Fiindcă sunt nemuritori.

20

Astăzi iară, cînd ecoul primelor lui primăveri
 întregește amintirea unei vieți fără păcat
 Noi, din cele două forme,
 Cea de azi
 Și cea de ieri
 L-am întruchipat sub nimbul
 Unui om crucificat...

[NOI SUNTEM AZI CE-AM FOST ȘI IERI]

.25

~~I~~oi proslăvim pe noul împărat,
Care, deși crucificat —
Din morți el singur a-nviat
;Și s-a-nălțat la cer cu-adevărat.

Noi suntem azi ce-am fost și ieri
Și ce vom fi pînă la moarte —
Suntem creștinii pivnicieri
Ce-n jurul butiilor sparte,
Cu glasurile noastre goale
Cîntăm aceleași osanale
Pentru «sîngele lui Cristos»
Care curgînd de sus în jos
El l-a-ndreptat de jos în sus
Schimbîndu-și numele-n Isus.

Noi cei dintîi păgîni creștinizați
Rămas-am azi ce-am fost și ieri
Aceași creștini pivnicieri,
Pe care foștii noștri frați
Deși ne-au căutat mereu
Nu ne-au mai găsit nicăieri
Pe unde proslăveam alt Dumnezeu,
Pe zeul Bacchus care a murit
Ca toți paginii zei ce-au putrezit.

\
l

j
f

Noi însă, creștinii pivnicieri,
Rămași și azi ce-am fost și ieri

MARȘ RĂZBOINIC

30

Și frontul pare un inel
De foc,
De sânge
Și oțel...
Ce strânge parapetu-n el!

35

Un «ura» lung și repetat
Și-apoi năvala...
Doamne-ajută!...
în fața noastră, pe redută,
Un alb stindard s-a ridicat!

40

Sting, drept...
Stîng, drept
în pas de marș
în pas de zbor
Sub mîndrul nostru tricolor
Pornim
Gonim,
Săltăm,
Zburăm
Cu arma Manlicher în mînă
Și flori de tufănică-n piept
Gîndim la gloria străbună
Și-naintăm spre parapet
Stîng, drept,
Stîng, drept.
Trompeții sună la atac
Și ofițerii iau comanda.
Ghiulele par ochi de drac
Ce joacă-n spațiu sarabanda.
Trompeții sună la atac
Și baionetele sclipec,
în pas de marș
în pas de zbor
Soldații vin
Soldații cresc,
Din ochii-aprinși ai tuturor
Par alte gloanțe ce pornesc,

45

Soldații se opresc pe loc,
Iar glasul gurilor de foc
Se sting pe deal.
învingători
Ne-ascundem rănilor din piept
Și plini de sânge și de flori,
Sub mîndrul nostru tricolor,
Triumfători,
Intrăm cu totu-n parapet,
Stîng, drept,
Stîng, drept.

Doamnă,
 Versurile mele
 Nu sunt șiruri de mărgele
 Și nici pietre nestemate
 Șlefuite și-ncrustate
 în cercei și în inele
 Ca să vă mîndriți cu ele!...
 Nu sunt decît — vă spun drept
 Niște rînduri paralele
 De cuvinte-mperecheate
 Care merită să fie —
 Dacă nu chiar ce m-aștept —
 Cel puțin... o jucărie
 Pentru autorul lor
 Și femeia pentru care
 El le-a scris fără să știe
 Ce-l așteaptă-n viitor —
 Un surîs?...
 O sărutare?...
 Sau superba nepăsare
 A unei femei rebele
 Pentru versurile mele?

1 ian. 1943

Erau doi amanți —
 Doi amanți ca două turturele...
 Erau doi amanți,
 Dar păcat, că nu prea aveau sfași...

5

El era student,
 Iară ea la fel ca el, studentă...
 El era student,
 Dar la cursuri totdeauna absent...

10

Într-o zi cu soare,
 Zi de vară lungă cît o boală,
 Într-o zi cu soare
 Se treziră că n-au de mîncare.

15

Vai ce groaznic vis
 Pentru doi amanți care s-admiră...
 Vai ce groaznic vis
 Fiindcă ambii amanți s-au sinucis...

Și-azi la cimitir
 Unde s-au mutat pe veșnicie...

Și azi la cimitir
Âu scăpat de foame și de... bir..

ANUL NOU 1944

Dacă v-a plăcut
Canțoneta mea improvizată,
Dacă v-a plăcut
Hai, s-o luăm cu toți de la-nceput!

16 mai 1943

5	Azi-noapte, cînd Anul nou A dat buzna-n casa mea, Fără nici un nou cadou, Decît — ca și-acum un an — O cutie de «Capstan» Și-o lulea... Cucul din ceasul de nuc — Revoltat, C-am fost trădat —
10	Mi-a cîntat ca orice cuc, De douăsprezece ori, Numele, Pronumele, Și « <i>Romanțele</i> »
15	Cu care am pătruns în lumea Omorînd pînă mai ieri — în cincizeci de primăveri — Zece mii de-admiratoare — Cetitoare
20	Și cinci mii de-admiratori — Cetitori... Cucul, însă, m-a mințit Fiindcă victimele mele N-au murit...
25	Dar mai vii chiar decît ele, Sunt tot « <i>Romanțele</i> » mele

Pe care mi le-a dictat —
Cînd în casă mi-a intrat
Multaşteptatul «*An nou*»
Ca să le trimit cadou
Şi-admiratoarelor mele—
Vai de ele!...
Şi-admiratorilor mei —
Vai de ei!...

ianuarie 1944

„Ex libris”-ul lui Ion Minulescu

TRADUCERI SI PRELUCRĂRI

Ion Minulescu — portret de Camil Ressu

NOAPTE DE IARNĂ

(după Lenau)

De ger și ceru-a-nghețat,
Pădurea-i de zăpadă plină,
în barbă țurțurii s-anină;
Eu totuși merg neîncetat.

5 Ce sfântă-i liniștea adîncă!
Stejarii dornici de mormînt...
își pleacă crengile-n pămînt...
Blînd iese luna după-o stîncă.

10 O de-ar pătrunde asprul ger
Pînă-și-n inima-mi nebună
Să potolească a ei furtună,
Eu, pace, doar atîta cer.

TREI ȘI TREI
(după Lenau)

15

— Am bani și casă și pământ,
Păcat că mor' așa curînd!

— Că vreau să mor nu pot să zic,
Nici eu, deși nu am nimic...

20

Trei vulturi sus îi urmăresc
Și croncănind și-i împărțesc:

— Pe unu-l sfîșii eu, iar voi
Veți împărți pe ceilalți doi!

încet/încet, vin prin noroi
Trei inși călări de la război.

Din răni se scurge sînge rar
Picînd pe caii ce tresar.

Și de pe frîu și de pe șea
Tot sînge cald în stropi cădea.

în mers ușor și legănat
Ca umbre șesul îl străbat.

Cei trei călări alături strînși
Privindu-se cu ochii plînși,

își spun pe rînd la ce gîndesc,
Pe rînd apoi se jeluiesc:

— Mireasa m-aștepta cu dor
N-aș vrea, o, Doamne, ca să mor!

VEDENIE
de Victor Hugo

Dar el tăcu...

20 — O! înger, din care ceruri vii?
Și cine ești?... Ești moartea sau ești viața?... Spune!.

Și umbrele mai negre prindeau să se adune,
Cernindu-mi albul înger, ce-mi spuse:
— Sunt Amorul!...

25 Avea sclipiri de fulger, pe frunte, Zburătorul...
Și-n umbra-n care ochii îi străluceau sub gene
Goneau fugari luceferi, prin albele lui pene!..

Ieri am văzut un înger zburînd deasupra mea...
Se potolea furtuna pe unde el trecea
Și-naltele talazuri se linișteau pe mare!..

5 — O!.. înger, cu-aripi albe,
în noaptea asta neagră, pe cine cauți oare?..

El mi-a răspuns că vine
Aname pentru mine,
Vrînd sufletul să-mi ieeL
io Și-am tremurat de spaimă, cînd am văzut minunea
Că îngerul cu aripi avea chip de femeie...

Cu brațele-nălțate spre el, atunci i-am spus!
— Cu ce mai rămînea-voi, cînd tu zbura-vei sus?
Dar el tăcu...
Și cerul se-ntuneca treptat...

15 — Vai!... Sufletul meu, înger, de-l iei— l-am
întrebat —
Unde să-l duci ?.. Răspunde-mi...
în care lume nouă?... în care-mpărății?...

PANNYRA CU TOCURILE DE AUR
de Albert Samain

20

S-abate deodată și-ncepe apoi să cadă
Ușor pe sînu-i tare și coapsa-i de zăpadă..

25

Și-apoi ca-ntr-o sclipire de ape mișcătoare,
în liniștea din sală,
Pe trupul ei, din creștet și pînă la picioare,
Pannyra dansatoare,
Apare-ntreagă... goală.

Un strigăt scurt!... Un nume!... Și-n zgomotul din sală
O liniște spontană, ca de mormînt se face!...
Pe tocurile-i de-aur, Pannyra stă să joace!...

5 Frumosu-i corp tresaltă sub fina draperie
Ce grațios l-ascunde de-a ochilor năvală...

C-un trîl de-argint, un flaut o cheamă-ntîi, să vie...
Și iată că s-aruncă cu-ncrucișeri de păsuri,
în legănări de brațe, în tact și cu popasuri,
Dînd faldurilor ștofei o ritmică mișcare
Ce crește și se umflă... și scade și dispare
Ca iarăși să revie și-n alt vîrtej s-o-mbrace...
Și-atunci Pannyra-n floare... și-n flutur se preface!...

Tac toți cu ochii țintă, sorbind-o cu extaz...
A dansului privire o prinde-ntr-un talaz
Cu irizări marine, de-argint și de topaz,
Rotind-o tot mai iute, în largile-i mișcări—
Un vînt parcă s-abate grăbit pe luminări...

j

I

Apoi, fără de veste, s-oprește brusc în sală
Iar voalul ce-o-nfășoară în larga lui spirală

INTRASE O ALBINĂ

(Madrigal)

de Charles Gue"rin

Intrase o albină într-un potir de floare
Și-atunci, potirul floarei în degete l-am prins...
Apropie-ți urechea de-albastra închisoare
Și-ascultă cum se zbate în ea un biet învins...

în inima ta, dragă, intrai și eu cîndva
Neștiutor de cîte acolo-aveam să-ndur,
Și nentrerupt de-atuncea, mă zbat închis în ea
Asemenea albinei din urna de azur...

ADUCERILE-AMINTE

de Henry Bataille

Aducerile-aminte-s odăi fără zăvoare —
Odăi pustii, prin care, să intri, nu-ndrăznești,
De cînd muriră-n ele străbunii...

Și trăiești,
Trecînd pe lîngă ele, tăcut... prin coridoare...

Le știi că sunt acolo, așa precum au fost —
Aci-i odaia roză... și colo-i cea albastră...
Și liniștea sporește sub tristul adăpost,
Și-așa, nepăsătoare, se scurge viața noastră!.

io Adesea, amintirei — spre mine, cînd se-ndreaptă-
îi zic:

— Rămîi aicea... Mai vin eu să te văd.,
Dar deși toată viața știu bine că m-așteaptă,
Eu totuși, uit adesea să vin s-o mai revăd.

15 Și multe sunt asemeni, în casa mea bătrînă
Ce s^au deprins, încetul cu-ncetul, cu uitarea...
Și dacă-ar fi de-a pururi uitate să rămînă,
Să nu mă mai îndrepte spre ele întîmplarea
Nu-i cereți unei inimi mai mult decît vieții...

20 Știu bine că-s acolo... că dorm după pereții
Odăilor...
Dar ele, ce-mi mai pot spune-acum
Cînd le zăresc la geamuri, de-a pururea, din drum,
Și le-oi zări tot astfel, întreaga mea viață...

25 Și totuși, cîteodată, cînd soarele coboară,
6 tristă presimțire, mă prinde și mă-ngheață...
Dar cum nu-mi pot da seama ce-i jalea asta-amară
Eu trec... deși știu bine, c-a mai sosit o moarte!...

30 O turburare-n taină, mereu îți dă de știre
C-o amintire moare... sau că s-a dus departe!...
Dar vezi... în clipa-aceea, nu știi ce amintire
Că nu le mai ții minte, cînd ești de moarte-aproape!...
Și totuși... Simt că-n mine, se-nchid anume pleoape!

ORAȘ FRANCEZ
de Henri de Regnier

Mă scol în zori... și-orașul, în urma mea rămîne...
Trotuarele răsună, de-a lungul lor cînd treci —
Cald, soarele s-abate, pe-olanele bătrîne
Și curțile-s albastre, de flori de lilioci...

5 De-a lung de negre ziduri, sub bolți de pomi în floare,
Cînd mergi, în cale-ți iese de-a pururi un ecou
Iar pietruita cale, răzbate-n drumul mare
Ce trece prin foburguri și pierе-n cîmp din nou.

10 Și iată-mă deodată, ajuns pe deal, de unde,
Sclipind tăcut în soare, îl vezi culcat în vale,
Sărac și singuratic, sfios cum se ascunde
Orașul meu, cu streșini și porți patriarhale...

Așa se vede-orașul...

Sub două punți arcate,
Un rîu domol se scurge cu ape somnoroase...
Iar arborii șoselei sunt parcă de-o etate
Cu turla ce privește mirată peste case.

Din cînd în cînd, prin aer, plutind își face cale
Un murmur lung ce urcă...

20 S-aud zgomote vii...
Bat maiuri și ciocane greoaie-n nicovale
Și crește-o gălăgie de glasuri de copii...

25 Din viața-i monotonă, de cînd se află-n lume,
Nici amintiri nu are, nici zile mari, nici rost,
E-un biet oraș ca și-altul, obscur și fără nume,
Și-așa va fi de-a pururi — la fel precum a fost.

30 Și totuși, cînd urîtul mă poartă la-ntîmplare
Din zori, pînă-n amurgul, cînd cresc umbrele sure,
Și soarele coboară pe dîmburi și dispare
Posomorind cărarea ce trece prin pădure,

 Cînd formele spre seară, devin misterioase
Și drumul lung răsună, sub ostenitu-mi pas,
Cînd apele din scocuri se zbat tumultuoase
Iar vîntul se trezește dînd sălciilor glas,

35 Tîrziu de tot cînd noaptea m-aduce iar acasă
Punînd un capăt trudei și rătăcirii mele,
Și văd cum în fereastră s-aprinde luminoasă
O lampă după geamul rămas fără perdele...

 Atunci, renaște-n minte puterea obosită —
Și-n timp ce-mi caut urma pe ulița bătrînă,
Alături, simt din umbră, cum Patria-mi iubită
Mi-arată-n noapte drumul, ținîndu-mă de mînă.

NOTE SI VARIANTE

ROMANȚE PENTRU MAI TÎRZIU
(1908)

Ediția princeps apare în 1908, în Editura librăriei „Leon Alcalay”, București, 102 pag., dedicată lui Tilică Burillianu cu același motto din Baudelaire, păstrat în toate reproducerile. La finele cărții s-a imprimat o mică și voit desuetă casetă tehnică: „Sfârșitu-s-a de tipărit această carte în ziua de 10 aprilie a anului 1908, în tipografia « Cultura » din București”. La 1 aprilie volumul este anunțat în *Revista celorlalți* (I, nr. 2): „în primele zile ale lui aprilie va apărea volumul de poezii al colaboratorului nostru” (nota este semnată: „Camil și Sanzio”).

În nr. 3, din 10 aprilie, al revistei volumul este anunțat ca apărut, „cu o copertă de Iser”.

În 1909 apare a doua ediție, în colecția „Biblioteca românească enciclopedică Socec”, nr. 47, cu aceeași dedicație și același motto, 112 p.; textul este precedat de o „Notiță critică” nesemnată care explică succesul poeziei lui Ion Minulescu și mai ales confruntă noutatea poeziei simboliste cu sensibilitatea epocii:

„În timpul din urmă, au început să se împămîntească și la noi unele forme *noi de poezie* care în occident preocupă spiritele de un sfert de secol și mai bine [...]. Spre a păstra legătura cu toate manifestările importante ale mișcării literare și poetice contemporane, «Biblioteca românească enciclopedică» publică poeziile d-lui Ion Minulescu care este cel mai original și mai puternic dintre tinerii reprezentanți ai *simbolismului impresionist* într-o limbă românească care (sic) cu toată întrebuintarea cîtorva cuvinte prea străine («coșmar», «peluză», «roz», «bleu», «violet», «cavou») rămîne totuși simplă și frumoasă — într-o ritmică, ce pare că rupe armonia versului tradițional, dar care totuși rămîne credincioasă în ceea ce are mai esențial (căci prin frîntura neregulată a versului, se accentuează numai

pauzele și se variază poziția rimelor, dar nu se strică întru nimic ritmul) — într-un stil, care cu toate unele îndrăzneții, în care exotismul *cu orice preț* nu e cea mai mică, își păstrează totuși o limpezime de cristal și o precizie de contur remarcabilă, — și într-o armonie largă, melancolică și cu desăvârșire nouă, Ion Minulescu, temperament rezignat și revoltat în același timp, izbutește în aceste poezii să întrupeze sentimente adine și variate, în legătură cu gândul vieții și morții, cu al aparenței și realității, cu al dragostei și al credinței.

Pentru ca cetitorul cult să-și facă o idee completă și de calitățile și de cărările prea lăaturalnice ale acestei noi forme de poezie, n-am ales și n-am înlăturat din opera lui *Minulescu nimic*: am publicat-o întreagă, așa cum el însuși și-a publicat-o, în acele *Romanțe pentru mai târziu* și nu ne-am îngăduit decât oarecare schimbări în ordinea bucăților, făcute cu gândul ca cetitorul să prindă mai ușor deosebitele direcțiuni pe care se mișcă inspirația acestui poet atât de interesant."

Ediția a II-a apare la „Cultura Națională”, în 1922, 93 pag., fără dedicație, cu același motto: dedicația re apare la ediția definitivă din 1939.

Tilică Burillianu, un prieten apropiat al poetului, a fost guvernator al Băncii Naționale o bună perioadă de timp. În arhiva Bibliotecii „I. C. Bibicescu” din Turnu-Severin (ca și în alte colecții de manuscrise) am întâlnit chitanțe semnate de diverși scriitori (printre care Macedonski), prin care Tilică Burillianu le acorda ajutoare în bani. În Turnu-Severin, casa „guvernatorului” era deschisă scriitorilor; aici a locuit și Minulescu în vacanțe și de aici pleca în turnee literare la conacul de la Corcova (lângă Strehaia) al lui Anton Bibescu.

„Rezonanța poeziei lui Ion Minulescu, prin apariția *Romanțelor pentru mai târziu*, a trezit în acel suflet al tineretului ecouri de expansiune sentimentală și de bucurie, de cântec și de nostalgie, făcând din viața noastră de studenți o frescă subjugătoare. Pe de o parte, conținutul versurilor, pline de nedumeriri și de păreri de rău cîntate pe un registru sonor, și pe de altă parte, lirismul nou, evocator și uman, cu sentimente reci ca apa de munte și cu combustii solare, au fost clipe măsurate cu bătaia inimii noastre. Porneam cu poezia lui în toate porturile imaginare, îi întâmpinam corăbiile la sosire și fluturam batistele la plecare.” — scrie Claudia Millian în amintirile sale despre Minulescu (*Ion Minulescu*, Editura pentru literatură, 1968, p. 54).

În *Convorbiri critice* an. II (1908), nr. 6, p. 492-497, Mihail Dragomirescu analizează volumul „cu coperta impresionist-simbolistă”, ajungând la detectarea valorilor dar și la citarea unor greșeli de ordin estetic. „Deși, poetul izbutește în aceste poezii să întrupeze într-o formă nouă și într-o nouă armonie sentimente superioare, în legătură cu cele mai înalte preocupări

pări omenești, — viață, moarte, soartă, credință, ideal — totuși ele nu pot fi puse alături de marile poeme lirice — ode sau elegii — în care îndeobște liricii își toarnă puternicile lor concepțiuni despre viață. Aceste poezii, cu tot farmecul lor pătrunzător — și făcând abstracție de toate ciudățeniile manieriste, de toate *pozele*, de care uneori poetul abuzează — fac parte din domeniul poeziei *ușoare*, a poeziei care atinge, nu adîncul sufletului omenesc, oricare ar fi el, ci numai partea lui superioară dar superficială. Aceste poezii nu ne mișcă, nu ne înfloară, nu ne zguduie; n-au nimic din tragicul poeziilor lirice [...]”. Și aici citează categoria metafizicilor lirici din care Minulescu nu poate face parte. „Minulescu e din categoria nu a pasionaților reflexivi [...] ci din a sensitivilor...” Analiza continuă: „Minulescu are o lume a lui colorată și luminoasă, lume de senzații superioare și inferioare, o lume de culori, de forme, de mirosuri, de pipăiri, la care gîndirea ia prînd puțin parte [...]”. Astfel Minulescu apare ca un sensitiv naturalist, simbolic prin concepție, romantic prin exagerarea imaginilor, clasic prin seninătatea simțirii. Dar cu aceste calități, — sau mai bine tocmai din pricina lor — care-i dau o fizionomie așa de particulară, operele poetice ale lui Minulescu nu sînt, nu pot fi mari poeme lirice — ci *romanțe*, de un gen superior, e adevărat, dar simple *romanțe*."

De amintit și opinia lui E. Lovinescu, consemnată în *Critice* I, 1926, p. 96—97: „Romanțele d-lui Minulescu sînt scrise pentru mai târziu. Nu știu însă de vor ajunge la adresă”. Ulterior, criticul și-a revizuit opinia, iar „romanțele” au ajuns la adresă.

Chiar la doi ani după apariție, volumul a fost obiectul unor comunicări în cercuri animate de tineret; astfel „Duminică după-amiază (21 martie 1910) la «Societatea studenților în litere», d. Bartolomeu Cecropide a ținut o conferință despre *Romanțele pentru mai târziu* ale d-lui Ion Minulescu” (cf. *Falanga literară și artistică* I, nr. 11, 21 martie 1910 p. 8 — informații).

Se poate spune că apariția *Romanțelor* nu aduce numai un debut poetic ci și unul tehnografic. Autorul se îngrijise de aproape de formatul cărții, de calitatea hîrtiei, de literă. Cu Iser avea să colaboreze și la al doilea volum, *De vorbă cu mine însumi* (1913), unde în afara copertei pictorul va face „desenuri” la fiecare poem.

Prezența unei cărți în casa lui Minulescu avea aerul unei apariții sentimentale. La Paris avusese mulți bani, într-o perioadă cumpărase multe volume, dar nu adusese cu el decît vreo cîteva care-i erau dragi, cîteva cărți mai boeme. Selecta bibliotecă minulesciană era, după expresia prietenilor apropiați, „cam trîsnită”, ca și vestimentația poetului. Minulescu este primul bibliofil român, care sfidează maniile aristocratice ale marochinelor cu monogram. Se poate spune că Ion Minulescu a impus o modă a legăturii

de carte. Și-a legat volumele de versuri în creton sau alte pânze divers colorate și chiar imprimate în mod special. Unora li s-a părut o aberație, și legătura cărților și formatul volumelor sale proprii, dar au început apoi să-l imite.

p. 3

ROMANȚA NOULUI-VENIT

Poezia cu care se deschide volumul *Romanțe pentru mai târziu a.* apărut în *Convorbiri critice* (C. cr.) II, nr. 1, 1 ianuarie 1908, p. 32; R.t. 1908, 7; R. t. 1909, 9-12; 1922, 11-12; B. P. T., 3; V 1939, 9-11, V. 1943, 9-11.

Concepută ca un manifest sau în orice caz ca o prefață pentru o nouă artă, poezia stîrnește pe de o parte proteste violente, pe de alta adeziuni totale, după gruparea de cafenea care se pronunța. Chiar în revista uade apăruse textul (*Convorbiri critice* II, nr. 3, din 1 februarie 1908, p. 122—123) poetul este admonestat: „E păcat că în limba cristalină a acestei bucăți de lirică simbolică se găsesc barbarisme ca «coșmar» și sonorități ca: «Purtat pe-a berzelor aripe / Din țarm în țarm, / Din țară-n țară / / Din om în om, / Din gură-n gură / Din lumea celor patru vînturi / Și patru puncte cardinale... /». E păcat, fiindcă această bucată, într-adevăr e poezie: imaginația ce se vădește în concepție nu e nearticulată; deși la prima vedere ciudată, ea ne face impresia realității. Poetul cu noi idealuri de artă bate la poarta curții poezilor de școală clasică și cere să fie primit și el între dinșii. Dar ei nu-l cunosc și-l întreabă de unde vine. Este înduioșătoare și admirabil exprimată starea de plîns, în care poetul cu idealuri noi, a ajuns lup-tînd pentru ele [...]. Și noi adăugăm, ieșind din lumea ficțiunii la realitate. Nimeni nu e de vină decît poetul, care, odată cu arta adevărată, caută să împămîntenească sonorități fără sens și barbarisme, chiar avînd o atît de frumoasă limbă." Nota aparține lui Mihail Dragomirescu.

Titlul poemei este plin de ostentație, iar textul echivalează cu un mic manifest literar construit în dialog. Poate cu o undă de autobiografie disimulată, poate numai ca un paradox afișat poetul își conjugă în final deziluzia debutului.

Variante:

v. 9-10

De unde pot veni, cînd ochi-mi mai triști ca primele regrete.

(C. cr.; R.t. 1908; Rt. 1909; R.t. 1922, B. P. T.)

De unde pot veni, cînd ochi-mi

Plini de regrete și tristeți (V. 1939; V. 1943)

v. 11

Par două candelă aprinse în

cripta *moartelor poete*. (C. cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; Rt. 1922; B. P. T.)

Par două candelă aprinse în

cripta *morților poezi* (V. 1939; V. 1943).

v. 67

Să le-nunun cu *violetul* aureolelor de mîine

(C. cr.; R.t. 1908, R.t. 1909; R.t. 1922 B. P. T.)

Să le-nunun cu *strălucirea* aureolelor de mîine (V. 1939; V. 1943).

p. 6

LA POARTA CELOR CARE DORM

Apare în *Viața literară* I, nr. 43, din 22 octombrie 1906, 4; R.t., 1908, 10; R.t. 1909, 35; R.t. 1922, 12-13; B.P.T., 5; V. 1939, 12-13; V. 1943, 12—13, cu dedicația „lui Dimitrie Anghel”.

Cu Dimitrie Anghel, Minulescu era bun prieten, spunîndu-i în intimitate Mitif; fuseseră împreună, în toamna anului 1906 și iarna din 1907 la Constanța, ca secretari ai lui Iancu Păucescu, administrator al domeniilor statului. În această ședere, au tradus împreună un mănunchi de poezii din Victor Hugo, Albert Samain, Charles Guerin, Henry Bataille, Henri de Regnier. (V. notele de la paginile 598—599.)

În *Amintiri despre Dimitrie Anghel*, conferință ținută la posturile de radio în 1932 (publicată de Victor Crăciun în *Ramuri*, VII, nr. 1, 1971), Ion Minulescu face o descriere sentimentală momentului pontic:

„În fostul palat al prințului Sturdza Vițel, de pe terasa căruia coboram direct în mare, eu și cu Anghel am trăit, o toamnă, o iarnă și o jumătate de primăvară, ca doi pustnici, care, retrași de lume, ne întreceam care de care să ne ridicăm mai mult spre cer. Pentru noi marea nu era decît oglinda magică, pe care Dumnezeu ne-o pusese la dispoziție, anume parcă, să ne putem răsfrînge în ea înălțimile în care ne plăcea să credem că ne-am instalat cu mult mai comod decît în canapelele cafenelei Ktibler. Numai că eu nu știu dacă i-am putut fi de folos cu ceva lui Mitif... în schimb pentru mine Dimitrie Anghel a fost primul ghid care m-a ajutat să-mi fac prima ascensiune pe Mont-Blanc, și de acolo să mă avînt mai departe, acolo de unde nu-ți mai poți da seama dacă te urci spre cer sau te cobori pe pămînt.”

p. 8

ROMANȚA NOASTRĂ

Apare în *Viața literară și artistică* I, nr. 12, 1 aprilie 1907, p. 90, datată „1907”; R.t. 1908, 13; R.t. 1909, 16; R.t. 1922, 14-16; V. 1939, 14-16; V. 1943, 14—16). Textul rămîne nemodificat (ca și motto-ul din *Klingsor*) în toate reeditările următoare. Poema e în fond continuarea celor două manifeste anterioare.

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 4, din 27 ianuarie 1908, p. 1, cu titlul *Spre țările enigme*, fără dedicație; în R.t. 1908, 16, cu același titlu, poezia este dedicată „lui Iser”; dedicația și titlul se mențin în R.t., 1909, 13. în B. P. T., 7, dispăre dedicația și re apare în R. t. 1922. Poezia e reprodusă cu modificări însemnate în N. s. p. — p. 105—106, în ciclul „Șase variante”, schimbându-i dedicația „lui N. M. Condiescu”. Varianta din N. s. p. este reprodusă cu ultima dedicație în V. 1939, p. 17—19 și V. 1943, p. 17-19.

Chiar la apariția poemei în *Viața literară și artistică*, revista *Convorbiri critice* II, nr. 3, din 1 februarie 1908, p. 123-124 reproduce textul aproape în întregime, cu suprimarea unor pasaje cu care Mihail Dragomirescu nu era de acord; republicarea era totuși un elogiu adus tânărului Minulescu.

Pentru comparație reproducem textul din *Viața literară și artistică*.

SPRE ȚĂRILE ENIGME

lui Iser

Un șuierat prelung salută sosirea zorilor
 în larg
 Un strop de purpură pătează albastrul violet al mării,
 Pe iaht semnalele aprinse în vârful primului catarg
 Se sting,
 Și-n locul lor se-nalță pavilioanele...
 E ziuă ...
 Și călătorii se deșteaptă pe bord,
 Și ancorele grele,
 Apar cu ghearele-nclătate ca-n spasurile disperare!
 Și iahtul alb se mișcă-alene,
 Și-n juru-i albele inele
 De apă,
 Tremură, și parcă voiesc să-l țină-n loc.
 Adio! . . .
 Pornim! . . .
 în urma noastră portul cu-ntregul țărm,
 Par un tablou
 Pictat pe-o pînă ne-nrămată. . .
 Iar mai tîrziu, sărmanul port
 Abia-și mai rotunjește-n zare conturul alb
 Ca și-un cavou

Din care morții-ncep să-nvie —
 Și iahtul nostru-i primul mort
 Gare-a-nviaț...

Suntem departe...

Departe...

Vîntul ne sărută

Pe frunte,

Pe obraji,

Pe gură —

Și parcă ne cunoaște vîntul...

Cu nevăzutele lui brațe, ne-arată drumul

Și ne-nvață să ne ferim de sfatul zării,

Cînd zarea-i veșnic prefăcută!

Și-apoi ne lasă cînd pricepe că noi i-am tîlmăcit cuvîntul.

Piutim spre răsăritul unde se face prima dimineață!...

Și iahtul alb,

Sfîșie-n două covorul apelor albastre,

Lăsînd în urma lui o brazdă de spumă albă

Ce se-ntinde

Ga și o punte uriașe

Pe care sufletele noastre

Se vor întoarce-acasă-n ziua cînd *uraganele* ne-or vinde!

Și-așa pluti-vom toată ziua...

Și-așa pluti-vom noaptea toată...

Și-așa pluti-vom vreme multă —

Căci *prea mult*,

Nu e niciodată

Cînd ne-ndreptăm spre *țări enigme*,

Spre țări, în care, mîine-n zori,

Găsi-vom poate — *Aureola* eternei noastre sărbători!...

Schimbarea dedicației în 1936 nu are decît o justificare simbolistă*
 Inițial fusese dedicată lui Iser, coleg de școală și de copilărie, la Pitești
 dar apărînd ediția a II-a din volumul lui N. M. Condiescu *Peste mări și*

țări, volum plin de exotism și de invitație la evaziune geografică, Minulescu a adaptat poezia unei alte geografii lirice și i-a schimbat și dedicația. Generalul N. M. Condiescu (1880—1940) a fost președinte al Societății scriitorilor români (1938—1940); bun prieten cu poezii generației sale (Pillat, V. Voiculescu în special) e cunoscut pentru romanul său *Conu Enache* și proza autobiografică din *Însemnările lui Safirim*.

O scrisoare inedită a lui N. M. Condiescu, se referă chiar la dedicația poetului:

„Sîmbătă 22 august 1936. Insula Brioni

Iubite Minulescu,

Aici în insula liniștită, făcută pentru odihnă, am cetit cu nesfîrșită voluptate, volumul tău *Nu sunt ce par a fi...* și nu știu cu ce umilință, cu ce rușine de mine, să-ți mulțumesc, pentru frățeasca ta prețuire, dedicîndu-mi poezia *Spre insula enigmă*. N-o s-o uit. E o frumusețe desăvîrșită. Dragul meu, atîtea minuni în slovele acestea... Dragul meu, nu știu pe unde ești acum, oricum, vei găsi acasă slovele acestea... Pe tine te îmbrățișează frățește,

N. M. Condiescu"

(Manuscris păstrat în colecția familiei.)

Poezia cunoaște o versiune franceză în traducerea lui Glaude Sernet (*Vers Vlle-enigme*) în *Anthologie de la poesie roumaine* apărută la Paris în 1960 sub direcția lui Alain Bosquet.

p. 13

ROMANȚA MARILOR DISPĂRUȚI

Apare în R.t. 1908, 19; reproducă în R.t. 1909,38; R.t. 1922 20-21; B. P. T., 10; V. 1939, 20-21; V. 1943, 20-21. Textul a fost retipărit în *Freamătul din Bîrlad*, I, nr. 1—3, ianuarie-martie 1912 și în *Vremea* nr. 746 din 23 aprilie 1944, în cadrul unei microantologii minulesciene inițiată de G. Ivașcu.

În ediția definitivă din 1939 se adaugă versurile 17, 18, 19: *Noi, \ Ca și voi, I La fel simțim*.

În *La revue roumaine* III, nr. 3 (48), 5/18 octombrie 1914, p. 86 se publică o versiune franceză a acestei poeme, nesemnată dar aparținînd, fie lui Matei Rusu, care face de obicei traducerile în versuri la această publicație, fie autorului. Toate celelalte versiuni franceze

sînt semnate Matei Rusu. Cum Ion Minulescu cunoștea bine limba franceză se poate presupune și că și-a făcut singur traducerea.

LA ROMÂNCE DES GRANDS DISPARUS

*Nous sommes depuis longtemps morts...
Vous nous avez oublié's —
Vous nous avez oubliés, vous ne nous voyez plus,
Mais nous, caches dans l'ombre des sombres murailles,
Nous sortons souvent devant vous
Et, dans vos rêves, nous revivons
Comme dans la vie,
Quelque vers étranges
Du grand poème, en échange duquel
Vous nous avez jeté la boue à la figure !
A ceux qui ne peuvent pas nous comprendre,
Nous pardonnons, car nous sommes morts;
Et de ceux qui suivent notre voie
Nous serons les freres,
O freres, chantez —
Car nous, d'ici, du fond de la tombe, nous vous écoutons î*

*Et demain, à l'aube, si nous vous rencontrons
Sur les voies d'ou, aujourd'hui,
Nous vous regardons —
O ! demain à l'aube si nous vous rencontrons,
Nous vous recevrons, les bras ouverts,
Et vos figures, souvent frappées,
Nous les embrasserons,
Car vous êtes nos freres.*

ION MINULESCU

Numele lui Minulescu e familiar redacției revistei pentru că uneori ia *note* (Echos) îi sînt anunțate volumele (R. R. II, nr. 7, 5/18 iunie 1913 p. 32).

Simpatia lui Ion Minulescu pentru cei doi mari dispăruți este declarată adesea și atestată și de mărturisirile din 1941 (*Nu sunt ce par a fi...*, extras din *Revista Fundațiilor regale*, nr. 10, oct. 1941, p. 10): „La București, un nou eveniment neprevăzut. Sensibilitatea mea artistică începe să-și lărgască deodată orizonturile și să-mi deschidă porți nebănuite încă. Aici reușesc să-mi verific gustul pentru poeziile lui Ștefan Petică și cîteva din ale lui Iuliu Săvescu, pe care pînă atunci nu-i citisem decît în treacăt."

în ziarul *Văitorul* III, nr. 638, 24 august 1909, p. 1, ziaristul Minulescu comentînd expedițiile lui Shackleton și dr. Gook, își amintește de versurile lui Iuliu Săvescu, „un mare dispărut care prin anul 1902 cînta polurile în versuri admirabile”. Articolul se încheie cu reproducerea poemului *La Polul Nord, la Polul Sud*. în volumul *Doi dispăruți: Iuliu Săvescu și Ștefan Petică*, Al. T. Stamatiad reproduce poezia lui Ion Minulescu.

p. 15 ROMANȚA CELOR TREI ROMANȚE

Apare în *Viața literară și artistică* (V.l.a.) I, nr. 48 din 26 noiembrie, p.2, datată „1906 Constanța”; reprodusă în ziarul *Prezentul* II, nr. 79, 28 noiembrie 1906, p. 2; R. t., 1908, 21 R. t., 1909, 95; R. t., 1922, 22-23; B. P. T., 12; V. 1939, 22-23; V. 1943, 22-23. Atît în periodice cît și în edițiile anterioare celei definitive din 1939 poezia se publică fără dedicația „lui Dumitru Cuclin”.

Cu Dumitru Cuclin (mai exact Dimitrie) compozitor și în același timp poet, Ion Minulescu a fost coleg de generație și de studii în Franța. Romanța fiind un comentariu al unor forme muzicale justifică sensul dedicației colegiale.

Romanța celor trei romanțe e în fond o evocare a trei mari momente istorice de artă poetică, așezate anacronic: romanța-n gustul florentin, amintind *canzonele* lui Dante, un epitalam în stilul clasic antic, de la serbările din Lesbos, date în cinstea „blondei Venus” și un madrigal trist al nopților polare, un inventar de nuanțe, de orizonturi, de sentimentalisme, de epoci, de meridiane...

Tentația compoziției față de versurile lui Minulescu a existat și mai există încă. O declara însuși poetul în 1935: „Au fost mulți compozitori care au încercat să-mi pună pe muzică romanțele mele. S-au scuzat însă că trebuie să renunțe, deoarece romanțele mele sunt atît de muzicale, recitate numai, încît nu găseau o melodie cu care să completeze propria lor muzică poetică.” (*De vorbă cu Ion Minulescu* în *Rampa*, 6 mai 1935).

Textul din revistă ca și cel din R.t. 1908, 1909, 1922, B. P. T. diferă față de cel din edițiile definitive:

- v. 2 *Voi face* trei romanțe
Voi scrie trei romanțe (V. 1939; V. 1943)
- v. 11 Romanța *întîia*
Romanța *primă* (V. 1939; V. 1943)
- v. 30 Un verde *negru-mort*, în care
Un verde *mocirlos*, în care (V. 1939; V. 1943)
- v. 34 *Voi face* trei romanțe
Voi scrie trei romanțe (V. 1939; V. 1943).

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 24 din 15 decembrie 1907, p. 697, R.t. 1908, 23; R.t. 1908, 22; R.t. 1922, 24-25; B. P. T., 14- 15; V. 1939A 24-25; V. 1943, 24-25.

Eugeniu Speranția face biografia acestei poeme, una din cele mai recitative din piesele volumului de debut. „Pe vremea cînd a scris Minulescu versurile acestea, purtam la mine o cheie de o mărime neobișnuită de la poarta locuinței mele. Iar poarta aceea era verde. Întîmplător Minulescu m-a văzut odată trecînd cheia dintr-un buzunar într-altul și m-a întrebat ce cheie e aceea, atît de zdravănă. I-am răspuns textual, simulînd în glumă o declarație inspirată: «E cheia de la poarta verde». Lui i-a plăcut... formula și cum subconștientul lui era bîntuit de cheile lui Maeterlinck, a repetat-o visător, atrăgîndu-le atenția și altora care mai erau cu noi. La scurtă vreme după aceea a scris *Romanța cheii*.” (*Ion Minulescu în Steaua X V*, nr. 3, 1964, p. 68).

Variante:

- v. 13 Noapte ca sub *bizantina* (C. cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B. P. T.)
Noapte ca sub *boltuia* (V. 1939; V. 1943)
- v. 25—26 Și-au trecut *de-aseară ore*
Și-au trecut *de-aseară clipe* (C. cr.; R. t. 1908; R. t. 1909; R.t. 1922; B. P. T.)
Și-au trecut *de-aseară clipe*
Și-au trecut *de-aseară ore* (V. 1939; V. 1943)

Apare în *Semănătorul* nr. 36, 2 septembrie 1907, p. 742. Textul e identic în toate edițiile. R. t., 1908, 25; R. t. 1909, 29; R. t. 1922, 26; B. P. T., 16; V. 1939, 26; V. 1943, 26.

în ediția definitivă din 1943 (p. 358) apare o poezie cu același titlu, în grupul „14 inedite”, dedicată lui D. Karnabatt. în afara celor două ediții definitive, poezia este însoțită de următorul motto:

„Ah Seigneur!... Donnez-moi la force et le courage
De contempler mon cœeur et mon corps sans degout!”

CHARLES BAUDELAIRE

Apare în *Convorbiri critice* nr. 21, 1 noiembrie 1907, p. 834; reluată în R. t. 1908, 27; R. t. 1909, 31; R. t. 1922, 27-28; B. P. T., 17; V. 1939, 27-28; V. 1943, 27-28.

Poema ne dovedește că sentimentul de macabru al simbolistilor rămâne numai un element de pitoresc — elementele grotești n-au semnificații. Romanțele macabre nu se deosebesc decât tematic de restul poeziilor; aceeași degajare savuroasă, același comentariu elegiac cultivat pentru straneitatea imaginii. Strigoii acestei poeme sînt noțiuni, mai bine-zis, imagini golite de conținutul apocaliptic, au o existență decorativă. Eminescu realizase după o alchimie onirică figuri romantice de strigoi, învăluite în palori lunare, cu o excepțională fluiditate. Strigoii minulescieni sînt cinici, autoironiei, încărcăți de simboluri.

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 50, din 23 decembrie 1907, p. 398; reluată în volume: R.t. 1908, 29; R.t. 1909, 29; R.t. 1922, 29-30; V. 1939, 29-30; V. 1943, 29-30.

Variante:

v. 6 Trei nențelese versuri *dintr-un poem barbar*

(V.l.a.; R. t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)

Trei nențelese versuri *din noul calendar*

(V. 1939; V. 1943)

v. 26 Se stinge *ca refrenul unei balade uitate*

(V.l.a.; R. t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)

Se stinge *cu sfiala luminii pe-noptate*

(V. 1939; V. 1943)

v. 33 Și vocea *ce ți-a răspuns* îți pare (V.l.a.; R. t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)

Și vocea *ce-ți răspunde timidă*, deși-ți pare

(V. 1939; V. 1943)

v. 35 Și totuși, simți *bine* că nu are

(V.l.a.; R. t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)

Simți totuși că nu are (V. 1939; V. 1943)

Apare în *Viața literară și artistică*, I, nr. 7, din 25 februarie 1907, p. 50 cu titlul *Corbul* și cu un motto ce n-a fost menținut în nici o ediție:

Sois donc le crieur du devoir

O notre funebre oiseau noir

ARTHUR RIMBAUD

Textul este reprodus, cu modificări în: R.t. 1908, 32; R.t. 1909, 20; R.t. 1922, 31—32; V. 1939, 31-32; V. 1943, 31-32.

Poezia aparține perioadei constănțene a poetului, fiind datată „1907 — Constanța”.

Variante:

După versul 6 în edițiile definitive (VC 1939; V. 1943) s-au scos versurile:

Pe țărnu-nalt și drept
De unde
de-atîtea veacuri neînvinsul
Granit
Cu ochi de Sfynx privește
Spre zeii mării-nfuriați.

(V.l.a., R.t. 1908; R.t. 1909, R.t. 1922)

v. 11 *Părea* sositul care-așteaptă să vină și alți întîrziați.

(V.l.a., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)

Parcă-i sositul care-așteaptă să vină și alți întîrziați... (V. 1939; V. 1943)

Apare, fără dedicație, în *Viața literară și artistică* I, nr. 3, din 15 ianuarie 1906, p. 5, sub titlul *Romanță*. Textul cu titlul definitiv este reluat în volume: R.t. 1908, 34; R.t. 1909, 98; R.t. 1922, 33; B.P.T., 21; V. 1939 - 33; V. 1943, 33.

Textul din periodic este diferit:

v. 5—17 Pe la ferestre-și plimbă vîntul
Tomnaticile-i vești, pe cînd,
Din strunele de-aramă, cîntul
Ghitarelor își ia avîntul.

Și fără voie, rînd pe rînd,
O ceată de amanți artiști
Toți nențeleși și mari, toți Criști
își plîng iubirile-ngîinînd

Romanța celor ce se vînd.

în toate edițiile anterioare celei definitive:

v. 17 își plîng trecutul fredonînd.

Apare în *Viața literară* (V.I.)I, nr. 37 din 10 septembrie 1906, p. 2 cu titlul *Cîntecul pelerinului*. Cu titlul definitiv este reluată în volume: R.t. 1908, 35; R.t. 1909, 27; R.t. 1922, 34-35; V. 1939, 34-35; v. 1943, 34-35.

Poezia contribuie, tematic, la precizarea unei simbolistici a volumului oferind metafora pelerinajului poetic — cultivată obsesiv de Minulescu.

Variante:

- v. 7 *Ca sfinții palizi din altare* (V.I. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Toți sfinții palizi din altare (V. 1939; V. 1943)
- v. 28 *Și pelerinul-acesta sunt eu* (V. I.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Și-acest biet pelerin sunt eu (V. 1939; V. 1943)

Apare în *Viitorul social* (V.s.), București, I, nr. 1, august 1907, p. 43, semnat „M. I.”, sub titlul *în țara mea*. Cu titlul *Sonet* poezia este reprodusă în toate edițiile: R.t. 1908, 37; R.t. 1909, 40; R.t. 1922, 36, B.P.T., 27; V. 1939, 36; V. 1943, 36.

Variante:

- v. 7 Nu vezi plutind *corăbiile-n zare* (V.s.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Nu vezi plutind corăbii *albe-n zare* (V. 1939; V. 1943)

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 11, din 1- iunie 1907, p. 481, cu un motto din Gustave Kahn, care n-a mai fost reprodus în volume:

Des chevaliers qui sont partis
des longtemps, pour plus loin, pour la vie,
des chevaliers qui sont partis
Dame, savez-vous morts ou vies?

Textul este reluat în volume: R.t. 1908, 38; R.t. 1909, 25; R.t. 1922, 37-38; B.P.T., 23; V. 1939, 37-38; V. 1943, 37-38.

Variante:

- v. 2 De oameni *ciudați* ce vin de departe (G. cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
De oameni *tăcuți* ce vin de departe (V. 1939; V. 1943)

- v. 20 *Ciudații străini cu sandalele rupte* (C.cr.; R.t. 1908, R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)

Tăcuții străini cu sandalele rupte (V. 1939; V. 1943)

- v. 26 *Ciudate ființe* (C.cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; P. B.P.T.).
Hei!... Mute ființe (V. 1939; V. 1943).

Sînt cunoscute mai multe traduceri în limbi străine, printre care cele mai cunoscute în franceză (de Charles Tanlegue) și în maghiară (de Szabó István).

Apare inițial în *Viața literară și artistică* I, nr. 8 din 4 martie 1907, p. 58, datată „1907, Medgidia”. Este apoi reprodusă fără modificări în *Prezentul* III, nr. 556, din 10 martie 1907, p. 2; în *Viitorul* II, nr. 56, miercuri 2 ianuarie 1908, p. 4, cu mențiunea „Din volumul *Romanțe pentru mai târziu* care va apare în curînd”; în *Ordinea* I, partea II, nr. 118, din 20 aprilie 1908, p. 2. Poezia se tipărește fără modificări în primele ediții: R.t. 1908, 40; R.t. 1909, 41; R.t. 1922, 39, adăugîndu-se dedicația „lui A.I. Gherghel”, în V. 1939, 39-40; V. 1943, 39-40.

Cu A.I. Gherghel, poet afirmat în cenaclul lui Macedonski și apoi al lui Densușianu, Minulescu a fost coleg de liceu. Împreună, au scos atunci, la Pitești, o mică revistă șapirografiată, intitulată *Luceafărul*, care dispare după primul număr, ca și *Zigzag*, revista școlarității lui Arghezi și Galaction.

Apare în *Viața literară* I, nr. 39, din 24 septembrie 1906, p. 5, reprodusă ulterior în *Sărbătoarea eroilor*, I, nr. 1, București, aprilie 1913, p. 4, reprodusă în R.t. 1908, 42; R.t. 1909, 43; R.t. 1922, 41; B.P.T., 25; V. 1939, - 41; V. 1943, 41;

Textul inițial din periodice se menține numai în R.t. 1908; începînd cu R.t. 1909 și cu versiunea din *Sărbătoarea eroilor*, ultimele două strofe suferă transformări esențiale:

în noaptea-aceea noaptea părea mai rece chiar
Decît în clipa-n care, Cristos învinetise
Ca orice om pe cruce, cînd somnul fără vise
Sfîrșea balada celui mai sfînt de pe Calvar.

Și-n noaptea-aceea lumea părea un gol enorm —
 Cavou săpat în spațiu de uriașa mină
 A celei ce-n viață ni-e singura stăpîna
 Și rînd pe rînd ne-adoarme ca și pe cei ce dorm. (V.l.;
 R.t. 1908)

p. 35

PE DUNĂRE

Apare în *Convorbiri critice* nr. 18 din 15 septembrie 1907, p. 727. Reprodusă în volume: R.t. 1908, 43; R.t. 1909, 44; R.t. 1922, 42; V. 1939, 42-43; V. 1943, 42 — 43. Modificări de nuanță apar în textul definitiv:

- v. 13 *Matrozii* triști ce poartă-n glas (C.cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922).
Pescarii triști ce poartă-n glas (V. 1939; V. 1943)
- v. 17 *Pe-albastrul* fără de hotare (C. cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Pe-ntinsul fără de hotare (V. 1939; V. 1943)
- v. 20 *Și-n negrul apelor ce poartă* (C.cr., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Pe negrul apelor murdare (V. 1939; V. 1943)
- v. 23—24 *Sub caldul buzelor astrale*
Renvie parcă o lume moartă (C.cr. R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922)
Sub sărutările solare,
Plutește și-o ghitară spartă (V. 1939; V. 1943)

p. 37

CREPUSCUL LA TOMIS

Apare în *Viața literară* I, nr. 41, din 8 octombrie 1906, p. 1. cu titlul *Tomis*. Textul inițial e reprodus în primele trei ediții (R.t. 1908,45; R.t. 1909, 46; R.t. 1922, 43). Modificarea titlului are loc în B.P.T., 26. Cu modificări poezia re apare în ciclul „Șase variante” din volumul N.s.p., 96—97 și în edițiile definitive V. 1939, 44-45; V. 1943, 44-45.

Reproducem textul din periodice și primele ediții:

TOMIS

Pe mare-n asfințit...
 Și vîntul,
 Ne poartă pe-aurul cărării
 De soare —
 Cărare ce-ar lega pămîntul
 Cu golurile verzi din zare
 Muiate-n purpura-nserării...

Din larg, pe norul alb, ce pare
 Ruina vechilor palate
 Egiptiene,
 Pe zidurile-i tapetate
 Cu stufe-albastre și covoare,
 Plutesc spre noi, nenumărate
 Înamoratele Sirene...

Iar noi,
 Porniții-n căutarea
 Frumosului nespus în rime —
 Trei vagabonzi certați cu marea
 Că nu-i coboară-n adîncime. —
 Ne-nchidem pleoapa obosită
 Și-n chipul rugilor tîrzii,
 Întindem brațele spre astrul
 Ce ca o pasăre rănită
 Și-ngroapă purpura-n albastrul
 Crepuscularei agonii.

£.39

SOSESC CORĂBIILE

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 4 din 28 ianuarie 1907, p. 26, fără dedicație, datată „1907, Constanța”. Este reprodusă în ziarul *Prezentul* III, nr. 524 din 29 ianuarie 1907, p. 3 și în săptămînalul *Vremea* nr. 746 din 23 aprilie 1944, după moartea poetului, la rubrica „Antologia minu^lesciană”; reprodusă în volume: R.t. 1908, 47; 1909, 48; R.t. 1922, 44; B.P.T., 27; N.s.p., 94-95; V. 1949, 46; V. 1943, 46.

În primele patru ediții textul se tipărește fără dedicație; dedicația lui „Krikor Zambaccian” apare prima dată în ciclul „Șase variante” din volumul N.s.p. Dedicația înscrisă pe acest madrigal compus pentru apele mării* e normală, colecționarul, și el tomitan, fiind prieten apropiat al poetului, în însemnările sale (*Însemnările unui amator de artă*, E.P.L. 1956, p. 44—46) Zambaccian îi dedică la rîndul său două pagini calde. Amintește aici dedicația autografă de pe volumul *Romanțe] pentru mai tîrziu*: „Și tu Zambacule, ești o romanță pentru mai tîrziu”. Exodul tomitan al poetului, e consemnat succint dar afectuos: „Și Minulescu îmi recita versuri [...] Înd era funcționar la Administrația domeniilor din Constanța. Mă lua de braț, îndreptîndu-se spre digul care duce la far și declama sonor: *Sosesc corăbiile j Vîno j Să le vedem cum intră-n port... !*”

într-o scurtă antologie a literaturii române (*Zarys dziejów literatury rumuńskiej*, Lwów, 1935, p. 105) poezii polonezi Emil Biedrzycki și Tadeus Hollender au tradus această romanță. În prefața antologiei Emil Biedrzycki subliniază ca sentiment dominant al poeziei lui Ion Minulescu „setea de necunoscut”. Recent poezia a fost tradusă și de modernistul polonez S. Wyspianski (date comunicate de N. Mareș).

Reproducem textul din *Viața literară și artistică*, diferit de cel definitiv începînd cu versul al 14-lea pînă la sfîrșit:

Și-așa cum vin misterioase
Ga niște sfînxii purtați de mare
Și intră-n port triumfătoare
Ca cei ce luptă și înving
Par niște magi bătrîni ce poartă
Secretul vrăjilor ce sting
Făclia vieților muncite
De visul vieții viitoare.

p. 40

ROMANȚA CELOR TREI CORĂBII

Apare inițial în *Viața literară* I, nr. 50 din 10 decembrie 1906, p. 1—2, datată „1906, Constanța”; reproducă în *Prezentul* nr. 491 din 13 decembrie 1906, p. 2 și apoi în *Viitorul* nr. 51 din 25 decembrie 1907, p. 2. Fără modificări reappare în *România literară* I, nr. 20, 1939, p. 16 (număr închinat mării), în *Curentul literar — magazin* II, nr. 10, din 2 martie 1941, p. 5 și în *Vremea* XIV nr. 662, din 23 august 1942, p. 9 (pagină de antologie a mării, alături de Oreste, D. Iacobescu, Arghezi, Eftimiu ș. a.); reproducă în volume: R.t. 1908, 48; R.t. 1909, 50; R.t. 1922, 45-46, B.P.T., 28; V. 1939, 46-47; V. 1943, 47-48.

Romanța celor trei corăbii este comentată de Mihail Dragomirescu în *Convorbiri critice* I (1907), nr. 3, p. 266: „în versuri libere cu o limbă neologistă, cu o armonie originală și în orice caz mai consistentă decît aceea a lui Ervin, dar cu o imaginație tot așa de ciudată, și, deși mai clară, avînd totuși aceeași lipsă de precizie în contur (cum se cuvine dealtminteri unui simbolist), poetul cearcă să întrupeze sentimentul mistic al peirii ce ne amenință în drumul vieții. Dar, deși vrea cu tot dinadinsul să-și exagereze defectele, întrebuițînd imagini și vorbe dispartate, greșește totuși, dîndu-ne o strofă frumoasă, în care găsim o imagine bine conturată, cum cere adevărata artă, de care poetul n-ar trebui să se înstrăineze atît de cu dinadinsul...”

Romanța e comentată și tradusă de romanistul Mărio Roques într-o conferință ținută la Oxford în 1934 și publicată în același an în colecția „The Tylorian Lecture”: *La poesie roumaine contemporaine* p. 14—15 și în *Revue internațională des Etudes balkaniques*, 1937, III-eme annee, Tome I, Beograd. „Cel mai cunoscut dintre simbolisții români, scrie Mărio Roques, este dl. Ion Minulescu. E un poet încîntător, spiritual, ironic uneori, dar cu adevărat sensibil. [...] Ascultați această romanță. Ea aparține primei culegeri pe care autorul o publică în 1908; avea 27 de ani atunci și părea influențat de poezii francezi, în special de Baudelaire.”

O altă versiune, mai nouă aparține lui Claude Sernet, apărută în *Anthologie de la poesie roumaine*, ediție elaborată sub direcția lui Alain Bosquet, Paris, 1960, p. 107. Poezia a fost tradusă în grecește de Antoni Mustakan în antologia sa apărută în 1943.

p. 42

ROMANȚA CELOR TREI GALERE

Apare în *Semănătorul*, nr. 33 din 12 august 1907, p. 687, fără dedicație. Textul se menține fără modificări în volume: R.t. 1908, 50; R.t. 1909, 52; R.t. 1922, 44-45; B.P.T., 29; V. 1939, 49-50; V. 1943, 49-50; Dedicăția „lui Horia Oprescu” se adaugă la ediția din 1943.

Colaborarea la *Semănătorul* nu ne surprinde. În perioada aceasta simbolismul nu se constituise — în conștiința „literatorilor” — drept un curent literar. Nici paginile *Vieții noi*, revistă declarat simbolistă, nici ale altor reviste cu orientare antisemănătoristă, nu sînt lipsite de surprize. Paradoxul constă în faptul că Ion Minulescu publică în *Viața nouă* poezii de factură tradiționalistă, cel puțin la început, și poezii simboliste în *Semănătorul*. De altfel și debutul poetului în cafeneaua literară a vremii are loc într-o tabără tradiționalistă. (V. mărturisirile din articolul *Nu sunt ce par a fi...*, *Revista Fundațiilor*, VIII, 1941, nr. 10, p. 67).

p. 44

OCTOMBRE

Apare în *Viața literară*, II, nr. 2, din 13 ianuarie 1908 p. 2; cu altă dispoziție a versurilor în final, poezia e reproducă identic în toate edițiile R.t. 1908, 53; R.t. 1909, 54; R.t. 1922, 49-50; B.P.T. 31, cu excepția celor definitive, V. 1939, 51-52; V. 1943, 51-52.

Variante:

v. 32—34 Și azi parcul unde altădată veneau Boemii să-și aștepte
Necredincioasele Boeme
Azi parcul ce părea altădată

(V.L, R;t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)

Și-n parcul unde altădată veneau Boemii să-și aștepte
Necredincioasele Boeme
Același parc ce-ți pare și-astăzi (V. 1939; V. 1943).

p. 46

ROMANȚA CELUI CE S-A-NTORS

Apare în *Viața literară* I, nr. 11, din 12 martie 1906, p. 5, sub titlul *Plecați*. Fără modificări de text este reprodusă în volumele: R.t. 1908, 54; R.t. 1909, 57; R.t. 1922, 51-52; B.P.T., 33; V. 1939, 53-54, V. 1943 53—54; în ediția definitivă din 1939 se adaugă două versuri — v. 17—18.

Compozitorul polon R. Wislocki a pus această romanță pe muzică în *Poemes* (opus 12, pentru tenor și orchestră,) prezentind-o într-un concert la 6 decembrie 1944, în sala „Aro” din București.

p. 48

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare direct în R.t. 1908, 56 fiind reprodusă în celelalte ediții: R.t. 1909,60; R.t. 1922, 53-54; B.P.T., 35; V. 1939, 55-56; V. 1943, 55-56

p. 50

MULTAȘTEPTATEI...

Apare în *Viața literară* I, nr. 45, din 5 noiembrie 1906, p. 4, reprodusă și în *Gazeta femeii* nr. 46—47, din 26 ianuarie 1934, p. 3. în ediții: R.t. 1908; 58; R.t. 1909, 62; R.t. 1922, 55-56; B.P.T. 36; V. 1939, 57; V. 1943, 57;

Variante:

- v. 4 Și-ascuți ciudatele romanțe ce plîng viorile *streine* (V.L.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Și-ascuți ciudatele romanțe ce plîng viorile-n *surdine* (V. 1939; V. 1943)

p. 52

ACELEI CARE VA VENI

Apare în *Viața literară* I, nr. 32, din 6 august 1906, p. 3; reprodusă în volume: R.t. 1908, 60; R.t. 1909, 64; R.t. 1922, 57-58; B.P.T., 37; V. 1939, 58-59; V. 1943, 58-59.

Variante:

- v. 6 De ce plecași din țara *de unde* palmierii
(V.L.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
De ce plecași din țara *în care* palmierii
(V. 1939; V. 1943).
v. 9 Și nu găsiși pe-aiurea să-ți plimbi *anticu-ți* trup
(V.L.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
Și nu găsiși pe-aiurea să-ți plimbi *frumosu-ți* trup
(V. 1939; V. 1943)
v. 25 Să-mi ușurezi *urcușul* fatalului Calvar
(V.L.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
Să-mi ușurezi *povara* fatalului Calvar.
(V. 1939; V. 1943)

p. 54

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 10, din 18 martie 1907, p. 73, reluată în volume: R.t. 1908, 62; R.t. 1909, 67; R.t. 1922, 59-60; B.P.T., 38; V. 1939, 60; V. 1943, 60.

p. 55

ODELETĂ

Apare în *Convorbiri critice* nr. 19 din 1 octombrie 1907, p. 751, se reține în volume: R.t. 1908, 64; R.t. 1909, 68; R.t. 1922, 60-61; B.P.T., 39; V. 1939, 61-62; V. 1943, 61-62; cu altă dispunere prozodică în ediția definitivă (p. 61).

E una din poeziile care au stimulat diverse parodii, de ex.: în foaia umoristică *Mișto* I, nr. 2 din 1 noiembrie 1923, p. 3 un oarecare Ginette semnează o *Odeletă*. Tudor Vianu ne relatează în postfața volumului din 1957 (*Amintirea lui Ion Minulescu*, p. 25) că „a funcționat într-o vreme o adevărată industrie a parodiei minulesciene [...] pastași și parodia minulesciană deveniseră un gen literar. Se spune că prietenii, printre care D. Anghel, ori de câte ori luau masa cu Ion Minulescu întrebau chelnerul: «Aveți sarmale verzi, chiftele blonde, cîrnați cu must și mititei? ».”

p. 57

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Viața literară* I, nr. 25, din 24 decembrie 1906, p. 1, reprodusă identic în *Prezentul* II, nr. 501, 28 decembrie 1907, p. 1, reprodusă în volume: R.t. 1908, 66; R.t. 1909, 70; R.t. 1922, 62-63; B.P.T., 40; V. 1939, 63; V. 1943, 63.

Romanță fără muzică este comentată de Mihail Dragomirescu în *Convorbiri critice* I, nr. 3, p. 266: „E un amestec de prozaism îndrăzneț și de galimatie în care lipsa de gust nu se poate susține nici măcar prin armonia particulară poetului...”

Față de edițiile anterioare în ediția definitivă din 1939 se reduc șapte versuri, după v. 13;

Și nu mi-ai spus chiar tu, că-n versuri
Găsești mai multe armonii,
Decît în sarbedele-acorduri, în tactul cărora, își poartă
Amanta, doar acel, pe care
Erato l-a trecut pe partea mulțimii mute,
Călătoare
Prin viață ca și cîntărețul purtînd sub braț ghitară spartă?...

p. 58

CELEI MAI APROAPE

Apare în *Viața literară și artistică*, II, nr. 29, din 29 iulie 1907, p. 230 și se retipărește fără schimbări în toate edițiile: R.t. 1908, 68; R.t. 1909» 72; R.t. 1922, 64-65; B.P.T., 43; V. 1939, 64-65; V. 1943, 64-65.

p. 60

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Reforma* (R.), revistă politică ilustrată, București, IV nr. 15—16, din 23—30 decembrie 1907, p. 29. Este reprodusă în volume: R.t. 1908, 70; R.t. 1909, 75; R.t. 1922, 66-67; B.P.T., 45; V. 1939 66-67; V. 1943, 66-67.

în ediția definitivă din 1939 se adaugă versul 6 și se modifică:

v. 24 Părea o *togă albă* sfîșiată. (R., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)

Părea un *peplum de mătase* sfîșiat (V. 1939; V. 1943).

p. 62

CELEI CARE TRECE

Apare în *Semănătorul*, nr. 29, din 15 iulie 1907, p. 603 subintitulată *romanță modernă* și se reproduce în volume: R.t. 1908, 72; R.t. 1909, 77; R.t. 1922, 68; B.P.T., 47; V. 1939, 68; V. 1943, 68.

p. 63

CELEI CARE PLEACĂ

Apare inițial în *Convorbiri critice* nr. 20 din 15 octombrie 1907, p. 802 și apoi în toate volumele: R.t. 1908, 74; R.t. 1909, 75; R.t. 1922, 69; B.P.T., 48; V. 1939, 69-70; 1943, 69-70.

în manuscrisele din arhiva familiei se păstrează o variantă scrisă special pentru compozitorul Gabriel Egony, intitulată:

TU CREZI C-A FOST IUBIRE-ADEVĂRATĂ?

Tu crezi c-a fost iubire-adevărată?
Eu cred c-a fost o scurtă nebunie,
Dar ce anume-a fost, ce-a vrut să fie
Noi nu vom ști-o poate niciodată!...

N-a fost decît un vis de primăvară,
Mai scurt ca visul primului păcat
Și-un duo mut ce l-am cîntat o seară
Și-a doua seară nu l-am mai cîntat.

N-a fost decît un strop de apă vie
Ce l-am simțit pe buze doar o dată... <-
Ah... De-ar fi fost iubire-adevărată?
Dar, vai ... N-a fost decît o nebunie!...

Pe textul apărut în ediția princeps compozitorul polonez R. Wislocki a scris muzica prezentată în primă audiție în 6 decembrie 1944.

Aceeași poezie a fost tradusă în limba slovacă (*Ti, která odahází*) de prof. Jindra Huscova-Flajshansova în volumul *Moderni rumunske básnictvi* apărut la Bratislava în 1929, p. 80—81, cu o prefață de Ovid Densusianu.

p. 65

TREI LACRIMI RECI DE CĂLĂTOARE

Apare în *Viața literară* I, nr. 8, din 19 februarie 1906, p. 4, cu mențiunea „*Boulogne s'mer*”, reprodusă în volume: R.t. 1908, 76; R.t. 1909, 81; R.t. 1922, 71; B.P.T., 49; V. 1939, 71; V. 1943, 71.

Față de textul din revistă cel din ediții prezintă o singură modificare:

v. 19 Te vei gîndi la adorata *de dorul cireia a fost scris* (V.I.)

Te vei gîndi la adorata *în cîntea căreia fu scris*: (R.t. 1908 -, R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T., V. 1939, V. 1943).

CELEI ÎNVINSE

Apare inițial în R.t. 1908, 78 și se transcrie fără modificări în edițiile următoare: R.t. 1909, 83; R.t. 1922, 72-73; B.P.T., 41; V. 1939, 72-73; V. 1943, 72-73.

p. 69

ROMANȚA AMANTELOR DE IERI

Apare în *Viața literară* I, nr. 12, din 19 martie 1906, p. 4 cu titlul *Imn* și fără motto-ul din Gerard de Nerval; reprodusă cu acest motto, dar cu noul titlu în R.t. 1908, 80; R.t. 1909, 86; R.t. 1922, 74-75; B.P.T. 50; V. 1939, 74-75; V. 1943, 74-75.

p. 71

CELEI CARE MINTE

Apare în *Viața literară și artistică* I, nr. 17, din 23 aprilie 1906, p. 2, cu titlul *Cîntec antic*, cu mențiunea „După un manuscris găsit la Pompei” și fără motto-ul din Paul Verlaine. Cu titlul definitiv este reprodusă în volume: R.t. 1908, 82; R.t. 1909, 88; R.t. 1922, 76-77; B.P.T., 52-53; V. 1939, 76-77; V. 1943, 76-77.

O biografie a poemei dă însuși poetul în mărturisirile din 1941 (p. 18): „Cam în același timp, după îndelungate tratative mai mult diplomatice decît literare, reușesc să public în *Viața literară și artistică* SL lui Ilarie Chendi, — care se găsea în ceartă cu *Semănătorul* patronat de N. Iorga — poezia *Celei care minte* pe care o prezentasem ca tradusă după un papirus egiptean. Poezia place. Place așa de mult că a doua zi, toată cafeneaua Kubler recită pe dinafară primele două versuri, iar Chendi este felicitat chiar de colegii lui de la Academie. Vesel de succesul noului său colaborator, Chendi renunță să mă mai cenzureze și-mi publică cu plată chiar, mai toate marinele mele scrise la Constanța, unde fusesem luat ca secretar de către defunctul Iancu Păulescu, administratorul domeniilor statului din Dobrogea.”

Dintre șansonetiștii francezi îndrăgiți de Minulescu în timpul șederii în Franța (1900—1905), Paul Delmet este cel dintîi. N. Budurăscu, poet simbolist din aceeași generație, își amintește că Minulescu reproducea adesea cîntecele lui Delmet iar unul din aceste cîntece l-a inspirat în romanța *Celei care minte*. (V. *Viața românească*, XXIV, nr. 12, 1971, p. 42). E vorba de versurile lui Maurice Bouquai: „J'aime ton cœeur inhumain, / Tu me trahiras demain / Mais ce soir Je t'aurai toute I”

Se cunoaște versiunea în limba polonă a lui Włodzimierz Lewik într-o antologie din 1933 (*Wielka Literatura Powszechna*, Warszowa, 1933, Tom III, p. 1195).

ROMANȚĂ FĂRĂ MUZICĂ

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 14—17, din 15 iulie —1 septembrie 1907, p. 643, cu un motto din Jean Lorrain, text la care a renunțat începînd cu ediția princeps:

Pauvres petites Ophelies
Qui sans batelier ni bâteau
Vous en allez au fii de l'eau
Comme vos Hamlets vous oublentî...

Reprodusă în volume: R.t. 1908, 84; R.t. 1909, 91; R.t. 1922, 78-79; B.P.T., 54; V. 1939, 78-79; V. 1943, 78-79.

Poezia a fost tradusă în germană de Zoltan Franyo (*Rumänische Dichter*, Timișoara, 1932).

P- 75'

MARȘ FUNEBRU

Apare în *Viața literară și artistică* II, nr. 2, din 14 ianuarie 1907, p. 2 datată „31 decembrie 1906”, cu dedicația „Vouă și lor”, ce se menține în toate edițiile. Este reprodusă de ziarul *Viitorul* II, nr. 60, luni 17 ianuarie 1908, p. 2, fără dedicație. În același număr Cincinat Pavelescu publică 18 epigrame la adresa caricaturilor lui Iser, reprezentînd 17 scriitori, printre care și Ion Minulescu. Este reprodusă în volume: R.t. 1908, 86; R.t. 1909, 93; R.t. 1922, 80-81; B.P.T. 55; V. 1939, 80-81; V. 1939, 80-81.

Marș funebru este consemnată de Mihail Dragomirescu în *Convorbiri critice* I, nr. 5, p. 473; „E o simțire rafinată, cam prea influențată de poezia nouă franco-belgiană, dar este *reală*, și limba românească, îmbrăcînd-o, apare în mod firesc, într-o haină nouă, de care trebuie să ținem seamă: e tpț limba noastră, cu o înmlădiere în expresie mai mult”.

Variante:

v. 7 Și astăzi fără voie în suflet *încadrată* (V.I.)

Și astăzi fără voie în suflet *încrustată* (toate edițiile).

LITURGHII PROFANE
(1908)

Acest ciclu, subintitulat *Quintet ateu* se numește în ediția princeps (R.t. 1908) *Leturghii barbare*. Titlul se menține pînă la ediția definitivă din 1939 cu grafia *liturghii* în loc de *leturghii* cînd i se adaugă și dedicația — „lui Zenovie Pîclișanu”.

Numele acestui ziarist a fost extrem de frecvent în presa timpului

p. 79

CLOPOTELE

Textul inițial a apărut în *Convorbiri critice*, nr. 8 — 10, din 15 aprilie — 15 mai 1907, p. 405, datat „Tulcea, 1907”, reprodus în volume: R.t. 1908, 91; R.t. 1909, 103; R.t. 1922, 85; B .P.T., 56; V. 1939, 85; V. 1943, 85.

Deși azi *Clopotele* nu mai e socotită una din cele mai bune poezii ale lui Minulescu, la apariție a stîrnit un deosebit interes pentru că, violentînd expresia, propaga aspectele cele mai caracteristice ale curentului simbolist

Poetul ne-a dat biografia intimă a acestei poeme: „Paralel cu colaborarea mea la *Viața literară și artistică* a lui Ilarie Chendi, reușesc, tot după un scandal, să devin colaborator și la *Convorbiri [le] critice* ale domnului Mihail Dragomirescu, de unde-i furasem pe Dragoslav. Prima mea poezie *Clopotele* trimisă la *Convorbiri critice* apare publicată — e drept — dar însoțită de o variantă a directorului pe care eu o refuzasem ca să fie publicată în locul adevăratelor mele *Clopote*”. (I. Minulescu, *op. cit.*, p. 18 — 19.)

S-a întîmplat ca această poezie să atragă atenția lui Caragiale, care, ca autor de versuri „aderă organic”, cum spune Claudia Millian (*op. cit.*, p. 69) la stilul lui Minulescu. Șerban Cioculescu a identificat o poezie în același stil semnată chiar de autorul *Scrisori pierdute*; e vorba de poema *Litanii* publicată în ziarul *Opinia* din Iași, la 10 februarie 1908 nesemnată,

dar aparținînd lui I. L. Caragiale (cf. Șerban Cioculescu în *Notițe critice, literatură, versuri* din *Opere IV*, Editura Fundațiilor, 1938, p. 351-352); reproducem un fragment:

— Pentru sfîrșitul lumii —
Trageți clopotele!
Trageți clopotele!
Faceți zi și noapte rugăciuni!
Scoateți moaște și icoane
Făcătoare de minuni!

Trageți clopotele!
E sfîrșitul lumii!
Ceasul judecății a sunat.
Sfintele așezăminte
Din adînc s-au clătinat.

Trageți clopotele!
Ocoliți-l
Și huliți-l!
Toți cu groază și din toată inima
îmbălați-l,
Blestemați-l!
Să fie anatema!
Și scrișniți și-n piept vă bateți
Pravoslavnici mici și mari!

Trageți clopotele!
Trageți clopotele, clopotari!
Maica Domnului Slăvită
Ce-a născut pe Nefăcut,
Apără-ne!
Apără-ne!
Apără-ne de ispita
Fiului lui Belzebuth.

Imediat după apariția poeziei, în numărul următor al revistei (p. 473 — 474), Mihail Dragomirescu face următorul comentariu:

„*Clopotele* de Ion Minulescu este o remarcabilă bucată poetică prin sinceritatea sentimentului și mai cu seamă prin originalitatea armoniei. Poetul, care și-a pierdut credința în făgăduielile sfinte ale religiunii, este

obsedat de sunetul clopotelor și-și exprimă această simțire de scepticism nuanțat cu dispreț. Farmecul ei stă nu în negațiunea ce cuprinde, ci în claritatea cu care redă această stare sufletească, ce puțini o au. JE păcat că unele expresii sunt prea tari, mersul gândirii nu e destul de limpede. Strofa finală deși plină de avânt, ar putea fi mai sugestivă printr-o simplă corecțiune. Spre a înlătura aceste defecte s-au propus modificări pe care poetul, tânăr și ținând încă la defectele sale, nu le-a primit. Iată cum ar fi sunat poezia în forma corectată (formă, firește, care ar fi fost definitivă numai prin conlucrarea poetului):

Sună clopotele
 Sună clopotele departe...
 Clopotele, clopotele!
 Cîte clopote să fie?
 Cîte voci nedesluite mor în zori iar noaptea-nvie?
 Cîte voci-învie-n cîntul leturghiilor barbare?
 Clopotele, clopotele ...
 Sunt trei clopote de-aramă, sunț trei clopote de-argint?
 Și ce clopote să fie?
 Ce Crist nou vorbește-n glasul clopotelor ce ne mint,
 Ce nebun profet mai vine să ne spună că-i trimisul
 Celui ce făcu pămîntul din nimic?
 Și ce minciună
 Iar schimba-va fața lumii?
 Sună clopotele...
 Sună,
 Ca și noaptea cînd surise pentru prima oară Sfinxul...
 Sunați clopote de-aramă,
 Sunați clopote de-argint —
 Vîntul să vă-nalțe glasul tot mai sus,
 Tot mai departe
 Să vă-mprăstie-n albastrul mîngîierilor deșarte
 Și să vă sugrume cîntul profețiilor ce mint!..."

Variante:

- v. 6 Cîte voci *învie-n cîntul leturghiilor barbare?*
 (C.cr., R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922; B.P.T.)
 Cîte voci *blestemă foamea zilelor din postul mare?*
 (V. 1939; V. 1943)

p. 80 ÎN ORAȘUL CU TREI SUTE DE BISERICI

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 13, 1 iulie 1907, p. 607.

Reprodusă în volume: R.t. 1908, 93; R.t. 1909, 105; R.t. 1922, 86—87; B.P.T., 57; V. 1939, 86-87; V. 1943, 86-87.

Poezia atrage atenția lui Caragiale — pe atunci la Berlin — care-i transmite lui Mihail Dragomirescu, directorul revistei, impresiile direct entuziaste: „Rogu-te, cine-o fi Minulescu? *în orașul cu trei sute de biserici* este ceva neprețuit. Țăsta nu mai e domnișoară! Țăsta bărbat! Bravo lui! De mult n-am avut așa impresie. Îl salut călduros și-i mulțumesc pentru înalta plăcere ce mi-a făcut cu ciudatele-i versuri. Extraordinar! Dar despre el, mai pe larg, cînd voi avea plăcerea să te revăz. De ceeurj Caragiale." (scrisoarea în colecția „Claudia Millian — Ion Minulescu" — donație Șerban Cioculescu).

Minulescu ținea mult la această scrisoare: „Lotul cel mare, însă, l-am cîștigat în stîm publicului, cînd s-a aflat de scrisoarea de la Berlin, prin care Caragiale, pe care eu nu-l cunoșteam încă, cerea domnului Dragomirescu lămuriri asupra mea ca persoană și ca poet de talent". (I. Minulescu, op. cit, p. 19.)

Contemporanii povestesc împrejurarea cînd, într-o seară la berăria Gambirinus, în tovărășia lui G. Coșbuc, Caragiale îl elogia pe Ion Minulescu:

„— Mă, dar băiatul ăsta are talent."

De față erau A. Vlahuță care a relatat cîndva scena și cîțiva tineri* printre care simbolistul N. Budurescu (V. *Viața românească*, XXIV, nr. 12» 1971, p. 44).

p. 82 GOTTERDÄMMERUNG

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 14—17, din 15 iulie—1 septembrie 1907, pag. 634, cu o vigneta de Iser. în volume: R.t. 1908, 95; R.t. 1909, 106; R.t. 1922, 88-89; B.P.T., 59; V. 1939, 88-89; V. 1943, 88-89.

p. 84 LA UMBRA CRUCILOR DE LEMN

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 22, din 15 decembrie 1907, p. 885; reprodusă: R.t. 1908, 96; R.t. 1909, 107; R.t. 1922, 90-91; B.P.T., 60; V. 1939, 90-91; V. 1943, 90. Pînă la prima ediție definitivă în volumele intermediare nu există modificări.

Variante:

v. 9 *Iar într-o zi* (C.cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)
Or într-o zi (V. 1939; V. 1943)

v. 21-22

Sta ga'ta să-și desfășoare *violetul*

Și verdele

Și roșul mat

La cea dintîi îngenunchere *a celui alb* (C.cr.; R.t. 1908; R.t. 1909; R.t. 1922, B.P.T.)

Sta gata să-și desfășoare *tricromia*

La cea dintîi îngenunchiere *a albului imaculat* (V. 1939, V. 1943)

După versul 2, în *Convorbiri critice* și în volumele de pînă în 1939 există încă un vers:

Iar stelele îți par corăbii închise-n rada unui port.

p. 86 O, NU TE-APROPIA DE MĂNĂSTIRE!

Apare în *Viitorul social*, nr. 7, februarie 1908, p. 33 sub titlul *O, nu te apropia de monastire!* și în *Poetul* I, 1, 1—14 ian. 1921, p. 2. Cu acest titlu, este reproducă și-n primele ediții R.t. 1908, 99; R.t. 1909, 111, R.t. 1922, 92-93. în afara edițiilor definitive (V. 1939, 92-93; 1943, V. 92-93) se transcrie peste tot *monastire*, în titlu, v. 3, 6, 11, 23.

Această temă de tinerețe îl obsedează pe Ion Minulescu, cam în același timp cu implicațiile monahale ale lui Tudor Arghezi, fără să arate vreo dorință de canonizare. Astfel publică în 1897 la 1 octombrie în *Foaia pentru toți* (anul I, nr. 41, p. 327) poezia *La Monastire* sau în 2 noiembrie 1897 în *Foaia interesantă* I, 43, p. 4 poema *Unei maici*; mai ales ultima se apropie de romanța de față:

Părăsește monastirea,
Maică tînără, frumoasă,
Decît viața-ți cuvioasă
Mult mai dulce e iubirea.

A se vedea secțiunea *Din periodice*, p. 383.

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI (1913)

Volumul apare în 1913, cu o copertă și desene de Iser; tiparul în atelierul Albert Baer iar clișeele la Institutul Marvan; ediția a II-a la „Cultura Națională” 1924, cartonat, cu o vigneta; în ediția definitivă din 1939 se adaugă dedicația „lui Tilică Ioanid”.

S-a vorbit în mai multe rînduri de corespondențele dintre poezia lui Minulescu și desenele hieratice și senzuale care împodobesc acest volum.

Claudia Millian, subliniind aceste corespondențe, scria în amintirile sale (op. cit., p. 152): „Oamenii de studiu vor descoperi, desigur, într-o bună zi, sursa comună a exotismului celor doi artiști, identitatea viziunii lor plastice și aceeași înrudită atmosferă în zugrăvirea panopticumului feminin. Aceeași pastă densă, toridă și ispititoare, palpita în verbul poetului și în paleta pictorului...”

în privința desenelor lui Iser, cea mai interesantă referință din epocă se află în *Revue roumaine* (numărul 1 din 5 septembrie 1913, p. 32): „M. Cincinat Pavelescu fera paraître un volum d'epigrammes en meme temps que M. Ion Minulescu qui nous donnera bientôt des soliloques poetiques cubifies par le caricaturiste cubiste Iser. M. Iser pousse jusqu'au paradoxe le cubisme en peinture. C'est le monstre reve par Marinetti, Apollinaire et Metzinger; bref c'est un futuro-cubiste eminent.”

în *Revue roumaine* II, nr. 7 (35) 5/18 dec. 1913, p. 218—222, volumul este recenzat elogios (*Les soliloques de M. Ion Minulescu*), vorbindu-se de: „La limpide cristalline d'un Racine, la clarte de Barres...” Elogiile sînt semnate de C. A. Ion.

N. Davidescu scria în *Flacăra*, VII, nr. 40, 6 octombrie 1922:

„... Volumul acesta reprezintă formația definitivă a poeziei domnului Ion Minulescu, concepția poetului se rotunjește, astfel, și se cristalizează

până la diamant. [...] D1. Ion Minulescu încheie în mișcarea noastră literară modernă, alături de domnul Tudor Arghezi, prima fază, cea hotărâtoare a emancipării noastre de sub formula poetică a poeziei noastre decadente postminesciene. De aici înainte scrisul românesc e liber să se îndrepte potrivit fiecărui temperament nou, ivit pe cele mai deosebite drumuri."

p. 91 DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI

Apare în *Viața românească*, IV nr. 9, septembrie 1909, p. 361—362; reprodusă în Dvm. 1913, 7-8; Dvm. 1924, 5-6, B.P.T., 61; V. 1939, 97-98; V. 1943, 97—98; dedicația „lui Tilică Ioanid" din ediția princeps se menține și în celelalte volume cu excepția ediției definitive din 1939 când trece asupra întregului ciclu.

p. 93 ECCE HQMO

Apare în *Viața românească*, IV, nr. 6, iunie 1909, p. 360, datată., 1909"; este retipărită apoi în *Insula I*, nr. 2, 25 martie 1912, p. 1; în *Viitorul VI*, nr. 2117, 1 ianuarie 1914, p. 2; în *Viața bucureșteană*, hr. 37, din 21 decembrie 1920, p. 1; reprodusă în volume: Dvm. 1913, 9—11; Dvm. 1924, 7; B.P.T. 63; V. 1939, 99-100; V. 1943, 99—100. Atât în periodice cât și în primele ediții poezia nu are nici o dedicație. În ediția definitivă (1939) se adaugă dedicația „Mie".

Poezia a fost tradusă în franceză de Alexandru Macedonski:

ECCE HOMO

*Je sens en moi Vharmonie etrangement heurtee
Du bizarre; et je suis
Comme uhe voix de cloches qui vibrent dans la nuit
A toute vollee,
Et maintes foi
Encore
Un hallali de cor,
Et d'autres fois
D'autres voix:
Celles de flâtes,
Celles des eaux s'en allant vers leur chute,
Celles de touches d'ivoire
Et puis, celles en ut —
Voix graves de pianetes s'abiment dans le noir.*

*Rythmes tantot purs et tantot barbares-rythmes
Sabris de logarythmes
Ailes d'ether,
Retentissants de coleres
Ou de grands cris de mort
Meles à des remords
Mais toujours trop tardifs
Ou trop hâlifs
Et rythmes portant en eux le feu de gestes fous —
Ceux qui deniant tout sont un défi à tout:
Mame au Soleil et mime à Dieu,
Et meme aux affres de ma trop lente agonie
Celle d'un soleil aussi.*

*Puis rythmes qui ne sont que bercements de harpes
Ou frolements soyeux d'insectes dans les herbes
Pour remonter à des fanfares,
De trompettes sonores
Et pour
Ensuite revenir aux doux propos d'amour,
A des langueurs de pavanés, à des
Entre filets
Ou vivement, en si-do-sol.
S'enleveraient
Les folâtres et gracieuses farandoles.*

*

*Or mon âtre
Est à ne point connaître...
Ni beau, ni laid,
Il est
La prose
Et
Les vers...
Il est
Bivers,
Hideur
Vers
Rongeur
Et fleur rose —
Un Univers!...*

*Un Univers,
Et pourtant
Etant
Ce qu'il semble être
Il reste encore, et quand même
Qu'on le haisse ou l'aime
Celui que nul ne peut connaître
Cei Univers,
Mon être...*

trad. par A.L. MACEDONSKI

(Manuscrisul transcris de Ion Minulescu; în colecția familiei.)

De semnalat pentru comparație traducerea poemei tot în limba franceză și comentarea ei de către romanistul Mário Roques cu ocazia unei conferințe la Oxford în 1934 despre poezia românească (*La poésie roumaine contemporaine*, Oxford, 1934, *The Taylorian Lecture*, p. 15—16): „Iată o altă poezie unde poetul a încercat să se analizeze înțelegându-și dualitatea contradictorie a sufletului său, sub un titlu nobil și tragic:

ECCE HOMO

*Je suis une alliance d'étrange
Et de commun,
De cloches balancées —
De touches tripotées —
Je porte en mon âme la tristesse des planètes au déclin
Et dans mes chants, le tumulte des cataractes.
Je suis un rythme de bien
Et de mal
De voix rebelles
Et de résignations.
Dan? mes gestes je porte le défi de tout ce qui est Dieu
Et dans mes rives la majesté de Vagabond solitaire...*

*Je suis une rencontre de harpes
Et de trompettes
De Pavanes paresseuses
Et des vives Farandoles;
Dans mes larmes je porte le mensonge des regrets silencieux
Et dans mon rire, l'impertinence des sonores mandolines.*

*Je suis une harmonie de prose
Et de vers*

*De crimes
Et d'idylles,
D'art
Et de préjugés. —
En mon crane je porte l'immense maître de l'Univers
Et dans mon vers, la volonté du dernier Incompris."*

p. 95

ALEA JACTA EST

Apare în *Viata românească*, IV, nr. 3, martie 1909, p. 367—368, reprodusă în *Viitorul III*, nr. 495, duminică 29 martie 1909, p. 1; reprodusă în volume Dvm., 1913, 11-12; Dvm., 1924, 9-10; B.P.T., 64-65; nici în periodice, nici în primele ediții nu întâlnim dedicația din edițiile definitive, „lui Iser” (V. 1939, 101-102; V. 1943, 101-102).

Variante:

v. 16—17 *Le știu numai noctambulii și poezii* (V.R. Dvm. 1913; Dvm. 1924);

Nu le știu decât noctambulii și poezii (V. 1939; V. 1943)

p. 97

ÎNAINTE

A apărut în *Viața românească* IV, nr. 1, ianuarie 1909, p. 12—13, datată „1908 — București”, dedicată „lui I. G. Duca”, cu un motto la care a renunțat ulterior în volume:

Ah! pour ton cœur gonfle le printemps fut trop peu
Tu voulais devancer l'ordre éternel des formes
Et pour murir les fruits tu pris la foudre au dieu

Les dieux moins grands que toi morts...

EMANUEL SIGNORET

în primele ediții Dvm. 1913, 13-15; Dvm. 1924, 11—13; B.P.T. 66-68; V. 1939, 103-104; V. 1943, 103-104 se menține aceeași dedicație; în edițiile definitive poezia e dedicată „lui George Brăescu”.

p. 100

TREC VAGABONZII

Apare în *Viața românească* III, nr. 11, noiembrie 1908, p. 206, dedicată în ediții: Dvm. 1913, 17-18; Dvm. 1924, 14-15; V. 1939, 106-107; V. 1944, 106-107 „lui George Arghirescu”.

Variante:

- v. 28-29. Și dacă v-o resping / Zdrobiți (V.R., Dvm. 1913; Dvm. 1924)
 Și dacă v-o resping *scîrbiți* (V. 1939; V. 1943)
v. 36 lipsește în periodice și în primele două ediții.

p. 102

NOCTURNĂ

Apare în *Viața românească* III, nr. 8, august 1908, p. 209—210, fără dedicație. în primele ediții Dvm. 1913, 19—20; Dvm. 1924, 16—17, B.P.T. 69—70, se adaugă dedicația „lui George Danielopol”; în ediția definitivă din 1939 dedicația este înlocuită cu „lui Eugen Lovinescu”.

Variante:

- v. 9—10 Rîdea, / Iar porțile multiple, din jurul negrului intern, /
 Se deschideau pe rînd cu gesturi de guri flămtînde — Și pe cer
 (V.R. Dvm. 1913; Dvm. 1924; B.P.T.)
Rîdea voios / Deși pexer (V. 1939; V. 1943).

p. 104

SPRE SOARE

Apare în *Falanga literară și artistică* I, nr. 1, din 1 ianuarie 1910 p. 1 și e reprodusă în *Viitorul* IV, nr. 1084, din 25 decembrie 1910, p. 1 și în *Sărbătoarea eroilor* nr. 2, mai 1913. Motto-ul se adaugă numai în volume : Dvm. 1913, 21-23; Dvm. 1924, 19; B.P.T., 71-72; V. 1939, 110-111; V. 1943, 110-111.

în manuscrisul ce se păstrează în colecția familiei are titlul *Spre soare răsare*.

p. 106

ROMANȚA SOARELUI

Apare în *Viața românească* (V.R.), V, nr. 5, mai 1910, p. 168, dedicată „lui Mihail Sadoveanu”; reprodusă în *FăuFrumos* I, septembrie 1915, p. 1 fără dedicație. Reprodusă în volume cu dedicație: Dvm. 1913 — 24, Dvm. 1924, 20-21, B.P.T., 75 V. 1939, 111-112, V. 1943, 112-113.

Variante:

- v. 23 Se zbate-n cupa *negrului* Repaos (V.R.; Dvm. 1913; Dvm. 1924, B.P.T.)
 Se zbate în cupa *recelui* Repaos (V. 1939; V. 1943).

Colaborarea la *Viața românească* ne-o comunică foarte pitoresc Minulescu în mărturisirile din 1941 (I. Minulescu, op. cit., p. 19—20): „Totuși

la *Viața românească* continuam să fiu respins. într-o zi, însă, cînd luam dejunul acasă la Ionel Brătianu care mă cunoștea de la *Viitorul* [...], la sosirea cafelei, fusei invitat să spun cîteva poezii pentru delectarea comensilor, care, afară de soții Brătianu, mai erau și defuncții I. G. Duca, Vasile Morțun și Constantin Stere. Mi-aduc aminte că ara recitat *Glasul morilor*, *Romanța soarelui* și *Trec vagabonzii*, după care Stere, sculîndu-se de la masă și îndreptîndu-se spre mine, încruntat dar totuși plăcut impresionat, mă întreabă de ce nu public și la *Viața românească*. I-am răspuns că vina nu e a mea, deoarece eu le trimiseseam chiar pe cele pe care le declamam la masă, dar că mi-au fost respinse. L-am văzut pe Stere atunci încruntat cu adevărat. M-a rugat să i le aduc seara la hotel, scrise cu mașina și mi-a dat un acout de 300 lei, ceea ce pe vremea aceea făcea 12.000 lei de azi. De prisos să mai adaug că cele mai bune poezii ale mele le-am publicat la *Viața românească*, deși de cîte ori am tipărit cîte un volum, fie de versuri, fie de proză, *Viața românească* de la Iași m-a înjurat ca la ușa cortului.”

p. 108

GLASUL MORILOR

Apare în *Viața românească*, VI, nr. 8, august 1911, p. 246—247, fiind reprodusă apoi în *Viitorul*, nr. 1303, din 16 septembrie 1911, p. 2 și în *Almanahul Societății scriitorilor români* pe anul 1912 (anul I), p. 130—131. Este reprodusă în volume Dvm. 1913, 25-26; Dvm. 1924, 22-23; B.P.T., 73; V. 1939, 114-115; V. 1943, 114-115. Poezia e dedicată inițial „lui Mitif” (Dimitrie Anghel). în *Almanah* lipsește dedicația iar începînd cu ediția definitivă din 1939 e schimbată — „lui Grigore Tăușanu”.

p. 110

ROMANȚA IAHTURILOR

Apare în *Flacăra* I, nr. 38, din 7 iulie 1912, p. 297, reprodusă în volume: Dvm. 1913, 27-28; Dvm. 1924, 24-25; V. 1939, 116-118; V. 1943, 116—118; nici o modificare în primele ediții; în ediția definitivă din 1939 ultimul vers cu care se încheie poezia, diferit de textele anterioare, e în fond repetarea laitmotivului simbolic — „Dimineața-n clipa cînd cîntau cocoșii.”

p. 113

ROMANȚĂ NORDICĂ

Apare în *Viața românească* VI, nr. 2, februarie 1911, p. 244, datată „1911”. Reprodusă în Dvm. 1913, 29-30; Dvm. 1924, 27-28. în primele ediții lipsește dedicația „lui Mihail Samarineanu”, care apare în V. 1939, 119, V. 1943, 119-120.

Mihail Samarineanu era directorul seriei interbelice a revistei *Familia* de la Oradea, revistă la care Minulescu a colaborat cu versuri, teatru și articole.

p. 115 PRIN GĂRILE CU FIRME-ALBASTRE

Apare în *Ramuri* — Craiova, nr. 4, 15 februarie 1913, p. 107—109. Reprodusă în volumele: Dvm. 1913, 31—33; Dvm. 1924, 29—30; B.P.T., 78-80; V. 1939, 121-123; V. 1943, 121-123. În volume poezia este dedicată „lui Emil Gârleanu”, pe atunci director al Teatrului Național din Craiova.

S-au făcut legături „contagioase” între această romanță și poemul lui Henry Bataille *Les trains* (v. Eugeniu Speranția, *op. cit.*, p. 66). Poetul francez evocă „Le train qu'on croise et qui vous dit qu'il souffre”. La Minulescu, ideea, dacă este prin probabilitate a lui Bataille, e o asimilare originală.

Cu Emil Gârleanu poetul călătorește adesea la șezători literare, șezători prin care poezia sa se impune, așa cum de altfel o mărturisește, reeditând febra călătoriilor literare care au făcut pe atunci epocă; Minulescu își recita poemele cu o dexteritate dramatică, implicând în arta sa un fei de regie suis-generis, o punere în scenă extrem de originală. Cu Emil Gârleanu, *Prin gările cu firme-albastre*, Minulescu își topea nostalgia de călător nesătul, poreclit adesea „Baronul von Zug”.

Un an mai târziu de la apariția volumului, în 5 iulie 1944, la moartea lui Gârleanu (v. *Românul*, XLIV, nr. 65 p. 1) Minulescu îl saluta ca pe un „călător plecat în căutarea frumosului etern”, un „călător timpuriu”.

p. 118 ROMANȚA REGELUI

Apare în *Revista celorlalți* I, nr. 3, 10 aprilie 1908, p. 35, fără dedicație. Același text este reprodus în *Calendar literar și artistic*, nr. 21—24, 1909, colecția „Biblioteca românească”, editată de Socec, sub îngrijirea lui Mihail Dragomirescu; reprodusă în volume: Dvm. 1913, 34; Dvm. 1924, 32, V. 1939, 124; V. 1943, 124.

La pag. 81—82 din *Calendar*, M. Dragomirescu trece în revistă activitatea revuistică din țară, subliniind importanța *Revistei celorlalți*, „condusă de cel mai excentric, dar în același timp și cel mai original și mai puternic dintre reprezentanții școalei nouă poetice din Occident, Ion Minulescu”. La pag. 86 poetul este elogiât pentru *Romanțele sale*, apărute în 1908 iar

la pag. 308 i se publică o notă-bibliografică și o fotografie, urmate de un fragment din volumul de proză *Cetiți-le noaptea*.

Dedicația „lui Anibal Teodorescu” apare de-abia în ediția definitivă din 1939. Cu Anibal Teodorescu, maie jurist, a fost coleg la Paris. Studiile de drept ale lui Ion Minulescu s-au soldat cu un singur examen; poetul, în loc de F. Laurent, M. Planiol, E. H. Perreau sau O. de Meulenaere frecventa pe Lautr[^]amont, Andre Gide, Baudelaire, Rimbaud și-și permitea să declare: „Dreptul e o știință pe care, la nevoie, o poți învăța ca pe o poezie. Dacă nu mă-nșel, agatirșii aveau legile scrise-n versuri... în schimb, principiile de drept le poți comenta la infinit. Le poți întinde și răsuci după cum îți convine. Știința dreptului are ceva din personalitatea cauciucului... suportă orice diformare. Cu cât reușești să pari mai absurd, cu atât mai mult impresionezi pe specialiști...” (*Corigent la limba română*)

Variante:

v. 7—8 Poporul așteaptă afară...

Poporul-l dorește și-l cheamă

Dar regele — barbarul rege, din larma atîtor chemări. (Dvm. 1913, Dvm. 1924)

Poporul așteaptă afară... Poporul țipă și-l cheamă

Pe rege însă, din larma atîtor sonore chemări (V. 1939 V. 1943).

p. 119 PASTEL DE TOAMNĂ

Apare în *Falanga literară și artistică* I, nr. 2, din 17 ianuarie 1910, p. 7, reprodusă în volume: Dvm. 1913, 35-36; Dvm. 1924, 33-34; B.P.T., 81-82; V. 1939, 125-126; V. 1943, 125-126.

Textul a fost pus pe muzică de compozitorul polon R. Wislocki.

Cu primul vers al pastelului (*Toamnă, noapte, plouă*) Minulescu își începe un articol din *Viitorul* III, 31 iulie 1919, p. 2.

p. 121 PASTEL BOLNAV

Apare în *Convorbiri critice*, III, nr. 6, din 25 iunie 1909, p. 454; reprodusă în *Insula* I, nr. 3, 5 aprilie 1912, p. 4; în *Viitorul*, nr. 2117, 1 ianuarie 1914, p. 2; în *Adevărul literar și artistic*, nr. 127, 29 aprilie 1923, p. 3. Reprodusă în volume: Dvm. 1913, 37; Dvm. 1924, 35, B.P.T., 83; V. 1939,

127—128; V. 1943, 127—128. Atît în periodice cît și în primele trei ediții lipsește dedicația „doctorului Ionescu-Mihăești” ce apare în ediția definitivă din 1939.

Destinul a făcut ca Ion Minulescu să moară într-o primăvară tristă (11 aprilie 1944) și-ntr-un spital tăcut (Spitalul Brîncovenesc).

„Burnița ușor, dintr-un cer trist, cenușiu, amar. Minu a ieșit pe brancard, întins pe spate. Boarea rece și umedă se cernea peste haine și peste chip, gravă și parcă totuși timidă. În această zi am trăit preludiul *Paste-lului bolnav*, sincronizat cu timpul, cu viața, cu destinul lui.” (Claudia Millian, *op. cit.*, p. 229).

p. 123 PASTEL MECANIC

Apare în *Flacăra* I, nr. 52, 13 noiembrie 1912, p. 413, fără dedicație; textul este reprodus în volume: Dvm. 1913, 39—40; Dvm. 1924, 37-38; B.P.T., 84, V. 1939, 129-130; V. 1943, 129-130. Dedicația „lui George Oprescu” apare în ediția definitivă din 1939.

p. 125 CÎNTA UN MATELOT...

Apare în *Versuri* I, nr. 3, 15 octombrie 1911, p. 1; reprodusă în *România literară* I, nr. 20, 1939, p. 26 (număr închinat mării). Textul e identic în toate edițiile: Dvm. 1913, 41; Dvm. 1924, 39; B.P.T., 35-36; V. 1939, 131—132; V. 1943, 131-132; în ediția definitivă din 1939 se adaugă dedicația „lui V. Demetrius”.

Cînta un matelot a fost o poezie de mare succes la șezătorile literare ale timpului, pe care poetul o recita într-un fel de joc semidramatizat. Textul a fost pus pe muzică de compozitorul polon R. Wislocki.

p. 127 CRISTOS A ÎNVIAT

Apare în *Viitorul* IV, nr. 368, din 18 aprilie 1910, p. 1, datată „1910”; este reprodusă în *România nouă* supliment literar II, nr. 14, 1 mai 1921, p. 1; în *România literară* II, nr. 54, 1940, p. 13. Textul este reprodus în volume: Dvm. 1913, 42-43; Dvm. 1924, 41-42; V. 1939, 133-134; V. 1943, 133—134. În periodice și în primele ediții poezia se publică fără dedicație; în ediția definitivă din 1939 se adaugă dedicația „părintelui

Petre Partenie”; fost profesor la liceul Gh. Lazăr din București, Petre Partenie (n. în corn. Sisești — Mehedinți) e unul din întemeietorii *Ramurilor* la Craiova alături de C. S. Făgețel și D. Tomescu.

p. 129 CÎNTEC DE LEAGĂN

Apare în *Convorbiri critice* III, nr. 5, 25 mai 1909, p. 341, cu dedicația „pentru Evelyn Burillianu”, dedicație ce se menține în toate volumele. Dvm. 1913, 45-46; Dvm. 1924, 43-44; B.P.T., 135; V. 1939, 135-136; V. 1943, 135-136.

Evelyn Burillianu este fiica lui Tilică Burillianu, prieten apropiat al poetului.

Variante:

v. 11 Dormi în vraja *aiurărilor* de șoapte (C.cr. Dvm. 1913; Dvm. 1924, B.P.T.)

Dormi în *vraja-mpletiturilor* de șoapte (V. 1939; V. 1943)

p. 131 ROMANȚĂ APOCRIFĂ

Apare în *Versuri și proză* II, nr. 1, 1 ianuarie 1913, reluată în *Viitorul* VI, nr. 1765, 8 ianuarie 1914, p. 2. Reprodusă în volume: Dvm. 1913, 47—48; Dvm. 1924, 45-46; B.P.T., 87; V. 1939, 137-138; V. 1943, 137-138. În periodice lipsește dedicația, în primele trei volume, e dedicată „lui Iser”, prieten apropiat și ilustrator al cărților sale; în ediția definitivă din 1939, dedicația veche este înlocuită cu alta „lui Făgețel”, directorul revistei *Ramuri* din Craiova care organizează în această perioadă câteva șezători literare la care participă și Ion Minulescu, alături de Liviu Rebreanu și Cezar Petrescu.

p. 133 ROMANȚA NECUNOSCUITEI

Apare în *Flacăra* I, nr. 3, 5 noiembrie 1911, p. 21, reprodus în Dvm. 1913, 49-50; Dvm. 1924, 47-48; V. 1939, 139-140; V. 1943, 139-140.

Variante:

v. 8 Sunt ura *negrelor* feline, surprinse-n perne adormite (FI.)
Sunt ura *falselor* feline surprinse-n perne adormite (Dvm. 1913; Dvm. 1924; V. 1939; V. 1943)

v. 11 Și *muza* netălmăcitului poet (FI.)
Himera netălmăcitului poet. (Dvm. 1913; Dvm. 1924; V. 1939; V. 1943)

Apare în *Falanga literară și artistică* I, nr. 14 duminică, 11 aprilie 1910, p. 1, datată „1910”, cu dedicația „cele mai blonde”. În același număr, pe aceeași pagină Claudia Cridim (viitoarea Claudia Millian-Minulescu) publică poemul în *altă lume* dedicat „Poetului”. Se pare un schimb de mesaje dictate de un destin nedescifrat atunci.

În nr. 16 al revistei, p. 6 apare o parodie la Minulescu intitulată *Odelette ușoare* semnată de Jean Nono.

Reprodusă, fără modificări în volume: Dvm. 1913, 51; Dvm. 1924, 49; V. 1939, 141; V. 1943, 141.

Apare în *Falanga literară și artistică* (Fal. lit. a) I, nr. 3, duminică 24 ianuarie 1910, p. 2, fără dedicație. Reprodusă în *Pagini literare*, nr. 1, din 15 martie 1912, reprodusă apoi în volume: Dvm. 1913, 52—53; Dvm. 1924, 50-51; N.s.p., 95-93; V. 1939, 142-143; V. 1943, 142-143.

În ediția princeps întâlnim o altă aranjare prozodică; dedicația „pic-torului G. Pătrașcu” se adaugă în volumul N.s.p.

Variante:

- v. 2 Un *Manet* și doi *Gauguin* (Fal. lit. a)
Un *Cezanne* și doi *Gauguin* (Dvm. 1913, Dvm. 1924, N.s.p., V. 1939, V. 1943)
- v. 9 Un potir de-argint, mai multe
Vase *de-alabastru* pline (Fal. lit. a)
Un potir de-argint, mai multe vase *vechi de Saxa*, pline (Dvm. - 1913, Dvm. 1924, V. 1939, V. 1943).
- v. 12 Toate sunt ca la plecare
Bronz, dantelă și cristal (Fal. lit. a)
Toate sunt *ca și-altădată...*
O, bazar sentimental (Dvm. 1913; Dvm. 1924, N.s.p., V. 1939, V. 1943)
- v. 19—20 Să-i transcrie madrigaluri.
Pe obraji *ei de ceară* (Fal. lit. a, Dvm. 1913, Dvm. 1924)
Să-ți transcrie madrigaluri
Pe obraji *tăi în fiecare primăvară* (N.s.p.)
Să-ți transcrie madrigaluri
Pe obraji *tăi de ceară* (V. 1939, V. 1943)

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 3, 25 martie 1909, p. 201; reprodusă în *Sărbătoarea eroilor* I, nr. 4, decembrie 1913 și în *Viitorul* VI nr. 2117, din ianuarie 1914. În volume: Dvm. 1913, 54—56; în Dvm. 52—53; V. 1939, 144-145; V. 1943, 144-145, apare fără schimbări esențiale.

Variante:

- v. 42 Nu va mai fi nici *noapte* (C.cr.)
Nu va mai fi nici *lună* (Dvm. 1913, Dvm. 1924, V. 1932, V. 1943);
- v. 45 lipsește în periodice.

Apare în *Convorbiri critice*, nr. 21, 1 noiembrie 1908, p. 675; reprodusă în *Versuri și proză* I, nr. 9, 30 ianuarie 1912, p. 1. În volume: Dvm. 1913, 36-37; Dvm. 1924, 54-55; V. 1939, 146-147; V. 1943, 146-147.

În primele două ediții se transcrie același text din periodice; în ediția definitivă se reduc șase versuri și se înlocuiesc cu v. 15.

Versurile suprimate:

Pătate de sînge —
Ca două stindarde pe care le-ar strînge
O-ntreagă armată la piept,
Mai-nainte
De-aș vinde simbolul icoanelor sfinte
Ce plîng pe ruina cetății ce arde...

Apare în *Viitorul*, II, nr. 407, din 25 decembrie 1908, p. 3; reprodusă în *Simbolul* din 25 decembrie 1912, p. 49—50 și apoi, fără modificări în primele două ediții (Dvm. 1913, 56-60, Dvm. 1924, 56—57). În ediția definitivă din 1939 (148—149) se reduce un vers, după versul 21 (*Rănit de scorpionul tîrziei remușcări*) și se adaugă dedicația — „lui Cuza Hotta”. Modificările se mențin în V. 1943, 143-148.

În revista *Simbolul*, condusă de tinerii S. Samyro [Tristan Tzara] și I. Iovanache [Ion Vineanu] mai toți poeții imită pe Ion Minulescu. Un exemplu îl constituie chiar S. Samyro care publică poemele: *Periul vieții**

Cntec, Poveste, Dans de fete. Aceste poeme de debut ale lui Tristan Tzara n-au fost incluse de Sașa Pană în culegerea apărută la Editura Cartea Românească (1971), socotindu-le prea mult influențate de Ion Minulescu. Reproducem pe cea mai caracteristic minulesciană.

POVESTE

de S. Samyro

Trei prințese au plecat
Să-și găsească trei iubiți.

Trei prințese
Trei prințese — avînd în suflet
Trei iubiri neînțelese
Au plecat în zorii zilei
înspre mare,
înspre albastra, agitata, veșnic agitata mare,
Au plecat
Ca fiecare dintre cele trei prințese
Să-și găsească pe acela care le-a fost prezis
Și pe care, fiecare
Dintre cele trei prințese
L-a văzut în vis.

Și s-au dus, s-au dus, au mers
Ca și-n ritmul unui vers,
înspre mare,
înspre albastra, agitata, veșnic agitata mare
Și-au zărit la orizont
în amurg
Cînd luminile de aur ca și valurile curg,
Pe un fond
De-azur,
De aur,
Și de verdele speranței,
Falnic stînd în drumul mării
Turnul Vieții ridicat... —
Turnul Vieții sta deschis...
Cele trei prințese care-au căutat trei prinți iubiți,
Au zărit într-un balcon
Cel mai nalt și mai frumos.
Pe iubiții lor din vis.

Și-au intrat în Turnul Vieții...
Trei prințese
Ce purtau închise-n suflet
(Ca și-ntr-un sicriu de-argint)
Trei iubiri neînțelese.
Au intrat în Turnul Vieții...

(*Simbolul*, I, nr. 3, 1 decembrie 1912, p. 42-43)

p. 144

CELEI DIN URMĂ

Apare în *Ilustratiunea română* I, noiembrie 1911, p. 96, reproducă identic în volume: Dvm. 1913, 61-62, Dvm. 1924, 58-59. V. 1939, 150-151, V. 1924, 150-151.

p. 146

ROMANȚA ROZINEI

Apare în *Flacăra* II, nr. 6, 24 octombrie 1912, p. 45, reproducă cu exactitate în volume: Dvm. 1913, 63—64; Dvm. 1924, 60—61; V. 1939, 152-153; V. 1943, 152-153.

p. 148

ROMANȚĂ POLICROMĂ

Apare în *Flacăra* II, nr. 17, din februarie 1913, p. 131, fără dedicație. Se reproduce identic în ediții: Dvm. 1913, 65—66; Dvm. 1924, 62-63; B.P.T., 93; V. 1939, 154; V. 1943, 154-155. În ediția definitivă din 1939 se adaugă dedicația „lui Eug. Ștefănescu-Est” (n. 1881) prieten apropiat al lui Ion Minulescu, poet simbolist pe plan tematic „fără nevroză” (G. Călinescu). Minulescu îl cunoaște din tinerețe, ca membru activ al cafenelei literare de la papa Kiibler. Compun în colaborare mai multe poezii prin 1904, amintindu-și în 1941, numai cîteva versuri răzlețe:

„El e englez... Nea Stan Păpușe a scos din lampă tot fitilul,
Nu s-a aflat nici pînă astăzi de unde izvorăște Nilul...
La cursele de astă toamnă, un cal și-a frînt piciorul drept...”

(Ion Minulescu, *op. cit.*, p. 16)

Aceste versuri juvenile, întocmite cu o doză de absurd, anticipă într-o formă întâmplătoare și lejeră, suprarealismul lui Urmuz. (Urmuz publică primele scrieri în 1922).

p. 150

LITANII PENTRU MIEZUL NOPTII

Apare direct în volumul Dvm. 1913, 67 — 70; reprodusă apoi în Dvm. 1924, 64-66, B.P.T., 95-96; V. 1939, 156-158; V. 1943, 156-158.

p. 153

TRIPTIC BANAL

Apare în *Convorbiri critice* III, nr. 12, 25 decembrie 1909, p. 766 — 769. Prima parte, fără motto-ul din Tristan Corbiere este reprodusă în *Insula I*, 1, 18 martie 1912, p. 5, sub titlul *Romanță pentru după-amiază* și în suplimentul literar al ziarului *România nouă*, II, nr. 10, 3 aprilie 1921, p. 1, cu o ilustrație adecvată.

în același număr din *România nouă*, Ion Barbu publică poemul *Driada*.

Textul din *Convorbiri critice* e diferit de cel din *Insula* și *România nouă*; modificările produse în *Insula* se transcriu în volume: Dvm. 1913, 71-74; Dvm. 1924, 67-72; B.P.T. 97-100; V. 1939, 159-162; V. 1943, 159-162.

Variante:

în *Convorbiri critice* lipsesc versurile 15 și 17 iar versul 16 apare modificat:

Ca stropii de ploaie ce cîntă, cînd cad.

Răsună ca stropii de ploaie ce cad. (Dvm. 1913, Dvm. 1924, B.P.T. V. 1939, V. 1943).

Partea a III-a prezintă neesențiale retușări stilistice:

v. 30 Și-așteptarea îi așîta (C.cr.)

Și-așteptarea ti excită (Dvm. 1913, Dvm. 1924, B.P.T., V. 1939, V. 1943).

STROFE PENTRU ELEMENTELE NATURII (1930)

Ciclul dedicat „lui Ion I. Pillat”, este cuprins în volumul *Strofe pentru toată lumea*, „Cultura Națională”, 1930, reluat în B.P.T., V. 1939, V. 1943.

p. 159

STROFE PENTRU LUMINĂ

Apare în *Cugetul românesc* I, nr. 1, februarie 1922, p. 40, aranjată în versuri, nu în proză ritmată. Fără modificări esențiale, textul se transcrie în ediții: Stl., 11-12, B.P.T., 101; V. 1939, 165, V. 1943, 165.

p. 160

STROFE PENTRU FOC

Stl., 13-14, și apoi în edițiile definitive: V. 1939, 166, V. 1943, 166.

p. 161

STROFE PENTRU VÎNT

Apare în *Rampa*, nr. 379, 1 ianuarie 1919, p. 4, aranjată în versuri, în Stl., 15-16, B.P.T. 103, V. 1939, 167, V. 1943, 167, textul se transcrie fără schimbări, în proză.

P- 162

STROFE PENTRU PLOAIE

Apare în *Rampa*, nr. 375, din 25 decembrie 1918, p. 375, aranjată în versuri; în volume Stl., 17-18, B.P.T., 105, V. 1939, 168, V. 1943, 168, se dispune în proză ritmată.

p. 163

STROFE PENTRU ZĂPADĂ

Apare în *Viața românească* XII, nr. 1, martie 1920, p. 50, sub formă de versuri. Volume Stl., 19-20, B.P.T., 106, V. 1939, 169, V. 1943, 169.

p. 164

STROFE PENTRU ÎNTUNEREC

Apare în Stl., 21-22; B.P.T., 107, V. 1939, 170, V. 1943, 170.

STROFE PENTRU CELE PATRU ANOTIMPURI (1930)

Acest ciclu apare în volumul *Strofe pentru toată lumea* din 1930. Reluat în B.P.T., V. 1939, V. 1943.

p. 167

PRIMĂVARĂ INUTILĂ

Apare pentru prima dată în *Convorbiri literare* LVI, nr. 1—2, ianuarie-februarie 1924, p. 91—92; apoi în *Propilee literare* III, nr. 2—3, 1-15 aprilie 1928, p. 29 și în *Vremea* XIV, nr. 647, 10 mai 1942, p. 9 (într-o pagină de antologie a primăverii, alături de Tudor Arghezi, Ion Barbu, Ion Pillat, Lucian Blaga, Al. Philippide, Camil Petrescu ș. a.).

Textul din *Convorbiri literare* și *Propilee literare* se transcrie neschimbat în Stl., 25—26, B.P.T. 108—109, adăugându-se dedicația „lui Adrian Maniu”.

Adrian Maniu era un admirator al lui Ion Minulescu. O dovedește articolul scris cam în perioada apariției volumului *Strofe pentru toată lumea*, când autorului *Romanțelor pentru mai târziu* i se refuzase premiul Academiei: „Academia a găsit insuficiente lucrările prezentate anul acesta spre premiere, deși după umila noastră părere erau câteva cărți bune, iar între ele, toată opera poetului Ion Minulescu [...] Opera lui Minulescu nu e la prima luptă, iar victoriile ei sînt largi și adînci. Minulescu a rămas și poetul celor tineri, și poetul de căpătîi al intelectualilor [...] Nepremierea e un fericit prilej să recitim poeziile lui Minulescu în care versul a rămas proaspăt prin arșița anilor I” (apud Claudia Millian — *op. cit.*, p. 187—189).

p. 169

VARA ÎN CAPITALĂ

Apare în *Adevărul literar și artistic*, V, nr. 189, 20 iulie 1924, p. 1, fără dedicație. Dedicția „lui Camil Resu” apare în volume: Stl., 27—28, B.P.T., 110, V. 1939, 175-176, V. 1943, 175-176.

Apare în *Gîndirea* III, nr. 8—10, 20 ianuarie 1924, p. 187, sub titlul *Vizita nocturnă*, fără dedicație. în *Almanahul Vremea* din 1942, p. 51 e reprodusă cu titlul *Noiembrie*. în voi. *Spovedanii* apare cu titlul *Vizită nocturnă*. în volumele: Stl., 29-30, BPT, 112, e dedicată „lui Iser”, în V. 1939, 177—178 „lui Dion Mardan” dedicație ce se menține și în V. 1943, 177-178.

Cu Toamna în odaie e una din piesele „picante” pe care și le juca cu pasiune, își amintește Eugeniu Speranția (op. cit, p. 64): „Făcea grăbit câțiva pași pînă în fundul scenei, deschidea ușa, se retrăgea politicos, puțin mai la o parte, ca și cum i-ar fi făcut loc toamnei să intre și o invita: « Donnez-vous la peine d'entrer Madame ».”

Variante:

v. 27 O să moară *fără grai* (*Gîndirea*)

O să moară... *vai* (Stl., BPT, V. 1939, V. 1943)

Discografiată în 1928, este păstrată în „Le musée de la parole” din Paris; o copie se află în „Fonoteca de aur” a Radioteleviziunii române. (Comunicare : Ion Stoica și Iulius Țundrea.)

Apare în *Gîndirea* III, nr. 11, 5 februarie 1924, p. 257, fără dedicație și cu o irîngere a versurilor în cîteva locuri.

în primele volume Stl., 30—31, BPT, 114 e dedicată „lui Octavian Goga” în edițiile definitive (V. 1939 - 179-180 și V. 1943, 179-180) „lui Ion U. Soricu”. Este cunoscută versiunea franceză semnată de Olga Crușevan-Florescu (*Causant avec Whiver*) din ziarul *Le moment* (26 martie 1938).

STROFE PENTRU FAPTELE DIVERSE (1930)

Acest ciclu apare în volumul *Strofe pentru toată lumea*, „Cultura Națională”, 1930, reluat în: B.P.T., *Versuri*, 1939 și *Versuri*, 1943.

Stl, 35-36; B.P.T., 116-117; V. 1939, 183-184; V. 1943, 183-184. în toate volumele este dedicată „lui Horia Furtună” (1888—1952).

Apare în *Gîndirea* V, nr: 2, 1925, p. 30, cu titlul *Moartea unui pasager* fără dedicație. în volumele: Stl., 37-88; BPT, 118; V. 1939, 185-187; V. 1943, 185—187, apare cu dedicația „lui Perpessicius”. D. Panaitescu-Perpessicius a cultivat poezia lui Minulescu, alegîndu-l chiar „autor preferat” la bacalaureat.

Tradusă în italiană de Marcello Camilucci (*La morte del passeggero*) în *Letteratura*, II, 3, 1938, p. 143.

Dedicată „lui Damian Stănoiu”, apare direct în Stl., 39—40, reprodusă în V. 1939, 186-187; V. 1943, 186-187.

Apare în *Contimporanul* III, nr. 48, octombrie 1925, p. 2 cu titlul *Idilă*; e reprodusă sub titlul *Rustică* în *Revista scriitoarelor și scriitorilor*

români, 5 mai 1929, p. 69 și în *Vitrina literară* I, nr. 4, 11 noiembrie 1929. Cu titlul *Pastel democrat* e reprodusă identic în *Almanahul ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”*, 1930, p. 55; în volume: Stl., 41-42, V. 1939, 188; V. 1943, 188. Dedicăția „lui I. A.I. Valjean”, apare numai în volume. I. A.I. (Vasilescu) Valjean, autor de teatru, printre altele al comediei *Nodul Gordian*, era un prieten de cafenea al poetului.

p. 183

SEARĂ RURALĂ

Apare dedicată „lui Nichifor Crainic”, în *Universul literar* XLI, nr. 52, 27 decembrie 1925, p. 4; Stl., 43-44, BPT, 119, V. 1939, 189-190; V. 1943, 189-190.

Variante:

în *Universul literar* în locul versurilor 7—12:

La noi

Biserica și casele din sat.

v. 26—27 *Și attă tot ce poți vedea*

La noi în sat...

în *Universul literar* lipsesc versurile 29—31, iar ultimul vers e diferit: „Și-a plecat” față de „Și-a scăpătat” cum apare în volume.

p. 185

PLOAIE URBANĂ

Apare în *Universul literar* XLI nr. 10, 7 martie 1926, p. 3; reprodusă în volume: Stl., 45-46, V. 1939, 191-192, V. 1943, 191-193. în UI. apare cu dedicația „lui Zenovie Pîclișeanu”; în toate volumele apare dedicația „lui Corneliu Moldovanu”

p. 187

ACUARELĂ

Apare în *Viața Românească*, XII, nr. 6, august 1920, p. 379 și e reprodusă fără modificări în *Flacăra* din 8 septembrie 1922, p. 570 cu adăugarea dedicației „Claudiei Millian”; în volume: Stl., 47-48, V. 1939, 193-194; V. 1943, 193-194.

E una din cele mai frecvente poeme din repertoriul lui Ion Minulescu, la șezătorile literare ale vremii. Tudor Vianu îl evoca pe poet recitînd-o cu dexteritatea unui actor (v. *Postfața* volumului Ion Minulescu - *Versuri*, 1957).

Poezia e scrisă la Huși, în timpul refugiului din 1916—1917, cînd familia poetului era găzduită în casa a doi bătrîni Donici (frate și soră) care i-au sugerat imaginea bătrînilor din această acuarelă (v. Claudia Millian — *op. cit.*).

în nr. 4/1943 al revistei *Meridiane di Roma*, Lia Luchini o traduce în italiană iar în *Anthologie de la poésie roumaine* Claude Sernet semnează traducerea în franceză.

p. 189

MARINĂ ESTIVALĂ

Apare în *Propilee literare*, III, nr. 8, 1 iulie 1928, p. 18; Stl. 49—50, B.P.T. 121-122, N.s.p. 100-105, V. 1939, 195-196, V. 1943, 195-196.

p. 191

PASTEL BANAL

Apare în *Flacăra* (FI.) VII, nr. 36, 8 septembrie 1922, p. 570, Stl., 51-52, B.P.T. 123, N.s.p., 98-99, V. 1939, 197-198, V. 1943, 197-198.

în FI. apare fără dedicație. în Stl., apare dedicația „lui Nicu Dărăscu”, în B.P.T. „pictorului Dărăscu” iar în N.s.p. „pictorului Nicu Dărăscu” așa cum se va păstra și în edițiile definitive. Cu pictorul Dărăscu era prieten apropiat și aveau aceleași manii vestimentare.

Coroborînd notațiile memoriale ale contemporanilor cu portretele pictorilor și fotografiile de familie, putem vorbi de un rafinament vestimentar la Minulescu, rafinament francez, cu catalizări englezești. Și pictorul Dărăscu avea ceva din maniile vestimentare minulesciene: pălării cu boruri largi, ciorapi scoțieni de lînă fină, pantofi cu talpă groasă de crep. Zambaccian își amintește ținuta lui Dărăscu: „Dărăscu își cumpăra haine și lenjerie de la cele mai mari magazine, cu tradiție seculară ale Londrei, purta pălăriile celebrului « Luck », firmă engleză datînd din secolele trecute, a cărei clădire și vitrine păstrează aspectul epocii; parcă ar fi o vitrină de muzeu [...]. Slăbiciunile lui Minulescu nu se opreau la simpla admirație a croielii sau a culorilor ci mergeau pînă acolo că-i oferea prețuri duble ca să aibă și el măcar o pereche de ciorapi « ecosezi » sau cel puțin o batistă din prăvălia lorzilor, dar Dărăscu asculta flegmatic și drept răspuns îi trimitea cîteva rotogoale de fum, din trabucul parfumat al pipei sale.” (Zambaccian, *op. cit.*, p. 49.)

v. 13—21 Hamalii de pe chei privesc
La mateloții de pe bord
Și-n fumul pipelor citesc

Trei fraze frînte fiecare
De-același semn de întrebare:
Spre care sud?...
Spre care mare?...
în care fund opac de mare... (FI.)

p. 193

ELEGIA DOMESTICĂ

Apare în *Gîndirea* II, nr. 8, 20 noiembrie 1922; Voi. Stl., 55—56 (în ciclul intitulat „Strofe pentru el și pentru ele” la care a renunțat în edițiile definitive”) B.P.T., 124—125, V. 1939, 199—200, V. 1943, 199—200, S.

în *Gîndirea* apare fără dedicația „Mioriței” aceasta figurînd în toate volumele, în afara culegerii *Spovedanii*.

Pentru că varianta din ediția definitivă este atît de diferită transcriem în întregime textul din *Gîndirea* :

Tu care-mi intri-n casă cu noaptea
Și cu cîntul
Viorilor solemne ce-și frîng nervoase-arcușul
Sub cerul mat de toamnă
Sub care-ți plimbi culcușul
Ce nu ți-l dete încă
Nici patul,
Nici pămîntul

în casa mea fii bine venită...

Iată-mi casa!
întoarce doar butonul electric din perete
Și-mprietenește-ți ochii cu *hall-ul*
Cu terasa
Cu albele surîsuri din negrele portrete,
Cu treptele ce urcă sub rustice covoare
Spre salonașul galben
Și-odaia de culcare,
Cu Mylord ce te latră nedumerit din ușe...
Și cu Fatma ce doarme pe vatra cu cenușe...
Oprește-ți apoi ochii pe frunzele de laur
în care se-ncadrează (însuflețind decorul)
Patronii mei:

538

La dreapta — Ion Botezătorul
Și lîngă el la stînga — Ion Gură de Aur.
Iar pe comoda veche privește-l cum stă gata
Să-și părăsească parcă, de bucurie, rama,
Un domn cu ochi albaștri și bucle negre
Tata!...

în volumul *Spovedanii* (colecția „Manuscriptum”) versurile 9—10 și 14—15 diferă atît față de textul inițial cît și față de cel definitiv:

Cu albele surîsuri din negrele portrete
Ce-mi descifrează viața, familia și rasa
Și
Cu cîinele ce-ți linge mantaua de-astrahan
Și cu pisica neagră, ce toarce pe divan.

în rest textul e identic. De menționat aranjarea numelui celor trei sfinți Ion, sub formă de triunghi în voi. Stl., și în edițiile definitive.

p. 195

VESPERALĂ

Apare în *Gîndirea* (G.) VII, nr. 7—8, iulie-august 1927, p. 142, reprodusă în *Rampa*, XIII, nr. 3279, din 25 decembrie 1928, p. 1, cu titlul *Vesperală de Crăciun*; în volume: Stl., 57-58, B.P.T., 126—127, V. 1939, 201, V. 1943, 201. Dedicția „lui Gala Galaction” apare numai în volume.

Variante:

v. 5 Și ochii *negri-verzi* (G.)

Și ochii *negri-galbeni* (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

p. 196

RÎNDURI PENTRU SULAMITA

Apare în *Flacăra* VII, nr. 27, din 7 iulie 1922, p. 424; în volume Stl., 59-60, B.P.T., 128-129; V. 1939, 202-203; V. 1943, 202-203.

Dedicția „lui Benjamin Fundoianu” apare numai în volume. Pe Fundoianu, Minulescu îl descoperă la Iași, îri refugiul din timpul primului război mondial; tînărul de 17 ani avea să găsească în casa lui Minulescu primele ecouri ale unui climat literar francez. Prima sa carte de versuri, *Privești* — 1930, e închinată în mare măsură lui Ion Minulescu; înainte de

539

prefața, atât de insolit intitulată, *Cîteva cuvinte pădurețe*, dedicată lui Glaude Sernet, ne întîlnim cu o declarație patetică:

„lui Ion Minulescu
primul clopotar al revoltei lirice românești,
poetul evaziunii din *Romanțe pentru mai tîrziu*
poetul bucuriei de a fi din *De vorbă cu mine însumi*.
Această carte îi este dedicată virtual încă din anul de grație 1917.

În intenția mea de atunci, dedicația aceasta trebuia să supraviețuiască timpului fixat de Parce pentru apariția problematică a cărții, oricare ar fi fost în acești ani viitori adversitatea, ruperile, zăpezile, care ar fi putut să ne aburească prietenia.

După doisprezece ani iată că această primă asigurare asupra nestatorniciei Evenimentului, se dovedește inutilă. Aceiași au rămas în prietenie; aceiași în admirație. Bucuria de a fi fost prețuit de ceea ce prețuiau mai mult, cea dintîia, rămîie deci în cazul acestui volum și servească de mărturie respectuoasă,

B. Fundoianu"

În *Flacăra* lipsește versul 11, dar apar în plus două versuri:
după v. 8 — *Și poporul*
după v. 9 — *Și lumina*.

p. 198 ROMANȚA EI

Apare, sub titlul *Romanța femeii în Flacăra* (FI.) VII, nr. 20, din 13 mai 1922, p. 312; în volume sub titlul *Romanța ei*, Stl., 61-62, B.P.T. 130, V. 1939, 204-205; V. 1943, 204-205.

În FI. nu apare motto-ul din Jules Laforgue.

Variante:

v. 4 Simbolul unui rendez-vous *sentimental* (FI.)

Simbolul unui rendez-vous foma/ (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943)

v. 9 Ce-mi pasă!... (FI.)

Nu-mi pasă (Volume)

De la versul al 9-lea pînă la sfîrșit textul e foarte diferit în FI.:

Cînd casa mea e casa tuturor
Iar pentru cel ce vrea să-mi intre-n casă
Eu sunt o navă ce-și îndreaptă prora
Spre madreporul magic de mărgean
Al masculinului ocean...

Învesmîntată-n alb ca o fecioară
(Cum vrei să fii naivă sau meschină?)
Eu te primesc cu grații de Regină,
Printr-un solemn preludiu de gitară
Și te petrec la fel, protocolară,
Printr-un savant final de mandolină.

p. 199 CÎNTEC MEDIOCRO

Apare în *Flacăra* VII, nr. 41, din 13 octombrie 1922, p. 647; reprodusă în *Salonul literar* din Arad, I, nr. 7, noiembrie 1925, p. 58, cu titlul *Toamnă*, dedicată „lui A.I. T. Stamatiad”, directorul *Salonului*. Stl., 63, B.P.T., 131, V. 1939, 206, V. 1943, 206.

p. 200 NIHIL

Apare în *Viața românească*, nr. 11 — 12 decembrie 1925, p. 322—323. Fără modificări cu dedicația „lui Scarlat Froda” se tipărește în volumele Stl., 64, B.P.T. 132; V. 1939, 207-208; V. 1943, 207-208.

p. 202 ÎMPĂCARE POSTUMĂ

Apare în *Flacăra* VII, nr. 32, din 11 august 1922, p. 510; reprodusă în *Propilee literare* (PI.) II nr. 2 din 1 aprilie 1927, p. 7; în volume: Stl., 66-67, B.P.T. 133; V. 1939, 209-210; V. 1943, 209-210.

În PI. apare un motto „Ha Diis placuit” care nu se mai menține în nici un volum. Fără nici o dedicație în periodice și în volume: se adaugă în V. 1943 dedicația „Olguței Crușevan”.

Olga Crușevan-Florescu traduce în franceză cîteva din poeziile lui Minulescu, intuindu-i specificul. Printre manuscrisele poetului întîlnim poezia *Primăvară nouă* de Olga Crușevan, dedicată lui Minulescu. E un text foarte minulescian pe care-l corectează și-l completează chiar Minulescu:

La primul vînt de primăvară
Eu mă cutremur de dorinți
Ca-n vechile răpiri de minți
Cînd hoinăream din țară-n țară...

Poezia este tradusă de Frany6 Zoltân în limba germană (*Posthume Begegnung*) în *Rumänische Dichter*, Timișoara, 1932.

p. 204

ECHINOX DE TOAMNĂ

Apare în *Rampa*, nr. 2152 din 25 decembrie 1924, p. 1; reprodusă în *Salonul literar* — Arad I, nr. 3, din 25 mai 1925, p. 26, și în *Adevărul*, București L, nr. 16156 din 24 septembrie 1936, p. 1; în volume Stl., 68—69; B.P.T.» 135; V. 1939, 211-212; V. 1943, 211-212. Textul apare fără modificări în periodice și volume.

p. 206

PLASTICĂ MEDIEVALĂ

Apare direct în Stl., 70—71; reprodusă identic în B.P.T., 136; V. 1939, 123-214 și V. 1943, 213-214.

p. 208

PIANISSIMO

Apare în *Cugetul românesc* (CR.) III, nr. 1, martie 1924, p. 5, în volume: Stl., 72-73; B.P.T., 137; V. 1939, 215-216; V. 1943, 215-216. în C. R. apare fără dedicație, de-abia în volume se adaugă dedicația „lui Anton Bibescu”. Anton Bibescu avea un conac și o vie la Corcova în județul Mehedinți. Aici se organizau de multe ori agape literare, la care face aluzie și Tudor Arghezi în tablete, și aici a stat cîțva timp și Mihail Sebastian. în textul inițial Minulescu vorbește și de localitatea Strehaia, circumscriind și mai exact punctul geografic al agapelor.

Variante

- V. 21 *Neființa unei doze de morfină* (C. R.)
Agonia unei dîre de lumină (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943)
V. 23 *Și pe vechile velințe / de Strehaia și Corcova* (C. R.)
Și sub brațele troiței oltenesti de la Corcova (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943)

2 p 01.

ROMANȚĂ FĂRĂ ECOU

Apare în *Universul literar* XLIV, nr. 8, din 19 februarie 1928, p. 120 și se retipărește identic în toate edițiile Stl., 74-75: B.P.T., [138; V. 1939, 217—218; V. 1943, 217—218, cu dedicația „lui Theodor Solacolu”.

Era una din piesele repertoriului minulescian la șezători.

Poezia a fost tradusă în limba franceză de Olga Crușevan-Florescu (*Românice sans echo*).

STROFE PENTRU MINE SINGUR

(1930)

Acest ciclu se tipărește în Stl. (1930) și în edițiile definitive, V. 1939, V. 1943, fragmentar în B.P.T.

p. 215

ANDANTE RELIGIOSO

Apare în *Gîndirea* II, nr. 16 — 17, 1922, p. 232; se transcrie în volume: Stl., 79-80; B.P.T., 139; V. 1939, 221; V. 1943, 221 și *Spovedanii*, I.

în *Gîndirea* este datată „Mogoșoaia 1922”, datare ce nu mai apare în volume, în afară de *Spovedanii* unde întâlnim „Mogoșoaia 1923”.

în volume va apare dedicația „domniței Martha”. „Domnița Martha” este scriitoarea Martha Bibescu. Aluziile din poem se fac la Palatul Brîncovenesc de la Mogoșoaia.

p.216-

REGĂSIRE POSTUMĂ

Apare în *Gîndirea* III, nr. 13, din 20 martie 1924, p. 314; este reprodusă în volume: Stl., 81-82; B.P.T. 140; V. 1939, 222-223; V. 1943, 222—223. în volume se adaugă dedicația „lui Liviu Rebreanu”.

p. 218

PE HARTA EUROPEI

Apare în *Gîndirea* VIII, nr. 3, martie 1928, p. 117. Este retipărită în *Vremea* nr. 746 - 23 aprilie 1944; în volume: Stl., 83-84 ; B.P.T., 142; V. 1939, 224; V. 1943, 224. Dedicția „lui Aristide Blank” apare în volume.

Apare în *Adevărul literar și artistic* V, nr. 193, din 17 august 1924, p. 5 și în *Propilee literare* I, nr. 2, 1926, p. 13; este reprodusă în volume: Stl., 85—86; B.P.T., 143; V. 1939, 225, V. 1943, 225, *Spovedanii*.

În *S.* apare cu titlul modificat *Prima spovedanie*. În volume față de periodice se produce o altă aranjare prozodică și se adaugă dedicația „lui Paul Zarifopol”.

Apare în *Letopiseși* I, nr. 8, din 1 martie 1919, p. 1, cu titlul *Solilocul plictisului*, avînd numai 5 strofe, reprodusă în *România nouă* — supliment literar, II, nr. 5, 27 februarie 1921, p. 1, cu o ilustrație adecvată (avînd 7 strofe).

În volume: Stl., 89-90; B.P.T., 76-77, V. 1939, 226-227, V. 1943, 226-227; se adaugă încă o strofă (a VIH-a) și dedicația „lui Tudor Arghezi”.

Claudia Millian descifrează (*op. cit.*, p. 63—64) în poemul dedicat lui Arghezi, mai ales în final, un gînd sau un omagiu adus și lui Lautreamont, prin faptul că în ultimul vers se vorbește de Rio de la Plata, unde poetul francez a copilărit.

Apare în *Ideea europeană*, VI, nr. 147, 15—22 iunie 1924, p. 3, cu titlul *Spovedanie*, dedicată „lui Marin Simionescu-Rîmniceanu”; reprodusă cu același titlu, fără dedicație în *Almanahul ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”, 1930*. În 1927 poezia este reprodusă cu titlul *A doua spovedanie* în voi. *Spovedanii*, p. 13—14. În 1930 apare în Stl., p. 87—88, cu dedicația din periodice; în ediția definitivă din 1939 (p. 228—229) este dedicată „lui Alex. Mavrodi”, dedicație ce se menține și-n V. 1943, 828—829.

Apare în *Flacăra* (F) III, nr. 9, din 14 decembrie 1913, p. 74, datată „1913”, cu dedicația „lui Alex. Macedonski”; în *România nouă* (Rn), supliment literar, nr. 12, din 23 mai 1920 p. 1 se retipărește fără dedicație

iar în volume Stl., 91-92; B.P.T., 144-145; V. 1939, 230-231, V. 1943, 230—231 e dedicată „lui Constantin Brîncuși”; este reprodusă fără dedicație în voi. *Spovedanii*, 23.

Fără dedicație și fără titlu, poezia este reprodusă în volumul *Măști de bronz și lampioane de porțelan* (1922, p. 34-35), cu mențiunea „10 spre 11 decembrie, noaptea”.

Pe Constantin Brîncuși, Minulescu l-a cunoscut îndeaproape și l-a elogiat printr-un foarte original articol, publicat în *Integral* I, nr. 2, 1 aprilie 1925, p. 8—9. Articolul are stil de poem: „Se spune că în ziua a șasea Dumnezeu și-a desăvîrșit creația făcîndu-l pe om după chipul și asemănarea lui și că în ziua a șaptea s-a odihnit. Probabil că Dumnezeu, în cele șase zile de lucru, obosise așa de mult că de-atunci și pînă azi n-a mai făcut nimic și continuă să se odihnească. Dar iată că, după cîteva mii de ani, un om cu numele de Constantin Brîncuși și cu chipul aidoma cu al marelui creator — un țaran din județul Gorj — se hotărî să îndrepte rînduiala creației divine pe care maeștrii atîtor vremuri de înflorire artistică i-o copiaseră cu atîta îndemînare încît o stricaseră cu desăvîrșire...”

Variante:

7 *Fantasticei drame* cînd ochii închiși (F, S)

Haotic al clipei cînd ciz-ochii închiși (Rn, Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

i 15—16 *Mă cheamă secretul / Mulatrelor blinde* cu ochii topiți (F, S)
Mă cheamă portretul \ Femeii-absente, cu ochii topiți (Rn, Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

18 *M-atrag Orientul ocult și magnetul* (F)

Mă vrea Orientul ocult și magnetul (Rn, S.)

Mă cheamă parfumul ocult și magnetul (Stl., B.P.T., V. 1939, V. 1943).

STROFE PENTRU CEL-DE-SUS
(1930)

Ciclul este tipărit în voi. *Strofe pentru toată lumea*, „Cultura Națională” 1930, dedicat lui I. G. Duca, om politic liberal și coleg cu câțiva scriitori, printre care Arghezi, Cocea, Galaction.

p. 229 RUGĂ PENTRU DUMINICA FLORIILOR

Apare în *Universul literar* (UI) XLIII, nr. 17, din 24 aprilie 1927, p. 258, sub titlul *Rugă de Paști* datată „1927”. Textul având titlul schimbat *Rugă pentru Duminica Floriilor* este reprodus în Stl. 95—96; B.P.T., 146, V. 1939, 235, V. 1943, 235.

v. 14—20 (Deci cum vedeam că-i bine)

Azi însă,

Șterge-mi chipul de pe icoana ta

Și fă să nu mai seamăn deloc de-acum cu tine. (UI.)

p. 230 RUGĂ PENTRU ZIUA SCHIMBĂRII LA FAȚĂ

A apărut în *Gîndirea* VII, nr. 9, septembrie 1927, p. 195, sub titlul *Rugă*, în afara unor mici schimbări de reazăzare prozodică este reprodusă în Stl., 97-98; V. 1939, 236, V. 1943, 236.

p. 232 RUGĂ PENTRU ZIUA MEA ONOMASTICĂ

Apare în *Gîndirea* VII, nr. 3, martie 1927, p. 90, sub titlul *Spovedanie*; reprodusă în *Universul literar*, XLIII, nr. 15, din 10 aprilie 1927, p. 239, cu același titlu; retipărită în Stl., 99-100, B.P.T., 147, V. 1939, 237, V. 1943, 237, cu titlul definitiv.

în *Gîndirea* lipsește versul 10.

p. 234 RUGĂ PENTRU IERTAREA PĂCATELOR

Apare în *Gîndirea* VII, nr. 12, decembrie 1927, p. 336, cu titlul *Spovedanie*.

în *Universul literar* XLIII, nr. 15, din 10 aprilie 1928, p. 239 la *Cronică* este reprodusă cu un comentariu elogios: „*Minulescu* rarissim [...] Peregrinul mărilor, rapsodul galerelor și al urbanismului pitoresc, se apropie acum, mai mult ca oricînd și convorbește cu sine însuși.”

Este reprodusă în volume: Stl., 101-102; V. 1939, 239, V. 1943, 239.

p. 235 RUGĂ PENTRU MÎNTUIREA COPIILOR DIN FLORI

Apare în *Gîndirea* VIII, nr. 8—9, august-septembrie 1928, p. 343, sub titlul *Bocet scurt*. Reprodusă în volume. Stl., 103—104; V. 1939, 240-241; V. 1943, 240-241:

p. 237 RUGĂ PENTRU ULTIMA RUGĂ

Apare în *Revista Fundațiilor regale* IV, nr. 5, 1 mai 1937, p. 243 sub titlul *Ultima rugă*; reprodusă în ziarul *Curentul* IX, nr. 2943, din 12 aprilie 1936, p. 9 cu titlul *Rugă la Paști*. Textul reprodus în volume nu suferă modificări: Stl., 105; V. 1939, 242-243, V. 1943, 242-243.

NU SUNT CE PAR A FI.
(1936)

București, „Fundatia pentru literatură și artă”, 1936, 118 pag. Reluat în V. 1939 și în V. 1943.

p. 241 ÎN LOG DE PREFAȚĂ

Apare în *Gtndirea* XI, nr. 1, ianuarie 1931, p. 25, cu titlul *Prefață la un volum fără titlu*, fără dedicație. în N.s.p., 5—6; V. 1939, 247; V. 1943, 247, se adaugă dedicația „Mie”.

Variante:

v. 1—3 *N-am fost j Nu sunt / Și nu voi fi / Nici azi /*

Nici mâine după moarte (G)

N-am fost nici ieri, / Nu sunt nici azi /

Și nu voi fi,

(N.s.p., V. 1939, V. 1943).

v. 39 *Ca să-nfelegi ce daltă de oțel* (G)

Ptnă se va-nfelege ce daltă de oțel (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

p. 243 POVESTEA MEA ȘI-A LOR

Apare în *Familia* V (seria III), nr. 7, iulie-august 1938, p. 38; nu apare în N.s.p.; reproducă cu mici schimbări în V. 1939, 249 și V. 1943, 249; în ultima ediție definitivă se adaugă și dedicația „lui Mihail Cruceanu”, poet simbolist din cercul *Vieții noi* și membru al *Grupului nostru*.

Variante:

v. 7—8 *Dovadă eu — care-am fost ucis* (F)

Dovadă eu — / Eu, care-am fost ucis (V. 1939, V. 1943)

v. 22 *Trăiesc ascunși* (F)

Trăiesc din semne de-ntrebare (V. 1939, V. 1943)

v. 23 *Rămîn aceeași anonimi nenmormîntați* (N.s.p.)

Și putrezesc neînmormîntați (F, V. 1939, V. 1943).

p. 244

RÎNDURI PENTRU CARTE

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, III, nr. 2, februarie 1936, p. 301 — 302, cu dedicația „lui Ion Marin Sadoveanu”. Textul se reproduce fără schimbări în N.s.p., 7-8; V. 1939, 250-251; V. 1943, 250-251.

p. 246.

OLANDEZUL ZBURĂTOR

Apare în ziarul *Dimineața*, XXIX, nr. 9697, din 25 decembrie 1933, p. 3; N.s.p., 9-10; V. 1939, 252-253; V. 1943, 252-253.

în *Dimineața* textul nu are dedicație. începînd cu N.s.p. se adaugă dedicația „comandorului Eugen Tăutu”.

p. 248.

RÎNDURI PENTRU ÎNTREGIREA MEA

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 7—8, iulie-august 1931, p. 60-61, fără dedicație, sub titlul *întregire*. N.s.p., 11-12; V. 1939, 254-255; V. 1943, 245—255. în volume apare cu titlul *Rînduri pentru întregirea mea* și este dedicată „lui Al. Rosetti”.

p. 250.

SPOVEDANIE

Apare în *Comedia ilustrată* (Ci) nr. 3, din 24 decembrie 1927, p. 2 și în *Cuvîntul liber* (Gl) nr. 46, din 22 septembrie 1934, p. 3; N.s.p., 13-14; V. 1939, 256-257; V. 1943, 256-257.

Dedicația „lui Istrate Micescu” care apare în *Cuvîntul liber* se menține în toate volumele.

Cu juristul de mare ținută Istrate Micescu, Minulescu fusese coleg de studii la liceu și apoi la Paris; chiar începutul *Sповедaniei* face trimitere la o epocă juvenilă citind „rustica și vesela Trivale” a Piteștilor.

Romanța aceasta este în același timp și un voit badinaj focalizat:

Mă doare Cosînzeana din poveste
Furată și ascunsă de un Zmeu,
Cu care Făt Frumos —
Adică Eu...

Variante:

după v. 4 — *Se fragmentau în taină*

Perechi,

Perechi,

Perechi—

Perechi numai de ochi

Și de urechi,

Și *sub* imboldul unor demonice ispite

Banalele perechi de jucării

Puneau la cale pentru viitor (Ci., CI., N.s.p.)

Simțind imboldul unor demonice ispite

Puneau la cale pentru viitor (V. 1939, V. 1943)

v. 14 Vestea sosirii *unei* primăveri

Mai bună decât cele din trecut

Deși soseau cu aceleași sferturi de plăceri

Și cu aceleași porții de duble neplăceri (Ci., CI., N.s.p.)

Vestea sosirea *altei* primăveri

Și cu aceleași porții de duble neplăceri (V. 1939, V. 1943)

v. 41 De-admiratoarele ce mi-au rămas străine

Succesele-arvunate la bufet

De Mecenatul anonim analfabet

Și cupele de aur, închinare (Ci, CI)

De admiratoarele ce mi-au rămas străine,

Succesele arvunate, în secret

De ctte-un mecenat analfabet

Și cupele de aur, închinare (N.s.p.)

De-admiratoarele ce mi-au rămas străine,

Și cupele de aur, închinare (V. 1939, V. 1943).

p. 252

RÎNDURI PENTRU CREDINȚA MEA

Apare în *Viața românească* (V.R.) XXIV, nr. 3—4, martie-aprilie 1932 p. 215—216 cu titlul *Eu și credința mea*, datată „1923”, (probabil 1932, greșeală de tipar); N.s.p., 16-17; V. 1939, 258-259; V. 1943, 258-259.

În volume se adaugă dedicația „lui Eustațiu Măciucescu”.

Eustațiu Măciucescu a fost casierul Societății scriitorilor români; „un *bonhomme* cultivat”, prieten al poezilor, cititor și iubitor de poezie, cum și-l amintește Claudia Millian (op. *cît*, p. 85)

Variante:

V. 34 *Și nici* credința mea (V. R., N.s.p.)

Nici ea, - credința mea (V. 1939, V. 1943)

p. 254

RÎNDURI PENTRU UN NECREDINCIOS

Apare în *Viața românească* XXIV, nr. 9-12, p. 35—36, septembrie 1932, fără dedicație și sub titlul *Invitație absurdă*. Dedicția „lui Șerban Cioculescu” se adaugă în volume N.s.p., 18-19; V. 1939, 260, V. 1943, 260-261.

Variante:

v. 13 Decît exact trei *palme* de pămînt (V. R.)

Decît exact trei *străchini* de pămînt (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 14 *Pe care flămînzesc nouă nebuni* (V. R.)

Cu hrană pentru nouă guri de căpcăuni (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 17 *Să furi secretul morților poeți* (V. R.)

Secretul măscăricilor poeți (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

v. 24—26 *Plăcerea celor treizeci de arginți*

Să-ți legi la gard năravul de ateu

Și travestit în cel ce-ai vrea să fit (V. R.)

Cum sună-o ploaie de monezi cu zimți

În punga goală — a unui biet ateu...

Și travestit în cel *ce-ai vrut să fii* (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

p. 256

ÎN AȘTEPTARE

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 6, iunie 1931, p. 281-282, datată „1931”. În volume: N.s.p. 20; V. 1939, 262; V. 1943, 262, este reproducă identic renunțându-se la datare.

p. 257

ROMANȚĂ NEGATIVĂ

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 4, aprilie 1931, p. 28 — 29, sub titlul *N-a fost nimic*. în volume: N.s.p., 21; V. 1939, 263; V. 1943, 263, s-a schimbat titlul fără să se opereze nici o modificare.

p. 258

ROMANȚĂ MESCHINĂ

Apare în *Vremea* V, nr. 227, din 28 februarie 1932, p. 10; reprodusă fără schimbări în N.s.p., 22; V. 1939, 264, V. 1943, 264.

p. 259

EPILOG SENTIMENTAL

Apare direct în N.s.p., 23-24; V. 1939, 265-266, V. 1943, 265-266. Primele două versuri reproduc textul părții a doua din *Cîntece*, apărute în *Viața nouă* I, 8, 15 mai, 1905 (v. secțiunea *Din periodice*, p. 411).

p. 261

POVESTE SCURTĂ

Apare inițial în *Viața literară* I, [nr. 14, din 2 aprilie 1906, cu titlul *Pe cînd iubeam* și în *Familia*, V (seria III), nr. 1 — 2, ianuarie-februarie 1938, p. 32 cu titlul definitiv. Este reprodusă numai în V. 1939, 267-268 și V. 1943, 267 — 268, în ultima ediție definitivă cu dedicația „lui Octav Desila”.

Textul din *Viața literară* este foarte diferit de cel din *Familia* care este reprodus în ediție definitivă, de unde se suprimă un singur vers după v. 21 — *Și graba sufletului meu rebel*. Reproducem în întregime textul din *Viața literară* :

PE CÎND IUBEAM

Pe cînd iubeam — căci am iubit odată]—
I-am zis iubitei care mă-nșela:
— Tu știi să cînți... de ce nu-mi cînți ceva?
Să-mi cînți romanța veche și uitată
De cîntăreții toți din țara ta...

Ea m-a privit cu ochii mari dar reci —
Ochi mai frumoși decît ai unei sfinte
Și mi-a răspuns că nu-și aduce-aminte,
Căci ea cînd uită, uită pentru veci.

A treia zi frumoasa-mi alintată
Mă părăsea ca mai întotdeauna
Și-și lua de martori stelele și luna
Că n-are să mai vină niciodată —
Mărturisire, vai, adevărată —.

De ce-a plecat? De ce-a sfîrșit poema
De sărutări și nopți de nebunii?...
Nici eu nu știu, nici ea, nici tu nu știi —
Tu ce mă-ntrebi de ce-a plecat boema.

Abia tîrziu... Tîrziu în primăvară
Cînd înfloresc castanii prin alei
Și rochiile frumoaselor femei
îți amintesc perdelele sub care
Le-ai cumpărat înflia sărutare,
Abia tîrziu... Era-ntr-o zi spre seară —
Am întîlnit-o iarăși... Căuta
Pe cineva să-i mai aducă-aminte
Romanța veche, fără de cuvinte,
Pe care-alt'dată nimeni n-o cînta
Afar' de noi — de mine și de ea.

p.263

QUIPROQUO

Apare în *Familia* III (seria III), nr. 7 — 8, septembrie-octombrie 1936, p. 12. Este reprodusă în V. 1939, 269 și V. 1943, 269.

În arhiva familiei Octav Șuluțiu se află o variantă, pe o foaie ruptă dintr-un carnet, scrisă cu cerneală roșie, datată „Bușteni, 3 august, 1936”. În vara celui an Ion Minulescu se afla la Bușteni la vila scriitorilor, unde a întîlnit, probabil, pe Octav Șuluțiu, căruia i-a dăruit această formă primară a poeziei. Poetul avea obiceiul să facă asemenea daruri prietenilor. Fiind diferită de textul apărut în *Familia* ca și de cel din volume o reproducem:

QUIPROQUO

Eu, nu-ți spun decît că te iubesc,
Dar cît timp te voi iubi, nu știu,
Fiindcă noul meu roman pe care-l scriu
Numai (dracul poate spune) dracu-ți poate spune
cînd (îl voi) am să-l sfîrșesc.

Dar cum sper să mă-ntregesc cu tine
Marea bucurie de-a mă ști iubit
Va lungi romanul meu la infinit
Deși-ntreg, va fi cetit numai de mine...

Tu nu-mi vei ceti decît o filă —
Prima filă-n care al tău nume
Va produce oarecare vilvă-n lume
Ca și cum ar fi o prorocie de Sibyllă.

Iată că ți-am spus tot ce-am știut
Dar tu dacă crezi că știi mai mult
Spune-mi tu ce (crezi) — ai vrea să știi și eu te-ascult
Ca să nu-mi pot sfîrși romanul cu răspunsu-ți mut.

Bușteni, 3 august 1936*

p. 265

SINUCIDAREA LUI DON JUAN

Apare direct în N.s.p. și e reprodusă în V. 1939, 270-271, V. 1943, 270—271 cu dedicația „lui Paul Prodan”.

Paul Prodan a fost cîțva timp director al Teatrului Național pe cînd Ion Minulescu era director general al artelor.

p. 267

RÎNDURI PENTRU CUVINTELE

«NU» ȘI «DA»

Apare în *Viața românească* XXIII, nr. 9—10, septembrie-octombrie 1931, p. 325—326, sub titlul *Dupășapte ani*. Fără modificări dar cu titlul schimbat este reprodusă în N.s.p., 27-28; V. 1939, 272, V. 1943, 272-273. Se cunoaște versiunea franceză a Olgăi Crușevan-Florescu (*Lignes pour les mots «oui» et «non»*), păstrată printre manuscrisele poetului.

p. 269

ÎN CINSTEA CELEI CARE A PLECAT

Apare în *Viața românească* XXII, nr. 6, iunie 1930, p. 280-281, datată „1930”; reprodusă în *Gazeta femeii*, nr. 3—4, din 24 ianuarie 1931,

* Text comunicat de Nicolae Florescu.

p. 1, cu titlul *Rînduri în cinstea celei care a plecat*. în volume N.s.p., 29-30; V. 1939, 774-775, V. 1943, 274-275.

p. 271

CÎNTĂREAȚA ANONIMĂ

Apare în *România nouă*, supliment literar, II, nr. 2, 6 februarie 1921, p. 1 sub titlul *Nocturnă*. Este reprodusă în *Cîtiți-mă* I, nr. 1, decembrie 1912, p. 18—19; în ambele fără dedicație. în *Adevărul literar și artistic* XI, nr. 625, p. 1, din 27 noiembrie 1932, p. 1 e dedicată „lui Eugeniu Fișher — Galați”. în N.s.p., 31—32; V. 1939, 276—277, V. 1943, 276-277 e dedicată „pictorului Th. Pallady”.

Pentru că textul din periodice este foarte diferit îl reproducem în întregime:

NOCTURNĂ

Cine cîntă la fereastra cu perdelele lăsate
Că nu-i cîntec de femeie
Și nici cîntec de vioară?...
Cine descifrează-n noapte note vagi
Desperecheate
Dintr-o tristă melopee
Care urcă
Și coboară
Pe diezi de serpentine
Și bemoli de mici confetti
Cine?...
Cineva, dar nu știu cine,
îmi aruncă pe fereastră prin perdelele lăsate
Note vagi desperecheate
Dintr-un cîntec trist —
Și totuși plin de-atîta bucurie
Ca și toamna ce-nîrzie
Pe aleele pătate de rugină
Și noroi,
Și pe prima indecență a castanilor ce vor
Să-și păstreze chiar și goi
Peisajul
Și parfumul ultimului lor decor.
Cineva, dar cine?
Cine?
Cine cîntă?

Cine rîde?
 Cine plînge?
 Cine moare?
 Ca-ntr-o zi de sărbătoare
 în odaie, la fereastra cu perdelele lăsate
 Cine-mi numără în noapte
 Clipele nenumărate?
 Cine-mi luminează calea
 Și m-aduce pînă-aci?
 Cine-mi schimbă noaptea-n zi
 Cine cîntă?...
 Cine-o fi?...
 A tăcut,
 Un glas ce tace e un suflet ce se duce...
 Toamnă,
 Noapte
 Și tăcere...
 Gergelele ferestrei mă privesc severe
 Mute
 Si sinistre ca o cruce.

p. 273

FAPT DIVERS

Apare în *Cuvîntul liber* (Cl.) nr. 33, din 23 iunie 1934, p. 3, fără dedicație, în N.s.p., 33-35; V. 1939, 278-279; V. 1943, 278-279 se adaugă dedicația „doctorului C. Bibicescu”. Doctorul C. Bibicescu, din Turnu Severin, este fratele folcloristului I. C. Bibicescu și unul din prietenii poetului.

Variante:

- v. 30—35 Fără să regret odaia...
 Cu-al lor „cutcurig” — strident refren
 Dintr-un *Marș funebru* de Chopin...
 „Cutcurigu”... Ding... Dong... Ding...
 Sfeșnicile din odaia ei se sting
 Iar pe banca verde unde doarme ploaia
 Ca un om cuminte,
 Cîntă cucuvaia...
 Cuib romantic de păcate,
 Nici felina voluptate
 De-a fi veșnic deșteptat

în același dublu pat,
 De gura femeii care mă iubea
 Cu aceleași buze roșii de... lălea —
 Paralele false de oțel călit
 într-o vîlvătaie de „scurt-circuit...”

Astăzi însă...
 Ce păcat!
 Ah... Lalelele din glastre — buzele ei s-au uscat,
 Iar pe manuscrisul meu neterminat
 Nici o buză nu-mi mai lasă urma
 Unui «bun de imprimat»...
 Și de astăzi înainte,
 Buzele ei veșnic roșii,
 Nu le mai sărută-n somn decît cocoșii — (Cl.)

p. 275.

ROMANȚĂ RETROSPECTIVĂ

Apare în *Cuvîntul liber*, nr. 22, din 6 aprilie 1935, p. 7, fără dedicație în volume: N.s.p., 36-38; V. 1939, 280-281; V. 1943, 280-281, se adaugă dedicația „lui Teodorescu-Braniște”.

p. 278

ROMANȚA TINEREȚII

Apare în *Viața românească* XXV, nr. 5, mai 1933, p. 159-160, datată „mai 1933”; în N.s.p. 39-41; V. 1939, 283-285; V. 1943, 283-285, se adaugă dedicația „lui Bibi Băbeanu” și se renunță la datare.

Variante:

- v. 18 *La fel și mie* ca și altora (V. R.)
Nu numai mie, dar și altora (N.s.p., V. 1939; V. 1943)
 v. 21 O cumpărau *aproape* pe nimic (V. R.)
 O cumpărau *la fel* — *mai* pe nimic — (N.s.p., V. 1939; V. 1943)
 v. 59 Pe care mi-o dăduse *probabil* numai mie (V. R.)
 Pe care mi-o dăduse numai mie (N.s.p., V. 1939, V. 1943).

p. 281

RÎNDURI PENTRU BRIGITTA

Apare în *Cuvîntul liber*, nr. 7, din 22 decembrie 1934, p. 7.; N.s.p., 42-44; V. 1939, 286-287; V. 1943, 286-287.

Variante:

v. 3 Nu ți-am urat
Nimic din ce-ți *puteam ura*
Cu-adevârat (G.I.)

v. 40 Nu *vei* mai fi
Dectt un bibelou de porțelan,
Iar eu voi ți același cuc
Din bătrânescul ceas de nuc,
Ce-ți va ctnta de ziua ta:
«Brigitta mea,
Azi, 8 octombrie-i ziua ta... »

Dar tu...
Portret de Don Francesco de Goya...
Și-n ziua aceea
Ziua ta,
Va fi vai, ziua altora... (C I .)

p. 283 RÎNDURI PENTRU MI-TZU-KO

Apare facsimilată în *Pagini basarabene* nr. 3, martie 1936, p. 12, cu titlul *Madrigal banal*, reprodusă numai în V. 1939 și V. 1943, 288—289, cu titlul schimbat.

p. 285 ROMANȚA ULTIMULUI SĂRUT

Apare în *Cuvntul liber* II (seria III), nr. 16, din 23 februarie 1935, p. 10, datată „1935”, Fără datare este reprodusă în N.s.p., 45—46; V. 1939, 288-289; V. 1943, 290-291.

p. 287 DE CE-AI PLECAT?

Apare în *Adevărul literar și artistic* XII, nr. 653, din 11 iunie 1935, p. 1, cu titlul *Goana după Făt-Frumos*. în N.s.p., 47—48; V. 1939, 290—291; V. 1943, 292-293 (titlul *De ce-ai plecat?*) se reproduce cu reducții și modificări esențiale; reproducem textul din *Adevărul literar și artistic*:

GOANA DUPĂ FĂT-FRUMOS

De ce-ai plecat?
Tu nu știai
Că visul tău, n-a fost adevărat?

Și nu știai
Că-n luna mai
Prin munții cu păduri de brad,
Oricine-ai fi — femeie sau bărbat —
Potecile te duc spre Iad,
Și nu ca-n restul anului spre Rai!...

De ce-ai plecat
Cu gândul c-ai putea să te-ntregești
Cu Făt-Frumosul din povești?...
Tu nu știai
Că-n luna mai
Povestea care te-a-ncântat
S-a terminat
Și din parfumul verde-al bradului
N-a mai rămas decît otrava Zmeului?.

De ce-ai plecat
Cu vîntu-n părul tău vilvoi
Cînd nici un glas nu te-a chemat?
Tu nu știai
Că-n luna mai
Potecile sunt pline de noroi...

Și-orcîță-ncredere-ai avea
în sufletu-ți curat de fată mare
Și-n steaua ta
De vagabondă visătoare,
Nu poți să te-ntregești așa deodată
Decît cu-o faptă vinovată?...
De ce-ai plecat?...
Tu nu știai
Că-n luna Mai
E luna primului păcat —
Păcatul, care dintr-o glumă
Te prinde-n laț și te sugrumă
Și-apoi te-aruncă afară-n ploaie —
în lada cu gunoaie!...

Oprește-te...
Privește-n jurul tău —

Și dacă nu ți-ai murdărit
 Pantofii de noroi,
 Fă-ți cruce —
 Fiindcă n-ai păcăuit
 Decît în vis...
 Și visul s-a sfîrșit...
 Fă-ți cruce!...
 Și-ntoarce-te-napoi
 întoarce-te cu tot ce este-al tău...
 întoarce-te cît mai curînd
 Să nu te-ajungă ceasul rău!...
 Și ca să nu te-ntorci cu ochii uzi,
 Grăbește-te să nu cumva s-auzi
 Cocoșii ladului cîntînd!...
 întoarce-te...
 Și nu mai încerca
 Să pleci cu gîndul ca să te-ntregești
 Cu Făt-Frumosul din povești,
 Cînd Feți-Frumoși găsești și-n lumea ta.

289 PRIMĂVARĂ RURALĂ

Apare în *Adevărul literar și artistic*, nr. 643, din 3 aprilie 1933, p. 1 și în *Miniaturi* seria II, nr. 10 din 10 aprilie 1936, p.1, fără dedicație. în volume: N.s.p. 49—50; V. 1939, 294—295; V. 1943, 294—295, se adaugă dedicația „doctorului V. Voiculescu”.

291 ROMANȚA RĂSPUNSULUI MUT

Apare direct în N.s.p., 51—53 și se reproduce fără modificări în V. 1939, 296-298; V. 1943, 296-298.

p. 294 ISPRAVA TOAMNEI

Apare în *Adevărul literar și artistic*, nr. 618, din 9 octombrie 1932, p. 1. în volume: N.s.p., 54-59; V. 1939, 299-300; V.1943, 299-300 - se adaugă dedicația „lui Mircea Damian” (1899—1947), prozator de un „humor proletar” cum îl caracteriza G. Gălinescu; împreună cu Ion Minulescu a condus ziarul *București* (1941—1942).

Apare în *Flacăra* III, nr. 1, din 19 octombrie 1913, p. 1, sub titlul *în catacombe*, dedicată „lui V. G. Morțun”; reprodusă direct în V. 1939, 301—303 și V. 1943, 301-303 cu titlul definitiv și cu dedicația „lui N. Davidescu”.

Variante:

- v. 53 Dispare-n *urma* celor care vin (F)
 Dispare-n *calea* celor care vin (V. 1939; V. 1943)
- v. 57 *îndreaptă* *prova* *iahtului* *divin* (F)
Se-ndreaptă și-azi pe iahtul lor divin (V. 1939; V. 1943)
- v. 63 *Și veșnica răsplată «prea tîrziu»* (F)
Că după moarte nu veși mai muri (V. 1939; V. 1943)
- v. 68 Decît preludiul celui *ce-am să fiu* (F)
 Decît preludiul celui *ce voi fi*. (V. 1939; V. 1943)

p. 299 RÎNDURI PENTRU PĂSĂRILE CĂLĂTOARE

Apare în *Vremea*, 25 decembrie 1932, p. 15, cu titlul *Doina Toamnei*; reprodusă în *Gazeta femeii*, nr. 70—71 din 7 septembrie 1934 cu titlul *Rînduri pentru păsările călătoare*. în volume: N.s.p. 57—59; V. 1939, 304-306; V.1943, 304-306 se adaugă dedicația „lui Octavian Goga”.

Poezia e scrisă în 1908 în cadrul unui concurs inițiat de revista *Viața literară* (redactor Ilarie Chendi), concurs care prevedea premiarea celor mai realizate versuri scrise pe motive folclorice. Versurile sînt, evident, stilizate după modelul popular, dar păstrînd tonalitatea și jovialitatea minulesciană. (După o mărturie a poetului publicată în *Familia* 78, seria IV, nr. 5—7, 1943 — *Octavian Goga și păsările călătoare*.)

Departa de a vedea în folclor un izvor structural, Minulescu găsește în poezia populară și în etnografie o *zonă exotică*, mai exact o resensibilizare exotică, un exotism mai la îndemînă. Pentru un poet al civilizației excesive, al pastelului mecanic, vegetalul naturist coi stituie o evadare; pentru excesul de citadinitate, satul devine o evaziune metaforică. Evaziunea în autohtonism al lui Minulescu e o metaforă exotistă.

p. 301 RÎNDURI PENTRU PLOPII ÎN PLOAIE

Apare, fără dedicație, în *Viața românească* XXII, nr. 9—10, septembrie-octombrie 1930, p. 278—279, sub titlul *Cu plopii în ploaie*; reprodusă cu titlul definitiv și cu dedicație în *Gazeta femeii*, nr. 23—24, octombrie 1936,

p. 3; în volume: N.s.p., 60-61; V. 1939, 307-308; V. 1943, 307-308. Dedicăția „pictorului Jean Al. Steriadi” se menține în volume.

p. 303 SPECIFIC ROMÂNESC

Apare în *Cuvîntul liber* nr. 22, din 27 aprilie 1934, p. 11. în volume: N.s.p., 62—64; V. 1939, 309-310; V. 1943, 309-310, se adaugă dedicația „lui Aron Cotruș”.

p. 305 SOLILOCUL MĂSCĂRICIULUI

Apare în *Adevărul literar și artistic* XI, nr. 629, din 25 decembrie 1932, p. 5, cu subtitlul „Baladă de Crăciun”. în volume: N.s.p., 65—66; V. 1939, 311—312, V. 1943, 311—312, se adaugă dedicația „lui Puiu Iancovescu”, unul din actorii cei mai iubiți de Ion Minulescu.

p. 307 MOARTEA DRESORULUI DE STICLEȚI

Apare în *Viața românească* XXII, nr. 7-8, iulie-august 1930, p. 12—20. în volume: N.s.p., 67-69; V. 1939, 313-314, V. 1943, 313-314 se adaugă dedicația „lui Const. Stere”.

Variante:

- v. 48 *Cînd au vrut să cînte după capul lor* (V. R.)
Cînd au încercat din nou să cînte (N.s.p., V. 1939, V. 1943)

p. 309 ITINERAR

Apare în *Cuvîntul liber*, nr. 11, din 19 ianuarie 1935, p. 3 și în *Săptămîna C.F. R., II*, nr. 30, din 26 decembrie 1943, p. 3 cu titlul adaptat: *Itinerar C. F. R.*

în N.s.p. (70—72) poezia este dedicată „pictorului Sion” (Theodorescu-Sion), iar în V. 1939, 315-317, V. 1943, 315-317 „lui Alexandru Cazaban”. Schimbarea dedicației se pare a fi determinată de faptul că împreună cu Al. Cazaban poetul a călătorit mult în „turneele” organizate sub formă de șezători de către Societatea scriitorilor români. Aproape toate programele și fotografiile acestor șezători îi cuprind pe Cazaban și Minulescu.

Variante:

- v. 39 *Ah l Păcat* că-n Pullman nu poți să pictezi (ms.)
Numai că în Pullman nu poți să pictezi (C.I.)
Păcat că în Pullman nu poți să pictezi (N.s.p.)
Păcat că în Pullman nu poți să cînezi (V. 1939, V. 1943)

p. 312 CÎNTECUL NEBUNULUI

Apare mai întâi în *Viața literară* I, nr. 26, din 25 iunie 1906, p. 4 și apoi cu modificări esențiale în *Revista Fundațiilor regale*, III, nr. 10, octombrie 1936, p. 3 sub titlul *Solilocul nebunului*. Textul versiunii din *Revista...* se reproduce în V. 1943, 318-319 și V. 1943, 318-319 cu titlul *Cîntecul nebunii*.

Reproducem varianta din *Viața literară*:

SOLILOCUL NEBUNULUI

Ei sm?t cuminți...
Eu sunt nebun...
Și dacă nu le fac vreun rău
Poate că-s mai cumințe eu
Decît ei toți, dar cînd le spun
Nu vor să creadă pe-un nebun...

Ei mă urăsc că nu-s ca Ei...
Eu îi iubesc că nu-s ca Mine
Eu beau
Și mint și cred că-i bine
Și-n ochii prietenilor mei
Trec drept nebun... că nu-s ca Ei...

Lor nu le place-amanta Mea...
Și mie nu-mi plac ale lor.
Ei văd în ochii tuturor
Frumosul...
Eu n-o pot vedea
Decît cu-ai mei —
Pe amanta mea...

Dar cum le sunt mai prieten/eu
Decît ei toți

Am să mă duc
De voia mea la balamuc
Și fiindcă n-o să-mi pară rău
Cumintele voi fi tot Eu!...

p. 314 STROFE PENTRU EL

Apare în *Viața românească*, nr. 6, iunie 1937, p. 10; reprodusă în V. 1939, 320 și V. 1943, 320.

A XI-a PORUNCĂ

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, IV, nr. 9, din 1 septembrie 1937, d. 483, fără dedicație. În ediția definitivă din 1939, p. 321, se adaugă dedicația „lui Radu Cioculescu”, dedicație ce se menține și în V. 1943, 321. Radu Cioculescu, fratele lui Șerban Cioculescu, traducător al lui Proust, a fost o vreme secretar de redacție al *Revistei Fundațiilor regale*.

p. 317 ROMANȚA INIMII

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, V, nr. 6, din 1 iunie 1938, p. 495, fără dedicație. În V. 1939 (323), se adaugă dedicația „lui Vladimir Streinu”, prieten apropiat al poetului, dedicație ce se menține și-n V. 1943, 323.

p. 318 RETROSPECTIVĂ SENTIMENTALĂ

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, IV, nr. 2, din 1 februarie 1937, p. 243, reprodusă în V. 1939, 324-325; V. 1943, 324-325. Poezia este dedicată „lui Eugen Herovan”. Eugen Herovan, jurist și literat, simboliza pentru Ion Minulescu esența sentimentală a Iașilor.

Se pare că în versul 19 („Biserica — minune unică — Sfântul Sava”) e o confuzie între biserica Trei Ierarhi și biserica Sfântul Sava, ultima fiind o mică mănăstire fără o valoare arhitectonică deosebită, deși cea mai veche din Iași.

p. 319 TURISM

Apare în *Cuvîntul liber* (seria III), nr. 3, din 23 noiembrie 1935, p. 5; este reprodusă în N.s.p., 76-77; V. 1939, 326-327; V. 1943, 326-327.

p. 321 PE MALUL OLTULUI

Apare în *Cuvîntul liber* (seria III), nr. 7, din 21 decembrie, 1935, p. 3, cu titlul *Crăciunul pe malul Oltului*, datată „1935”. În volume: N.s.p., 78; V. 1939, 328-330; V. 1943, 328-339 se adaugă dedicația: „lui NicxțBudurăscu”. N. Budurăscu scrie câteva pagini de amintiri despre Ion Minulescu (*Ion Minulescu*, în *Viața românească*, nr. 12, 1971).

Variante:

v. 21 Care—
Pornit în noaptea de Crăciun
Cu vite,
Fructe
Și tutun
•Din. Piatra Olt... (CI)

p. 323 APARIȚIE NOCTURNĂ

Apare în ziarul *Dimineața* (D), nr. 10525, din, 14 aprilie 1936, p. 3; reprodusă în ziarul *București* (B) I, nr. 22, din 20 aprilie 1941, p. 1; este reprodusă direct în-V. 1939, 331-333 și V. 1943, 331-333 adăugându-se dedicația „Î.P.S.S. Tit Simedrea”.

Variante:

v. 9 Chipul Domnului Cristos (D. B.)
Chipul omului frumos (V. 1939, V. 1943)
v. 11 Dar pe mine m-a prins frica
Și că orice om pios
Dar sfios... (D., B.)
Și, cum sunt un om pios, (V. 1939, V. 1943)

p. 325 CLOPOTELE ÎNVIERII

Apare în *Cuvîntul liber* III (seria III), nr. 23, din 11 aprilie 1936, p. 9, datată „1936”. Se reproduce în N. s. p., 79—80; V. 1939, 332-333; V. 1943, 332—333; la ultima ediție se adaugă și dedicația „lui Radu Gyr”.

p. 327 RÎNDURI PENTRU MOȘ CRĂCIUN

Apare în *Săptămîna literară*, I, nr. 1, din 23 decembrie 1928, p. 3, cu titlul *De vorbă cu Moș Crăciun*.

Cu titlul definitiv poezia este reprodusă în volumele: N.s.p., 81—82; V. 1939, 334-335; V. 1943, 334-335.

Strofa a treia este adăugată numai în volume.

p. 329 RÎNDURI PENTRU ANUL NOU

Apare direct în N.s.p., 83-85; V. 1939, 336-338; V. 1943, 336-338.
Într-o oarecare măsură, o parte a poeziei lui Ion Minulescu prezintă
și un caracter ocazional; astfel pentru Anul nou a scris numeroase romane,
diferite în conținut și destinație: *Anul nou 1937*, *An nou 1943*, *Anul nou*
1944 etc.

p. 332 NU SUNT CE PAR A FI...

Apare în *Cuvîntul liber* III (seria III), nr. 14, din 8 februarie 1936,
p. 3, datat „1931” și în *Itinerar* (Slatina) I, nr. 1 din 1 septembrie 1936,
p. 1, cu dedicația „lui Gicu”, dedicație ce se menține în volumul N.s.p.,
86-88; V. 1939, 339-340; V. 1943, 339-340.

În cadrul mărturisirilor literare intitulate tot *Nu sunt ce par a fi*,
poezia este reprodusă în *Revista Fundațiilor regale* VIII, nr. 10, octombrie
1941, p. 55—56, fără dedicație.

Poezia este tradusă în limba franceză (*Je ne suis pas ce que je parais*
Stre) de Olga Crușevan-Florescu, publicată în *Le Moment*, 26 mart 1938.

p. 334 DRUM CRUCIAL

Apare în *Revista Fundațiilor regale* VI, nr. 2, februarie 1939, p. 282;
reprodusă în volume V. 1939, 341, V. 1943, 341 cu dedicația „lui A1. Tzi-
gara-Samurcaș”.

p. 335 EPILOG

Apare în *Flacăra*, VII, nr. 1, din 10 decembrie 1921, p. 1; reprodusă
fără modificări în *Rampa* nr. 2752, din 25 decembrie 1926, p. 5 și în *România*
literară (director Cezar Petrescu), I, nr. 1 din 2 aprilie 1939, p. 13, sub titlul
Epilog marin. În V. 1939, 343; V. 1943, 343; se adaugă dedicația „lui Nicu
Herăscu”, fost profesor de limbă și literatură latină la Universitatea din
București, traducător din Catul și Horațiu.

p. 336 ITA EST...

Apare în V. 1939, 343 și V. 1943, 343.

PATRUSPREZECE INEDITE
(1943)

Ciclul apare direct în ediția definitivă — *Versuri*, 1943.

p. 339 DE VORBĂ CU DIAVOLUL

Apare în *Almanahul ziarului „Curentul”*, 1943 și V. 1943, 347, dedi-
cată „lui Scarlat Struțeanu”, profesor și istoric literar.

p. 341 POVESTEA UNUI « CINEVA »

Apare în *Vremea*, X, nr. 422, din 26 ianuarie 1936, p. 4, cu titlul *Po-
veste fără tîlc*, datată „1935”; reprodusă în *Azi*, VIII, seria II, nr. 44, din
7 ianuarie 1940, p. 3, cu titlul definitiv.

Întrucît varianta din *Vremea* era total diferită de textul apărut în
Azi și V. 1943, 349 o reproducem aici:

POVESTE FĂRĂ TÎLC

Povestea mea începe-așa,
A fost cîndva,
Ceva, ce dacă n-ar fi fost
Creștinii n-ar mai mîncea post
Nici Miercurea,
Nici Vinerea...
Dar cînd s-a petrecut povestea mea,
Nu veți ghici

Decît în ziua cînd mi-o veți ceti
Aci,
Sau poate mi-o veți asculta
Din gura altora...

A fost un om așa prostuț
Gă-n nopțile senine, încerca
Să scoată pe furiș, luna din puț
Cu ciutură...
Și totuși acest ora foarte-ncrezut
În steaua lui —
Deși „copil al nimănui” —
Era un democrat „născut”
Iar nu „făcut” —
Un om, pe care Dumnezeu
Nu-l concepute chiar așa
Cum ne învață Biblia —
Din lut
Și după chipul său,
Ca pe Adâm —
Întîiul om de pe pămînt...
Și dintr-o glumă îl crease
Numai din... oase.
Din foc,
Din ploaie
Și din vînt -
Așa că bietul democrat
Abia „născut”
Iar hu „făcut”
În prima zi s-a zăpăcit...
A doua zi, a strănutat...
Și-a treia zi s-a înarmat
Cu-o bardă de oțel călit,
Cu "care singur și-ă cioplii
Și palmele,
Și tălpile,
Și capul,
Și ideile,
Și inima,
Și sufletul,
Și gura,

Și răsunetul
Telegrafiei fără fir
Gu care trîmbița solemn.
Să nu se mai plătească bir
De nici un democrat cu cap de... lemn
Gare-ndragit, de vară-sa. Păuna,
Va reuși să scoată din puț luna —
Gel mai grozav plocon de nuntă
Pentru miresele care se-ncruntă
La mirii care s-au grăbit
Să le sărute-n finul de curînd cosit!...

Dar democratul care se-ncrezuse
În gluma Celui care-l concepute
Așa cum numai el era —
Un democrat
Adevărat
Născut în fîn... nu pe saltea...
Cum se încăpățîna să fie
Mereu, același strop de apă vie,
N-a fost decît...
Un foc de paie,
Pe care primul strop de ploaie
L-a stins, ca să nu mai rămînă
Nimic din el...
Decît — bineînțeles — aceeași mînă
De țărînă
În cimitirul de la Pătrunjel!

1935

p. 343 HODIE MIHI, CRAS TIBI

Apare în *Familia*, seria II, nr. 4 — 5, aprilie-mai, p. 4, 1938 reproducă
m V: 1943, 351.

p. 344 CÎNTECUL UNUI OM

Apare în *Viața literară* I, nr. 4, 221 190,6, p. 7 și cu modificări însem-
nate, dedicată „profesorului Vasile Varțolomei” în *Familia*, seria III, an.
VI, nr. 10, noiembrie-decembrie 1939, p. 6. Reprodusă în V. 1943, 352.

Varianta din 1906:

CÎNTECUL UNUI OM

Am fost așa cum nu mai sînt,
Și cum sunt azi îmi pare rău,
Că n-am putut să fiu mereu —
Și n-am nimic în lume sfînt

Cînd am urît am fost iubit...
Cînd am iubit am fost urît...
Și-n viață n-am avut decît
Un dor — dar vecinie neîmplinit.

Tot ce-am sperat, rămas-a vis
Și-am dobîndit ce n-am visat;
Dar azi trecutul l-am uitat —
Un vers pierdut, rămas nescris.

Azi n-am nimic în viață sfînt...
Dar n-am putut să fiu mereu
Precum sînt azi — și-mi pare rău
C-am fost și-așa cum nu mai sînt.

p. 345

RUGĂ PROFANĂ

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, IX, nr. 6, 1 iunie 1942, p. 621
reprodusă în V. 1943, 353.

p. 346

RÎNDURI PENTRU NECHEMATA

Apare în *Revista Fundațiilor regale*, IX, nr. 6, 1 iunie 1942, p. 620
reprodusă în V. 1943, 354. în manuscrisele poetului, păstrate în colecția
familiei, am aflat o variantă intitulată *Aștepți*:

Aștepți...
Dar tu, nu știi pe cine,
Aștepți pe cine doar o dată vine
Să stea de vorbă și cu tine,
Suprema cinste ce ți se cuvine.

Căci tu sau altul —
Vrei, nu vrei —
N-aștepți decît sosirea «Ei»!...
Și-or cine-ar fi,
Nu ești tu oare
Același rătăcit pe mare
De dragul unui semn de întrebare?

Surpriza ta
Și-a tuturor de-aici
Este sosirea celei neanunțate
Fie că-ți bate-n geam în zori de zi,
Fie că-ți intră-n casă pe-noptate...

p. 347

VASUL FANTOMĂ

Apare, fără dedicație în *România nouă* „supliment literar și
artistic”, nr. 1, 1 februarie 1920, p. 1; reprodusă în *Familia*, Seria III,
anul VII, nr. 1 — 2, ianuarie-februarie 1940, p. 13. în V. 1943, 355 se adaugă
dedicația „lui Const. Tonegaru”.

Variante:

v 38—41 Pe punte *rătăcește* o aromă
 De iriși tropicali
 Și cabestanul
 Suspînă ca un *om* înjunghiat (R. n.)

Textul este reprodus și în *Măști de bronz și lampioane de porțelan*
(1920, V. 97-98), fără titlu, datat „22 aprilie”.

p. 349

ROMANȚA ZĂDĂRNICIEI

Apare direct în V. 1943, 357.

în manuscrisele poetului am găsit o variantă, cu același titlu, avînd
a subtitlu:

„DEDICAȚIE CONFRAȚILOR MEI MAI TINERI”:

Zadarnic vă grăbiți să-mi luați nainte!...
Nu știți că toată viața stați pe loc
Iar singurul vostru mare noroc
E să cerșiți același blid de linte...

	Nu știți că toți vă întâlniți cu ură. Sorbindu-vă cu ochii-nduioșați (Urindu-vă în schimb vă-nduioșați) Și deși frați, voi nu vă sunteți frați Că nu scuipați decît ocări pe gură.	
	Nu știți că vă jurați cu toți credință Și faceți cruci numai cu mîna dreaptă Cu nebunia cea mai înțeleaptă?	
	Zadarnic mă mințiți că fericirea Vă va bătea-ntr-o bună zi la geam Nu știți că toți sunteți copiii lui Adam Și nimănui nii-i va surîde nemurirea.	
p. 350	ROMANȚA ZILELOR DE IERI	
	Apare în <i>Revista Fundațiilor regale</i> VIII, nr. 11, noiembrie 1941, p. 322—323* datată „septembrie 1941”, cu dedicația „Slii D. Karnabatt”; reproducă în V. 1943, 358, cu aceeași dedicație și cu schimbări neesențiale: <ul style="list-style-type: none"> v. 3 <i>stropită</i> (ms.) \ <i>umedă</i> (R.F.R.) / <i>udă</i> (V. 1943) v. 5 <i>vechilor dureri</i> (R.F.R.) <i>primelor dureri</i> (V. 1943) v. 6 <i>repetatelor înfrîngeri</i> (R.F.R.); <i>nesfîrșitelor înfrîngeri</i> (V. 1943) v. 11 Cu aceleași <i>neîntrerupte</i> șoapte; (R.F.R.) Cu aceleași <i>repetate</i> șoapte, (V. 1943) v. 16—24 Dar noi <i>copii din flori ce-am fost / Vînduți femeilor „sub cost”</i> I <i>N-am vrut să ne păstrăm niciuna / Căci — deși morți</i> — noi suntem și azi/Aceiași cîntăreți nomazi /<i>Și-aceiașighi-tariști „truveri”</i> (R.F.R.) v. 27 <i>Romanța noastră-a tuturor...</i> (R.F.R.) Manuscrisul poeziei este datat „1941”. 	
p. 352	ROMANȚĂ TAHITIANĂ	
	Apare în V. 1943, 360 — 361, cu dedicația „pictorului Ștefan Popescu”. Cu Ștefan Popescu, Ion Minulescu a făcut parte din „Grupul nostru”, disociație avangardistă de scriitori și artiști.	

p. 354	ROMANȚĂ ORIENTALĂ	
i	Apare direct în V. 1943, 362* dedicată „lui George Tutoveanu”. George Tutoveanu (1872 — 1957) poet bîrlădean este unul din întemeietorii „Academiei bîrlădene”, asociație culturală cu insistentă activitate literară.	
»	p. 356 ROMANȚA NEBUNULUI	
	Apare direct în V. 1943, 364.	
î	p. 358 JALEA PAZNICULUI	
»	Apare sub titlul <i>Cîntecul parcului</i> (<i>Saint Cloud</i>) în <i>Viața nouă</i> (dir. Ovid Densusianu) I, nr. 6, 15 aprilie 1905, creație din epoca pariziană; modificată se publică în <i>Familia</i> , (seria IV), an 76, 'm\1, ianuarie 1941, p. 11; Textul din <i>Familia</i> este reproduc în V. 1943, 364.	
j	CÎNTECUL PARCULUI	
ij	De cînd dușmanii țării îmi ârseră palatul	
ț	De-atunci rămas-am singur pustiu... Din cînd în cînd	
	Cîte-un strein mai vine cum ar veni la patul	
	Vreunui grăbit ce pleacă din lume mai curînd.	
I	Pe-naltele-mi terase, statui de piatră sparte	
	Privesc îndurerate castanii triști și goi	
	Și vîntul — glasul toamnei, prevestitor de moarte —	
	Și-ngroapă goliciunea în maldărul de foi.	
j	Cîndva p-aici fu viață și dragoste și glume	
î	Dar astăzi din splendoarea-mi de-alt'dată n-a rămas	
	Nimic... O cioară — cioclu, venit din altă lume —	
	Privește-n juru-i mîndră de-așa măreț popas.	
j	în manuscris se păstrează, în colecția familiei, o variantă cu următoarele diferențe față de textul din 1905 : <ul style="list-style-type: none"> v. 3 <i>Turiști din țări streine se-nchină ca la patul</i> v. 4 <i>Unui venit ce pleacă din lume prea curînd</i> v. 7 <i>Iar vîntul. — glasul toamnei, prevestitor de moarte</i> 	

- v. 9 Cîndva pe-aiei fu *cîntec* și dragoste și glume
v. 11 *Decît* o cioară — cioclu, venit din altă lume
v. 12 Ce *croncănește mîndră* de-așa măreț *palat*

p. 359

UNDEVA...

Apărută în *Flacăra*, nr. 17, din 6 februarie 1916, p. 191, cu titlul *După 13 ani*, dedicată „lui Codiță Osiceanu”, dedicație ce se menține și în V. 1943, 366, dar nu se repetă la variantele manuscrise. În manuscrisele păstrate de familie am întâlnit modificări semnificative în patru variante, prima datată „1916”:

VARIANTA I

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare”
— Hotelul din vechiul burg teuton
Hotelul cu clopot deasupra intrării
Și-n poarta sculptată în chipuri bizare
Și-n hall-ul geometric — perfect hexagon
Și geamuri albastre — culoarea-nserării
Și-n mobila neagră și tristă de nuc
Cu cadre pătrate extrase din „Jugend”
Sirene de Bäcklin
Și satiri de Stuck...
Hotelul în care stătut-am o lună
De vorbă cu Heine și Nietzsche...
Traduși
în limba-nflorată și-n stilul sever,
în limba-nflorată din sfîrcuri de bice,
în care pe vremuri scrisese Voltaire
Pe care-l citise și Heine și Nietzsche,
Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare”
Refugiu de vară intim și discret
în care-mi găsisem completa uitare
A primului mare și tragic regret,
Hotelul acesta — citesc în jurnal —
Azi este spital —
Spital -
Gazda morții
Preludiul uitării

Cu „Crucea Genevei” deasupra intrării —

Cu hall-ul geometric — perfect hexagon
Azi este azilul atîtor răniți
Copii fără vină — soldați buimăciți
Eroi fără nume — defuncți încă vii —
Azi este azilul defuncților vii
Ce-și urcă calvarul „Crucei de fier”
Copii fără vină
Soldați buimăciți
De-aplauze-n teatrul antic al Belonei
Eroi fără nume
Defuncți încă vii
Ce-și poartă mîndria în cîrja de lemn
Alături cu al doilea semn
Ce-și mîngîie o gheară de uliu crispată
Pe hainele lor cenușii
O „Cruce de fier”
Pătată de sînge și-n urmă spălată
Cu picături de eter.
Hotelul...
Spitalul cu stîns felinar
(Ce tristă poveste)
Ce trist e — și totuși cu ce resemnare
Se-ngroapă-ntr-un colț de batistă...
Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare”
Azi nu mai există...

1916

VARIANTA a II-a

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare”
Hotelul din vechiul oraș teuton,
Cu Sfînta Măria deasupra intrării
Și scara-ncadrată în opt lampadare
Iar hall-ul geometric — perfect hexagon,
Cu geamuri albastre — culoarea-nserării
Și mobile negre și triste de nuc,
Cu vechi ilustrații tăiate din „Jugend” —
Sirene de Bäcklin
Și satiri de Stuck,
Hotelul în care citisem odată

. Pe Goethe, pe Heine, pe Nietzsche
 Traduși
 în limba-nflorată și-n stilul sever,
 O limbă-mpletiță din sfîrcuri de bice
 în care pe vremuri scrisese Voltaire
 Pe care-l citise și Heine și Nietzsche,
 Hotelul acesta — citesc în jurnal—
 Azi este spital...

Hotelul?
 Același semn de-ntrebare.
 Spitalul?
 Aceeași poveste prea lungă și tristă,
 Spital — gazda morții —
 Preludiul uitării
 Cu „Crucea Genevei” deasupra intrării.
 Hotelul din vechiul oraș teuton
 Cu hall-ul geometric — perfect hexagon,
 Azi este azilul defuncțiilor vii
 Ce-și mîngîie gheara de vultur crispată
 Pe hainele lor cenușii —
 O „Cruce de fier”
 Pătată de sînge pe front și spălata
 Cu vată muiată-n eter.
 Spitalul — priveliște nouă, dar tristă,
 Hotelul — depozit de lacrimi amare
 Ascunse-ntr-un colț de batistă.

Pe manuscrisul variantei a II-a pe margine, mai sînt și alte modifi-
 cări de versuri:

v. 20 *Povestea cea nouă e lungă și tristă*

Azi noua poveste e lungă și tristă

Spital — nou depozit de lacrimi amare
Și-o veche poveste prea lungă și tristă

Răspunsul același — un semn de-ntrehare,
O veche ppveste, ce lungă și tristă i

VARIANTA a III-a

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare”
 Hotelul din vechiul burg teuton,
 Hotelul cu clopot
 Și trei felinare
 Deasupra intrării,
 Cu poarta sculptată în chipuri bizare,
 Cu hall-ul geometric — perfect hexagon,,
 Cu geamuri albastre — culoarea-nserării,,
 Cu mobile negre și triste de nuc
 Și cadre pătrate extrase din „Jugend”
 Sirene de Bocklin
 Și satiri de Stuck,
 Hotelul în care stătut-am o lună
 Alături cu Heine și Nietzsche...

(pînă la sfîrșit textul e același ca-n ediția definitivă).

VARIANTA a IV-a

Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare”
 Hotelul din vechiul oraș teuton,
 Cu Sfînta Măria deasupra intrării
 Și scara-ncadrată de opt felinare
 Hotelul cu hall-ul perfect hexagon
 Și geamuri rotunde și-albastre
 Prin care pătrunde tristețea-nserării
 De mină cu visele noastre
 Hotelul cu mobile negre de nuc
 Și vechi ilustrații tăiate din „Jugend”,
 Sirene de Bocklin
 Și satiri de Stuck,
 Hotelul în care trăisem o vară
 Cea mai plăcută și sfînta povară
 Gîtindu-i pe Heine și Nietzsche traduși
 Ca două viori sub același arcuș.

(în rest textul este același cu cel din ediția definitivă).,

De reținut și micile variații marginale:

La versul *Ca două viori sub același arcuș*

se adaugă alte două forme:

Ca plînsul melodic al unui arcuș,

Ca-ntr-un tremolo de-arctiș

CIVCI GROTEȘTI (1943)

Acest ciclu apare în V. 1939 (*4 grotești*) și V. 1943, dedicat lui Horia Teculescu profesor din Sighișoara cu care poetul s-a împrietenit cu ocazia unei șezători literare din 1927.

Publicînd versuri, Horia Teculescu este Influențat de Ion Minulescu (v. poezia *Svon*, apărută în *Gînd românesc*, 1938, nr. 1-2).

p. 363 PLOAIA SFÎNTULUI ILIE

Apare în *Adevărul literar și artistic*, XII, nr. 659 din 23 iulie 1933 p. 1; reproducă în volumul N.s.p., 73-75, V. 1939, 347-349- V 1943, 371.

După unele opinii (v. Tului Racotă în *Revista de istorie și teorie literară* tom 19 nr. 1, 1970, p. 119) aluziile din această poezie sînt la adresa cărturarului fizic Horia Teculescu.

p. 366 PEISAJ UMED

Apare direct în V. 1939, 350; V. 1943, 374.

Poezia e scrisă, probabil în 1936, undeva pe malul Oltului, la Căciulata după unele mărturisiri ale lui Horia Teculescu. Poetul se mulțumește cu o copie și oferă originalul prietenului său sighișorean. În 28 ianuarie 1937, Minulescu, director general al artelor, îi trimite lui Horia Teculescu următoarea scrisoare:

„Ministerul Cultelor și Artelor
34, B-dul Palatului Cotroceni
J#i, 28 ianuarie 1937

Dragă Horia,

Fii te rog draguț și trimite-mi și mie o copie după poezia făcută la Căciulata, cu Anny Ondra, pe care eu am pierdut-o și de care am nevoie s-o pun într-un foileton. Tu trebuie s-o păstrezi fiindcă știu că asta este una din dulcile tale manii. Nu-ți mai vorbesc de promisia de a-mi trimite un exemplar din culegerile tale populare. Ești o hahaleră simpatică de altfel, ca și mine — trebuie să ne iertăm unul altuia și să așteptăm vremuri mai bune, cînd ne vom putea ține de cuvînt. Pe Anny Ondra însă, trimite-mi-o că-mi trebuie — nu ea — poezia! Cînd mai vii pe la București, ostenește-te să dai cu nasu și pe la mine, la minister și poate chiar pe-acasă, dacă nu cumva distanța te-nspăimîntă. Stau la Cotroceni. Sărută-ți nevasta și din partea mea, iar tu primește un «pup» original și expresia vechei și constanței mele dragoste,

Al tău
Ion Minulescu"

(Ion Minulescu și Horia Teculescu — note pe marginea unei scrisori inedite — de Tului Racotă în *Revista de istorie și teorie literară*, tomul 19> nr. 1, 1970, p. 118).

p. 368 PĂPUȘA AUTOMATĂ

Apare în volumul N.s.p., 109—112, sub mențiunea „Două grotești” reproducă în V. 1939, 351-353; V. 1943, 375-377.

p. 371 FETIȚA DIN FĂGĂDĂU

Apare direct în V. 1943, 378.

în manuscris (col. I. M.) poezia are titlul *Grotească* cu motto: „De la Moși la Colentina”; în forma manuscrisă apar multe versuri neintroduse, din scrupule estetice, în ediție.

p. 373 SINUCIDAREA UNUI ANONIM

Apare în revista *Sub ochii femeii*, I, nr. 1, din 9 noiembrie 1930, p. 3; reproducă în volumul N.s.p., 113—116, sub mențiunea „Două grotești” și în V. 1939, 354-356; V. 1943, 380-382.

DIN PERIODICE

p. 379

GÎNDULUI

Se tipărește în *Povestea vorbei* I, nr. 28, București, 20 aprilie 1897, semnată Nirvan; poezia este anunțată și în sumarul numărului 27 din 13 aprilie 1897, dar din motive necunoscute apare abia în numărul următor.

De inspirație eminesciană, versurile aduc imaginea unei iubite „cu ochi frumoși și mari”, căreia poetul îi spune „iubirea toată” sub „teii ninși de floare”. Vraja exotică este raportată la un peisaj interior ce amintește de Macedonski: „îmi pare că-ntr-o criptă de viu am fost vîrît”; „Doar gîndul cel năprasnic aducător aminte...”

p. 380

ÎN AȘTEPTARE

Se tipărește în *Povestea vorbei*, I, nr. 29, din 27 aprilie 1897, semnată I. M. Nirvan. Eminesciarismul acestor versuri atinge pastişa: stelele răsar „ca-ntotdeauna”, poetul își așteaptă iubita în preajma lacului, s-o stringă la piept „ca-n alte dați”, întrebînd-o: „De ce nu-mi vii?”.

p. 381

PLÎNS

Apărută în *Foaia pentru toți*, I, nr. 49 din 26 septembrie 1897, p. 432; semnată I. Minulescu-Nirvan. E prima poezie realizată a debutului lui Ion Minulescu; pasta poemului e încă eminesciană, dar motivul de elegie erotică proiectat pe un fundal autumnal, pare retoric, depărtîndu-se astfel de model.

p. 382

LA MONASTIRE

Tipărită în *Foaia pentru toți* I, nr. 41, din 1 octombrie 1897, p. 327 este prima poezie semnată cu numele real, consacrat mai tîrziu, Ion Minulescu.

Foaia pentru toți se subintitula *Revistă enciclopedică, populară și pentru familie* și apărea sub direcția folcloristului Dumitru Stănescu, organizatorul primei serii a „Bibliotecii pentru toți”. Revista publica (sau chiar republica) articole, poezii și proză de G. Coșbuc, Delavrancea, Ilarie Chendi, Iuliu Dragomirescu, G. Cair; dintre simboțiști semnează Iuliu Cezar Săvescu și Eug. Ștefănescu-Est (debutant) în nr. 12/1898.

Tema poemei *La Monastire* coincide cu tematica argheziană de debut. Versurile marchează detașarea de vraja eminesciană, trecînd de la cantabil la prozaizare, la o poezie de comunicare, fără imagini.

p. 383

UNEI MAICI

Apare în *Foaia interesantă*, I, nr. 43, 2 noiembrie 1897, p. 4, semnată I. Minu; *Foaia interesantă* se subintitula *Revistă săptămînală literară și ilustrată* și apărea sub îngrijirea lui George Coșbuc.

p. 385

SONET

Ca și poemul *Plîns*, sonetul acesta dovedește un început de virtuozitate prozodică, dar nu se deosebește prin nimic de poezia medie a epocii. A apărut în *Viața nouă* a macedonskianului D. Caselli, „revistă pentru litere, arte și științe”, în nr. 2 din 15 februarie 1898, p. 14, cu mențiunea „Pitești” semnat I. Minulescu-Nirvan.

p. 386

SUB MERI

S-a tipărit în *Foaia pentru toți*, II, nr. 12 (65), din 26 februarie 1898, p. 133, în același număr în care debutează și Eugen Ștefănescu-Est semnată I. Minulescu-Nirvan.

p. 387

ZÎNA LACULUI

Aceste file „din poveste”, dedicate „prietenului George Stănescu” apar în *Foaia pentru toți*, II, nr. 28, 14 iunie 1898, p. 360, semnate

I. Minulescu-Nirvan și datate „1 ianuarie 1896, Pitești”. Se pare că poemul a fost respins de revista lui D. Caselli, *Viața nouă* pentru că la „Correspondența” (Poșta redacției) nr. 3/1898 se răspunde: „I. M. N. Pitești — Prea lungă. Sfârșitul slab. Păcat de unele strofe frumoase.”

p. 391

PRIMĂVARĂ

Apare în ziarul *Evenimentul* din Iași VI, nr. 1675, 15 noiembrie 1898 p. 1, semnată Ion Minulescu.

p. 392

NOAPTE

Apare în *Adevărul de joi* I, nr. 6, 19 noiembrie 1898, p. 3, semnată I. N. S-ar putea ca inițialele să aparțină și altui poet, poema fiind, în mare influențată prozodic de G. Coșbuc, dar imaginea lunii — cap de mort anunță un vers dintr-un viitor *Epilog marin* minulescian: *în noaptea aceea luna părea un cap de mort / Tăiat de ghilotină și aruncat în mare.*

Imaginea lunii — cap de mort o întâlnim și la un precursor simbolist ca I. C. Săvescu:

De ce noaptea când e lună
Sau când cerul e-nstelat
Lună,
Pari un cap de mort uscat.

(*Serenada lunii*, 1901)

sau:

Însă capul lui din val
Când se uită către mal,
Ca din vârful unui cort,
Vede luna — cap de mort
Căci rînjește trist în port.

(*Vîntul bate*, poezie publicată de N. Davidescu în antologia, *Din poezia noastră parnasiană* — 1943).

p. 393

SONET

Sonetul apărut în *Foaia pentru toți*, II, nr. 47 (101), din 1 noiembrie 1898, p. 546, deși de un parnasianism melodic prefigurează câteva motive simboliste: povestea vieții — e „un val purtat de-o mare-nfuriată”, iar

trecutul apare „ca o *Romanță fără de cuvinte*”. E prima dată cînd apare în context liric cuvîntul *romanță* în opera lui Minulescu. Poezia e semnată I. M. Nirvan.

p. 394

CE FACI TU?

Un fel minor de *Floare-albastră* eminesciană, poezia *Ce faci tu?*, dedicată „Annei”, apare în *Foaia pentru toți*, II, nr. 50 (104), din 22 noiembrie 1898, p. 572, semnată I. M. Nirvan.

În același număr colaborează Al. Macedonski și Radu D. Rosetti.

Minulescu are o corespondență abundentă cu redacția care publică, după cît se pare, numai o parte din versurile trimise. Astfel în nr. 28 (anul I), pag. 224 i se răspunde: „I. Minulescu — Toate la vremea lor: *Primăvara*, prefă sfârșitul unde versurile sînt greoaie”.

p. 396

SONET

Apare în *Moda ilustrată*, I, nr. 5, 30 ianuarie 1899, semnată T. M. Nirvan, probabil I. M. Nirvan, (greșeală de tipar). Printre colaboratorii acestei reviste de mode în care figura și un foileton literar pot fi citați C. A. Ion și Th. M. Stoenescu.

p. 397

POVESTE

E un poem din aceeași perioadă, de inspirație semifolclorică cu cele publicate în cursul anului 1898; apare în revista *Carmen*, I, nr. 10, din 5 septembrie 1899, p. 8 (ultima pagină a revistei). *Carmen*, deși se intitulează „revistă literară”, publică editoriale dedicate personajelor politice, ca de exemplu lui Mihail A. Rachivănu, director general al închisorilor (nr. 10/1899). Versurile publicate de revistă sînt slabe (A. Stenermann, D. Conta, I. Costin etc.)

p. 399

OPREȘTE-ȚI...

Apare în ziarul *Epoca*, IV, nr. 1550, 1 ianuarie 1901, p. 2, la rubrica „Litere, științe, arte”, semnată I. M. Nirvan (probabil o greșeală de tipar)-

Apare în ziarul *Epoca*, IV, nr. 1556, 7 ianuarie 1901, dedicată „d-lui Eniu D. Bălteanu”; reprodusă în *Revista literară* (dir. Th. M. Stoenescu), XXI, 20, 10 noiembrie 1901; în ambele cazuri e semnată I. M. Nirvan. Este singura poezie, din întreaga sa operă, cu un subiect antic.

Apare în *Noua revistă română pentru politică, literatură, știință, artă*, voi. 3, nr. 33, 1 mai 1901, p. 410, semnată I. M. Nirvan.

Apare în *Revista modernă*, I, nr. 18, 18 iunie 1901, p. 5, semnată I. M. Nirvan. Publicație din constelația macedonskiană *Revista modernă* avea colaborarea plenară a tinerilor ce se afirmau atunci printre care M. S. Cobuz [M. Sadoveanu], A. I. Gherghel (coleg cu Ion Minulescu la Pitești); în unele numere colabora chiar A. I. Macedonski.

Apare în *Curierul literar* I, nr. 4, 28 octombrie 1901, p. 8. E o poezie cu o tematică extrem de comună poeziei minore de la începutul secolului.

Apare în *Revista albă* I, nr. 2, decembrie 1904 — februarie 1905, p. 73, datată „Paris 1903”, semnată I. M. Nirvan. *Revista albă* apărea la Geneva și avea printre colaboratori pe debutantul simbolist Eugen Ștefănescu-Est care semnează în nr. 2/1905 un poem în metru antic, datat „Patras 1901”. Chiar dacă în versurile acestui *Cîntec de drum* găsim doar vagi filoane simboliste, textul e un impecabil subsidiar documentar prin faptul că ne ajută să precizăm unele detalii din biografia lui Ion Minulescu: colaborînd la *Revista albă* în numărul din decembrie 1904 — februarie 1905 se presupune că poetul nu s-a întors în țară decît la începutul anului 1905 sau cei mai devreme în decembrie 1904, versurile fiind trimise din Franța sau depuse direct la redacția din Geneva.

Apare în *Revista albă* I, nr. 2, decembrie 1904 — februarie 1905, p. 72, datat „St. Germain 1904”, semnat I. M. Nirvan; reprodusă în *Viața literară* I, nr. 2, 8 ianuarie 1906, p. 3. Face parte din producția lirică a anilor parizieni în care simbolismul este numai o intenționalitate abia sesizabilă, mijloacele de expresie nedeosebindu-se prea mult de ale contemporanilor săi din țară.

În 1936 poezia re apare reprodusă cu modificări în caietele scoase de Const. Șaban Făgețel la Craiova, „*Gînd și slovă oltenească*”, numărul din iulie, sub titlul *De vorbă cu vîntul* cu dedicația „Prietenului Făgețel”.

Am reprodus în ediție textul inițial, acesta fiind net superior ultimei apariții, cu aspect ocazional.

Apare în *Revista albă*, I, nr. 2, decembrie 1904—februarie 1905, p. 98, datată „Berlin 1904”, semnată I. M. Nirvan, dedicată „Contesei J. d. A.”. Este o poezie scrisă în anii parizieni.

Apare în *Viața nouă* (dir. Ovid Densusianu) I, nr. 6, 15 aprilie 1905 p. 125. Este un poem aproape semănătorist, dar semănătorismul e totuși aici o metaforă, un joc de-a lumea satului; autentică e în fond numai evaziunea psihologică și geografică. Începutul poemului *în pribegie* este citat în preambulul unei cronici bucureștene din ziarul *Viitorul* (1908), iar în *Universul literar*, nr. 31, 10 noiembrie 1943, p. 3 este reprodusă sub titlul *Du-mă mare!*, cu modificări esențiale și cu o altă dispunere prozodică:

v. 3—5

Iar în port

De sub colanul digului de piatră

Marea —

Diezîndu-și respirarea —

Fructuoasă se deșteaptă

Să m-anunțe că m-așteaptă

Să mă ducă iar în țara

Unde cîntă primăvara

v. 8—10

 Şi-mi aduc aminte bine —
 în port cînd m-am îmbarcat —
 Nimeni n-a plîns după mine...
 Nimeni nu m-a sărutat!...
 Ce le pasă lor, de cine pleacă singur
 Cînd rămîn...

v. 12—13

 Ce le pasă lor că unul dintr-ai lor
 Se-nstreinează,
 Cînd iubita lui de alt'dată
 După el nu mai oftează l...
 Ce le pasă lor, că moartea mă pîndeşte»
 Cînd cei morţi
 Nu se mai strecoară-n taină
 Pe şosea,
 Pe lîngă porţi?
 Ce le pasă lor?
 Nici unul dintre cei rămaşi
 Nu poate
 Să cuprindă necuprînsul
 Mărilor necercetatei...
 Căci nici unul nu-nţelege
 Că-n afar' de ţara lui
 Mai sunt şi-alte ţări pe lume
 Cu femei
 Şi bani destui?...

 Iar de-mi fi va scris de soartă
 Să dau ochii iar cu ei —
 Ca să-i rog să-mi descifreze
 Tristeţea din ochii mei —
 Nimeni n-are să mă creadă
 Şi-ochii lor —
 Ai tuturor —
 Ar privi-ncruntaţi streinul
 Poposit în portul lor.

 Du-mă mare,
 Tu — izvor de inspiraţie —
 Mare, care altădată,
 Calmă

Sau înfuriată
M-ai purtat de-atâtea ori
Din zori pînă-n miez de noapte
Și din noapte pînă-n zori,
Și mi-ai dat să beau din plin
Cupa plină de venin,
De nectar,
Și de iubire
Și m-ai legănat în visuri
În estaz
Și-n nesimțire...

Du-mă mare...
Du-mă-n țara
Unde cîntă primăvara —
Țara minunată-n care
Tu doar știi să mă mai duci
Și mă-ngroapă-n cimitirul
Fără flori și fără cruci.

Versurile adăugate la ultima elaborare nu îmbunătățesc forma inițială pe care o considerăm text de bază.

p. 410

CÎNTECE (I, II)

Apare în *Viața nouă*, I, nr. 8, 15 mai 1905, p. 173 — 174. Manuscrisele din colecția familiei prezintă ușoare modificări. După conținut, *cnteecele* par a fi fost scrise la Paris. Într-un *Epilog sentimental* din volumul *Nu sunt ce par a fi...* (1936) păstrează din acest comentariu erotic al tinereții doar leitmotivul: *Dă-mi ochii plîși să-i mai sîrut o dată*.

p. 412 UNUI CÎNTĂREȚ

Apare în *Viața nouă* I, nr. 13, 1 iulie 1905, p. 293, cu mențiunea „Tirol”.
 în manuscrisele poetului am găsit o variantă cu același titlu datată „august
 1940”:

îmbătrîneștil...
Și versul tău
îmbătrînește ca și tine...
Tot ce-ai cîntat alt' dată bine
Azi cînți din zi în zi mai rău...

Alt' dată cîntecele tale
Grădinile-mprimăvărau
Și-ndrăgostiții toți te-aplaudau
Dar azi?
Gine-ți mai iese-n cale?...

Azi cîntecele-ți s-au sfîrșit
Și-n țitera dezacordată,
Dorm mute pentru lumea toată
Tot ce-ai cîntat,
Tot ce-ai iubit...

p. 413 CÎNTECUL MORTULUI

Apare în *Viața nouă* I, nr. 13, 1 iulie 1905, p. 293.

p. 414 CÎNTĂ-MI LĂUTARE

Apare în *Viața.Uterară* I, nr. 1,, ianuarie 1906, p. 5, reproducă în ziarul liberal *Prezentul* II, nr. 224, 3 ianuarie 1906, p. 2.

p. 415 POVESTEA MEA

Apare în *Viața literară* I, nr. 4, 22 ianuarie 1906, p. 7.

p. 416 CÎNTEC

Apare în *Revista noastră* II, nr. 2, 1 aprilie 1906.

p. 417 CÎNTEC

Apare în *Revista noastră* II, nr. 3, 15 aprilie 1906; e o poezie tipic minulesciană din zona și perioada *Romanțelor pentru mai tîrziu*.

p. 418 RĂMÎI

Apare în *Viața literară* I, nr. 22, 28 mai 1906, p. 3.

p. 420 CÎNTEC

Apare în *Revista noastră* II, nr. 7, 15 iunie 1906, p. 102. E o poezie din perioada în care cuvîntul „romanță” nu avea o frecvență deosebită în recuzita minulesciană, alternînd cu termenul de „cîntec”.

Revista noastră a fost o publicație lunară feministă, condusă de Constanța Hodoș. Aici Minulescu semnează alături de Măria Cunțan, Elena Farago, Gh. Topîrceanu, Ion Gorun, Zaharia Bîrsan etc.

p. 421 CÎNTECUL SCUTIERILOR

Apare în *Viitorul* II, nr. 759, 25 decembrie 1909, p. 1, datată „1909”.

p. 423 CELEI CE PLÎNGE

Apare în *Junimea literară*, VII, nr. 1, 1 ianuarie 1910, p. 10. După conținut și mijloace de expresie, poezia e scrisă în perioada pariziană.

p. 424 SIMPATICEI NECUNOSCUTE

Apare în *Falanga literară și artistică* I, nr. 9, 7 martie 1911, p. 1.

p. 426 PĂȘEȘTE-NCET

Apare în *Falanga literară și artistică* I, nr. 12, duminică 28 martie 1910, p. 1 — nereprodus în volume, datată „1910”. În același număr, la p. 2 publică o suită de *Simfonii de toamnă* Claudia Cridim, viitoarea Claudia Millian-Minulescu. La pag. 5 revista inserează un articol despre Jean Moreas, nesemnat, dar care după stil îl indică drept autor pe Ion Minulescu.

p. 428 NIHIL

Apare în *Flacăra* V, 11, 25 decembrie 1915, p.1, cu titlul *1915*; reproducă în *România nouă* — supliment literar, I, nr. 6, 11 aprilie 1920, p. 1, cu titlul *Nihil* semnată autograf și cu un portret în tuș. Imagini și chiar versuri întregi din această poezie sînt utilizate în *Marină estivală*.

p. 430

DRAGOSTE FALITĂ

Apare în *Contimporanul*, III, 47, septembrie 1924, p. 2. în același număr Ion Barbu semnează poemul *Jazz band pentru nunțile necesare*.

p. 432

BANCHETUL MEU

Apare în *Cetatea literară* I, nr. 2, 15 ianuarie 1926, p. 1.

p. 434

PASTEL ABSURD

Apare în *Propilee literare* II, nr. 17, 15 noiembrie 1927, p. 17.

p. 435

ROMANȚA OULUI DE CIOCOLATĂ

Apare în *Rampa* XIV, nr. 3357, 31 martie 1929, p. 5, într-un grupaj de poezii pascale; e o autoparodie spirituală, ca o sinteză a laitmotivelor tematice, nuanțat simbolice din poezia sa.

p. 438

NEGRU PE ALB

Apare în *Viața românească*, XXIII, nr. 11—12, noiembrie-decembrie 1931, p. 30-31.

p. 440

PORUMBIȚA FĂRĂ ARIPI

Text din piesa în trei acte cu același titlu, apărută în 1931, Editura „Magazinul”.

p. 442

ROMANȚĂ MESCHINĂ

Apare în *Vremea*, nr. 227, 28 februarie 1932, p. 10; reproducă în *Familia* (Oradea), Seria III, nr. 9—10, noiembrie-decembrie, 1936, p. 12, semnată autograf.

p. 444

MOARTEA AMANȚILOR

Apare în *Adevărul literar și artistic*, XII, seria II, nr. 651, 28 mai 1935, p. 5. Printre manuscrisele poetului se păstrează câteva versuri ce amintesc de începutul acestei poeme. Izvorul îndepărtat al temei în Charles Baudelaire. Reproducem versurile manuscrise:

Pe dealul cu ploi
Groparii sapă patru gropi,
Una pentru mine care scriu,
Una pentru tine care mă citești,
Una pentru-aceea pe care-o iubești
Și-aita pentru cine nu mai știu...

p. 447

ANUL NOU 1937

Apare în *Adevărul* LI, nr. 16.238, 1 ianuarie 1937, p. 1; e un text: ocazional.

p. 449

ROMANȚA PLOILOR DE VARĂ

Apare în *Dumineca*, II, 21, 25 iulie 1943, datată „iulie 1943”.

p. 451

DE VORBĂ CU CERNA

Apărută în *Universul literar* LII, nr. 25, 10 septembrie 1943, p. 3, datată „Băile Herculane, august 1943”, dedicată „doctorului Gh. Holban”; într-o pagină consacrată lui Ion Minulescu, revista *Luceafărul*, XII, nr. 7 (355), simbătă 15 februarie 1969, p. 3 o republică împreună cu cea intitulată *Anul Nou 1944*, alături de 4 imagini: portretul poetului de Victor Brauner, 1924, Minulescu tânăr, 1910, cu Al. Macedonski, Al. T. Stamatiad și Hefter în 1914 și cu G. M. Zamfirescu, în 1930. G[eorge] T[omozei] semnează un mic editorial intitulat „Bazar sentimental”.

De vorbă cu Cerna e scrisă la Băile Herculane în august 1943; deși o, improvizație, Ion Minulescu atacă depoetizarea peisajului montan de la Băile Herculane și ridiculizează pe bogații cu „burțile umflate și rotunde”.

Ca structură piesa e tipică fazei ultime a poeziei sale cu intenționalități grotești.

Tot la Băile Herculane, Minulescu scrie o cronică rimată a „băilor” în care satirizează docil și monden fauna burgheză venită la cură. Versurile în cauză, fără vreo pretenție literară, au rămas în manuscris.

INEDITE ȘI POSTUME

p. 455 [DEGETELE-ȚI SMIRNĂ ȘI TĂMÎIE]

Se păstrează în manuscris în colecția „Claudia Millian și Ion Minulescu”; se pare a fi o poezie din perioada debutului.

p. 456 [FRUMOASA MEA NECUNOSCUȚĂ, CU OCHI SATANICI CA IROD]

Se păstrează în manuscris în colecția familiei. Poezia e un joc de virtuozitate pe rima „od”: Irod, Merode, pod, voievod, nod, rapsod, prohod, glod, mod, capod, comod etc.

p. 457 [SUB BOLȚILE DE TREI ORI MILENARE]

În manuscris, în *Albumul* păstrat la Biblioteca Academiei R. S. România, nr. 3307, datată „București, 14 iunie 1912”, semnată și cu un desen propriu: un apus de soare și o floare. Versurile sînt cunoscute fiind difuzate în diverse romane.

Albumul mai conține autografe (însemnări și chiar poezii întregi) de la D. Nanu, Corneliu Moldovanu, Al. T. Stamatiad, A. Mîndru, St. O. Iosif, Victor Eftimiu, Oreste Georgescu, Octavian Goga, V. Demetrius, N. Davidescu, Const. Stelian, Mircea Demetriad, E. Lovinescu, Elena Farago și desene de la Bulgăraș și Jean Steriadi.

p. 458 ROMANȚĂ TROPICALĂ

Se păstrează în manuscris în colecția familiei; imagini și versuri întregi au fost utilizate în alte poeme: publicată în *Ateneu* VII, noiembrie 1970, p. 7, de Mioara Minulescu.

p. 459 [IERI]

Se păstrează în manuscris în colecția familiei; e un poem neterminat. Publicat în *Manuscriptum* II, 1, ian.-mart. 1971. În același număr Mioara Minulescu scrie *90 de ani de la nașterea tatălui meu Ion Minulescu*.

p. 460 [NOI SUNTEM AZI CE-AM FOST ȘI IERI]

Se păstrează în manuscris în colecția familiei; e un poem neterminat, conceput, în mod vizibil, pentru a fi cîntat în context bahic.

p. 462 MARȘ RĂZBOINIC

Se păstrează în manuscris, în colecția familiei; se pare că e o simplă badinerie ironică la adresa războiului. După caracterul grafiei e scrisă prin 1941-1942.

p. 464 1 IANUARIE 1943

Apare în *România literară*, II, 15, 10 aprilie 1969 în cadrul unei pagini dedicată lui Minulescu. Publicată de Elena Piru după manuscrisul păstrat în colecția familiei.

p. 465 ROMANȚA ALBASTRĂ

Publicată de Teodor Al. Munteanu în *Almanahul literar* al Uniunii Scriitorilor din 1970. Manuscrisul (reprodus în facsimil) poartă mențiunea autografă a lui Minulescu: „Scrișă de Ion Minulescu pentru Theodor Alexandru Munteanu în via lui Ciubuciu, în ziua de 16 mai 1943”. Era în fond epilogul unei șezători literare la Galați, șezătoare la care participaseră: Ion Minulescu, Al. Philippide, G. Gregorian, George A. Petre, Coca Farago.

B. Jordan, George Dorul Dumitrescu, Virgil Carianopoi, Ion Th. Ilea, Al. Raicu, Iulian Vesper și alții.

Așa cum se prezintă, *Romanța albastră* e un *text* de cîntec goliardic compus de Minulescu din perioada studiilor pariziene (1900—1904) pe care îl cîntau la petrecerile lor studenții români din capitala Franței. Textul era adaptat unei melodii franțuzești, în genul șansonetelor, pe atunci la modă.

p. 467

ANUL NOU 1944

E scrisă în luna ianuarie 1944, anul în care, la 11 aprilie, moare Minulescu; textul, comunicat de Mioara Minulescu apare în *Luceafărul*, XII, nr. 7 (355), sîmbătă 15 februarie 1969, p. 3. Ca structură e o badinerie ironică și autoironică în care se reiau motive și leitmotive din poeme mai vechi. Apare aici cutia de țigări „de Capstan” ca și imaginea „cetitoarelor” sau „cetitorilor” *Romanțelor* sale.

TRADUCERI ȘI PRELUCRĂRI

p. 471

NOAPTE DE IARNĂ
(după Lenau)

Apare în *Adevărul de joi* I, nr. 10, 17 decembrie 1898, p. 6, semnat M. I. N. [Minulescu Ion Nirvan], pe atunci elev în penultima clasă de liceu.

p. 472

TREI ȘI TREI
(după Lenau)

Apare în *Adevărul de joi* I, nr. 12, joi 31 decembrie 1898, p. 6, semnat M. I. N. în acest ziar enciclopedic colaborează Dimitrie Anghel, Jean Bart, Artur Stavri. în mai multe numere redactorii polemizează cu Al. Macedonski.

Poezia nu se deosebește cu nimic de faza debutului lui Minulescu.

p. 474

VEDENIE
de Victor Hugo

Apare în *Viața literară și artistică*, 8 aprilie 1907, semnată Sutz Gabriel, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel, reprodusă în volumul din 1935, *Victor Hugo, Albert Samain, Chartes Guirin, Henry Bataille, Henri de Regnier, tălmăciți în limba românească de Dimitrie Anghel și Ion Minulescu*. (sub îngrijirea lui Ion Minulescu, 1935).

p. 476 PANNYRA CU TOCURILE DE AUR
de Albert Samain

Apare în *Viata literară și artistică*, 15 aprilie 1907, semnată Sutz Gabriel, și în *Revista celorlalți*, I, 3, 10 aprilie 1908, p. 43—44 tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel; reprodusă în volumul citat.

p. 478 INTRASE O ALBINĂ
de Charles Guerin

Apare în *Viața literară și artistică*, 25 martie 1907, semnată Gabriel Sutz, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel; reprodusă în volum.

p. 479 ADUCERILE-AMINTE
de Henry Bataille

Apare în *Viața literară și artistică*, 1 aprilie 1907, semnată Sutz Gabriel, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel, reprodusă în 1935 în volumul citat. Dimitrie Anghel reproducesea poezia și în culegerea sa de articole *Povestea celor necăjiți* (1912).

p. 481 ORAȘ FRANCEZ
de Henri de Regnier

Apare în *Semănătorul*, 15 aprilie 1907, semnată Sutz Gabriel, reprodusă în *Revista celorlalți* I, nr. 3, 10 aprilie 1908, p. 43—44 și de două ori în ziarul *Viitorul* V, nr. 1640, 1912, p. 2, VII, nr. 2357, 1914, p. 2, tradusă în colaborare cu Dimitrie Anghel. Tipărită ulterior în volumul citat.

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ TITLU

A

Acelei care va veni: 52
Acuarelă: 187
Aducerile-aminte (Ch. Guerin):
Alea jacta est: 95
Amiază rurală: 182
Andante religios: 215
Anul nou 1937: 447
Anul nou 1944: 467
Apariție nocturnă: 323
A XI-a poruncă: 315

B

Banchetul meu: 432

C

Ce faci tu?: 394
Celei care minte: 71
Celei care pleacă: 63
Celei care trece: 62
Celei ce plînge: 423
Celei din urmă: 144
Celei învinse: 67
Celei mai aproape: 58

Cînta un matelot...: 125
Cîntă-mi lăutare: 414
Cîntăreața anonimă: 271
Cîntec (*în ochii tăi ca-n două oglinzi
însufleșite*): 420
Cîntec (*închide-ți pleoapele obo-
site...*): 416
Cîntec (*Lumina torțelor aprinse...*):
417
Cîntece: 410
Cîntec de drum: 405
Cîntec de leagăn: 129
Cîntec de toamnă: 406
Cîntec mediocru: 199
Cîntecul mortului: 413
Cîntecul nebunului: 312
Cîntecul scutierilor: 421
Cîntecul unui om: 344
Clopotele: 79
Clopotele învierii: 325
Crepuscul la Tomis: 37
Cristos a înviat: 127
Cu Toamna în odaie: 171

D

Da capo al fine: 296
De ce-ai plecat?: 287
[Degetele-ți smirnă și tămâie]: 455
De vorbă cu Cerna: 451
De vorbă cu Diavolul: 339
De vorbă cu Iarna: 173
De vorbă cu mine însumi: 91
Din vremea Romei: 400
Dragoste falită: 430
Drum crucial: 334

E

Ecce homo: 93
Echinox de toamnă: 204
Elegia domestică : 193
Epilog: 335

Epilog sentimental: 259

F

Fapt divers: 273
Fetița din Făgădău: 371
[Frumoasa mea necunoscută, cu
ochi satanici ca Irod]: 456

G

Gîndului: 371
Glasul morilor: 108
Gotterdämmerung: 82

H

Hodie mihi, cras tibi: 343

I

Ieri: 459
Intrase o albină (Ch. Guerin): 478
Isprava Toamnei: 294
Ita est: 336
Itinerar: 309

Î

împăcare postumă: 202
înainte: 97
în așteptare (*în lacul liniștit și
clar*): 256
în așteptare (*Nu știu ce s-a schim-
bat în mine*): 380
în cinstea celei care a plecat: 269
în fericire: 404
în loc de prefață: 241
în orașul cu trei sute de biserici: 80
în pribegie: 408
în templul liniștii: 32
într-un bazar sentimental: 136
1 ianuarie 1943: 466

J

Jalea paznicului: 358

L

La Monastire: 382
La poarta celor care dorm: 6
La umbra crucilor de lemn: 84
Litanii pentru miezul nopții: 150

M

Marină estivală: 189
Marș funebru: 75

Marș războinic: 462
Moartea amanților: 444
Moartea dresorului de sticleți: 307
Moartea pasagerului: 179
Multășteptatei... : 50

N

Negru pe alb: 438
Nihil (*Ascultă*): 200
Nihil (*Din orientul plin de soare*):
428
Noapte: 392
Noapte de iarnă (Lenau): 471
Nocturnă (*Ce cap de Rege-Saltim-
banc părea azi-noapte luna !*): 102
Nocturnă (*în noaptea-aceea luna pă-
rea un cap de mort*): 34
[Noi suntem azi ce-am fost și ieri]:
460

Nu sunt ce par a fi...: 332

O

Octombre: 44
Odeletă (*în cinstea ta,*): 55
Odeletă (*Tu pari a fi venită din-
tr-un regat pustiu —*): 135
Olandezul zburător: 246
O, nu te-apropia de Mănăstire : 86
Oprește-ți ...: 399,
Oraș francez (H. de Regnier): 481

P

Pannyra cu tocurele de aur (A. Sa-
main): 476
Partenza: 225
Pastel absurd: 434

Pastel banal: 191
Pastel bolnav: 121
Pastel de toamnă: 119
Pastel mecanic: 123
Pastel profan: 180
Păpușa automată: 36B
Pășește-ncet...: 426
Pe Dunăre: 35
Pe harta Europei: 218
Peisaj umed: 366
Pelerinii morții: 30
Pe malul Oltului: 321
Pianissimo: 208
Plastică medievală: 206
Plîns: 381
Ploaia Sfântului Ilie: 363
Ploaie urbană: 185
Porumbița fără aripi: 440
Poveste: 397
Povestea mea: 415
Povestea mea și a lor: 243
Povestea unui « Cineva »: 341
Poveste scurtă: 261
Primăvară: 391
Primăvară inutilă: 167
Primăvară rurală: 289
Prim gările cu firme-albastre: 115

3

Quiproquo: 263

R

Rămii: 418
Regăsire postumă: 216
Retrospectivă sentimentală: 318
Rînduri pentru Anul nou: 329
Rînduri pentru Brigitta: 281

Rînduri pentru carte: 244
 Rînduri pentru credința mea: 252
 Rînduri pentru cuvintele «Nu» și «Da»: 267
 Rînduri pentru întregirea mea: 248
 Rînduri pentru Mi-Tzu-Ko: 283
 Rînduri pentru Moș Crăciun: 327
 Rînduri pentru nechemata: 346
 Rînduri pentru păsările călătoare: 299
 Rînduri pentru plopii în ploaie: 301
 Rînduri pentru Sulamita: 196
 Rînduri pentru un necredincios: 254
 Romanța albastră: 465
 Romanța amantelor de ieri: 69
 Romanța celor ce se vînd: 26
 Romanța celor trei corăbii: 40
 Romanța celor trei galere: 42
 Romanța celor trei romane: 15
 Romanța celui ce s-a-ntors: 46
 Romanța cheii: 17
 Romanța corbului: 24
 Romanța ei: 198
 Romanța iahturilor: 110
 Romanța inimii: 317
 Romanța marilor dispăruți: 13
 Romanța mortului: 20
 Romanța morții: 22
 Romanța nebunului: 356
 Romanța necunoscutei: 133
 Romanța noastră: 8
 Romanța noului-venit: 3
 Romanța oului de ciocolată: 435
 Romanța pelerinului: 27
 Romanța ploilor de vară: 449
 Romanța răspunsului mut: 291
 Romanța regelui: 118
 Romanța Rozinei: 146
 Romanța soarelui: 106
 Romanța tinereții: 278

Romanța ultimei seri: 140
 Romanța ultimului sărut: 285
 Romanța unui rege asiatic: 142
 Romanța zădărniceii: 349
 Romanța zilelor de ieri (*Ce veche-*): 350
 Romanța zilelor de ieri (*Taci*): 19
 Romanță apocrifă: 131
 Romanță fără ecou: 210
 Romanță fără muzică (*Ca să-ajung pînă la tine i-am zis calului*): 48
 Romanță fără muzică (*Că ne iubim — și-o știe lumea toată*): 60
 Romanță fără muzică (*în seara cînd ne-om întîlni*): 73
 Romanță fără muzică (*în tine-mi pun toată speranța*): 54
 Romanță fără muzică (*Nu-i nimeni ... nimeni să ne vadă și să ne-auză*): 57
 Romanță meschină (*Dacă-ai crezut c-ar fi putut să fie*): 258
 Romanță meschină (*Idila noastră-a fost, iubit*): 442
 Romanță negativă: 257
 Romanță nordică: 113
 Romanță orientală: 354
 Romanță policromă: 148
 Romanță retrospectivă: 275
 Romanță tahitiană: 352
 Romanță tropicală: 458
 Rugă pentru Duminica Floriilor: 229
 Rugă pentru iertarea păcatelor: 234
 Rugă pentru mîntuirea copiilor din flori: 235
 Rugă pentru ultima rugă: 237
 Rugă pentru ziua mea onomastică: 232
 Rugă pentru ziua schimbării la față: 230
 Rugă profană: 345

S

Scrisoare (*Am plecat... Pustietatea mi-a deschis negrele-i porți*): 407
 Scrisoare (*Mă-ntrebi ce fac? ...*): 223
 Seară rurală: 183
 Simpaticei necunoscute: 424
 Sinuciderea lui Don Juan: 265
 Sinuciderea unui anonim: 373
 Solilocul măscăriciului: 305
 Solilocul nebunului: 221
 Sonet (*Ce trist se-nalță de-astă dată merii*): 396
 Sonet (*Cum se deșir din strașina-nvechită*): 385
 Sonet (*în țara mea tot cerul...*): 29
 Sonet (*Să-mi mîngîie cu drag ca un părinte*): 393
 Sosesc corăbiile: 39
 Specific românesc: 303
 Spovedanie (*Mă doare amintirea tinereții*): 250
 Spovedanie (*Nu beau*): 219
 Spre Insula enigmă: 10
 Spre soare: 104
 Strofe pentru El: 314
 Strofe pentru foc: 160
 Strofe pentru întunerec: 164
 Strofe pentru lumină: 159
 Strofe pentru ploaie: 162
 Strofe pentru vînt: 161
 Strofe pentru zăpadă: 163

[Sub bolțile de trei ori milenare]: 457
 Sub meri: 386

T

Trec vagabonzii: 100
 Trei lacrimi reci de călătoare: 65
 Trei și trei (Lenau): 472
 Triptic banal: 153
 Turism: 319

U

Ultima oră: 177
 Undeva...: 59
 Unei fete: '03
 Unei mame: 383
 Unei visate are: 402
 Unui cîntăreț: 412

V

Va fi...: 138
 Vara în capitală: 169
 Vasul fantomă: 349
 Vedenie (Victor Hugo): 474
 Vespérală: 195

Z

Zîna lacului: 387
 1 ianuarie 1943: 464

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR
DUPĂ PRIMUL VERS

A

- Aducerile-aminte-s odăi fără zăvoare (*Aducerile-aminte* — Ch. Guérin): 479
- A fost cândva un «Cineva» (*Vestea unui «Cineva»*): 341
- A fost destul ca să răsără (*în fericire*): 404
- Am plecat... (*Alea jacta est*): 95
- Am plecat... Pustietatea mi-a deschis negrele-i porți (*Scrisoare*): 407
- A murit dresorul de sticleți I (*Moartea dresorului de sticleți*): 307
- A-nmugurit castanii din grădină (*Primăvară*): 391
- Ascultă!... (*Nihil*): 200
- Ascultă, Doamnă! (*Echinox de toamnă*): 204
- Ascultă, privește și taci!... (*A XI-a poruncă*): 315
- Ascultă cum sună clopotele-n turlă (*O, nu te-apropia de Mănăstire*): 86
- Amante cu ochi verzi (*Romanța amantelor de ieri*): 69
- Așa va fi — (*Andante religioso*): 215
- Aștepți pe cineva? (*Rînduri pentru nechemata*): 346
- Aș vrea să-mi sparg vitrina cu miciuni (*Solilocul nebunului*): 221
- Au plecat bucureștenii toți la băi (*Vara în capitală*): 169
- Azi-noapte ... (*Fapt divers*): 273
- Azi-noapte-am încercat să mă-n-tregesc (*Rînduri pentru întregirea mea*): 248
- Azi-noapte-am stat de vorbă cu plopilor (*Pe harta Europei*): 218
- Azi-noapte, a plouat ca de-obicei (*în cinstea celei care a plecat*): 269
- Azi-noapte când Anul nou (*Anul nou 1937*): 447
- Azi-noapte, când Anul nou (*Anul nou 1944*): 467
- Azi-noapte, Diavolul din mine (*De vorbă cu Diavolul*): 339
- Azi-noapte mi-a bătut în geam (*Cristos a înviat*): 127
- Azi nu-ți spun decît că te iubesc (*Quiproquo*): 263

Bine-ai venit, An nou! (*Rînduri pentru Anul nou*): 329

Carte — (*Rînduri pentru carte*) : 244
Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis
calului (*Romanța fără muzică*): 48
Casă veche, casă mică (*Pastel absurd*): 434

Că ne iubim — și-o știe lumea toată
(*Romanța fără muzică*) : 60
Ce-am fost cîndva azi nu mai sînt...
(*Cîntecul unui om*): 344
Ce cap de Rege-Saltimbanc părea
azi-noapte luna! (*Nocturnă*) : 102
Ce faci tu? de-atîta vreme (*Ce faci tu?*): 394
Ce glas de clopot — (*Celei învinse*) : 67

Ce primăvară tristă și ce spital tăcut!... (*Pastel bolnav*): 121

Ce regăsire triumfală după un sfert
de veac aproape (*Epilog*): 335
Ce românești sunt astăzi căsuțele
din Senei!... (*Specific românesc*): 303

Ce trist se-nalță de-astă dată merii
(*Sonet*): 396

Ce vād!... (*Romanța răspunsului mut*): 291

Ce veche — (*Romanța zilelor de ieri*): 350

Ce voluptoase-s ploile de vară! ...
(*Romanța ploilor de vară*): 449
Cheia ce mi-ai dat aseară (*Romanța cheii*): 17

Cine cîntă la fereastra cu perdelele-nflorate (*Cîntăreața anonimă*) : 271

Cînd am pornit, știam doar că-i departe (*Cîntec de drum*) : 405

Cînd Prometeu te-a smuls din mîna
(*Strofe pentru foc*) : 160

Cînd știu ce-ai fost și cine ești (*Romanța tropicală*): 458

Cînd vei vedea-ntre geamuri, la fereastră (*Romanța ei*): 198
Cîntă-mi, lăutare, doina (*Cîntă-mi lăutare*): 414

Cînta un matelot la proră (*Cînta un matelot. . .*) : 125

Clopotele învierii — (*Clopotele învierii*): 325

Cohorta amintirilor rebele (*Regăsire postumă*): 216

Cum se deșir din strașina-nvechită
(*Sonet*): 385

D

Dacă-ai crezut c-ar fi putut să fie
(*Romanța meschina*) : 258

Dă-mi, Doamne, binecuvîntarea Ta
(*Rugă pentru ultima rugă*): 237

Dă-mi ochii plîși să-i mai sărut
odată (*Epilog sentimental*): 259

De-a lungul catacombelor săpate
(*Da capo al fine*): 296

De ce-ai plecat? (*De ce-ai plecat?*)'. 287

De ce mi-ai promis că vii (*Fetița din Făgădău*): 371

De ce-o iubeam? (*Romanța retrospectivă*) : 275

De ce-ți sunt ochii verzi — (*Celei mai aproape*): 58

De cînd dușmanii țării ne arseră
palatul (*Jalea paznicului*): 358

De cînd te-aștept (*Multașteptatei...*): 50

De ger și ceru-a-nghețat (*Noapte de iarnă* — Lenau): 471

Degetele-ți smirnă și tămîie (*Degetele-ți smirnă și tămîie*): 455

Deschide-mi poarta inimii pictată
(*împăcare postumă*) : 202

Deși noi toți îi suntem frați (*Strofe pentru El*) : 314

De unde vii, (*Acelei care va veni*): 52

De ziua ta (*Rînduri pentru Brigitta*): 281

Dezleagă-mă, Părinte, de ce-am jurat
să fiu (*Rugă pentru Dumineca Floriilor*): 229

Din nou revād pădurea în care
împreună (*Plîns*) : 381

Din Orientul plin de soare (*Nihil*): 428

Din turla monastirei ascunsă după
după stîncă (*La Monastire*): 382

Doamnă, versurile mele (*1 ianuarie 1943*): 464

Doamne / Ce-am pățit aseară (*Păpușa automată*): 368

Doamne / Fiindcă m-ai făcut așa
(*Rugă pentru mîntuirea copiilor din flori*): 235

Doamne!... / Lasă-mă să stau de vorbă
și cu tine (*Rugă pentru ziua schimbării la față*) : 230

Dormi felină obsedată de plăcerea
de-a fi-nvinsă (*Litanii pentru miezul nopții*): 150

După fiecare act al tragediei (*Strofe pentru întunec*): 164

E

E cald (*Amiază rurală*): 182

E circiuma plină de oameni străini
(*Pelerinii morții*) : 30

El visător iubea o fată (*Poveste*): 397

E poate cea dintîi scrisoare a ei ...
(*Simpaticei necunoscute*): 424

Ei sunt cumînți (*Cîntecul nebului*): 312

Erau doi amanți (*Romanța albastre*): 465

Eu sunt ce n-a fost încă nimeni
din toate cîte-au fost (*Romanța necunoscutei*): 133

Eu sunt o-mperechere de straniu
(*Ecce homo*): 93

Eu sunt porumbița cu aripi tăiate
(*Porumbița fără aripi*) : 440

Eu știu c-ai să mă-nșeli chiar mîine ...
(*Celei care minte*): 71

E vina mea că te-ntîlnesc acum
(*Cîntece*): 410

Fecioara neagră și buzată (*Negru pe alb*): 438

Femeia care mi-a vorbit aseară
(*Vesperală*): 195

Frecîndu-și pîntecele de oțel fierbinte
(*Pastel banal*): 191

Frumoasa mea necunoscută, cu ochi
satanici ca Irod ([*Frumoasa mea*])

necunoscută cu ochi satanici ca Irod]]): 456
Frunză galbenă, uscată — (Rînduri pentru păsările călătoare) : 299

G

Glasul morilor de apă (Glasul morilor): 108
Guerlain a botezat parfumul (Romanța Rozinei): 146

H

Ha, ha!... Ce faliment fraudulos (Dragoste falită): 430
Hai, vino!... (Rînduri pentru un necredincios): 254
Hei cioclii, spuneți-mi pe cine (Cîntecul mortului): 413
Hei, cîntăreți! (La poarta celor care dorm): 6
Hotelul cu firma „La Wilhelm cel Mare” (Undeva ...): 359

I

Iahturile albe (Romanța iahturilor) : 110
Iartă-mă că te salut numai din ușă... (Rînduri pentru Moș Crăciun): 327
Iar vrei să pleci? Rămii aci, nu vezi (Rămii): 418
Idila noastră-a fost, iubito, (Romanța meschină): 442
Ieri - ([Ieri]): 459
Ieri am văzut un înger ... (Vedenie — Victor Hugo) : 474
Imperativă și sonoră ca un final de tamburină (Strofe pentru ploaie): 162

Înimă — ciutură spartă — (Romanța inimii): 317
Intrase o albină ... (Intrase o albină — Ch. Guerin): 478
Iubire, bibelou de porțelan (Romanța fără ecou): 210

Î

îmbătrînești și versul tău (Unui cîntăreț): AVI
în care zi din calendar (Romanța orientală): 354
încet, încet, vin prin noroi (Trei și trei — Lenau): 472
închide-ți pleoapele-obosite și adoarme-ți ochii-nlăcrămați (Cîntec): 416
în cinstea ta, (Odeletă): 55
în cinstea plictiselei mele (Banchețul meu): 432
în lacul liniștit și clar (în așteptare): 380
în mine, (Hodie mihi, cras tibi) : 343
în noaptea-aceea luna părea un cap de mort (Nocturnă): 34
în noaptea-n care Ea nu m-a mai vrut (Sinuciderea lui Don Juan) : 265
în ochii tăi ca-n două oglinzi în-suflețite (Cîntec): 420
în orașul cu trei sute de biserici (în orașul cu trei sute de biserici): 80
în orașu-n care plouă de trei ori pe săptămînă (Acuarelă): 187
în parcul presărat cu statui (Octombrie): 44
în poarta curții unde m-am oprit (Rînduri pentru cuvintele << Nu-și « Da »): 267

în port a ancorat un vas fantomă (Vasul fantomă) : 347
în port nici un vapor (Marină estivală): 189
în portul alb, în care-am ancorat (Olandezul zburător) : 246
în portul blond al unei mări din Nord (Romanță nordică) : 113
în Pullman, cu 80 pe oră! (Itinerar): 309
în rada portului (Romanța celor trei galere): 42
în seara cînd ne-om întîlni (Romanța fără muzică) : 73
în sfeșnicile vechi de-aramă (în templul liniștii): 32
în tine-mi pun toată speranța (Romanța fără muzică) : 54
în țara mea, tot cerul pare-o pată (Sonet): 29
în ziua aceea forul gema de lume plin (Din vremea Romei): 400

L

La circ... (Ultima oră): 177
La marginea apei cu sălcii și plopi (Moartea amanților) : 444
Lumina torțelor aprinse în candelabrele de-aramă (Cîntec): 417

M

M-am întîlnit cu Iarna la Predeal ... (De vorbă cu Iarna): 173
Maicătină răfrumoasă (Uneimaici) : 383
Mă caut și nu mă găsesc (Rugă pentru ziua mea onomastică) : 232

Mă doare amintirea tinereții (Spovedanie): 250
Mă-ntreb (Povestea mea și a lor): 243
Mă-ntrebi ce fac (Scrisoare): 223
Mă-ntreb, ce s-a putut schimba (Rînduri pentru credința mea) : 252
Mă scol în zori ... (Oraș francez — H. de Regnier): 481
Mi-am zis: (Romanța celor trei romanțe): 15
Mi-a bătut azi-noapte Toamna-n geam (Cu Toamna în odaie): 171
Mi-a ieșit în drum fantoma (Apariție nocturnă): 323
Mireasă-a brazilor geometrice și-a brazdelorînsămîntate (Strofe pentru zăpadă): 163
Mîna vîntului nouri negri (Noapte): 392
Monocromia dezolantă a unei dimineți ploioase (Pastel mecanic) : 123

N

N-am fost nici ieri (în loc de prefață): 241
N-a fost nimic din ce-a putut să fie (Romanță negativă) : 257
Nani, nani... (Cîntec de leagăn) : 129
Necunoscuta care se vindea (Romanța tinereții) : 278
Noi suntem azi ce-am fost și ieri ([Noi suntem azi ce-am fost și ieri]): 460
Noi suntem morți de mult... (Romanța marilor dispăruți) : 13
Noi suntem scutierii celor din urmă Feodali (Cîntecul scutierilor): 421
Noi vom porni-ntr-o zi de sărbătoare (Spre soare): 104

Nu beau (*Spovedanie*): 219
 Nu-i cer nimic... (*Romanță poli-cromă*): 148
 Nu-i nimeni... nimeni să ne vadă și să ne-auză — (*Romanță fără muzică*): 57
 Nu sunt ce par a fi — (*Nu sunt ce par a fi ...*): 332
 Nu știu ce s-a schimbat în mine (*în așteptare*): 256
 Nu te cunoaștem nimeni (*Strofe pentru vînt*): 161

O

Ochii negri (*Celei din urmă*): 144
 Octombrie-a zugrăvit pe cer (*Moartea pasagerului*): 179
 O, nu mă mai privi întrebătoare (*Unei fete*): 403
 Oprește-mă! ... (*Romanța ultimului sărut*): 285
 Oprește-ți, ornice, bătaia (*Oprește-ți...*): 399
 Or, / în ziua-aceea cerul, înnegrit de fum (*Gdterdämmerung*): 82

Partenza! (*Partenza*): 225
 Paznicul mi-a-nchis cavoul (*Romanța mortului*): 20
 Pălmuiți de vînturi (*Pastel profan*): 180
 Păreri de rău, păreri de rău (*Romanță apocrifă*): 131
 Pe același drum (*Romanța noastră*): 8
 Pe buzele-mi roșii port și-astăzi stigmatul (*Romanța ultimei seri*): 140

Pe cînd iubeam — (*Poveste scurtă*): 261
 Pe mare-n asfințit (*Crepuscul la Tomis*): 37
 Pe scara sufletului meu (*Drum crucial*): 334
 Pe soclurile albe de marmură (*Romanța unui rege asiatic*): 142
 Peste fereastra mea — (*De vorbă cu Cerna*): 451
 Pe țarmu-nalt și drept — (*Romanța corbului*): 24
 Ploaie... (*Rînduri pentru plopii în ploaie*): 301
 Plouă!... / Zi și noapte, plouă (*Ploaia Sfîntului Ilie*): 363
 Plouă!.../în orașul nostru românesc (*Ploaie urbană*): 185
 Plouă strîmb (*Peisaj umed*): 366
 Plouase (*Plastică medievală*): 206
 Pornind din Lotru spre Cornet (*Pe malul Oltului*): 321
 Porniră cele trei corăbii (*Romanța celor trei corăbii*): 40
 Porniseră cu toții în zori de zi (*înainte*): 97
 Povestea mea e-așa de scurtă (*Povestea mea*): 415
 Primăvara, fată mare (*Primăvară rurală*): 289
 Prin cîte panorame de bilci am colindat (*Solilocul măscăriciului*): 305
 Prin curtea pavată cu plăci de bazalt (*Triptic banal*): 153

R

Răsar (*Romanța soarelui*): 106
 Răsună-n poarta veche trei lovituri (*Romanța morții*): 22

Revăd orașul pribegiei mele (*Retrospectivă sentimentală*): 318

S-a-nserat (*Pianissimo*): 208
 S-a sinucis un anonim (*Sinucide-re-a unui anonim*): 373
 Să-mi mîngîie cu drag ca un părinte (*Sonet*): 393
 Se duc pe Dunăre la vale (*Pe Dunăre*): 35
 Se-ngroapă soarele-ntr-un nor — (*Romanța celor ce se vînd*): 26
 Se scuturau de floare merii (*Sub merii*): 386
 Se sting departe-n asfințit (*Zîna lacului*): 387
 Se uită soarele-napoi — (*Seară rurală*): 183
 Sonore, regalele lacrimi, se sparg pe bazaltul sonor (*Romanța regelui*): 118
 Sosesc corăbiile (*Sosesc corăbiile*): 39
 Stăpîna mea, învață-mă să plîng (*Rugă profană*): 345
 Stîng, drept... (*Marș războinic*): 462
 Străinule ce bați la poartă (*Romanța noului venit*): 3
 Strofe vechi, o mandolină (*într-un bazar sentimental*): 136
 Sub bolțile de trei ori milenare (*[Sub bolțile de trei ori milenare]*): 457
 Suflet chinuit de setea fericirii negustate (*Unei visătoare*): 402
 Sufocată de viața cu program (*Primăvară inutilă*): 167

Sulamita, Sulamita! (*Rînduri pentru Sulamita*): 196
 Sună clopotele... (*Clopotele*): 79
 Sunt obosit de drum și-aș vrea (*Romanța pelerinului*): 27

Și-ai să mă uiți — (*Trei lacrimi reci de călătoare*): 65
 Și ce pustie-i casa și tristă. De urît (*Gîndului*): 379
 Și se făcu lumină (*Strofe pentru lumină*): 159
 Șoseaua urcă spre Voineasa (*Turism*): 319
 Știți voi ce sunt versurile mele? (*Ita est...*): 336
 Știu că-s vinovat, Părinte ... (*Rugă pentru iertarea păcatelor*): 234

Taci, (*Romanța zilelor de ieri*): 19
 Tăceți, voi toți din jurul meu (*Romanța celui ce s-a-ntors*): 46
 Tehura — neagră orhidee (*Romanța tahitiană*): 352
 Toamna a trecut pe lîngă mine (*Cîntec mediocru*): 199
 Toamna, fată deocheată (*Isprava Toamnei*): 294
 Toamna-mi scutură castanii din grădină și pe cer (*în pribegie*): 408
 Toamnă, noapte, plouă (*Pastel de toamnă*): 119
 Toamnă ... Vîntul se strecoară (*Cîntec de toamnă*): 406
 Toți vă grăbiți să vă luați înainte (*Romanța zădărniciiei*): 349

Trei cruci de lemn (<i>La umbra crucilor de lemn</i>): 84	Un strigăt scurt (<i>Pannyra cu tocurile de aur</i> — A. Samain): 476
Trec vagabonzii, (<i>Trec vagabonzii</i>): 100	Un şuierat prelung salută ivirea zorilor... (<i>Spre Insula enigmă</i>): 10
Tristețea trenului ce pleacă (<i>Prin gările cu firme-albastre</i>): 115	
Tu care-mi intri-n casă cu toamna fumurie (<i>Elegia domestică</i>): 193	
Tu crezi c-a fost iubire-adevărată (<i>Celei care pleacă</i>): 63	Va fi-ntr-o noapte caldă de mai (<i>Va fi...</i>): 138
Tu pari o statuă turnată nu-n bronz etern, (<i>Celei care trece</i>): 62	Voi, care le-ați iubit, (<i>Marș funebru</i>): 75
Tu ești ce n-a fost încă oul din câte (<i>Romanța oului de ciocolată</i>): 435	Vorbesc cu mine însumi, cum aş vorbi c-un frate (<i>De vorbă cu mine însumi</i>): 91
Tu pari a fi venită dintr-un regat pustiu — (<i>Odeletă</i>): 135	Vreți să vă spun cine sunt eu? ... (<i>Romanța nebunului</i>): 356
Tu plîngi și-n ochii-ți ce nu mint (<i>Celei ce plînge</i>): 423	

U

Un singur lucru-ți cer: Să nu regreti ... (<i>Pășește-ncet</i>): 426	Zi cu soare (<i>Rînduri pentru Mi-Tzu-Ko</i>): 283
--	--

TABLA ILUSTRAȚIILOR

Părinții poetului: Alexandrina și Tudor Minulescu	36—37
Ion Minulescu la vârsta de un an, cu „Mama Alexandrina”	36—37
Ion Minulescu în 1900.	52—53
Scrisoarea lui I. L. Caragiale către Mihail Dragomirescu (colecția familiei).	52—53
Coperta volumului <i>Romanțe pentru mai târziu</i> (1908) cu ilustrații de Iser.	84—85
Ion Minulescu în 1910.	84—85
Claudia Millian-Minulescu în 1910.	84—85
<i>Aquarelă</i> , fascimil din voi. <i>Spovedanii</i> , colecția „Manuscriptum” (1927).	84-85
Ion Minulescu, portret de Victor Brauner.	212—213
Coperta lui Iser la volumul <i>De vorbă cu mine însumi</i> (1913)	212—213
Ilustrație de Iser la romanța <i>Glasul morilor</i>	212—213
Ilustrație de Iser la <i>Romanța soarelui</i>	212—213
Ilustrație de Iser la romanța <i>Trec vagabonzii</i>	212—213
Ion Minulescu cu un grup de prieteni (Liviu Rebreanu, Mihail Sorbul, Caton Theodorian și A. de Herz) la Veneția în 1925.	212-213
Manuscrisul romanței <i>Partenza</i> (colecția familiei).	212—213
Ion Minulescu de Cornel Michăilescu, după voi. <i>Spovedanii</i>	212—213
Ion Minulescu și Claudia Millian-Minulescu la Bușteni în 1937.	324-325
Ion Minulescu cu fiica sa Mioara Minulescu la Slatina în 1938.	324-325

<i>Romanța Zădărniceii</i> — manuscris inedit din colecția familiei	340—341
Coperta volumului <i>Spovedanii</i> , colecția „Manuscriptum”	340—341
Manuscris inedit din colecția familiei	452—453
Ion Minulescu în 1940	452—453
„Ex libris”-ul lui Ion Minulescu	468—469
Ion Minulescu — portret de Camil Ressu	468—469

CUPRINS

<i>Prefață</i>	VII
<i>Tabel cronologic</i>	LIX
<i>Notă asupra ediției</i>	LXXI

ROMANȚE PENTRU MAI TÎRZIU

Romanța noului-venit	3
La poarta celor care dorm	6
Romanța noastră	8
Spre Insula enigmă	19
Romanța marilor dispăruți	13
Romanța celor trei romanțe	15
Romanța cheii	17
Romanța zilelor de ieri	19
Romanța mortului	20
Romanța morții	22
Romanța corbului	24
Romanța celor ce se vînd	26
Romanța pelerinului	27
Sonet	29
Pelerinii morții	30
în templul liniștii	32
Nocturnă (<i>în noaptea-aceea luna părea un cap de mort</i>) —	34
Pe Dunăre	35
Crepuscul la Tomis	37
Sosesc corăbiile	39
Romanța celor trei corăbii	40

Romanța celor trei galere *	42
Octombrie. ^{4.4}	
Romanța celui ce s-a-ntors.	46
Romanță fără muzică (<i>Ca să-ajung pînă la tine, i-am zis calu- lui</i>). ^{4.5}	
Multașteptatei.	50
Acelei care va veni.	62
Romanță fără muzică (<i>în tine-mi pun toată speranța</i>).	54
Odeletă (<i>în cinstea ta</i>).	55
Romanță fără muzică (<i>Nu-i nimeni... nimeni să ne vadă și să ne-auză</i>).	57
Celei mai aproape.	58
Romanță fără muzică (<i>Că ne iubim — și-o știe lumea toată -</i>)	60
Celei care trece. ^{6.2}	
Celei care pleacă.	63
Trei lacrimi reci de călătoare.	65
Celei învinse.	67
Romanța amantelor de ieri.	69
Celei care minte. ^{7.1}	
Romanță fără muzică (<i>în seara cînd ne-om întîlni</i>).	73
Marș funebru. • *	75

LITURGHII PROFANE

Clopotele. •	79
în orașul cu trei sute de biserici. • • • •	80
Gotterdammerung. •	82
La umbra crucilor de lemn.	84
O, nu te-apropia de Mănăstire!	86

DE VORBĂ CU MINE ÎNSUMI

De vorbă cu mine însumi.	91
Ecce homo. •	93
Alea jacta est. ⁹⁵	
înainte.	97
Trec vagabonzii. *	100
Nocturnă (<i>Ce cap de Rege-Saltimbanc părea azi-noapte luna i</i>)	102
Spre soare. * •	104
Romanța soarelui. •	106
Glasul morilor.	108
Romanța iahturilor. > • *	HO

Romanță nordică.	113
Prin gările cu firme-albastre.	115
Romanța regelui.	118
Pastel de toamnă.	119
Pastel bolnav.	121
Pastel mecanic.	123
Cînta un matelot.	125
Qristos a înviat.	127
Cîntec de leagăn.	129
Romanță apocrifă.	131
Romanța necunoscutei.	133
Odeletă (<i>Tu pari a fi venită dintr-un regat pustiu</i>).	135
într-un bazar sentimental.	136
Va fi.	138
Romanța ultimei seri.	140
Romanța unui rege asiatic.	142
Celei din urmă.	144
Romanța Rozinei.	146
Romanță policromă.	148
Litanii pentru miezul nopții.	150
Triptic banal.	153

STROFE PENTRU ELEMENTELE NATURII

Strofe pentru lumină.	159
Strofe pentru foc.	160
Strofe pentru vînt.	161
Strofe pentru ploaie.	162
Strofe pentru zăpadă.	163
Strofe pentru întunec.	164

STROFE PENTRU CELE PATRU ANOTIMPURI

Primăvară inutilă.	167
Vara în capitală.	169
Cu Toamna în odaie.	171
De vorbă cu Iarna.	173

STROFE PENTRU FAPTELE DIVERSE

Ultima oră.	177
Moartea pasagerului.	179

Pastel profan.....	180
Amiază rurală.....	182
Seară rurală.....	183
Ploaie urbană.....	185
Acuarelă.....	187
Marină estivală.....	189
Pastel banal.....	191
Elegia domestică.....	193
Vesperală.....	195
Rînduri pentru Sulamita.....	196
Romanța ei.....	198
Cîntec mediocru.....	199
Nihil (<i>Ascultă!</i>).....	200
împăcare postumă.....	202
Echinoc de toamnă.....	204
Plastică medievală.....	206
Pianissimo.....	208
Romanță fără ecou.....	210

STROFE PENTRU MINE SINGUR

Andante religios.....	215
Regăsire postumă.....	216
Pe harta Europei.....	218
Spovedanie (<i>Nu beau</i>).....	219
Solilocul nebunului.....	221
Scrisoare.....	223
Partenza.....	225

STROFE PENTRU CEL-DE-SUS

Rugă pentru Duminica Floriilor.....	
Rugă pentru ziua schimbării la față.....	230
Rugă pentru ziua mea onomastică.....	232
Rugă pentru iertarea păcatelor.....	234
Rugă pentru mîntuirea copiilor din flori.....	235
Rugă pentru ultima rugă.....	238

NU SUNT CE PAR A FI...

în loc de prefață.....	241
Povestea mea și a lor.....	243

j	Rînduri pentru carte.....	244
	Olandezul zburător.....	246
	Rînduri pentru întregirea mea.....	248
>	Spovedanie (<i>Mă doare amintirea tinereții</i>).....	250
	Rînduri pentru credința mea.....	252
	Rînduri pentru un necredincios.....	254
/	în așteptare.....	256
j	Romanță negativă.....	257
	Romanță meschină.....	258
	Epilog sentimental.....	259
	Poveste scurtă.....	261
i	Quiproquo.....	263
	Sinuciderea lui Don Juan.....	265
	Rînduri pentru cuvintele «Nu» și «Da».....	267
	în cinstea celei care a plecat.....	269
	Cîntăreața anonimă.....	271
	Fapt divers.....	273
	Romanță retrospectivă.....	275
	Romanța tinereții.....	278
<	Rînduri pentru Brigitta.....	281
j	Rînduri pentru Mi-Tzu-Ko.....	283
i	Romanța ultimului sărut.....	285
	De ce-ai plecat?.....	287
	Primăvară rurală.....	289
	Romanța răspunsului mut.....	291
	Isprava Toamnei.....	294
	Da capo al fine.....	296
	Rînduri pentru păsările călătoare.....	299
	Rînduri pentru plopii în ploaie.....	301
	Specific românesc.....	303
	Solilocul măscăriciului.....	305
	Moartea dresorului de sticleți.....	307
	Itinerar.....	309
	Cîntecul nebunului.....	312
	Strofe pentru jEl.....	314
	A XI-a poruncă.....	315
	Romanța inimii.....	317
	Retrospectivă sentimentală.....	318
	Turism.....	319
	Pe malul Oltului.....	321
	Apariție nocturnă.....	323

Clopotele învierii	325
Rînduri pentru Moș Crăciun	327
Rînduri pentru Anul nou	329
Nu sunt ce par a fi	•••• 332
Drum crucial	334
Epilog	335
Ita est	336

PATRUSPREZECE INEDITE

De vorbă cu Diavolul	339
Povestea unui «Cineva»	341
Hodie mini, cras tibi	343
Cîntecul unui om	344
Rugă profană	345
Rînduri pentru nechemata	346
Vasul fantomă	347
Romanța zădărniceii	349
Romanța zilelor de ieri (<i>Ce veche</i>)	350
Romanță tahitiană	352
Romanță orientală	354
Romanța nebunului	356
Jalea paznicului	•• 358
Undeva	359 ,

CINCI GROTEȘTI

Ploaia Sfîntului Ilie	363
Peisaj umed	366
Păpușa automată	368
Fetița din Făgădău	v* 371
Sinuciderea unui anonim	*• 373

DIN PERIODICE

Gîndului	3 7 9
în așteptare	380
Plîns	381
La Monastire	382
Unei maici	•• 383
Sonet	385
Sub meri	• 386
Zîna lacului	387

Primăvară.....;...;»;*.....;...;...i...».....	3 9 i
Noapte	392
Sonet (<i>Să-mi mîngîie cu drag ca un părinte</i>)	393
Ce faci tu?	3 9 4
Sonet (<i>Ce trist se-nalță dc-astă dată merii</i>)	396
Poveste	3 9 7
Oprește-ți	3 9 9
Din vremea Romei	4 ^
Unei visătoare	4 ^ 2
Unei fete	4 0 3
în fericire	• 4 0 4
Cîntec de drum	4 0 5
Cîntec de toamnă	4 0 6
Scrisoare	4 ^ 7
în pribegie	4 0 8
Cîntece (I, II)	4 1 0
Unui cîntăreț	4*2
Cîntecul mortului	4*3
Cîntă-mi lăutare	4*4
Povestea mea	4 1 5
Cîntec (<i>închide-ți pleoapele obosite</i>)	416
Cîntec (<i>Lumina torțelor aprinse</i>)	417
Rămii	4*8
Cîntec (<i>în ochii tăi ca-n două oglinzi însuflețite</i>)	420
Cîntecul scutierilor	421
Celei ce plînge	423
Simpaticei necunoscute	424
Pășește-ncet	• 426
Nihil (<i>Din Orientul plin de soare</i>)	428
Dragoste falită	430
Banchetul meu	432
Pastel absurd	4 3 4
Romanța oului de ciocolată	435
Negru pe alb	438
Porumbița fără aripă	440
Romanță meschină	442
Moartea amantilor	444
Anul nou 1937	4 4 7
Romanța ploilor de vară	449
De vorbă cu Cerna	451

ÎNEDITE ȘI POĂFUTFT

[Degetele-ți smirnă și tămîie].	455
[Frumoasa mea necunoscută, cu ochi satanici ca Irod].	456
[Sub bolțile de trei ori milenare].	457
Romanță tropicală	458
[Ieri].	459
[Noi suntem azi ce-am fost și ieri].	460
Marș războinic	462
1 ianuarie 1943	464
Romanța albastră	465
Anul nou 1944	467

TRADUCERI ȘI PRELUCRĂRI

Noapte de iarnă (după Lenau).	471
Trei și trei (după Lenau).	472
Vedenie de Victor Hugo.	474
Pannyra cu tocurile de aur de Albert Samain.	476
Intrase o albină (Madrigal) de Charles Guerin.	478
Aducerile-aminte de Henry Bataille.	479
Oraș francez de Henri de Regnier.	481
<i>Note și variante.</i>	483
<i>Indice alfabetic al poeziilor după titlu.</i>	597
<i>Indice alfabetic al poeziilor după primul vers.</i>	602
<i>Tabla ilustrațiilor.</i>	611

* Lector: DACIANA VLĂDOIU
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

•Bun de tipar 30.09.1974. Tiraj 4.620 ex., legate I\I.
Coli ed. 25,29. Coli tipar 43,50. Planșe 13 tipo

	Tiparul executat^ sub comanda
ffil	întreprinderea Poligrafică
^MIM*\	» ^{1,2} Decembrie 1918"
^ag A	Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
T	București
^CCMB»^	Republica Socialistă România